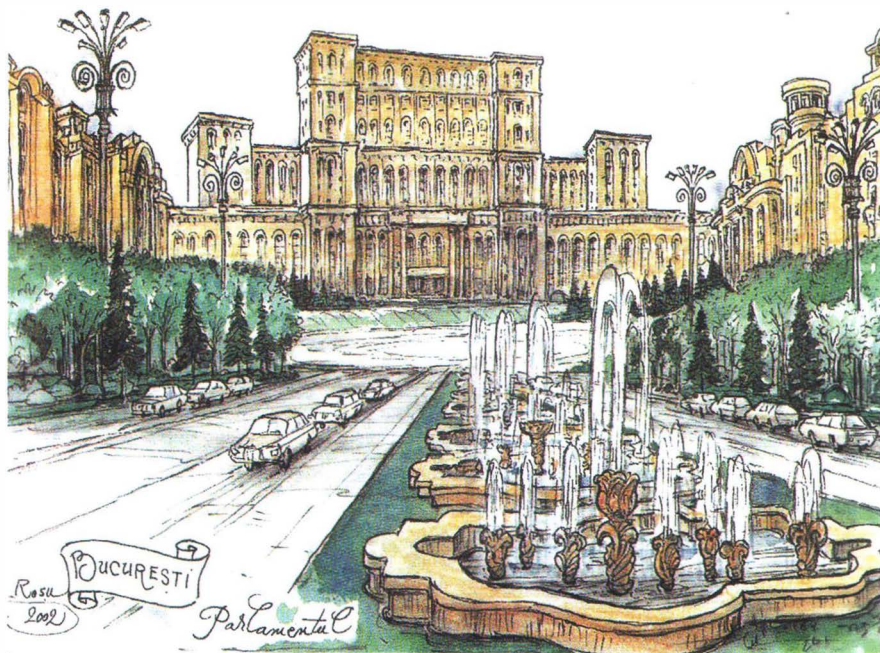

PERISCOP

Nr. 4(36) Anul IX - octombrie - decembrie 2016

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE
**ASOCIAȚIA CADRELOR MILITARE
ÎN REZERVĂ ȘI ÎN RETRAGERE
DIN SERVICIUL DE INFORMAȚII EXTERNE**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor acestora și nu reflectă neapărat opiniile și poziția Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe.

Serviciile secrete și presa:

„Uneori ne vine greu să înțelegem intensitatea criticilor publice la adresa noastră. Una este critica la adresa eficienței noastre și cu totul altceva critica adusă responsabilității noastre. Cred că suntem, ca orice ramură importantă a guvernului, un subiect legitim al preocupărilor publice... Consider că este deosebit de trist când dezbaterea publică ne reduce utilitatea față de națiune, aruncând îndoieli asupra integrității și obiectivității noastre. Dacă nu suntem crezuți, existența noastră nu mai are niciun scop”.

Richard Helms, fost director al CIA

PERISCOP

Anul IX, nr. 4/36, octombrie – decembrie 2016

**Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare
în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe**

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC:

Academician Dinu C. GIURESCU

Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU

Prof. univ. dr. ing. Ștefan IANCU

Prof. univ. dr. Emilian STANCU

Prof. univ. dr. Viorel ROMAN – Germania

REDACTIA:

Redactor-șef: I. Popa

Secretar de redacție: A. Botez

Colegiul de redacție:

**G. Bărbulescu, D. Sulugiuc,
I. Constantin, Ov. M. Curea,
D. Ionescu, M. Manea,
P. Neghiu, I. Pavel,
G. Iordache, I. Gatea**

Grafica: D. Roșu

SUMAR

EDITORIAL

- „Reclădirea speranței și a unei noi solidarități naționale” ..... pag. 7
Mesaj adresat participanților la conferința națională cu tema „Provocări actuale și de perspectivă ale dezvoltării durabile a României, în contextul celor mai recente cerințe ale practicii economico-sociale” (Prof. univ. dr. Emil Constantinescu)

SERVICII SPECIALE

- **Acțiuni ale serviciilor secrete ruse în Balcani** .....pag. 10
O poveste nebuloasă de spionaj, diplomație și intrigă în Balcani lasă să se întrevadă o intensificare fără precedent a acțiunilor serviciilor secrete rusești. (A. Botez)
- **GCHQ - ultimul secret?** .....pag. 15
În 2008, Marea Britanie începea un proiect de 12 miliarde de lire sterline pentru modernizarea interceptărilor apelurilor telefonice și e-mail-urilor. (Ioan Românu)
- **Intelligence mozaic** .....pag. 22
(I. Gatea și A. Botez)
- **Aniversarea a 50 de ani de la înființarea Centrului Național de Cifru și Transmisiuni Cifrate** .....pag. 36
În pofida realităților și tendințelor destructurante care au caracterizat tranziția de la un regim politic la altul, instituția cifrului de stat a beneficiat de condiții normale de activitate (V. Maierean)
- **Semicentenar aniversar al Centrului Național de Cifru și Transmisiuni Cifrate** .....pag. 40
Munca cifratorilor este apreciată iar cei aniversați pot avea sentimentul datoriei împlinite într-o muncă specială, deosebită, depusă ani îndelungați în slujba statului român. (E. Nicolaescu, I. Gatea, G. Iordache)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

- „Să privim cu speranță, bucurie și patriotism la viitorul României” .....pag. 43

„Îmi doresc să putem rămâne uniți, să nu se destrame această țară, să o păstrăm așa cum ne-au lăsat-o înaintașii noștri, acum o sută de ani. Să formăm o generație care ține la România” (acad. Dinu C. Giurescu)

- **1 Decembrie 1918 – 1 Decembrie 2016: 98 de ani de la Marea Unire** .....pag. 47
Sărbătorim 98 de ani de la Marea Unire, actul sublim de voință națională românească, acela care a marcat pentru vecie destinul poporului român. În 1918 s-au unit cu mica Românie toate provinciile românești de la nord de Dunăre și s-a împlinit „ora noastră astrală”, iar ziua de 1 Decembrie nu a făcut decât să consacre acest lucru, prin episodul său final. (Dr. I. Constantin)
- **Modificări legislative privind activitatea serviciilor secrete..... pag. 56**
Deși încrederea europenilor în serviciile secrete este la un nivel scăzut, reglementări legislative noi sunt menite să schimbe această stare de fapt. (A. Botez)
- **Puciul împotriva lui Mihail Gorbaciov .....pag. 59**
După 25 de ani, rușii dezvăluie cum au învins puciul prin care comuniștii conservatori au încercat să preia puterea în URSS. (Alecuş Fărău)
- **Am avut dreptate ..... pag. 64**
Un fost ofițer CIA dezvăluie împrejurările trădării lui Pacea. (Andrei Zărnescu)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

- **Al 45-lea președinte al SUA: Donald John Trump .....pag. 68**
Trump nu trebuie demonizat, așa cum fac adversarii săi, dar nici divinizat mai ales de către privitorii de pe margine care se uită cu gura căscată la strălucirea alaiului regal care trece prin oraș în calești aurite, trase de cai cu hamuri de argint. (Ov. Curea)
- **Integrarea minorităților naționale sau multiculturalismul, din perspectivă istorică .....pag. 83**
Mulți politicieni din zilele noastre nu ezită să vorbească despre o presiune imigraționistă „fără precedent”. De fapt, Europa s-a mai confruntat cu acest fenomen, în urmă cu 1640 de ani, când frontierele Imperiului Roman au fost luate cu asalt. (A. Botez)
- **Tezaurul României – un secol de captivitate la Moscova: Banca Națională a României și odiseea tezaurului său în Primul Război Mondial .....pag. 88**

S-a împlinit un secol de la încărcarea tezaurului Băncii Naționale a României în cele 17 vagoane ale trenului care a plecat spre Moscova. (C. Păunescu, M. Ștefan)

- **Luptători pe frontul antisovietic ..... pag. 94**
Documente inedite despre liderii emigrației ruse și ucrainene din România interbelică. (I. Constantin)
- **În Columbia renaște democrația și speranța de pace .....pag. 101**
Semnarea, la 24 noiembrie 2016, la Bogota, a noului Acord final revizuit de pace cu FARC încheie practic dificilul proces de negocieri dintre guvernul columbian și gruparea de extremă stânga cu cea mai mare vechime și activitate subversivă din America Latină. (Virgiliu Faur)

MEMORIALISTICĂ, CONSEMNĂRI, DEZBATERI

- **General-colonel (r) IULIAN VLAD: „Eu nu știu pentru ce am fost condamnat” .....pag. 106**
Interviu consemnat de P. Neghiu și A. Omeag
- **Președintele și serviciile secrete .....pag. 128**
În luna decembrie 1989, George Bush a ordonat invazia militară în Panama (I. Popa)
- **O carte ... ca toate celelalte .....pag. 134**
Un punct de vedere discutabil privind devenirea societății românești după evenimentele de la sfârșitul anului 1989. (P. Neghiu)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

- **Dumnezeu îngăduie suferințele spre a ne învăța binele și a ne îndrepta .....pag. 137**
Trebuie să credem fără să ne îndoim și să ținem bine minte că tot ceea ce se întâmplă, în general, în lume și, în special, cu noi înșine, se datorează Proniei Dumnezeiești, care îndreptând greșelile noastre, duce în cele din urmă totul spre desăvârșirea și fericirea noastră (M. Vârtejanu)

MOZAIC CULTURAL

- **O carte eveniment: „Transilvania noastră de veghe” .....pag. 141**
Recent apărută la prestigioasa editură „Școala Ardeleană” din Cluj-Napoca, această nouă și admirabilă carte se adaugă unui lung șir de titluri publicate de unul dintre cei mai tineri academicieni români, Ioan-Aurel Pop (I. Brad)

- „Destine frânte” – o carte premiată de Academia Română ...pag. 147
Unul dintre premiile celui mai înalt for științific al țării, a fost atribuit, la secțiunea Sociologie, colegului nostru Ioan C. Popa, redactorul șef al revistei Periscop. (Redacția)
- Evocări, ecouri, amintiri .....pag. 149
Culegere de articole ale lui Grigore Aldescu-Aldea, cuprinde materiale scrise și publicate în perioada 2005 – 2015 (Dan Sulugiuc)
- Marian Teodorescu: *La convergența a două lumi* .....pag. 150
*Patrie, onoare, știință
*Lucrător pentru națiune

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI

- Sub semnul Marii Uniri – 1 Decembrie 1918 .....pag. 155
Întrunirea Cenaclului Revistei PERISCOP, din 29.11.2016 (V. Mușat, Ov. Curea)

ACTIVITĂȚI CURENTE

(G. Iordache)

EDITORIAL

„RECLĂDIRA SPERANȚEI ȘI A UNEI NOI SOLIDARITĂȚI NAȚIONALE”

Prof. univ. dr. Emil Constantinescu, președintele României, în perioada 1996-2000

Nu este prima dată când se discută pe tema privind elaborarea unei strategii de dezvoltare durabilă a României, dar pe măsura trecerii timpului ne dăm seama cât de mult ne lipsește o astfel de strategie. Nu numai din punct de vedere al dezvoltării economice, ci mai ales din cauza degradării continue a relațiilor interumane marcată de divizarea societății, neîncrederea în instituții și lipsa speranței într-un viitor mai bun.

Această dezbinare generală a devenit evidentă după 2007, când românii și-au realizat visul secular de a avea asigurată independentă și integritatea – de către NATO și securitatea economică – de către UE. Dar tocmai acum ne dăm seama că, în ciuda unei creșteri substanțiale a PIB și a rezervelor în valută ale Băncii Naționale, față de situația catastrofală din anii '90, în acea perioadă a existat o solidaritate națională pe care am pierdut-o acum.

Acea solidaritate națională s-a construit în jurul proiectului integrării României în NATO și UE și atunci românii au fost dispuși să plătească un greu preț social pentru un proiect în care credeau și pe care și-l doreau.

În ultimii nouă ani, în ciuda ritmului creșterii economice, populația este dezamăgită de inconsistența programelor electorale, de incoerența prestației guvernamentale și de haosul legislativ. Aceasta se întâmplă pentru că avansăm cu spatele la viitor și la finalul fiecărui an asistăm la o ceartă penibilă pentru împărțirea veniturilor de la buget, între diferite grupuri de interese centrale și locale.

Situația nu poate fi rezolvată doar de o strategie de dezvoltare pe termen mediu, dacă nu se construiește pe baza unei viziuni românești asupra lumii globalizate în societatea cunoașterii, pentru cel puțin următorii treizeci de ani.

Aceasta este misiunea elitelor intelectuale românești, pentru că lor le revine vina că s-au trezit prea târziu și integrarea în UE ne-a găsit nepregătiți pentru afirmarea identității noastre în cadrul european și mondial.

Este incorect să acuzăm pentru nerealizările României companiile sau băncile străine care își urmăresc profitul propriu sau alte state membre care își promovează propriile interese, dacă noi nu putem sau nu știm să promovăm și să apărăm interesele noastre.

Nu poate exista un proiect valabil de dezvoltare sustenabilă a României dacă acesta nu pleacă de la resursele minerale ale subsolului, pentru că le avem și de la excepționalele resurse ale solului, pentru că le avem și nimeni nu le poate exploata împotriva voinței noastre.

Atutul principal al României în societatea globalizată a cunoașterii nu este volumul resurselor naturale, ci extraordinara lor diversitate care poate fi valorificată doar printr-un management inteligent care să anticipeze ce tip de resurse vor fi utilizate de tehnologiile viitorului.

Această anticipare a viitorului face posibilă o programare pe termen lung a resurselor financiare pentru dezvoltarea unor sectoare industriale prioritare, pregătirea unor resurse umane înalt educate și a unor competențe profesionale în domeniile alese ca prioritare.

Performanța resurselor umane în domeniile de interes național nu este legată numai de o bună calificare profesională, ci și de motivația personală dar și colectivă generată de ambiția afirmării României pe plan european și mondial.

În ceea ce privește „*buna guvernare*”, ca un cunoscător al resurselor naționale ale subsolului vă pot spune că atât timp cât toate evaluările Consiliului Economic European și ale Institutului Geologic al SUA ne plasează pe locurile 3–4 din punct de vedere al resurselor geologice, iar în ierarhiile economico-sociale de la Bruxelles ne plasăm pe locurile 27–28, orice discuție asupra bunei guvernări este inutilă.

O situație asemănătoare privește agricultura. Cum se poate justifica decalajul între producțiile obținute de Olanda și Danemarca pe terenuri nisipoase și în condițiile unei clime nefavorabile și cele din România, care deține circa 70% din solurile cu cernoziom cele mai fertile din UE?

În aceste condiții, este clar că nu numai furtul celor care au văzut „*țara ca o pradă*” este de vină. Incompetența, lenea, prostia demnitarilor și indolența aparatului birocratic la care se adaugă secretomania care maschează corupția au dus la plasarea României în această poziție rușinoasă, la coada Europei.

În ceea ce privește programarea investițiilor, este corect să investim în IT pentru a valorifica inteligența și creativitatea nativă a tinerilor români, dar cum putem justifica, într-o țară care dispune de resurse proprii de petrol și gaze de înaltă calitate și de enorme zăcăminte de sare, falimentul

industrii petrochimice? Și dacă luăm în considerare vastele terenuri agricole de care dispunem, falimentul industriei îngrășămintelor chimice?

Aici nu este vorba numai de subminarea economiei naționale, ci chiar de trădare a intereselor naționale.

Nu suntem victime ale unei conspirații internaționale, ci ale propriilor noastre carențe și greșeli. În actualele condiții, principalul scop al unei strategii de dezvoltare durabilă este reclădirea speranței și realizarea unei noi solidarități naționale.

Solidaritatea națională nu poate fi construită decât în jurul unui proiect identitar vizionar care să aibă drept țel restituirea demnității naționale și a respectului de sine al fiecărui cetățean.

Acestea sunt câteva din gândurile mele în legătură cu nevoia unei strategii capabile să asigure țării noastre viitorul pe care îl merită.

Notă:

Textul de mai sus reprezintă *Mesajul* adresat de autor organizatorilor conferinței naționale cu tema: *Provocări actuale și de perspectivă ale dezvoltării durabile a României, în contextul celor mai recente cerințe ale practicii economico-sociale*, eveniment desfășurat în ultima decadă a lunii noiembrie 2016.

Titlul și supratitlul Editorialului aparțin Redacției.

SERVICII
SPECIALEACȚIUNI ALE SERVICIILOR
SECRETE RUSE ÎN BALCANI

Alexandru Botez

O fensiva generalizată declanșată de actualul regim de la Moscova împotriva Occidentului, se manifestă cu o virulență deosebită în Balcani.

Dacă informațiile despre acțiunile de subminare și destabilizare ale serviciilor secrete rusești din statele membre NATO și UE, în general, sunt destul de accesibile opiniei publice, nu același lucru se poate spune despre unele state balcanice, în care transparența instituțională și independența mass-media continuă să fie în mare măsură doar deziderate. Cu toate acestea, există suficiente semnale care relevă o intensificare extremă a activităților subversive ale Rusiei în Balcani.

O analiză pertinentă a acestora a fost făcută de analistul croat Damir Marusic în revista americană *The National Interest*.¹

La 16 octombrie 2016, chiar în ziua în care în Muntenegru se desfășurau alegeri parlamentare, serviciul de securitate al acestei țări a arestat 20 de cetățeni sârbi, acuzați că ar fi pregătit un atac terorist vizând o serie de instituții de stat de la Podgorica.

Serbia a reacționat prompt respingând orice implicare. Primul ministru sârb Aleksandar Vucic a cerut să fie prezentate probe din care să rezulte că a fost vorba de un complot, iar reprezentanții opoziției din Muntenegru – în majoritate formată din minoritari sârbi – au declarat că este vorba de o operațiune sub steag străin al serviciilor de securitate loiale prim-ministrului muntenegrean Milorad Djukanovic, vizând consolidarea victoriei obținute în alegeri.

Două zile mai târziu, procurorul general al Muntenegrului, Milivoje Katnic, a declarat că este dispus să facă publice probele obținute de investigatori și că arestările efectuate au prevenit „*un masacru fără precedent*”. Conform declarațiilor acestuia complotiștii plănuiseră să pătrundă în clădirea parlamentului de la Podgorica, îmbrăcați în uniforme ale trupelor de elită ale Muntenegrului și să neutralizeze forțele de pază din

¹ Damir Marusic, *A pus la cale Moscova o lovitură de stat în Muntenegru?* („Did Moscow Botch a Coup in Montenegro?”), din 30.10.2016, *The National Interest* (<http://www.the-american-interest.com/2016/10/30/did-moscow-botch-a-coup-in-montenegro/> - accesat la 01.11.2016)

interior. Apoi urmau să deschidă focul asupra suporterilor opoziției adunați în afara clădirii parlamentului, unde aceștia așteptau rezultatele alegerilor, iar prim-ministrul muntegorean urma să fie constrâns să declare nule rezultatele scrutinului sau să accepte cererile opoziției.

Bezbednosno-informativna agencija (BIA)
sediul central din Belgrad

La 24 octombrie 2016, în cadrul unei conferințe de presă, vizibil șocat, Aleksandar Vucic a confirmat faptul că a fost vorba de un complot vizând asasinarea lui Djukanovic. Un set de uniforme militare muntegrene, precum și suma de 120.000 lire sterline au fost descoperite în Serbia, a afirmat Vucic, iar mai mulți naționaliști sârbi au fost arestați.

Acesta a mai menționat că nici un politician din Serbia și din Muntenegru nu ar fi fost implicați în complot, dar s-a referit vag la complicitatea unor „servicii străine atât din Vest, cât și din Est”.

Pe 27 octombrie 2016, cotidianul sârb *Danas*, citând surse guvernamentale, a relatat că Serbia a expulzat mai mulți cetățeni ruși, care aveau legături cu complotul din Muntenegru. Mai mult decât atât, publicația a dezvăluit că sârbii arestați erau în posesia unor aparaturi de cifrare a comunicațiilor, precum și a altor dispozitive sofisticate folosite pentru monitorizarea locațiilor în care se afla Djukanovic. De asemenea, se mai menționa că unii dintre sârbii arestați, au luptat de partea rușilor în Donbas – Ucraina.

În zilele următoare, la Belgrad a sosit Nikolai Patrușev, fostul director al FSB și actualul șef al Consiliului pentru Securitate Națională al Federației Ruse. Se pare că această vizită a avut legătură cu expulzarea agenților ruși din Serbia.

În opinia analistului croat, ceea ce părea inițial o intrigă electorală sau un scenariu fantezist dintr-o țară balcanică cu numai 600.000 de locuitori, s-a extins rapid în Serbia, iar apoi a relevat implicarea serviciilor secrete ale Rusiei, fiind de fapt vorba de un complot cu mize globale.

Conform lui Damir Marusic, alegerile din Muntenegru au fost concepute de experimentatul politician Djukanovic ca un referendum privind decizia sa de a urma cursul integrării euroatlantice a țării. Prin urmare, miza scrutinului a fost mai mult decât câștigarea unui nou mandat.

Muntegrea a finalizat în luna mai 2016 negocierile privind aderarea la NATO și trebuie ca acest acord să fie ratificat în parlament. Dacă

alegerile ar fi fost câștigate de opoziție, aderarea Muntenegru la NATO ar fi intrat în impas.

Calculul NATO pentru admiterea Muntenegru în rândurile sale este evident. În condițiile în care Albania și Croația sunt deja membre ale alianței, prin aderarea Muntenegrului, de facto, Marea Adriatică devine inaccesibilă Rusiei.

În opinia analistului croat, fiind o alianță defensivă, NATO este în primul rând preocupată de reforma forțelor armate din țara aspirantă la statutul de membru, iar în acest domeniu, Muntenegru a înregistrat progresele notabile. Cel mai probabil corupția pe scară mare va fi combătută pe măsură ce Muntenegru va avansa pe calea accederii la UE. Aderarea la NATO, pe lângă că servește unor interese strategice imediate, va crea condițiile ca Muntenegru să se îndrepte în direcția cea bună.

La rândul său, Rusia a fost extrem de iritată de orientarea spre Occident a Muntenegrului și în special de aspirațiile sale de a adera la NATO. Iritarea ei are două fațete – una mai amplă strategică și una economică, relevă Marusic.

Din punct de vedere strategic, Rusia consideră că aderarea Muntenegrului la NATO va restrânge drastic posibilitatea de a avea în viitor o ieșire la Marea Adriatică. Acest lucru este resimțit de Kremlin ca o palmă pe obraz și nu se sfiește să acuze Occidentul pentru acest lucru.

De asemenea, opțiunea pro-occidentală a Muntenegrului constituie pentru Rusia un precedent incomod pentru cel mai fidel aliat al ei din regiune, Serbia. Primul ministru Vucic, până acum, a jucat un joc dublu. Discret, a lansat semnale interlocutorilor occidentali că intenționează să îndrepte Serbia spre o apropiere de Occident, în timp ce a menținut relații strânse cu Rusia.

În același timp, și interesele financiare joacă un rol în frustrările rușilor. Lipsa de transparență face ca Muntenegru să fie o destinație atractivă pentru banii rusești, dintre care mulți sunt de proveniență dubioasă. Mulți ruși dețin case de vacanță în Muntenegru, 25% dintre turiștii care vin în această țară provin din Rusia și conform unor estimări cetățenii ruși dețin circa 40% din bunurile imobiliare din această mică țară balcanică.

Totuși, guvernul lui Djukanovic pare să fi ajuns la concluzia că nu este înțelept ca Muntenegru să fi dependentă de o singură sursă de investiții străine și ar fi mai prudent să pivoteze spre Occident.

Oricare ar fi cauzele profunde ale acestei opțiuni a guvernului de la Podgorica, Kremlinul nu a făcut un secret în a-și arăta nemulțumirea față de aspirațiile de integrare în NATO ale Muntenegrului. Ministerul rus de externe le-a calificat ca fiind „*un pas ostil deschis, cu consecințe*

destabilizatoare pentru sistemul de securitate euroatlantic". Purtătorul de cuvânt al lui Putin a fost chiar mai direct și mai amenințator: „*Moscova a afirmat întotdeauna că, continuarea extinderii NATO și a infrastructurilor NATO spre Est, va fi urmată de un răspuns din partea Rusiei*”, a declarat acesta.

Conform sondajelor de opinie, sprijinul populației muntenegrene pentru aderarea la NATO a crescut în acest an. Cu toate acestea, fracturi cu substrat etnic persistă. Etnicii bosniaci și albanezi – mici minorități – sprijină de o manieră covârșitoare aderarea la NATO, majoritarii muntenegreni o susțin destul de rezervat, iar etnicii sârbi sunt împotriva. Djukanovic a acuzat partidele de opoziție sârbești că sunt susținute cu bani provenind din Rusia, acuzație respinsă de liderii opoziției. În același timp, partidele opoziției sprijină deschis poziția Rusiei față de NATO și se fac ecoul sentimentelor anti-occidentale și pro-rusești ale unor politicieni naționaliști din Serbia.

Analistul croat atrage atenția asupra faptului că, în Balcani, cooperarea iredentiștilor din Muntenegru cu forțele paramilitare din Serbia abia dacă trezesc suspiciuni sau chiar sunt trecute cu vederea. Prin urmare, nici faptul că rușii sunt tentați să exploateze divergențele dintre grupurile etnice nu constituie o surpriză pentru nimeni.

Cu toate acestea, suspiciunea că Rusia a pus la cale un complot împotriva unei țări, pentru a schimba opțiunile pro-NATO ale acesteia, marchează o evoluție nouă și tulburătoare în Balcani.

Este de notorietate faptul că serviciile ruse de informații operează fără restricții în Serbia de mai multă vreme. Mai puțin cunoscut este însă că această situație a început să se schimbe în ultimul timp.

Există semnale conform cărora agenți ai serviciilor secrete ruse filează deschis și agresiv cetățeni străini în Belgrad, folosind tehnici care erau utilizate până de curând doar împotriva diplomaților la Moscova. Deși se spune că prim-ministrul Vucic nu ar fi autorizat acest comportament, până acum nu a luat nici o măsură pentru a-l împiedica.

Vizita lui Patrușev la Belgrad, se află în centrul acestei probleme. Ministrul sârb de interne Nebojsa Stefanovic a declarat că vizita nu a fost o surpriză, fiind planificată cu mult timp înainte. Scopul oficial al vizitei, a mai declarat Stefanovic, a fost semnarea unui memorandum privind cooperarea în domeniul securității dintre cele două țări.

În mod surprinzător, acest lucru a fost însă contrazis chiar de cotidianul rus *Kommersant*, care a dezvăluit că adevăratul motiv al „*neașteptatei*” vizite la Belgrad a lui Patrușev a fost „*să discute cazul Muntenegru*” și să „*prevină scandalul declanșat în relațiile sârbo-ruse*”.

Kommersant a atras atenția asupra faptului că Patrușev a avut întrevederi separate cu Stepanovic, ministrul de externe, cu primul ministru și chiar cu președintele Tomislav Nikolic. Aceasta în condițiile în care prevederile memorandumului erau deja negociate. Citând o sursă de la Belgrad, *Kommersant* a relevat că intervențiile lui Patrușev au fost încununate de succes.

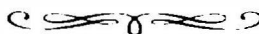
Rămâne de văzut cât de încununate de succes au fost aceste intervenții. De exemplu, în timp ce Stefanovic a negat că cetățeni ruși ar fi fost expulzați, Vucic a fost mai circumspect în declarațiile sale referitor la aceste expulzări și legătura dintre acestea și Muntenegru. „*Întrebarea dvs. este parțial incorectă. O parte este falsă*”, a răspuns acesta enigmatic, după care a afirmat că nu poate să spună mai multe. La rândul său, MAE de la Moscova, a categorisit știrile despre spionii ruși care ar fi fost declarați *persona non grata*, ca fiind „*fantezii*”.

Luată împreună toate aceste dovezi sunt neconcludente și având în vedere sensibilitatea lor ar fi putut rămâne la stadiul de zvonuri. Cu toate acestea, un eveniment care pune într-o lumină nouă toate aceste evoluții, a avut loc la 29.10.2016. La Belgrad a fost descoperită o ascunzătoare conținând armament, inclusiv lansatoare de rachete, grenade și muniție pentru arme automate și puști cu lunetă, într-o pădure din apropierea reședinței primului ministru Vucic. Aceasta se afla lângă locul unde șoseaua pe care se deplasa mașina blindată a primului ministru face o curbă și impune încetinirea vitezei autovehiculelor. S-a anunțat că Vucic ar fi fost evacuat într-un loc sigur de către paznicii săi, unde a așteptat rezultatele investigației care a fost declanșată în legătură cu acest incident.

Prin urmare, deși faptele rămân încă destul de nebuloase, cu siguranță că ceva grav s-a întâmplat în Serbia, este de părere analistul croat. Vucic părea șocat la conferința de presă când a dezvăluit că complotul împotriva lui Djukanovic a fost real, ceea ce relevă că nu știa în acel moment cu exactitate ce se întâmplă între granițele propriei sale țări.

Până atunci, el a tolerat activitățile agenților secreți ruși, iar dacă aceștia au fost expulzați, acest lucru indică că a ajuns la concluzia că serviciile secrete rusești au ajuns prea departe.

Probabil a realizat că jocul său, de mimare a apropierei de Occident și concomitent cochetarea cu Rusia s-ar putea termina cu o catastrofă, de felul celei care era să se întâmple în Muntenegru.

GCHQ – ULTIMUL SECRET?

Ioan Românu

Cartierul General al Comunicațiilor – GCHQ (Government Communications Headquarters) este cea mai valoroasă sursă de informații a guvernului britanic, încă de pe vremea când a început să opereze la Bletchley, pe timpul ultimului Război Mondial. Capacitățile britanicilor de interceptare și decriptare a mesajelor secrete sunt unanim recunoscute pentru valoarea lor de către aliați. GCHQ constituie un element cheie al relațiilor cu Statele Unite de peste jumătate de secol.

În această perioadă, GCHQ - succesorul faimoasei organizații de spargere a codurilor de la Bletchley Park din timpul războiului, este cea mai mare și cea mai performantă agenție de spionaj. Ea a fost încadrată cu cel mai numeros personal - mai mult chiar decât cel al MI5 și SIS luate împreună - și i s-a oferit „*partea leului*” din bugetul serviciilor secrete britanice.

Rezultatele activității GCHQ, cunoscute ca *informații din semnale* sau *SIGINT*, au constituit majoritatea informațiilor secrete puse la dispoziția factorilor de decizie politică pe timpul Războiului Rece.

Sediul central al GCHQ

De atunci, acestea au devenit și mai semnificative, astfel că, actualmente, GCHQ îndeplinește un rol tot mai important în domeniul informațiilor secrete ale Marii Britanii, iar din vara anului 2003 i s-a oferit un nou sediu, unul dintre cele mai moderne din Europa. Se apreciază că este cea mai importantă agenție de informații britanică, deși nu se cunoaște aproape nimic concret despre activitatea ei.

Totuși, importanța decriptării comunicațiilor criptate germane - cunoscută ca *Secretul Ultra* - pentru victoria Marii Britanii asupra Puterilor Axei este universal recunoscută. A devenit legendară dependența lui Winston Churchill de informațiile zilnice furnizate de *Ultra*, obținute din „*impenetrabilele mașini de cifru germane, precum Enigma*”.

Informațiilor uimitoare obținute din interceptări au permis primilor miniștri și președinților țărilor Aliate să pătrundă în mințile inamicilor din

Axă. Datorită secretelor obținut de SIGINT au putut fi cunoscute și zădărnice încercările liderilor japonezi de a obține un armistițiu favorabil în august 1945, chiar atunci când se finalizau operațiunile pentru lansarea bombelor atomice asupra celor două orașe - Hiroșima și Nagasaki.

Cu toate acestea, la scurtă vreme după Ziua Victoriei, ceva mai mult decât ciudat s-a întâmplat, după cum menționează Christopher Andrew, unul dintre cei mai importanți istorici ai spionajului. Este vorba de dispariția subită a spionajului din interceptări din peisajul istoric. Aceasta a distorsionat studierea Războiului Rece. Serviciile de informații, care se aflau în prima linie a Războiului Rece, fiind responsabile de cele mai multe aspecte ale relațiilor internaționale, refuzau cu încăpățănare să recunoască chiar și existența spărgătorilor de coduri.

Acest spionaj invizibil în istorie nu a încetat odată cu sfârșitul Războiului Rece. În 2004, în urma furorii stărnite de rolul spionajului pentru justificarea invadării Irakului, lordul Butler, fost secretar de stat, a fost desemnat să realizeze o anchetă despre *Spionajul britanic și armele de distrugere în masă*. Detaliile raportului lui Butler despre investigațiile făcute în agențiile secrete au fost fără precedent de profunde și amănunțite. Cu toate acestea, GCHQ a fost menționat doar o singură dată, anume pe lista abrevierilor.

Aceasta este tot ce se putea afla din cele 260 de pagini ale raportului. De-a lungul secolului al 20-lea spărgătorii de coduri au continuat să trimită guvernului cele mai prețioase informații obținute de spionajul britanic.

Rapoartele informative erau prezentate în cutii speciale și beneficiarii credeau că ele erau ceva de care alte departamente nu dispuneau. Parțial, acesta a fost motivul pentru care primii miniștri britanici nu aveau rețineri să cheltuiască banii statului pentru Intelligence. *Informațiile din interceptări* erau importante pentru liderii politici, deoarece le permiteau să audă vocile autentice ale inamicilor.

Cu toate că Winston Churchill a fost cel mai faimos destinatar al unor astfel de materiale secrete, și predecesorului său, Neville Chamberlain, i se oferiseră câteva mostre remarcabile din modul în care gândea Adolf Hitler. La scurtă vreme după Acordul de la Munchen (1938), lui Chamberlain i s-a prezentat un raport informativ care arăta că Hitler obișnuia în privat să se refere la el ca la *bătrânul nesimțit*. De înțeles că această dezvăluire a avut un efect profund asupra lui Chamberlain.

Cu toate acestea, prezentarea constantă de secrete derivate din lumea decriptoarelor, a interceptărilor și tot felul de ascultări, avea capacitatea de a induce paranoia. Este cunoscut faptul că, de regulă, Harold Wilson își trăgea secretarul particular, Bernard Donoghue, în băile și toaletele din Downing

Street. Doar acolo, cu robinetele de apă deschise și sub zgomotul produs de revărsările bazinelor WC-urilor, se simțea imun la posibilitățile de a fi ascultat de microfoane.

O prioritate a specialiștilor britanici în probleme tehnice de securitate pe timpul anilor de premier ai lui Harold Wilson era instalarea unor telefoane cu bruiaj în reședința sa de vacanță din Insulele Scilly, astfel ca el să poată vorbi cu Whitehall fără teama de a fi interceptat. Fără îndoială, el ar fi fost încântat să afle că și unii din oponenții săi se simțeau la fel de îngrijorați de posibilitatea de a fi supravegheați electronic. Când liderul rhodesian Ian Smith a vizitat Londra la finele anului 1965, el a insistat să aibă unele din cele mai confidentiale conversații ale delegației sale în toaletele doamnelor, convins că acesta era locul sigur unde englezii n-ar fi îndrăznit să planteze microfoane.

Ascultarea în secret îi îngrozea deopotrivă pe prieteni și dușmani. Harold Macmillan își amintește sentimentul aproape de nesuportat pe care l-a simțit pe timpul vizitei sale la Moscova, din 1959, când l-a întâlnit pe liderul sovietic Nikita Hrușciov. Delegația sa se temea că codurile britanice ar fi fost compromise și că ei nu mai puteau discuta nestingherit nici în aer liber, datorită supravegherii tehnice permanente. El ar fi fost însă încântat să afle că, în aceleași momente, și Hrușciov și cei din cercul său apropiat se simțeau și ei tot mai îngrijorați de prezența microfoanelor KGB-ului, datorită cărora nu îndrăzneau să vorbească liber chiar între ei în propria lor capitală.

În iunie 1966, spre imensa sa nemulțumire, președintele Tito al Iugoslaviei descoperea că era interceptat chiar de propria sa echipă de securitate. „*Au instalat peste tot microfoane, chiar și în dormitor*”, îi spunea el furios unui prieten.

Probabil însă că exemplul cel mai elocvent despre modul în care ascultarea secretă prin microfoane a avut consecințe politice a fost bine-cunoscutul scandal Watergate, care a dus la căderea președintelui Richard Nixon în iulie 1974. Nixon folosisse o echipă de foste cadre ale CIA, pentru a pătrunde în sediul Partidului Democrat pentru a instala microfoane. În 1973, primul ministru britanic, Edward Heath, a făcut o vizită în China. Mao Zedong l-a întrebat: *Ce-i cu prostiile astea despre Nixon?* Heath i-a oferit lămuriri. Mao ar fi replicat: *Dar noi toți ne ascultăm oponenții și fiecare știe asta. Așa că, de ce se face atâta târâboi?*

Alții au manifestat calm când au aflat de existența microfoanelor. Atunci când Tony Blair a vizitat India în anul 2000, echipa sa de securitate a descoperit două microfoane în dormitorul său și i-au spus că nu vor putea să

le înlătore fără să spargă pereții. Blair a decis să nu facă scandal și în liniște s-a mutat în altă cameră.

Cu siguranță că interceptarea și decriptarea mesajelor cifrate nu mai constituie de mult o noutate. Chiar și pe vremurile medievale capetele încoronate ale Europei recurgeau la *camere negre secrete* unde scrisorile cifrate interceptate ale diplomaților erau deschise și decriptate pentru a afla informații confidentiale.

Totuși, zilele moderne ale GCHQ se datorează existenței transmisiunilor radio cifrate și impactului enorm al metodelor și mijloacelor științifice de luptă din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. A fost o luptă împotriva lui Hitler, care a revoluționat importanța secretelor ascunse de mesaje cifrate transmise prin radio. Blitzkrieg-ul și atacul prin surprindere au fost semnele distinctive ale unui nou stil de război instalate la sfârșitul anilor 1930. Viteza mare cu care se purta războiul însemna că secretele trimise prin contrabandă sub gulerul hainei unui spion tradițional nu mai erau de mare folos comandanților militari. Spărgătorii de coduri de la Bletchley Park erau răspunsul perfect, oferind informații secrete în timp real prin interceptarea comunicațiilor inamicului. În unele cazuri, mesajele trimise de Hitler lui Rommel în deșert erau decriptate și puse pe biroul lui Churchill înainte ca ele să fi fost citite chiar de către destinatar. În curând Bletchley Park conducea spionajul la scară industrială bazat pe echipamente speciale proiectate în acest scop.

Odată cu declanșarea Războiului Rece, SIGINT-ul, așa cum devenise consacrat în literatura de specialitate, părea să fie la fel de important pentru noua epocă, cea a confruntării nucleare. Bombele atomice și echivalentele acestora din domeniul biologic și chimic, împreună cu rachetele balistice, precum V2 din timpul războiului, împotriva cărora practic nu exista apărare, erau noile *valute forte ale conflictului*. Liderilor lumii li se cerea să înțeleagă straniile noi amenințări și posibilitatea oferită de un atac surpriză devastator, pe care lordul Tedder, șeful Statului Major al Aviației, îl numea *un potențial Pearl Harbour nuclear*.

Precaritatea lumii pentru avertizare timpurie, descurajare și țintire sosise. Șefii militari solicitau informații mai precise și au ajuns la concluzia că acoperirea globală cu SIGINT devenise indispensabilă pentru aliații occidentali. Astfel că, pe la mijlocul anilor 1950, criptanaliștii britanici și-au abandonat „cabanele” de la Bletchley Park pentru a se instala la Cheltenham, în peisajul distinctiv al cupolelor antenelor radar și satelit, care deveneau parte integrală a Războiului Rece.

În mod ironic, istoria GCHQ după intrarea în perioada de pace din 1945 se referă foarte mult la operațiuni militare și chiar la război. Vastul

program britanic SIGINT a fost realizat de GCHQ, dar condus în cooperare cu serviciile armatei, care și-au folosit bazele, navele și aviația pentru colectarea primară de informații din semnale. Multe din poveștile sale se împletesc strâns cu îndelungata moștenire a unor mici războaie și conflicte de gherilă în zone precum Coreea, Malaya, Borneo, Aden și Falkland.

De asemenea, operațiunile GCHQ au implicat confruntări terifiante cu rușii. Britanicii au condus misiuni submarine secrete de spionaj destinate să colecteze semnale emise de flota rusă. Au fost transformate urgent submarine pentru a proteja porturile de Marina rusă, acționând periculos sub crucișătoare la doar 5-6 metri sub aparatele lor electronice. Submarinele care au fost trimise în misiuni SIGINT au fost detectate la Murmansk și urmărite de distrugătoarele rusești cu explozivi de adâncime. Activitățile oceanice al GCHQ sunt un secret bine păstrat, însă unele submarine britanice încă mai poartă urmele războiului secret al semnalelor în Nordul Îndepărtat.

GCHQ este, de asemenea, sinonimă cu misterioasa rețea internațională cunoscută ca Echelon, condusă de spionajul american și cel britanic. În secret, britanicii și americanii colaborează pentru interceptarea și decriptarea traficului mai micilor lor aliați, inclusiv Franța și Germania. Însă, chiar și la nivelul conducerii, în relațiile dintre cei doi principali parteneri - Marea Britanie și Statele Unite - pot apare dezacorduri serioase. Ceea ce îi unește în lumea informațiilor din semnale este realismul și nu romantismul. Colaborarea anglo-americană din domeniul informațiilor are la bază satisfacerea unor interese reciproce. America dispune de propria sa vastă instituție pentru decriptări - Agenția Națională de Securitate (NSA) - cu resurse tehnologice infinit mai mari decât ale britanicilor. La rândul lor, spărgătorii de coduri americani au nevoie de stațiile de ascultare din avanposturile îndepărtate ale fostului Imperiu Britanic, din care unele, precum cea din Cipru, sunt atât de importante pentru colectarea de informații folosite la modelarea politicii internaționale din regiune.

În 1974, confruntat cu o criză financiară, guvernul britanic decisese în mod formal să-și retragă bazele din Cipru pentru a economisi bani. În acele zile Washingtonul i-a spus Londrei că această decizie era inacceptabilă și că britanicii trebuie să rămână. Motivul era simplu. Bazele SIGINT, care permisese Americii să asculte Orientul Mijlociu, le erau extrem de indispensabile. Așa se face că după mai mult de trei decenii de după hotărârea guvernului britanic de a se retrage din Cipru, bazele SIGINT se află încă acolo, iar dimensiunile acestora au crescut considerabil.

Activitatea de spionaj din timpul Războiului Rece a contribuit mult la aceasta. Defectorii britanici precum Guy Burgess și Donald Maclean au

fost în titlurile de presă ale anilor 1950. Deceniul următor a debutat cu doborârea avionului de spionaj U-2 pilotat de Gary Powers, cu eșecul CIA din Golful Porcilor și afacerea Profumo. Ieșirea din conul de umbră s-a produs în 1976 când ziaristul radical Duncan Campbell a dezvăluit operațiunile de spionaj din Cipru într-un articol din revista *Time Out*, care a condus la un proces notoriu în care Campbell și asociații săi au fost acuzați de încălcarea prevederilor Legii Secretului. După aceasta, GCHQ spera să revină în obscuritatea sa tradițională, însă a fost lovită de Afacerea Geoffrey Prime din 1982, care dezvăluia cele mai recente operațiuni de mai multe miliarde de dolari ale Americii - programul de spionare prin satelit a sovieticilor, relevându-se una din cele mai distructive cârțițe care a fost vreodată recrutată din interiorul spionajului britanic.

Agențiile tehnice costisitoare, precum GCHQ și NSA-ul Americii, erau evident avute în vedere pentru reducerile bugetare la sfârșitul Războiului Rece. În același timp, ambele agenții se luptau să mențină ritmul cu revoluția globală din tehnologia informației, cea care le permisesese accesul la spargerea unor cifruri foarte puternice.

Toate acestea, împreună cu creșterea exponențială a traficului pe Internet, amenințau să facă activitatea GCHQ și a NSA-ului extrem de dificilă. În lume se trimiteau milioane de e-mailuri pe secundă astfel că nici cele mai mari sisteme SIGINT nu le mai puteau intercepta și decripta. Zilele agențiilor SIGINT super-secrete păreau numărate. Totuși, rolul proeminent al Marii Britanii în războaiele din Bosnia și apoi Kosovo a reamintit guvernului că nevoia de GCHQ era permanentă.

Conflictele devastatoare precum cel din Bosnia au contribuit la convingerea Whitehall-ului și Westminster-ului că GCHQ merita noi investiții. Astfel că în 1996, sub conducerea lui Sir David Owen, GCHQ a început să-și dezvolte planurile pentru un nou cartier general de Intelligence, care în curând a devenit cunoscut ca "*Gogoașa*" datorită formei sale circulare. Intenția era de a aduce, pentru prima dată, întregul personal împreună sub același acoperiș.

Gogoașa a devenit cel mai mare sediu al unei agenții secrete din afara Statelor Unite. Cu toate acestea, atunci când a fost dat în funcțiune, în 2003, acesta deja era prea mic! Astfel că a trebuit să sufere o extindere ca urmare a atacurilor teroriste de la 9/11. O serie de clădiri auxiliare mai mici deja au apărut în jurul noului sediu.

Actualmente, GCHQ se luptă cu unele din cele mai dificile probleme ale secolului nostru. Nu este doar vârful de lance al luptei Marii Britanii împotriva terorismului islamic, dar este, de asemenea, implicată în

chestiunile fundamentale ale libertății și vieții private care vor contura viitorul societății noastre.

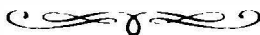
Granițele electronice poroase prezintă probleme enorme. Globalizarea și, în particular, revoluția globală a comunicațiilor, au adus multe beneficii, dar, de asemenea, au permis infractorilor să se organizeze și să comunice în clandestinitate.

Necesitatea ca GCHQ să monitorizeze atât teroriștii cât și crima organizată înseamnă că distincția între comunicațiile interne și cele externe nu mai sunt ca odinioară când GCHQ era folosit exclusiv ca un serviciu de informații externe, ceea ce în prezent nu mai este cazul.

Cine va controla Internetul? Vor fi comunicațiile cetățenilor cu adevărat confidențiale? Sunt întrebări la care societatea civilă meditează începând cu al doilea deceniu al acestui secol. Marea Britanie este deja una dintre cele mai supravegheate societăți din lume. În 2008, Marea Britanie începea un proiect de 12 miliarde de lire sterline pentru modernizarea interceptărilor apelurilor telefonice și e-mail-urilor. În anul care a urmat, GCHQ anunța un alt remarcabil proiect intitulat "*Controlul Internetului*".

Însă, chiar directorul Ministerului Public din Marea Britanie aprecia că lucrurile au mers prea departe. Însărcinat să preia conducerea aspectelor tehnologice ale Intelligence-ului, acum însuși GCHQ se află în centrul unor controverse de o imensă importanță publică.

Prin urmare, este timpul oportun pentru a urmări drumul lung și călătoria secretă parcursă de GCHQ de la cabanele din Bletchley Park, via perioada Războiului Rece, către ceea ce se prezintă în prezent ca un luptător curajos al Lumii Noi.

INTELLIGENCE MOZAIC

Ioan Gatea și Alexandru Botez

1. Rusia desfășoară un război informațional pe teritoriul Republicii Ceha

În luna septembrie 2016, purtătorul de cuvânt al Serviciului de Informații de Securitate – BIS din Cehia, a declarat² că această instituție deține dovezi din care rezultă că Rusia desfășoară un război informațional, activând sau recrutând noi agenți de influență prin intermediul cărora urmărește destabilizarea țării.

De asemenea, cu ocazia unei conferințe privind comunicațiile strategice care a avut loc în capital cehă, generalul Petr Pavel – președintele Comisiei Militare NATO, din cadrul parlamentului de la Praga – a anunțat înființarea unei unități speciale, care să contracareze rețeaua de grupări pro-moscovite.

Această informație a fost ulterior confirmată de ministrul ceh de interne, Milan Chovanec, care a afirmat că respectiva unitate este compusă din 20 de specialiști, ce vor monitoriza în timp real propaganda rusă din mass-media și media de socializare și vor instrui funcționarii publici cum să o respingă. „*Dorim să fim prezenți pe fiecare PC, tabletă sau smartfone din Cehia*” pentru a contracara dezinformarea rusă, a mai afirmat Chovanec.

În Cehia, unde s-au stabilit circa 30.000 de ruși, există zeci de site-uri prin intermediul cărora se promovează poziția ostilă a Rusiei față de Occident, în special față de Statele Unite și NATO. Având în vedere această realitate, ministrul ceh de interne a relevat faptul că în conformitate cu un recent sondaj de opinie, un sfert dintre cetățenii cehi intervievați dau crezare la ceea ce citesc pe site-urile de știri „*alternative*”.

De asemenea, acesta a menționat și faptul că autoritățile competente ceha au arestat recent un hacker rus din Praga, suspicionat că ar fi efectuat atacuri cibernetice împotriva unor instituții din Statele Unite.

În Republica Cehă există o serie de politicieni, dintre care se remarcă președintele în funcție Miloš Zeman și care împărtășesc deschis punctul de vedere al Moscovei privind Crimeea și situația din Ucraina de Est și se

² *Republica Cehă acuză Rusia că desfășoară propagandă de război și ia măsuri de contracarare* („*Czech Republic claims propaganda war by Russia and sets up counter-effort*”), din 21.10.2016, *The Guardian* (<https://www.theguardian.com/world/2016/oct/21/czech-republic-claims-propaganda-war-by-russia-and-sets-up-counter-effort> - accesat la 23.10.2016)

pronunță împotriva continuării aplicării sancțiunilor economice împotriva Rusiei.

2. NATO l-a numit pe primul șef de Intelligence

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord l-a numit pe primul său șef de Intelligence, post recent creat pentru a îmbunătăți activitatea în domeniul schimbului de informații și al coordonării luptei împotriva terorismului.

Secretarul general al NATO, Jens Stoltenberg, l-a numit pe germanul Arndt Freytag von Loringhoven ca asistent al secretarului general pentru informații și securitate. Se consideră că cea mai mare parte a activității noului asistent al secretarului general se va concentra pe îmbunătățirea schimbului de informații, precum și la situația serviciilor civile și militare de informații din țările NATO. De asemenea, se consideră că noul post ar putea aborda și chestiunea îmbunătățirii schimbului de informații privind combaterea terorismului, introducând Alianța într-o zonă adesea lăsată cooperării bilaterale a țărilor membre.

Diplomat cu vechime, actualmente ambasador al Germaniei în Republica Cehă, von Loringhoven, a fost vice-președinte al Serviciului de Informații al Germaniei Federale între anii 2007 și 2010. Washingtonul ar fi făcut presiuni pentru ca America să dețină și acest post, în condițiile în care SUA îl dețin deja pe cel de adjunct al secretarului general, precum și un altul de asistent al acestuia. Oficiali ai NATO au căutat un civil pentru acest post, preferabil unul cu experiență în domeniul spionajului militar.

În noul post, von Loringhoven îi va supraveghea atât pe analiștii de Intelligence civili, care asigură informațiile pentru secretarul general și ambasadorii NATO, precum și pe cei în uniformă, care lucrează pentru Comitetul Militar al NATO. Operațiunile de contrainformații ale NATO, care urmăresc să prevină infiltrările rusești în structurile Alianței, vor fi, de asemenea, coordonate de noul asistent al secretarului general.

Actualul purtător de cuvânt al NATO, Dylan White, a menționat că șeful Intelligence va conduce o nouă divizie constituită atât din personal civil, cât și militar. *”Toate provocările cărora va trebui să le facem față în domeniul Intelligence vor include atât terorismul, cât și războiul hibrid între operațiunile noastre”*, a spus acesta. Noul șef al Informațiilor din NATO va trebui să depășească dificultățile rezultate din combinația culturilor profesionale civile și militare de Intelligence.

Un obstacol și mai mare ar putea proveni din solicitarea unor aliați, între care Franța, de a se permite ca NATO să aibă un rol mai mare în contra-terorism, cunoscând că Parisul face presiuni ca Uniunea Europeană,

mai mult ca NATO, să dețină un rol mai mare în coordonarea problemelor contra-terorismului.

Cu toate acestea, NATO dispune de avantaje, rezultate ca urmare a actualei părăsiri a UE de către britanici. Marea Britanie dispune de una dintre cele mai puternice structuri de Informații privind amenințările teroriste din Europa, la fel ca și cele ale Statelor Unite și Turciei, state care nu aparțin Uniunii Europene.

3. Merkel: „BND lucrează în condiții de înaltă tensiune”

Bruno Kahl nu este o persoană care își dorește prea multă publicitate. Face parte din fișa postului său, căci din iulie 2016 el este președinte al BND - Serviciul german de Informații Externe. La aparițiile în public, Kahl pare mai degrabă rezervat. Le lasă altora primul planul. Iar când în vizită la BND vine chiar șefa guvernului federal, pentru a celebra 60 de ani de existență a instituției, atunci el se retrage din câmpul vizual, pentru a face loc oaspetei de seamă. Pentru că orice cuvânt în plus rostit de el ar răpi din timpul rămas la dispoziție pentru discursul cancelarului.

Merkel a lăudat cu căldură activitatea BND, „o componentă esențială în arhitectura de securitate germană”. Ea le-a mulțumit celor 6.000 de angajați ai BND, care „își servesc țara” uneori punându-și în pericol propriile vieți. Ca exemple pentru condițiile extrem de periculoase în care lucrează unii angajați ai BND, Merkel a nominalizat câteva țări: printre acestea, Afganistanul și Ucraina. Ea s-a referit și la situația din Irak („extrem de precară”) și Siria („o tragedie fără termen de comparație”). Trebuie făcut totul pentru a opri măcelul de acolo și răspândirea tensiunilor în întreaga regiune. În plus, trebuie combătută amenințarea „la adresa securității noastre reprezentată de jihadiștii care revin în Europa din aceste zone de război”, a mai menționat cancelarul german.

„O parte esențială în arhitectura de securitate”

Cu aceste cuvinte-cheie, doamna Merkel s-a referit la o temă sensibilă în Germania, din motive istorice. Ea a amintit în acest context de poliția secretă a naziștilor (Gestapo) și de Ministerul pentru Securitatea Statului din fosta RDG (Stasi). În fine, Merkel a trecut apoi la fundamentele democratice ale Republicii Federale, unde pe picior de egalitate se află libertatea și securitatea.

Cu privire la activitatea serviciilor de genul BND, Merkel este convinsă că „ceea ce este secret trebuie să rămână secret”. Dar, a adăugat: „Păstrarea secretelor în afara oricărui control este de neconceput.” În acest

context, Merkel a calificat legea BND recent finalizată de Bundestag drept un „unicat internațional”.

Nu toată lumea este însă de acord cu aceste remarci laudative. Politicienii din opoziție, Konstantin von Notz (ecologiști) și Martina Renner (Partidul Stângii) consideră că noua lege conferă BND licență de spionare în masă, fără limite. Cei doi sunt membri ai Comisiei parlamentare de anchetă care se ocupă de dosarul scandalului spionărilor în masă ale americanilor de la NSA. Desigur că Merkel știe că și BND este implicat în această afacere.

Merkel se ferește însă să pronunțe numele lui Edward Snowden. Dar reformarea acestei instituții, sprijinită de Merkel, nu ar fi fost posibilă fără dezvăluirile *whistleblower*-ului american. În curând, șefa guvernului federal va compărea ca martoră în comisia de anchetă privind dosarul NSA. O apariție care îi va genera mai puțină bucurie decât cea de la jubileul BND. Merkel spune însă că dezbaterea publică pe acest subiect înseamnă că mai mulți oameni realizează „*ce contribuție importantă, de neînlocuit, aduc serviciile de informații la securitatea Germaniei*”. Concluzia ei: BND poate să fie mândru de munca sa, dar să accepte și „*criticile corecte aduse de cei care îi monitorizează activitatea*”.

Expertul în servicii secrete Sönke Neitzel recomandă mai multă relaxare

BND pare bine dotat pentru îndeplinirea sarcinii sale centrale: de a obține pentru guvernul federal informații relevante privind politica externă și de securitate. Nu se spune câți bani primește BND, o instituție subordonată cancelariei federale. Dar pentru dotările tehnice s-ar cheltui cam 500 de milioane de euro, ceea ce Merkel nu se ferește să facă public.

Pentru a spori gradul de acceptare pentru BND în rândul populației, expertul în servicii secrete Sönke Neitzel, de la Universitatea Potsdam, recomandă o ofensivă de transparență după model britanic. **Foștii agenți britanici și-au scris deja de mai multe decenii memoriile sau chiar romane.** Neitzel a vorbit imediat după șefa guvernului. Cercetătorul se miră cât de unidimensională ar fi discuția despre BND. „*Ori nu se vorbește deloc, ori se vorbește doar în termeni negativi.*” BND urmărește să schimbe această situație cu ajutorul unei comisii independente de istorici, care a publicat recent primele volume privind activitatea din prima perioadă de existență a serviciului.

Locul în care a avut loc sărbătorirea jubileului BND a fost anterior o centrală electrică. Sala generatorului, unde s-a ținut festivitatea, era un loc unde se lucra literalmente „*sub tensiune*”. Și BND ar opera adesea „*sub înaltă tensiune*” - la figurat, desigur, a adăugat doamna Merkel. Locul face

parte acum din Berlinul modern, ceea ce se va putea spune și despre BND, al cărui nou sediu central, la marginea cartierului guvernamental din capitala germană, va fi finalizat în curând.

4. BND, sub lupa istoricilor

Renume public și succes sunt categorii ne semnificative pentru serviciile secrete. Acestea își desfășoară munca în liniște, ferite de ochii publicului, în mare parte pe ascuns. Opinia publică nu află dacă serviciile își fac treaba bine sau rău. De exemplu, doar câțiva inițiați cunosc procedurile prin care BND (Serviciul german de Informații Externe) îi protejează de atentate pe soldații germani aflați în teatre de operațiuni în afara țării. Cu cât știu mai puțini, cu atât riscurile sunt mai mici.

Bundesnachrichtendienst – BND,
sediul central din Berlin

Sigur că BND nu apreciază deloc atunci când se scurg informații despre activități nereușite ale agenților săi și chiar despre încălcări ale legilor în timpul unor misiuni. Multe scandaluri au marcat istoria instituției create în urmă cu 60 de ani. Imaginea și încrederea BND au în continuare de suferit după dezvăluirile lui Edward Snowden din 2013, care au declanșat afacerea NSA.

S-a aflat astfel că și BND se ocupă nu doar cu spionarea celor răi. O comisie de anchetă din Bundestag se ocupă cu analizarea acestui caz.

Foști naziști au marcat activitatea și climatul instituției

De istoria mai veche a instituției se ocupă însă din 2011 o comisie independentă de istorici. Sarcina sa este de a cerceta istoria BND și a predecesorului său, Organizația Gehlen, care a activat între 1945 și 1968.

Aproape un sfert de veac în care foștii naziști au marcat activitatea și climatul de lucru din cadrul serviciului. Nimic nou aici, dar investigațiile acerbe ale istoricilor conduși de Klaus-Dietmar Henke au dovedit incontestabil acest aspect. Au fost analizate 54.000 de dosare, cinci milioane de pagini pe microfilm.

Rezultatele proiectului care a costat 2,3 milioane de euro vor fi publicate sub forma a 13 cărți, tipărite de editura Christoph Links. Primele patru volume au fost prezentate la 6 octombrie 2016 în noua centrală a BND din Berlin, a cărei construcție nu a fost încă finalizată.

Noul șef al serviciului, Bruno Kahl, aflat în funcție din iulie, spune că demersul este o parte a ofensivei de transparență demarate de

predecesorii săi Ernst Uhrlau și Gerhard Schindler. Mesajul este: un serviciu de informații „care nu mai vrea și nici nu mai trebuie să se ascundă”.

„Operă unică la nivel mondial”

Kahl a subliniat că o comisie de istorici a primit acces "nelimitat" la arhiva BND. Abia după aceea a avut loc "un control de siguranță", în urma căruia anumite pasaje au fost făcute ilizibile. Totuși, istoricul Henke a declarat în numele întregii comisii că nu a avut niciodată impresia că ceva ar fi fost ascuns în mod "intenționat".

Secretarul de stat pentru serviciile secrete, Klaus-Dieter Fritsche, a vorbit "despre un proces de învățare util", de care au avut de profitat ambele părți. În foarte puține cazuri s-a invocat interesul securității pentru a menține secrete anumite aspecte. Rezultatul ar fi o "operă unică la nivel mondial". Henke a adăugat că este ceva cu totul special ca un serviciu secret să accepte să se expună în acest mod.

Citirea primelor patru volume s-ar putea dovedi interesantă și pentru publicul preocupat la modul general de istorie. De exemplu, studiul lui Gerhard Sälter "Fantomele Războiului Rece", despre revitalizarea unei grupări antinaziste "Rote Kapelle" (Capela roșie). Sub acest nume se ascundea o grupare de rezistență extrem de eterogenă, urmărită de serviciul secret nazist Gestapo. Din aceasta făceau parte comuniști, intelectuali, liberali și conservatori.

După 1945, aceasta a fost folosită pentru a picta în cele mai urâte culori fantoma sperietoare a comunismului. Forța principală din spatele grupării era fostul general al Wehrmachtului Reinhard Gehlen, conducătorul organizației care i-a purtat numele și a devenit în 1956 primul președinte al BND.

Război al serviciilor germane din Est și Vest după 17 iunie 1953

Volumul semnat de Christoph Rass analizează cât de puternică a fost influența vechilor naziști în noul serviciu secret creat de americanii de la CIA în Germania de Vest. "Profilul social al Serviciului de Informații Externe" este titlul acestui volum. Este vorba de originea și atribuțiile primei generații de angajați ai BND. Peste jumătate dintre aceștia ar fi mințit în legătură cu simpatiile lor pentru naziști.

A durat mulți ani până ce BND a reușit să finalizeze definitiv denazificarea sa. În volumul „Povara nazistă, ca risc de securitate”, semnat de Sabrina Nowak, sunt descrise 157 de cv-uri ale foștilor angajați verificați. 68 dintre aceștia au fost concediați după finalizarea verificării trecutului lor.

Acești oameni erau niște bombe cu ceas, deoarece erau șantajabili de către alte servicii secrete rivale. Dușmanii cei mai mari erau cei din STASI, poliția secretă a RDG. „Război al serviciilor secrete în Germania” este deci

un titlu potrivit al volumului semnat de trei autori, în care este vorba despre confruntările dintre Stasi și Organizația Gehlen.

Rivalitatea dintre cele două servicii a fost declanșată de revolta populară din RDG din 17 iunie 1953, înăbușită cu ajutorul sovieticilor. În timpul acestui duel al serviciilor din cele două Germanii, au fost arestați 218 spioni ai predecesorului BND.

2019 va fi un an important

Rezultatele analizării istoriei BND vor fi publicate mai departe în alte nouă volume. Editorul Christoph Links și-a exprimat următoarea dorință la prezentarea primelor patru cărți: istoricilor să li se permită să cerceteze și arhivele de după 1968.

Acel an a marcat sfârșitul erei Gehlen. Links ar dori ca, după 2019, să fie *dezvăluită* mai departe istoria Războiului Rece.

Atunci se vor împlini 30 de ani de la căderea Zidului Berlinului. Tot atunci, expiră pentru multe dosare ale BND obligativitatea de a fi menținute secrete. Se anunță noi dezvăluiri interesante

5. Spionul uitat

În ultimii șase ani, comunitatea de informații din Statele Unite a primit două lovituri puternice din interior - prima de la Bradley Manning din armata americană și a doua de la Edward Snowden din NSA, ambii făcând publice mii de documente clasificate. Recent. Un alt angajat al NSA, Harold Martin a sustras o mare cantitate de informații clasificate.

După cum informează ziarul *The New York Times*, aceste fisuri în sistemul de securitate probabil că au surprins guvernul, însă șefii Intelligence n-au nicio scuză pentru a fi șocați. Ei fuseseră avertizați de vulnerabilitatea păstrării secretelor în sistemele digitale încă în urmă cu 16 ani, datorită acțiunilor unui trădător mai puțin cunoscut, pe nume Brain Regan. Analist de informații secrete obținute din „*interceptări*” de către Oficiul Național de Recunoaștere - agenție responsabilă pentru coordonarea spionajului prin sateliți - Reagan a comis un jaf sustrăgând peste 20.000 de documente conținând imagini strict secrete realizate de sateliți și rapoarte, pe care a încercat să le vândă Irakului și Libiei.

Întrucât Regan a fost prins înainte de a putea să-și transfere secretele inamicilor, cazul său a fost clasat ca o simplă notă în analele spionajului american. Până în prezent, numele său a rămas aproape necunoscut celor mai mulți din comunitatea spionajului. Dar au fost luate în considerare lecțiile cazului Regan pentru a se asigura o deplină securitate informațiilor secrete? Regan era analist al informațiilor obținute din semnale la Air Force și fusese apreciat pentru activitatea sa pe timpul războiului din Golful Persic

din 1991, ulterior fiind transferat la Agenția de Recunoaștere prin sateliți (1995).

Confruntat cu o mulțime de datorii, el și-a făcut un plan de recurgere la spionaj, întrucât dispunea de un certificat de securitate pentru acces la Intelink, o rețea secretă de servere care funcționa ca un Internet propriu al comunității de informații.

Regan a început să navigheze pe Internet cu mult dincolo de responsabilitățile cu care fusese investit. În anul 1999 și la începutul lui 2000, el a examinat o selecție de diverse imagini și rapoarte de informații, precum profilul unui general libian, posibilitățile Statelor Unite de a distruge capacități militare ascunse adânc în subteran, un manual al inamicului de conducere a războiului biologic, etc.

Deși episoadele sale de navigare pe Internet deveniseră tot mai îndelungate și mai frecvente, ele au trecut neobservate factorilor de securitate din Agenție. În plus, el făcea numeroase deplasări în camera cu printere și copiatoare, folosindu-se de ecusonul său de acces, pe care o părăsea având înregistrări electronice suspecte, fără ca cineva să se obosească să observe acest comportament. Astfel că într-o vară el a scos în mod clandestin din clădirea Agenției câteva mii de pagini de informații clasificate.

Regan a trimis scrisori codificate guvernelor Libiei și Irakului, oferindu-le documente secrete pentru suma de 13 milioane dolari, dar nu a găsit cumpărători. În pofida precauțiilor pe care le luase pentru a rămâne în anonim, FBI-ul a descoperit una din scrisorile sale, plină de greșeli de ortografie datorate dislexiei de care suferea Regan. Agenții FBI l-au identificat astfel cu ușurință în primăvara anului 2001 pe Regan ca fiind suspect, arestându-l cu două săptămâni înainte de atacurile teroriste din 9/11.

De atunci nu a mai existat vreun eveniment referitor la securitatea națională, aceasta și pentru că arestarea și condamnarea lui Regan au avut loc într-o perioadă când Statele Unite erau intens concentrate pe lupta cu terorismul global și nu pe spionajul intern, guvernul părând să treacă cu vederea lecțiile pe care ar fi trebuit să le desprindă din acest succes parțial al activității de contrainformații.

Agenția de Recunoaștere prin Satelit a tratat însă cu seriozitate acest eveniment, adoptând îmbunătățiri sistemului său de securitate, restricționând accesul angajaților la Intelink în conformitate cu cerințele specifice posturilor acestora și întărind monitorizarea generală a auditului la activitatea Intelink-ului.

Cu toate acestea, întrucât Manning și Snowden au adus daune enorme agențiilor în care lucrau, este evident că comunitatea de informații, în ansamblul său, nu a reușit să ia măsuri adecvate de securitate peste tot. În orice caz, Manning și Snowden au avut o sarcină mai ușoară deoarece nu au mai trebuit să prindeze ceva. Manning a copiat fișiere pe dischete, iar Snowden se crede că a descărcat informațiile pe memorii USB. Intranetul NSA s-a dovedit a fi și mai vulnerabil decât Inelink-ul, întrucât Snowden a reușit să șteargă sau să altereze înregistrările cu accesul său la dosarele din care sustrăgea informații fără a lăsa vreo urmă după care să poată fi urmărit.

Încă NSA-ul nu știe cu certitudine întregul scop pentru care Snowden a sustras informațiile, cu toate că tehnologia de prevenire a acestui fel de acoperire a urmelor efracțiilor sale era în funcțiune de ceva timp.

De ce nu a fost folosită această tehnologie? Este greu de știut cu siguranță, dar faptul că comunitatea de informații este mai puțin responsabilă public decât alte agenții guvernamentale, precum și mândria ei de a-și controla angajații, se presupune că au jucat un rol.

Înlăturarea lacunelor care s-au descoperit nu va fi suficientă. Cu siguranță că noi vulnerabilități vor apare în continuare, pe măsură ce vom avansa în era digitală. De exemplu, a apărut recent o îngrijorare în privința adaptoarelor USB Bluetooth care ar putea fi folosite pentru a obține și transmite informații dintr-o rețea deja securizată.

Agențiile însărcinate cu colectarea și depozitarea de secrete care să protejeze Statele Unite pot dejuca astfel de amenințări în viitor numai dacă ele vor lua în considerare eșecurile produse în trecut.

6. Întărirea spionajului Humint

În fața unor atacuri barbare precum cele de la Paris, San Bernardino, Bruxelles și Orlando, este nevoie să se perfecționeze capacitățile de a-i detecta și contracara pe teroriști pe măsură ce aceștia își planifică atacurile. Odată cu proliferarea tehnologiilor de criptare și a celorlalte măsuri de securitate a operațiunilor, teroriștii devin mai dificil de descoperit prin metodele tehnice tradiționale, precum interceptarea comunicațiilor - Sigint. Prevenirea acestor amenințări înseamnă tot mai mult investigarea cu resursele umane ale spionajului Humint, nu doar la nivel federal dar și la nivel regional și local.

Într-un discurs din urmă cu un deceniu, Michael Hayden, pe atunci general în Forțele Aeriene, descria provocările cărora Statele Unite trebuia să le facă față și importanța deosebită a informațiilor în câștigarea războiului cu terorismul. Ne aflăm într-o epocă în care dușmanul nostru primordial este ușor de ucis, numai că el este foarte dificil de descoperit. De aceea, se

înțelege de ce în ultimul timp s-a pus atât de mult accentul pe spionaj pentru învingerea terorismului, având în vedere oportunitățile limitate de a-i detecta și opri pe teroriști.

În viitor succesele vor depinde și mai mult de capacitatea de a ne adapta la noile realități. Nu mai este suficient să menținem status quo-ul și speranța unor rezultate mai bune. Teroriștii au evoluat după 11 Septembrie, de aceea și eforturile noastre de securitate trebuie și ele să evolueze. Elementul cheie este extinderea folosirii spionajului Humint, care va ajuta agențiile locale de aplicare a legii să-i combată pe cei care urmăresc să-i distrugă pe occidentali.

Evoluții de la Al Qaeda la ISIS

În deceniul de dinaintea lui 11 Septembrie, spionajul se concentra în cea mai mare măsură în entitățile federale, direcționând eforturile la nivelul statelor și, la un nivel mult mai redus, asupra unor organizații precum al Qaeda. De abia după acel atac, atenția s-a concentrat asupra al Qaeda și a liderului acesteia Osama bin Laden.

Pe plan intern, FBI-ul și agențiile locale de aplicare a legii au început să-și extindă capacitățile informative. În doar câțiva ani, guvernul a constituit o nouă agenție la nivelul cabinetului federal, Departamentul Securității Naționale (DHS) cu un buget de mai multe miliarde de dolari pentru a-l distribui statelor și entităților locale cu scopul de a preveni și a răspunde atacurilor teroriste. FBI-ul și DHS-ul au început să investească în resursele preventive ale statelor și localităților, extinzând Forțele comune de combatere a terorismului (JTTF) și creând centre locale și statale.

Pe măsura acestor schimbări, s-au produs mutații și în domeniul terorismului. Prin operațiunile noastre în străinătate, al Qaeda i-a fost diminuată forța iar conducerea sa a fost în bună parte lichidată, inclusiv Osama bin Laden. În locul său a apărut însă ISIS, ocupând vacuumul lăsat de americani după retragerea din Irak. Experții estimează că ISIS dispune de 40.000-200.000 aderenți în peste 20 de țări și active de peste două miliarde de dolari. ISIS a exploatat criza refugiaților pentru a-și strecura teroriștii în Occident.

O parte din dificultățile luptei împotriva ISIS provine din faptul că aceasta folosește tehnologie modernă. Sofisticatele programe sociale de media sunt utilizate pentru a-i recruta și influența pe islamiștii occidentali să se angajeze în atacuri gen "*lupul singuratec*", precum la San Bernardino. Programul este eficient întrucât se crede că peste șase mii de europeni și mai multe sute de americani au plecat în Orientul Mijlociu pentru a se instrui și a lupta alături de ISIS.

Însă folosirea tehnologiei de criptare/decriptare a mesajelor prin care se dirijează atacurile ISIS reprezintă o chestiune deosebit de dificilă, precum a fost evidențiată de recenta și îndelungata confruntare dintre FBI și Apple legată de iPhone-ul folosit de teroristul care a acționat la San Bernardino.

7. Diplomat nord-coreean de rang înalt defectează la Londra

Un important diplomat din cadrul reprezentanței Coreei de Nord din Marea Britanie, considerat unul dintre specialiștii de vârf ai acestei țări în problemele Europei Occidentale, a defectat într-o țară împreună cu familia sa. Ziarul sud-coreean *Joong Ang Ilbo* a fost primul care a relatat acest eveniment în timpul verii acestui an, citând o sursă competentă în problemele Coreei de Nord. Cotidianul din Seul menționa că diplomatul dispăruse de câteva săptămâni, iar conducerea ambasadei nord-coreene din Londra eșuase în încercările sale de a-l găsi.

BBC-ul însă l-a identificat repede pe diplomatul dispărut ca fiind Thae Yong-Ho, arătând că acesta trăia de un deceniu la Londra, împreună cu soția și copiii lor, fiind astfel integrați în cultura și stilul de viață britanic. Presa sud-coreeană a adus completări, precizând că acesta îndeplinea funcția de vice-consul în cadrul ambasadei, fiind de fapt al doilea diplomat în cadrul reprezentanței, după ambasadorul Hak Bong Hyon.

De asemenea, se crede că Thae avea misiunea să promoveze imaginea pozitivă a statului nord-coreean în opinia publică britanică, fiind însărcinat să cultive relațiile ambasadei cu Asociația de Prietenie cu Marea Britanie, un grup de simpatizanți ideologici britanici. Însă, unele informații indică faptul că el avea și sarcini de spionaj, între care monitorizarea activităților defectorilor nord-coreeni care trăiau la Londra.

Se apreciază că Thae era un membru important al comunității diplomatice din Coreea de Nord, deoarece crescuse și fusese educat în China, vorbind fluent limbile chineză și engleză. El a intrat în corpul diplomatic al Coreei de Nord după absolvirea universității și este considerat unul dintre cei mai buni experți ai țării în chestiunile Europei Occidentale, defectarea sa dând o serioasă lovitură prestigiului Coreei de Nord.

Ziarul *JoongAng Ilbo* a menționat că *"actualmente Thae urmează procedurile de solicitare a azilului într-o țară împreună cu familia sa"*, însă BBC a relatat că Thae a fugit în Coreea de Sud, unde a cerut azil politic și că el și familia sa se află sub protecția guvernului acestei țări. Soția lui Thae este nepoata unui luptător comunist din războiul împotriva colonialiștilor japonezi din anii 1930, tovarăș de arme al lui Kim Il-sung, fondatorul Partidului Muncii și primul lider al Coreei de Nord.

La rândul său, Thae este fiul unui fost general cu patru stele care, de asemenea, a luptat împotriva japonezilor în anii 1930 alături de Kim Il-Sung. În anii de după război, generalul Thae a devenit un membru de vază al Partidului Muncii din Coreea, fiind ales în puternicul Comitet Central până la moartea sa din 1997.

Cei mai mulți diplomați nord-coreeni sunt trimiși la post la ambasadele din străinătate pentru maxim trei ani înainte de a fi transferați în alte locații din lume. Faptul că lui Thae i se permisesse să rămână în Marea Britanie timp de 10 ani demonstrează statutul său de privilegiat în Partidul Muncii din Coreea de Nord. Mai mult, copiii celor mai mulți diplomați li se cere să revină în țara natală după terminarea studiilor, dar după cum se vede copiii lui Thae au fost exceptați, permițându-le să fie alături de părinți în Marea Britanie chiar și după absolvirea universității. Acest lucru, alături de alte indicii, reflectă "*acreditările impecabile*" de care se bucura el, ca fiind unul dintre cei mai de încredere funcționari ai aparatului birocratic nord-coreean.

Thae ar fi trădat deoarece i se spusese că mandatul său la Londra se apropia de final după un deceniu și că ar fi trebuit să fie relocalat către o destinație mai puțin dorită sau să fie rechemat la Phenian.

8. Operațiunea Casablanca

Mossadul a reușit să obțină accesul la înregistrările secrete ale Conferinței națiunilor arabe care se întruniseră în Maroc pentru a pregăti un posibil conflict cu Israelul, obținând astfel un ajutor semnificativ pentru Forțele sale de Apărare în vederea pregătirii a celui ce urma să devină Războiul de Șase Zile, a dezvăluit generalul Shlomo Gazil publicației *Yedioth Ahronoth*, un secret vital din urmă cu o jumătate de secol.

Serviciile secrete ale Israelului au avut acces la înregistrările convorbirilor secrete ale șefilor de state arabe din 1965, care au ajutat statul evreu să câștige Războiul de Șase Zile, conform celor declarate recent de un fost director al Directoratului Informațiilor Militare al acestei țări. Scurtul dar importantul conflict, care, de asemenea, este cunoscut și ca Al Treilea Război Arabo-Israelian, a izbucnit pe 5 iunie 1967, atunci când armatele Egiptului, Siriei și Iordaniei au atacat Israelul.

Dar, în câteva ore, statul evreu a reușit să decimeze forțele aeriene ale atacatorilor și a continuat să dea lovituri fatale inamicilor săi, astfel că, la sfârșitul războiului, teritoriul Israelului a crescut de trei ori, trupele israeliene controlând Cisiordania, Fâșia Gaza și Peninsula Sinai, precum și alte zone.

Comandanții militari arabi au prezentat o mulțime de informații despre modul cum concepeau acest război, vorbind deschis și cu relativă candoare despre capacitățile militarilor de sub comanda lor. Participanții au discutat planurile de înființare a unui Comandament arab militar comun care să analizeze capacitățile armatelor respective în perspectiva coordonării acestui război. Alături de acordul existent cu privire la pregătirile pentru viitorul război cu Israelul, au existat însă și numeroase dezacorduri printre participanți, cum a fost cel dintre regele Hussein al Iordaniei și președintele Egiptului, Gamal Abdel Nasser, care se confruntau cu pasiune asupra unor argumente și diferențe de opinii.

Dar a mai existat și regele Hassan al II-lea al Marocului, care nu avea cu adevărat încredere în oaspeții lui și a permis Mossadului să monitorizeze îndeaproape lucrările conferinței. Astfel că o echipă comună a Shin Bet-ului și Mossad-ului, condusă de Peter Zvi Malkin și Rafi Eitan, a sosit la Casablanca, unde marocanii le rezervaseră un etaj întreg în hotelul unde urma să aibă loc conferința, pentru a-și planta microfoanele. Totuși, cu o zi înaintea începerii conferinței, regele Hassan le-a dat dispoziție să părăsească hotelul, fiind îngrijorat că arabii invitați ar fi putut să observe prezența lor.

După terminarea conferinței, regele Hassan a predat Mossadului copiile înregistrărilor secrete ale tuturor reuniunilor. Acestea au fost imediat transcrise și traduse de unitatea de cercetare a Directoratului spionajului militar israelian, asigurând o imagine fără precedent a lucrărilor conferinței și a pozițiilor șefilor de state inamice.

Conform fostului șef al spionajului israelian, aceste transcripții au furnizat o cantitate masivă de informații, care, coroborate cu cele din alte surse, au oferit un ajutor crucial Israelului pentru pregătirea în secret pentru Războiul de Șase Zile. Mulțumită acestor înregistrări, spune Gazit, Israelul a fost pe deplin conștient de cât de nepregătite erau armatele arabe de război, în special cea egipteană, care se aflau într-o stare teribil de precară.

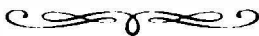
După terminarea războiului, a spus Gazit, directorul Mossadului, Meir Amit, a trimis o scrisoare primului ministru al Israelului, Levi Eshkol, în care el a descris „Operațiunea Casablanca” ca una dintre cele mai glorioase ale spionajului israelian. „Aceste înregistrări, au fost cu adevărat o realizare extraordinară a spionajului, arătându-ne, pe de o parte, că statele arabe urmăreau un conflict cu noi, pentru care trebuia să ne pregătim. Pe de altă parte, divagațiile lor despre unitatea arabă și realizarea frontului unit împotriva Israelului, nu reflecta o adevărată unanimitate a lor”, a spus generalul Gazit, care deținea atunci funcția de șef al Departamentului de Cercetări al Informațiilor militare.

Războiul de Șase Zile a izbucnit la orele 7,45 ale dimineții de 5 iunie 1967, atunci când întreaga forță aeriană a Israelului a bombardat și a mitraliat aerodromurile inamicului. Datorită informațiilor precise și detaliate strânse în anii anteriori războiului, inclusiv înregistrările Conferinței de la Casablanca (Mossadul reușise chiar să determine un pilot irakian să defecteze cu ultimul tip de MIG-21), aviația Israelului a putut să distrugă în câteva ore aproape orice avion de care dispuneau Egiptul, Siria și Iordania.

Gazit, care a fost numit șef al spionajului militar după eșecul comunității de informații israeliene de a prevedea atacul surprinzător al Egiptului și Siriei împotriva Israelului din octombrie 1973, este considerat a fi unul dintre cei mai proeminenți șefi ai spionajului din Israel. Aprecierile sale privind acest domeniu încă se bucură de întreaga atenție, după mulți ani de la retragerea sa din activitate.

Privind în urmă la Războiul de Șase Zile, Gazit crede că această covârșitoare victorie a fost cea care avea ascunsă în ea și sămânța distrugerii, provocată de mutația opiniei publice israeliene către extrema dreaptă. Într-o recentă conversație, el a criticat mișcarea Gush Emunim de a stabili așezări evreiești pe teritoriul care a fost cucerit în acel război.

De asemenea, el a dat un avertisment cumplit: *„Sunt aproape 50 de ani de la Războiul de Șase Zile și noi ne aflăm încă în procesul de căutare a unei soluții și a unei modalități de stabilire a rezultatelor acestui război. Privind în urmă, acesta este probabil al doilea război foarte important în care a luptat Israelul, după Războiul de Independență din 1948. Victoria în Războiul de Independență ne-a permis înființarea statului; victoria în Războiul de Șase Zile ar fi trebuit să aducă evreilor un Israel deplin democratic”*.

ANIVERSAREA A 50 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA CENTRULUI NAȚIONAL DE CIFRU ȘI TRANSMISIUNI CIFRATE

Vasile Maiercan

Începând cu anul 1966, activitatea cifrului de stat din țara noastră a fost reorganizată pe baze noi, reglementată prin H.C.M. (Nr.3074/30 decembrie 1966), act normativ guvernamental prin care s-a înființat Serviciul Central de Cifru și Transmisiuni Cifrate (S.C.C.T.C.). A fost astfel unificată activitatea din acest domeniu pe plan central și în organele de specialitate din cadrul misiunilor diplomatice, S.C.C.T.C. având următoarele atribuțiuni principale:

- elaborarea materialelor criptografice pentru instituțiile cu atribuțiuni în domeniul legăturilor cifrate;
- realizarea legăturilor cifrate cu misiunile diplomatice, oficiile consulare și, după caz, cu unele agenții economice;
- studierea și adoptarea de măsuri pentru îmbunătățirea continuă a metodelor și mijloacelor de cifru și transmisiuni cifrate, în vederea modernizării acestei activități care să asigure siguranța deplină a mesajelor transmise;
- îndrumarea și controlul activității tuturor organelor de cifru din țară și de la misiunile diplomatice, oficiile consulare și agențiile economice ale României.

Serviciul Central de Cifru și Transmisiuni Cifrate a fost constituit ca unitate independentă în structura Ministerului Afacerilor Interne (devenit ulterior Ministerul de Interne), care era obligat să asigure încadrarea lui cu personal militar de specialitate, deservire tehnică și pază. Deși era asigurat un cadru unitar de desfășurare a activităților din domeniul criptografic, la art. 3 se preciza faptul că Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Forțelor Armate, devenit ulterior Ministerul Apărării Naționale, aveau dreptul de a avea organe de specialitate proprii, pentru a menține legăturile cifrate între organele din subordinea lor, cât și între conducerile armatelor Tratatului de

la Varșovia și conducerea Ministerului Forțelor Armate, printr-o linie de legătură specială. Noua unitate independentă înființată a preluat toate activitățile cifrate cu misiunile diplomatice, care anterior se efectuau separat de Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Forțelor Armate și Ministerul Afacerilor Interne și a primit în totalitate sarcina de a selecționa pentru încadrare personalul militar și civil necesar. Era stipulată condiția ca personalul civil selecționat să îndeplinească condițiile cerute de Statutul corpului ofițerilor pentru a fi încadrați ca militari activi.

Ministerului Afacerilor Externe îi revenea obligația de a asigura fondul de salarizare în valută pentru retribuirea personalului de cifru și transmisiuni de la misiunile diplomatice. Împreună cu acesta Hotărâre a Guvernului, a fost aprobat și „Regulamentul privind organizarea și funcționarea activității de cifru și transmisiuni cifrate”, precum și „Regulamentul pentru organizarea și funcționarea legăturilor cifrate cu misiunile diplomatice, consulare și unele agenții economice”. În corelație cu actul normativ menționat, ulterior a fost emisă și o Hotărâre a Consiliului de Miniștri, care se referea la asigurarea securității și pazei reprezentanțelor diplomatice ale României, conținând totodată și reglementări referitoare la activitatea de cifru.

În perioada 01.03.1967-01.04.1972, Serviciul Central de Cifru și Transmisiuni Cifrate a fost integrat în U.M.0802, fiind cunoscut sub denumirea de Serviciul independent „E”. În cadrul Unității speciale „R” funcționa un Serviciu „H”, care realiza comunicațiile criptografice interne ale României, iar ulterior a devenit o structură independentă guvernamentală ce funcționează sub denumirea de Serviciul de Telecomunicații Speciale (S.T.S.). Prin măsurile organizatorice întreprinse în cadrul Ministerului de Interne în anul 1972, munca de cifru a fost subordonată la nivel central Departamentului Securității Statului, fiind inclusă în competențele Departamentului de Informații Externe (D.I.E.), mai precis a U.M.0920, unde, împreună cu Serviciul de Curieri Diplomatici și Serviciul Tehnic, era cuprinsă într-o structură specială numită Brigada „M”.

După evenimentul din anul 1978, activitatea de cifru pe linie externă s-a desfășurat într-un alt cadru, devenind Unitatea Specială 0525, independentă și subordonată direct șefului Departamentului Securității Statului. În acest cadru nou, Centrul de Cifru și Transmisiuni Cifrate continua să producă materialul criptografic necesar pentru comunicațiile secrete efectuate pe plan intern și extern, realizând totodată și legăturile cifrate externe.

Constituirea noii unități a permis modernizarea dotării tehnice, achiziționându-se aparatură de emisie-recepție de la firme de prestigiu din domeniu, precum „*Rhode&Schwarz*”, „*Marconi*”, „*Brown&Bovery*” și „*Siemens*”, înregistrându-se astfel o creștere o operativității în realizarea legăturilor radio și telex. S-a construit o centrală de telecomunicații pe unde scurte, care acoperea toate țările din lume, folosită numai pentru transmisiile în exterior ale Centrului de Cifru și Transmisiuni Cifrate și ale Ministerului Afacerilor Externe, inclusiv comunicațiile cu aeronava prezidențială, când aceasta se afla în străinătate.

În domeniul prelucrării criptografice a comunicărilor secrete, s-au achiziționat și au intrat în dotare mașini electronice de cifrat (MAG-5622, EMI, Crypto, ROMCIF, teleimprimatoare Siemens T 100 etc.). Pe de altă parte, specialiștii din sectorul tehnic al unității au realizat dispozitive care au permis corectarea erorilor produse de perturbațiile pe timpul transmiterii mesajelor, telecomandarea emițătoarelor și receptoarelor de la centrele de emisie și recepție, precum și sistemele PDC și Datx pentru intrarea operativă în legătură în afara programului stabilit.

În paralel cu latura defensivă a activităților de protecție criptografică, în unitate s-a dezvoltat și a funcționat cu rezultate apreciate și decriptarea, ca latură ofensivă de obținere de informații utile pentru sistemul de apărare, cu deosebire cele din domeniul antiterorist. Până la unificarea activităților de cifru, în 1967, criptanaliza era în competența specialiștilor din Biroul de Inspecție al Serviciului Central de Cifru („*HP*”). Decriptările efectuate de aceștia se limitau la mesajele realizate cu sisteme de criptare relativ simple, de nivel mediu. Pași importanți au fost făcuți după crearea Serviciului Central de Cifru și Transmisiuni Cifrate, care avea în structură și o Secție de Decriptare. Se poate aprecia că șeful acestui compartiment, colonelul ing. Ilie Cristescu, împreună cu matematicienii și filologii din subordine, au pus bazele moderne, cu rezultate remarcabile, ale criptanalizei științifice în țara noastră.

Ulterior, aceste activități fascinante, de investigații în domeniul matematicii, al filologiei, al fizicii etc., cu realizări spectaculoase în zona obținerii de informații secrete importante și sigure, au fost continuate pe un plan științific superior și cu mijloace informatice de mare performanță, sub conducerea generalului de brigadă (r.) matematician Ilie Torsan.

Evenimentele istorice petrecute în decembrie 1989 nu au avut asupra Centrului de Cifru și Transmisiuni Cifrate efectele violente, uneori cu

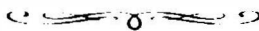

finalități distructive, pe care le-au resimțit alte instituții angrenate în sistemul național de apărare a țării.

În pofida realităților și tendințelor de structurante care au caracterizat tranziția de la un regim politic la altul, Instituția cifrului de stat și lucrătorii ei de excelentă valoare profesională și probitate morală, a beneficiat de condiții normale de activitate. Aceasta s-a datorat unor factori multipli, între care, în primul rând, recunoașterii unicității și nevoii de continuitate a unui sistem criptologic, el însuși „criptat”, în fața căruia elanurile fals reformiste s-au temperat. Mai mult, au existat și etape, ca aceea a anilor 1995-2000 când, în pofida diminuării drastice a puterii economice și a crizei financiare din țara noastră, Centrul Național de Cifru și Transmisiuni Cifrate, în contextul modernizării logisticii Serviciului de Informații Externe, a cunoscut consolidări semnificative, care i-au menținut și dezvoltat performanțele.

Structură cu o activitate prin excelență crypto-tehnică, strict delimitată, evoluția sistemului cifrului de stat a înregistrat elemente în planul perfecționării activităților conform cerințelor determinate de noua strategie de apărare a României și de posibilitățile tehnico-informatică aflate într-o ascensiune impresionantă pe plan mondial. Efortul tuturor factorilor implicați a determinat obținerea unui nivel al performanțelor echivalent realizărilor în domeniu ale unor structuri occidentale partenere, cu care Centrul Național de Cifru și Transmisiuni Cifrate s-a putut compara în procesul de cooperare.

Necesitatea încadrării legislative a acestor schimbări a determinat emiterea în 1994 a unei „Hotărâri Guvernamentale privind organizarea și executarea activității oficiale de cifru în România” (00422), în cuprinsul căreia s-a aprobat și noul Regulamentul de aplicare a acesteia. H.G. 00422/1994 conferă cifrului oficial caracterul de Secret de Stat. Ea reglementează regimul general de funcționare a cifrului la nivelul instituțiilor care fac parte din sistemul național de apărare și aprobă organizarea și executarea activităților oficiale de cifru în România, atât de către Centrul Național de Cifru și Transmisiuni Cifrate (C.N.C.T.C.), aflat în structura organizatorică a Serviciului de Informații Externe, cât și de către Ministerul Apărării Naționale, pentru componenta sa specifică și STS.

SEMICENTENAR ANIVERSAR AL CENTRULUI NAȚIONAL DE CIFRU ȘI TRANSMISIUNI CIFRATE

Eugen Nicolaescu, Ioan Gatea, Gheorghe Iordache

Cu discreție, precum întreaga lor activitate de zeci de ani în domeniul criptologiei românești, o parte a fostelor cadre de conducere și cu responsabilități deosebite ale acestei importante instituții a statului s-a reunit pentru a marca debutul unor manifestări consacrate Semicentenarului aniversar al Centrului Național de Cifru și Transmisiuni Cifrate (CNCTC).

Evenimentul a fost pregătit și organizat de conducerea Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe (ACMRR-SIE), din care fac parte și veteranii acestei importante structuri specializate, care au slujit cu devotament apărarea unor date și acțiuni secrete ale statului cu mijloacele și metodele criptologice.

În prezența președintelui Asociației, general de brigadă în rezervă Petru Neghiu, și a altor membri ai Consiliului Director al ACMRR (Ion Pavel – vicepreședinte, Ioan Popa – redactorul șef al revistei *Periscop*, Gheorghe Iordache – secretarul general al Asociației), au luat parte mai mulți foști șefi de unitate, șefi de sectoare, experți și specialiști criptografi și criptanaliziști. S-a păstrat un moment de reculegere în memoria colegilor care s-au stins din viață înaintea acestui moment aniversar.

În cuvântul de deschidere, domnul președinte al Asociației, Petru Neghiu, a subliniat importanța evenimentului sărbătorit, făcând aprecieri deosebite despre modul în care cei prezenți, cât și celelalte cadre care și-au desfășurat activitatea ani îndelungați în această specialitate, cu totul deosebită, și-au făcut datoria față de instituție și de patrie.

În cuvântul lor, foști șefi ai unității au evocat începuturile și etapele parcurse în realizarea neîntreruptă, timp de decenii, a legăturilor cifrate

radio și telex cu misiunile diplomatice ale țării noastre, în condiții de deplină securitate criptologică. S-a reamintit că, de o importanță deosebită a fost acțiunea de asigurare a caracterului național al activității criptografice, prin adoptarea în anul 1964 a măsurii producerii materialelor de cifru exclusiv în țara noastră, urmată de HCM Nr. 3074/30 decembrie 1966 privind înființarea Serviciului Central de Cifru și Transmisiuni Cifrate, care au reprezentat pași decisivi în eliberarea de sub controlul sovietic și consolidarea independenței în acest domeniu sensibil al securității statului.

Unii vorbitori au evocat greutățile și dificultățile inerente ale începutului activității în noua structură organizatorică și eforturile permanente pentru asigurarea operativității și calității proceselor de cifrare-descifrare și de transmitere-recepționare a mesajelor dintre centrală și posturile externe. Această activitate a presupus o muncă nenormată pe termen lung, de zi și noapte, a întregului efectiv al unității, în țară și străinătate.

S-au subliniat, de asemenea, preocupările permanente pentru modernizarea activității de cifru-transmisiuni cifrate, dintre acestea amintindu-se studiile și testele făcute pentru verificarea aleatorismului materialelor criptografice produse, ansamblul de măsuri adoptate pentru protecția cifrului, proiectarea și producerea unor noi sisteme de echipamente tehnice. Astfel, de o mare însemnătate pentru fluidizarea transmițerilor prin radio, care constituiau principalul mijloc de realizare a legăturilor cu posturile externe, a fost crearea și introducerea în exploatare a corectorului de erori LCP care a redus considerabil efectele produse de perturbațiile din canalele de comunicații; telecomandarea din Centrală a emițătoarelor și receptoarelor de la centrele de emisie și, respectiv, de recepție; sistemele PDC și Datx deosebit de eficiente pentru realizarea operativă a legăturii dintre Centrală și posturile externe în afara orelor prevăzute de program; introducerea noilor antene logaritm-periodice, care permiteau emisia-recepția pe mai multe frecvențe optime, și altele.

Participanții au evocat creșterea continuă a competențelor și deprinderilor personalului de cifru prin măsurile de selecționare, încadrare și pregătire a personalului unității pentru ca acesta să cunoască și să aplice cu rigurozitate reglementările legale și regulile activității criptografice și de transmisiuni cifrate. Perfecționarea calificării personalului s-a realizat prin constituirea de clase speciale „radio” la Școala de ofițeri a Ministerului de Interne, apoi la Școala militară de ofițeri de transmisiuni de la Sibiu, cursuri de pregătire în vederea introducerii în muncă, sau pentru perfecționarea deprinderilor și îmbogățirea cunoștințelor de specialitate (așa numitele

”reciclări”), pentru pregătirea în vederea susținerii examenelor de grad, prin stimularea instruirii generale sau de specialitate prin diferite forme ale învățământului de stat, inclusiv prin cursuri postuniversitare și examene de doctorat, pentru pregătirea în domeniul informaticii și altele. Toate acestea au asigurat ca la următorul salt calitativ al activității de cifru-transmisiuni cifrate, cel al introducerii calculatoarelor, de după anul 1990, unitatea să dispună de personalul calificat atât la nivel de concepție, cât și la cel de execuție, potrivit exigențelor impuse de revoluția informatică.

S-au adresat mulțumiri redacției revistei *Periscop* pentru modul în care, de-a lungul anilor, a manifestat interes pentru subiecte din domeniul criptologic, unii dintre participanți fiind autorii unor materiale deosebit de apreciate de către cititori.

Concluziile domnului președinte al Asociației, aprecierile din luările de cuvânt ale participanților, dar și discuțiile informale desfășurate la sfârșitul întrunirii, în momentele de socializare care au încheiat evenimentul aniversar, au remarcat sentimentul participanților că munca cifratorilor a fost apreciată și că cei aniversați pot avea sentimentul datoriei împlinite într-o muncă specială, deosebită, depusă ani îndelungați în slujba statului român.

Una dintre concluziile întâlnirii a fost aceea că existența și perfecționarea permanentă a CNCTC reprezintă un indicator important al independenței statului.

Să mai menționăm că, în final, dl gl.bg.(r), Vasile Maierean, a distribuit participanților și a semnat autografe pe volumul său apărut în 2016 – *Jos Masca, „Seniori”!*

**CULTURA DE
SECURITATE.
CULTURA
POLITICĂ**

**„SĂ PRIVIM CU SPERANȚĂ,
BUCURIE ȘI OPTIMISM LA
VIITORUL ROMÂNIEI”**

Academician Dinu C. Giurescu

1. Lungul proces al continuității și devenirii statalității la români

Participarea poporului român la fazele semnificative ale istoriei și civilizației europene reprezintă o trăsătură definitivă a dezvoltării noastre. Ne aducem contribuția – prin recunoscute opere și fapte, prin legături multiple cu celelalte popoare – la construcția și înaintarea acestei civilizații. Din multitudinea evenimentelor, personalităților, a realizărilor materiale și spirituale, rămân realități care, în perspectiva Europei întregi, și-au păstrat, până astăzi, însemnătatea și înțelesurile.

Construcția Europei, începută în secolul al V-lea, se încheie după aproximativ opt sute de ani. Către 1350, continentul nu mai are „*pete albe*” și harta sa cuprinde imperii, regate, principate, ducate, republici orășenești, voievodate. La edificarea Europei medievale își aduce contribuția și poporul român, cu alcătuirii și state proprii, continuatoare ale unor realități în geografia foarte întinsă a Romanității Orientale.

Confruntate cu valurile periodice ale migratorilor, comunitățile românești și-au păstrat propria lor organizare social-teritorială, clădită pe o civilizație agrară și meșteșugărească tradițională, organizare ce dispunea și de forțe de apărare.

La argumentele de ordin lingvistic, arheologic, etnografic, adăugăm mărturia cronicilor maghiare despre formațiunile feudale ale românilor transilvăneni.

Gesta Hungarorum, datorată notarului regelui Bela (Anonymus), consemnează, la finele secolului al IX-lea, existența a trei ducate: unul în Crișana, între râurile Someș și Mureș, cu centrul în cetatea Biharea și condus de Menumorut; al doilea în Banat, între Dunăre și Mureș, cârmuit de Glad, cu un centru la Cuvin (Keve); al treilea ducat, în Transilvania, sub porțile Mezeșului, la izvoarele Someșurilor, condus de Gelu Românul (Geluus Quidan Blacus), cu reședința în apropierea Clujului.

Anonymus ne lasă să înțelegem caracterul statonic, continuitatea formațiunilor amintite, precum și recunoașterea individualității lor în relațiile sud-est europene: lui Usubun și Veluc – trimișii lui Arpad – Menumorut le amintește că țara sa de astăzi au stăpânit-o și strămoșii săi și că se bucură de sprijinul împăratului de la Constantinopol.

Realitățile politice românești amintite se înscriu într-o evoluție europeană, în aceeași perioadă. Organizarea statală a Irlandei începe mai ales după invazia normanzilor și se consolidează sub cârmuirea lui Brian Boru (976-1014) și a succesorilor săi. La cehi, după încercarea de unire a triburilor sub Samo (623-658), primul cneaz al Moraviei Mari, amintit de documente, este Mojmir (830-846), a cărui stăpânire este continuată de Rastislav, Borivoj, Svatopluk. Polonii cunosc unele organizări în a doua jumătate a secolului IX, urmate de statul condus de Mieszko I (960-992). La sârbi, prima formațiune independentă, exercitându-și autoritatea și asupra unor orașe dalmate, este menționată pe la jumătatea secolului IX, cu cneazul Vlastimir, iar nuclee teritoriale ale croaților, existente în secolul VIII, se unesc mai târziu, sub Tomislav (910-928).

O primă reuniune a norvegienilor are loc sub Harald Haarfager (Păr Frumos, c.872-930). Suedezii se desprind dintre popoarele nordice în timpul domniei lui Erick Victoriosul (975-995) și consolidarea merge încet, ca și la vecinii lor norvegieni. La danezi, o încercare de raliere a triburilor sub Harald „Colț Ascuțit“ (secolul VIII), nu are durată; un rege al lor, Gottrik (Gotfred), este contemporan cu Carol cel Mare și abia mai târziu, Gorm cel Bătrân reface unitatea stăpânirii (c.935-945). Maghiarii se așază pe Tisa și Dunărea mijlocie la 896-900, iar statul Kievean se constituie în secolul al X-lea, odată cu impactul vareg.

Recapitulând, atestările documentare ale unor formațiuni statale la irlandezi, cehi, sârbi, croați, norvegieni, suedezi, danezi, maghiari și ruși datează mai ales din secolele IX-X, adică în aceeași perioadă cu ducatele românești. Fără atacurile maghiare asupra Crișanei, Banatului și Transilvaniei, ar fi urmat, desigur, reunirea acestor ducate într-un stat mai cuprinzător, într-un voievodat, așa cum vor evolua formațiunile politice de la sud și est de Carpați, așa cum se va păstra, de altfel, tradiția românească și în Transilvania care s-a format ca voievodat în regatul feudal ungar.

Și ca mărime teritorială, cârmuirile lui Menumorut, Gelu și Glad își găsesc corespondențe în Europa. În Spania, în jurul anului 900, în nordul peninsulei necuprinse de arabi, ființau Portugalia, regatul Leon, Navara, Aragon, Sobrarbe, Ribagorza, Pallars și Marca Hispanică; or, cu excepția Leonului, toate formațiunile sunt de foarte mici dimensiuni. Fragmentarea este prezentă și în Anglia (fără Scoția). În deceniile primelor invazii daneze (secolul IX): Wessex, Țara Galilor, Mercia engleză, Mercia daneză, Anglia răsăriteană, Northumbria daneză, Northumbria engleză.

Dar în Transilvania au existat și alte formațiuni românești: ele nu sunt amintite de Anonymus întrucât au rămas, la finele secolului al IX-lea și începutul celui următor, în afara expedițiilor de cucerire maghiare; dar sunt,

în schimb, trecute în documentele secolului XIII: Țara Bârsei, a Făgărașului – cu mențiunea precisă „terra Blacorum“ (1222); Țara Amlașului - unde se află pădurea românilor și a pecenegilor (Sylva Blachorum et Bissenorum – la 1224), a Hațegului (la 1247). Atestări scrise ce confirmă implicit existența acestor țări românești înainte de amintitele date.

Pentru Maramureș, actele arată foarte precis realitățile politice românești cu cnezatele situate pe văile Marei, Cosăului, pe Taras, Tisa, Talabor, Vișeu, pe cursul superior la Izei și pe cel inferior, toate constituind un voievodat (secolele XIII și XIV) peste care s-a suprapus, treptat, cârmuirea statului maghiar.

Atacurile și pătrunderea progresivă a maghiarilor în Transilvania și Banat, invaziile și stabilirea pecenegilor și a cumanilor, marele val tătăresc din 1241 explică de ce cnezatele și voievodatele românești nu s-au reunit în țări mari decât după 1300. La sfârșitul secolului al XIII-lea, statul feudal Țara Românească era constituit între Carpații Meridionali, Dunăre și Marea Neagră; către 1360, al doilea stat românesc era consolidat între Carpații Răsăriteni, Nistru și aceeași Mare Neagră.

Poporul român își aducea astfel contribuția proprie la încheierea construcției politice a Europei medievale.

Statele românești feudale, în întinderea voievodatelor, s-au încheat și unificat sub imperativul evoluției generale a Europei, cea care își manifesta tradițional unitatea antică până în marginea Asiei. Perturbările ivite odată cu marile migrații dinspre „*Barbaria*“, din marginea nordică și estică a bazinului Dunărean sau dinspre Asia, au impus spațiului de contact, cel locuit de români, o funcție de punte între cele două mari arii de civilizație, determinantă în relieful politico-statal.

În interiorul unor realități complexe s-au așezat mai mulți istorici din zilele noastre să descifreze lungul (prin timp) proces al continuității și devenirii statalității la români, încheiat, în părțile centrale ale întregii Romanități Orientale, cu Bătălia zisă de la Posada, de la care s-au împlinit 686 de ani.

Revenirile la o temă fundamentală din istoria națională modelează câștigurile reale ale științei istorice și nuanțează esențialul în privința începuturilor statului Țara Românească și asupra întregului război între regele maghiar Carol Robert de Anjou și Basarab Vodă, în 1330, cu deosebire asupra bătăliei din 9-12 noiembrie, care este localizată pe vatra actuală a satului Pripoare din comuna Perișani, locul Posadei Loviștene. (*Noiembrie 2016*)

2. „Să rămânem uniți, să nu se destrame această țară...”

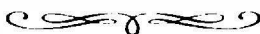
„Mă bucură abundența de tricolor. Îmi doresc să putem să rămânem uniți, să nu se destrame această țară, să o păstrăm așa cum ne-au lăsat-o înaintașii noștri, acum 100 de ani. Să formăm o generație care ține la România.

Este o greșeală majoră să avem aversiune față de străini. Străin poate fi un cuvânt prea general, care induce în eroare de multe ori. Pot fi anumite curente, anumite politici străine criticabile. De exemplu, Franța este un aliat major al României, o țară care a jucat un rol major în apariției României Mari și întregite, printr-o misiune militară condusă de generalul Henri Berthelot, membru al Academiei Române. Marea Britanie și Statele Unite au avut și ele o contribuție la momentul 1 decembrie 1918. Să nu uităm că, în istoria României moderne, aliații ne-au ajutat în momente cheie pentru supraviețuirea acestei nații.

Dar asta nu trebuie să pună în paranteze patriotismul nostru. Sunt afectat de faptul că Ministerul Educației nu vrea să trezească în inimile elevilor sentimentul național. Prin astfel de sentimente s-a creat România Mare, la 1 Decembrie 1918. Dar vreau să privim cu speranță, cu bucurie și patriotism la viitorul acestei țări”. (Mesaj de 1 Decembrie 2016)

Notă

Textele de mai sus au apărut și în alte media din România. Titlul și subtitlurile din *Periscop* aparțin redacției.

1 DECEMBRIE 1918 – 1 DECEMBRIE 2016: 98 DE ANI DE LA MAREA UNIRE

Dr. Ion Constantin

Sărbătorim 98 de ani de la Marea Unire, actul sublim de voință națională românească, care a marcat pentru vecie destinul poporului român. În 1918 s-au unit cu mica Românie toate provinciile românești de la nord de Dunăre și s-a împlinit „*ora noastră astrală*”, iar ziua de 1 Decembrie nu a făcut decât să consacre acest lucru, prin episodul său final.

Ziua de 1 Decembrie 1918 încununează lupta românilor transilvăneni pentru Unitate Națională și marchează momentul creării României Mari, situându-se în continuarea precedentelor acțiuni unioniste ale fraților din Basarabia (27 martie 1918) și Bucovina (28 noiembrie 1918), care s-au exprimat în cadrul unor adunări cu caracter reprezentativ pentru unirea cu Țara-Mamă România. Poporul român a știut atunci să valorifice admirabil conjunctura internațională favorabilă creată în urma Primului Război Mondial și a destrămării imperiilor Țarist și Austro-Ungar.

Așa cum arăta regretatul academician Florin Constantiniu, unul dintre cei mai importanți istorici români din perioada postbelică, „...*Marea Unire din 1918 a fost și rămâne pagina cea mai sublimă a istoriei românești. Măreția ei stă în faptul că desăvârșirea unității naționale nu este opera nici unui om politic, a nici unui guvern, a nici unui partid; este fapta istorică a întregii națiuni române, realizată într-un elan țâșnit cu putere din străfundurile conștiinței unității neamului, un elan controlat de fruntașii politici, pentru a-l călăuzi cu inteligență politică remarcabilă spre țelul dorit. [...]*”

Marea Unire nu a fost rezultatul participării României la război. Nici partizanii Antantei, nici cei ai Puterilor Centrale nu au avut în vedere revoluția din Rusia și destrămarea monarhiei austro-ungare. Raționamentul lor s-a înscris formulei tradiționale a raportului de putere interstate: victoria Antantei ne va da Bucovina, Transilvania și Banatul, victoria Puterilor Centrale ne va da Basarabia; o biruință o excludea pe cealaltă, astfel că nimeni nu vedea cum ar fi cu puțință ca toate aceste provincii să intre aproape simultan în frontierele Vechiului Regat. [...]

Nu o victorie militară a stat la temelie România Mari, ci actul de voință al națiunii române de a-și da armătura teritorial-instituțională care este statul național.[...]

O necesitate istorică - națiunea trebuie să trăiască într-un stat național - s-a dovedit mai puternică decât orice guvern sau partid, culpabil de egoisme sau incompetență și, punând în mișcare națiunea, i-a dat acea forță uriașă ca peste toate adversitățile să dea viață aspirației sale: statul național.”

Să reamintim succint cele mai importante evenimente care au condus la Marea Înfrățire a poporului român din urmă cu 98 de ani :

Pe fondul mișcărilor revoluționare din Rusia, în toamna anului 1917 s-a constituit în Basarabia Sfatul Țării, format din 150 de deputați aleși din cele mai variate straturi sociale, curente politice, reprezentanți de județe și comune, ai clerului, cadre didactice, corporații profesionale, instituții, funcționari etc. Prin compoziția sa, Sfatul Țării era un organ reprezentativ care reflecta întreaga structură națională și toată gama de curente politice, categorii socio-profesionale și instituții existente în acel moment în Basarabia. La ședința din 2 decembrie 1917, Basarabia a fost proclamată Republică Democratică Moldovenească autonomă, iar pe 24 ianuarie 1918 (de ziua Unirii Principatelor Române), aceasta își proclamă independența față de Rusia. În declarația adoptată în acest sens de Sfatul Țării se arăta că „Proclamarea neatârării este o cerință politică a vremii, căci Republica Moldovenească nu mai poate aștepta de la nimeni orânduirea vieții sale și popoarele Republicii trebuie să înțeleagă că viitorul lor atâră numai de la dânsese și că acest viitor poate să fie înfrățuit numai prin așezământul înalt de ocărnuire - Sfatul Țării și stăpânirea pusă de el - Sfatul Miniștrilor”. Președinte al republicii a fost ales Ion Inculeț, secretar al Sfatului Țării a fost ales Ion Buzdugan, iar șef al „Sfatului Miniștrilor” (guvernului) doctor Daniel Ciugureanu.

Pe 27 martie 1918, la Chișinău, Sfatul Țării întrunit în ședință solemnă votează unirea Basarabiei cu Țara - Mamă, România (86 voturi pentru, 3 împotriva, 36 abțineri și 13 absenți). După anunțarea rezultatului votului de către Ion Inculeț, președintele Sfatului Țării, primul - ministru Alexandru Marghiloman, aflat la Chișinău, împreună cu alți reprezentanți ai guvernului român, este invitat la tribuna de la care declară: „În numele poporului român și al Regelui Ferdinand I, iau act de unirea Basarabiei cu România de aici înainte și în veci! Trăiască România Mare!”. De menționat că, după hotărârea Sfatului Țării din 27 martie 1918, privind Unirea Basarabiei cu România, o delegație de basarabeni formată din Pantelimon Halippa, ca vicepreședinte al Sfatului Țării, Ioan Pelivan, ministru de

Externe în guvernul de la Chișinău, Ion Buzdugan, secretar al Sfatului Țării și Grigore Cazacliu, deputat în Sfatul Țării, a fost desemnată să reprezinte Basarabia la marile adunări naționale de la Cernăuți (28 noiembrie 1918) și Alba Iulia (1 Decembrie 1918) și să salute hotărârile istorice adoptate acolo, pentru unirea Bucovinei și, respectiv, Transilvaniei cu patria-mamă România. Marea Unire a fost, astfel, rezultatul voinței românilor din toate provinciile reunite cu țara-mamă.

În vara anului 1918 s-a constituit în capitala Franței Consiliul Național al Unității Române, condus de Take Ionescu, iar printre membri avându-i pe Vasile Lucaciu, Octavian Goga, dr. Constantin Angelescu și Ioan Th. Florescu. Consiliul a fost recunoscut de către guvernele Antantei drept exponentul intereselor poporului român. La începutul toamnei, Congresul de la New York al românilor, cehilor, slovacilor, polonezilor, sârbilor, croaților și rutenilor a solicitat dezmembrarea Austro-Ungariei și eliberarea tuturor popoarelor din cadrul său.

Între timp, evenimentele s-au precipitat și în Transilvania. La 29 septembrie 1918, Comitetul Executiv al Partidului Național Român a adoptat în unanimitate, „în virtutea dreptului național al fiecărei națiuni de a dispune de ea însăși”, Declarația de la Oradea, elaborată de Vasile Goldiș, prin care se dorea recunoașterea acestui for ca organ provizoriu de conducere al Transilvaniei. Peste o săptămână, Declarația era citită în Parlamentul de la Budapesta de către Alexandru Vaida Voevod, în timp ce, la Viena, Iuliu Maniu dorea să mobilizeze 70.000 de soldați transilvăneni din fosta armată austro-ungară, cu care să meargă în Transilvania.

La 3 octombrie 1918, împăratul Carol I de Habsburg al Austro-Ungariei a dat publicității manifestul intitulat „*Către popoarele mele credincioase*”, care propunea reorganizarea Austro-Ungariei ca un stat de tip federal de șase state independente (austriac, ungar, ceh, iugoslav, polonez și ucrainean). Imediat a apărut Declarația Corpului voluntarilor transilvăneni și bucovineni, care a respins manifestul împăratului Austro-Ungariei și a proclamat unirea teritoriilor respective cu Regatul României.

Pe 27 octombrie 1918, deputații români bucovineni din Parlamentul vienez, foștii deputați din Dieta Bucovinei, primarii români din localitățile Țării de Sus a Moldovei, împreună cu alți reprezentanți ai provinciei istorice s-au întrunit în Sala Mare a Palatului Național din Cernăuți și au hotărât înființarea Adunării Constituante. Adunarea a ales un Consiliu Național condus de Iancu Flondor, Dionisie Bejan, Doru Popovici și Sextil Pușcariu - vicepreședinți, Vasile Bodnărescu, Radu Sbierea și Laurent Tomoiogă - secretari. La 28 noiembrie 1918, Congresul Bucovinei a hotărât în

unanimitate „Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei, în vechiile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru, cu Regatul României”.

La 3 noiembrie 1918 s-a constituit Consiliul Național Român Central din Transilvania, ce reunea șase reprezentanți ai Partidului Național Român și șase ai Partidului Social-Democrat și care, în condițiile rapidei dezintegrări a aparatului administrativ maghiar, a preluat controlul Transilvaniei. Ca urmare, guvernul maghiar, condus de Károlyi Mihály, a încercat să intre în negocieri cu Consiliul Național Român Central. Tratatul s-a purtat la Arad, între 13-15 noiembrie 1918, au eșuat. În același timp, guvernul maghiar a semnat la 13 noiembrie 1918 armistițiul de la Belgrad, care stabilea o linie de demarcație între Ungaria și Transilvania, care lăsa orașele Satu Mare, Oradea, Beiuș, Arad și regiunile Crișana și Maramureș sub control maghiar, iar Banatul sub administrația Serbiei.

Pe 7 noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central hotărăște înființarea de gărzii naționale și de gărzii civile sătești pe întreg teritoriul locuit de români în Transilvania și Ungaria, pentru „păstrarea liniștii și averii fiecăruia”.

Consiliul Național Român Central a convocat pentru data de 1 decembrie 1918, la Alba Iulia, o adunare națională a românilor din Transilvania și Ungaria. Nu întâmplător a fost aleasă Alba Iulia pentru un asemenea eveniment. În primul rând s-a avut în vedere faptul că, pe 1 noiembrie 1599, Mihai Viteazul intrase în Cetatea de la Alba Iulia, care a devenit capitala domnitorului în timpul scurt cât reușise să săvârșească Unirea Țărilor Române. Mai apoi, în 1784, pe platoul Cetății, Horia și Cloșca au fost frânți pe roată în urma condamnării lor. Pentru buna desfășurare a lucrărilor urmau să fie aleși 600 de deputați pe bază de vot universal și, respectiv, 628 reprezentanți ai organizațiilor și societăților culturale. Pe parcursul a două săptămâni, au fost aleși câte 5 reprezentanți de circumscripție.

Marea Adunare Națională a fost pregătită cu minuțiozitate, discuțiile purtându-se îndeosebi în jurul Rezoluției Unirii, redactată de Vasile Goldiș. Unii au cerut ca Unirea să se facă pe baza proclamării autonomiei Ardealului. Tineretul a solicitat unirea fără niciun fel de condiții. Socialiștii se temeau de stările politice din vechiul Regat al României. În cele din urmă, s-a adoptat formula unei autonomii provizorii.

Anunțând popoarelor lumii voința și hotărârea sa, națiunea română declara prin manifest că ea „*din ceasul acesta, oricum ar decide puterile lumii, este hotărâtă a pieri mai bine decât a suferi mai departe sclavia și atârănarea...*”. În vederea realizării acestui deziderat, în încheierea manifestului se cerea sprijinul întregii populații române din Transilvania,

care „spera și aștepta că în năzuințele ei pentru libertate o va ajuta întreg neamul românesc, cu care una vom fi de aici înainte în veci”.

În anunțul programului Adunării Naționale Constituante, Comitetul organizatoric adresa următorul apel: *„Frați români, locul cel mai istoric al neamului vă așteaptă cu brațele deschise, veniți deci să-l atingeți cu pasul vostru, ca să simțiți fiorul ce l-a mișcat odată pe marele voievod cu numele de arhangheli, pe martirii Horea, Cloșca și Crișan, pe craiul munților, Avram Iancu, și pe toți cei care au început și lucrat la realizarea Visului de veacuri pe care noi cei de azi îl vedem ca pe răsăritul cel mai strălucit al celei mai senine zile a neamului românesc”.*

Pe 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, într-o atmosferă de mare sărbătoare, au venit 1.228 de delegați oficiali, reprezentând cele 130 de cercuri electorale din comitatele românești. Acestora li s-au adăugat episcopii, delegații consilierilor, ai societăților culturale românești, ai școlilor medii și institutelor pedagogice, ai reuniunilor de meseriași, ai Partidului Social-Democrat Român, ai organizațiilor militare și ai tinerimii universitare. Pe lângă toți aceștia, s-au adunat peste 100.000 de oameni, care au sosit cu trenul, cu căruțele, călări, pe jos, cu steaguri tricolore în frunte, cu table indicatoare ale comunelor ori ale ținuturilor. Drumul spre Cetățuia de la Alba Iulia era flancat de șirurile de țărani români înveșmântați în sumanele de pătură albă și cu căciulile oștenilor lui Mihai Viteazul. Pe porțile Cetății flutura drapelul tricolor. De pe opt tribune se explica maselor populare măreția vremurilor pe care le trăiau și importanța adunării. Concomitent, în sala Casinei Militare, delegații au ținut ședința. Prin aceasta, adunarea de la Alba Iulia a căpătat caracterul unui plebiscit al tuturor românilor.

Gheorghe Pop de Băsești, președintele Partidului Național Român a declarat Adunarea Națională „constituită și deschisă”, după care au luat cuvântul vorbitorii. Ștefan Cicio Pop a prezentat condițiile istorice în care se desfășura adunarea, iar Vasile Goldiș a făcut o expunere a istoriei românilor și a argumentat necesitatea Unirii. A urmat apoi Iuliu Maniu, care a insistat asupra împrejurărilor în care se realiza Unirea. Iosif Jumanca a adus adeziunea la Unire a lucrătorilor industriali. Deputații au decis în unanimitate cu privire la unirea Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, pe baze democratice, cu păstrarea unei autonomii locale și cu egalitatea naționalităților și a religiilor. Rezoluția votată de Marea Adunare Națională a solicitat:

„Deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în

corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

Egală îndreptățire și deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din Stat.

Înfăptuirea desăvârșită a unui regim curat democratic pe toate tărâmurile vieții publice. Votul obștesc, direct, egal, secret, pe comune, în mod proporțional, pentru ambele sexe, în vârstă de 21 de ani, la reprezentarea în comune, județe ori parlament.

Desăvârșită libertate de presă, asociere și întrunire, libera propagandă a tuturor gândurilor omenești.

Reformă agrară radicală. Se va face conscrierea tuturor proprietăților, în special a proprietăților mari. În baza acestei conscrieri, desființând fidei-comisele și în temeiul dreptului de a micșora după trebuință latifundiile, i se va face posibil țăranului să-și creeze o proprietate (arător, pășune, pădure) cel puțin atât cât o să poată munci el și familia lui. Principiul conducător al acestei politici agrare e pe de o parte promovarea nivelării sociale, pe de altă parte, potențarea producțiunii.

Muncitorimei industriale i se asigură aceleași drepturi și avantagii, care sunt legiferate în cele mai avansate state industriale din Apus”.

Cu prilejul Adunării, s-a constituit și Marele Consiliu Național Român, de fapt un organism legislativ, format din 200 de membri aleși și 50 de membri cooptați. A doua zi, acest Consiliu a ales un guvern provizoriu, numit și Consiliul Dirigent al Transilvaniei, în frunte cu Iuliu Maniu. Consiliul a hotărât să trimită la București o delegație, condusă de episcopul de Caransebeș, Miron Cristea (viitorul patriarh al României). Acesta, la 14 decembrie 1918, a înmănat regelui Ferdinand I Declarația de la Alba Iulia. La 24 decembrie 1918, regele Ferdinand a promulgat decretul de validare a Unirii.

Adunarea de la Alba Iulia s-a desfășurat fără prezența trupelor române. Primii soldați au trecut Munții Carpați la 13 noiembrie 1918, iar acțiunea s-a intensificat după 20 noiembrie, primele orașe în care au intrat unitățile militare române fiind Toplița și Miercurea Ciuc, la 26 noiembrie, deci în zona secuiască a Transilvaniei, care oricum nu și-a trimis reprezentanți la Alba Iulia. La 1 decembrie 1918, trupele române nu trecuseră linia Mureșului decât într-un singur loc, în zona orașului Târgu Mureș.

Pe 8 ianuarie 1919, la Mediaș, Adunarea națională a sașilor s-a declarat de acord cu actul politic înfăptuit la 1 decembrie 1918 la Alba Iulia, iar pe 10 ianuarie 1919 o delegație săsească transmite Consiliului Dirigent din Sibiu adeziunea sașilor la actul unirii Transilvaniei cu România.

Budapesta nu a recunoscut adunarea de la Alba Iulia și nici înființarea Consiliului Dirigent. Mai mult, la 8 decembrie 1918, primul ministru maghiar Károlyi l-a numit pe István Apáthy comandant al „Comisariatului pentru Ungaria de Est”.

Unirea Transilvaniei cu România a încheiat procesul de făurire a statului național unitar român, proces început în 1859, prin unirea Moldovei cu Țara Românească, continuat prin unirea Dobrogei în 1878, a Basarabiei în martie 1918 și a Bucovinei în noiembrie 1918. Suprafața României Mari era de 295.049 km pătrați, cu o populație de 16.500.000 de locuitori.

La 29 decembrie 1919, Parlamentul României a votat legile de ratificare a unirii Transilvaniei, Crișanei, Maramureșului, Banatului, Bucovinei și Basarabiei cu România. Solemnitatea încoronării regelui Ferdinand I și a reginei Maria a avut loc la 15 octombrie 1922 la Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia. Însemnele Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei au fost adăugate coroanei regale de oțel a regelui Carol I, ce amintea de Plevna, fapt ce a simbolizat actul unirii tuturor provinciilor istorice românești sub sceptrul aceluiași monarh.

Marea Unire a fost rezultatul unui îndelungat proces istoric și a reprezentat victoria strălucită a mișcării de eliberare a întregii națiuni române. Deciziile de Unire din 1918 au fost luate în cadrul unor Adunări Naționale, cu caracter plebiscitar, ele exprimând clar și definitiv voința colectivă a națiunii române, în vederea unirii provinciilor istorice cu patria-mamă. Aceste hotărâri au fost prezentate spre confirmare și recunoaștere internațională, în fața marilor puteri și a forumului păcii de la Paris, care a urmat conflagrației mondiale.

La 28 iunie 1919, la Versailles, a fost semnat Tratatul de Pace dintre Puterile Aliate și Germania. Privitor la România, Tratatul prevedea încetarea tuturor drepturilor, titlurilor, privilegiilor de orice natură asupra cablului Constanța - Istanbul, ce intră în posesia României. Germania era obligată să renunțe la Tratatul de la București din 24 aprilie / 7 mai 1918. În problema Dunării, Tratatul prevedea menținerea Comisiei Europene a Dunării și înființarea pentru traseul Brăila - Delta Dunării până la Marea Neagră a unei Comisii Internaționale a Dunării. Tratatul a fost ratificat de România la 14 septembrie 1920.

Pe 10 septembrie 1919, la Saint Germain en Laye, a fost semnat Tratatul de pace între Puterile Aliate și Austria, prin care Austria capătă configurația teritorială de azi. Se recunoștea pe plan internațional unirea Bucovinei cu România și a creării statelor cehoslovac și iugoslav.

Tot pe 10 decembrie 1919, România a semnat Tratatul de pace cu Austria și Bulgaria, precum și Tratatul minorităților, care pentru România

prevede obligația de a acorda „tuturor locuitorilor, fără deosebire de naștere, de naționalitate, de limbă, de rasă sau de religie deplina și întreaga ocrotire a vieții și libertății lor”.

În ziua de 4 iunie 1920, la Trianon s-a încheiat Tratatul de pace între Puterile Aliate și Asociate și Ungaria. Recunoașterea pe plan internațional a Unirii Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România, a Slovaciei și Ucrainei Subcarpatice cu Cehoslovacia, a Croației, Sloveniei și părții de vest a Banatului cu Serbia etc., intră în vigoare la 25 iulie 1921.

În Ungaria, data de 4 iunie 1920, când s-a semnat Tratatul de la Trianon, a fost declarată „zi de doliu național”. Membrii Parlamentului de la Budapesta, majoritar fascist, reunit, în luna august 1920, pentru ratificarea Tratatului de Pace de la Trianon, au clamat, sacadat, prelung reluat, sloganul: „*Nem, nem, soha!*” („Nu, nu, niciodată!”), care a devenit deviza simbolică a revizionismului maghiar, un fel de catehism revizionist. Imediat s-a pus în mișcare un angrenaj uriaș al reacțiunii maghiare, prin „*martirajul revanșard*”, pentru anularea „*nedreptății istorice*” făcută Ungariei. Întreaga aristocrație ungară și-a exprimat voința de a lupta „*până la ultima suflare*” pentru ca prevederile Tratatului să nu devină niciodată o realitate. Aristocrația ungară, generațiile de politicieni care s-au perindat pe la Budapesta, din 1920 și până astăzi, au reușit, cu dibăcie, să infiltreze în sufletul poporului ungar ideea că Ungaria nu poate exista fără redobândirea vechilor hotare, instigând astfel la ură împotriva popoarelor vecine, care le-au „*furat*” țara.

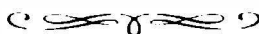
După o lungă și complicată tergiversare, unirea Basarabiei cu România a fost recunoscută de jure prin Tratatul semnat la Paris, în ziua de 28 octombrie 1920, între Franța, Imperiul Britanic, Italia și Japonia pe de o parte și România, pe de altă parte. Prin Tratat, se recunoștea legitimitatea unirii Basarabiei cu patria-mamă și suveranitatea României asupra teritoriului dintre Prut, Nistru și Marea Neagră.

La întrebarea dacă 1 Decembrie este o dată potrivită pentru a sărbători ziua națională a României, academicianul istoric Ioan-Aurel Pop arăta pe bună dreptate că „*Data de 1 decembrie 1918 marchează tot ce au putut să facă românii - ca națiune, ca grup conștient - mai bine, mai frumos și mai util în toată istoria lor! S-au strâns atunci laolaltă, după exemplul celor mai avansate și mai de succes națiuni din lume. Adică au făcut și ceea ce au făcut mai întâi francezii, cronologic vorbind, apoi englezii, americanii, germanii, italienii etc. Am mai spus că la 1 decembrie nu sărbătorim unirea Transilvaniei cu România, ci încheierea unui proces început la 1859, reluat la 1877-1878, reînviat la Chișinău la 27 martie/ 9 aprilie 1918, la Cernăuți în 15/ 28 noiembrie 1918, prin care nu provinciile*

istorice s-au unit cu Țara de atunci, ci Țara cu aceste provincii. Înainte de 1918, România avea 137 000 de km pătrați, iar după 1918 avea aproape 300 000 de km pătrați! Marile puteri au aprobat prin tratate ceea ce au făcut românii la 1918 și nu au făcut-o din iubire nețârmurită pentru români, ci deoarece așa era datul firii, pentru că așa se cuvenea, în urma respectării unor reguli bine stabilite. Anul 1918 a fost ora astrală a românilor, de la constituirea lor ca popor până azi! A pune această imensă facere sub semnul întrebării este aberant!”. Sunt și istorici care apreciază că alegerea zilei de 1 decembrie ca Zi Națională a fost una conjuncturală, susținând că la 1 decembrie 1918 a avut loc doar unirea Transilvaniei și a Banatului cu România, pe când celelalte provincii istorice, respectiv Basarabia și Bucovina, au fost unite la date diferite. Alții falsifică istoria, afirmând că românii ardeleni n-ar fi dorit Unirea de la 1918. Prin teze de acest gen se fac jocurile inamicilor externi ai țării, reînviindu-se vechiul slogan al comuniștilor sovietici și al naționaliștilor maghiari celor mai înverșunați. Avem de-a face cu tentative vizibile de ștergere a memoriei românești, a identității naționale. Se desfășoară o amplă campanie mediatică, prin care se acreditează ideea că românii nu au capacitatea de a se conduce prin ei înșiși, nu au realizat nimic viabil de-a lungul timpului, istoria lor este o succesiune de mituri, de care trebuie să se debaraseze. Câțiva intelectuali, autoprocamați exponenți ai societății civile, au acaparat mass-media (presă scrisă, TV, edituri, radio), desfășurând o campanie intensă și sistematică de denigrare a poporului român. După ei, ar trebui să-i scoatem din conștiința națională pe Decebal, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, pe Dimitrie Cantemir și Alexandru Ioan Cuza, Ion Antonescu ș.a. Cine îndrăznește să-i evoce este un naționalist, demn de disprețul Europei și al „societății civile”. Nimic mai fals! S-ar cuveni, dimpotrivă, să ne pregătim - așa cum fac popoarele civilizate - de ceremonia centenarului Marii Uniri, printr-o muncă stăruitoare, care să aibă ca finalitate, până în anul aniversar 2018, elaborarea unor lucrări științifice și de popularizare referitoare la făuritorii unității naționale, dar și la momentele de seamă ale luptei românilor pentru împlinirea visului secular.

Numai așa vom dobândi nu numai respectul de sine, ci și respectul lumii. Dacă vom fi demni, vom fi tratați cu demnitate, iar dacă vom respecta noi înșine țara aceasta, clădită pe secole de sacrificii și speranțe, o vor respecta cu siguranță și alții.

MODIFICĂRI LEGISLATIVE PRIVIND ACTIVITATEA SERVICIILOR SECRETE

Alexandru Botez

Parlamentul de la Berlin a aprobat două legi prin care se urmărește crearea cadrului în care serviciile de informații germane să-și desfășoare activitatea în condiții performante și pentru crearea unui control mai eficient în acest domeniu.³

Bundesnachrichtendienst (BND),
sediul central din Berlin

Prima lege prevede constituirea unui nou organ parlamentar, format din judecători și procurori federali, care să controleze desfășurarea în condiții legale a supravegheților în străinătate. Aceștia vor fi informați de Cancelaria Federală despre acțiunile preconizate și vor decide oportunitatea și utilitatea acțiunilor de spionaj împotriva instituțiilor UE sau a statelor membre.

Până acum, existau doar trei comisii în cadrul Bundestagului care controlau activitatea serviciilor secrete: *Grupul Parlamentar de Control – PKGr*, *Comisia G-10 pentru aprobarea măsurilor de ascultare* și *Grupul de Încredere pentru aprobarea bugetelor serviciilor secrete*.

Noua reglementare legislativă mai prevede și înființarea funcției de „*împuțernicit special*” care, împreună cu o echipă de aproximativ 20 de colaboratori, va sprijini activitatea noului organism și va coordona colaborarea cu alte instanțe de control.

Conform deputatului creștin-democrat Clemens Binninger – președintele grupului parlamentar de control, în acest fel vor eliminate o serie de neajunsuri. Până acum, parlamentarii germani, deși dispuneau de instrumente de control a activității serviciilor speciale, „*nu aveau timpul și personalul pentru a face uz de ele*”.

³ Naomi Conrad, *Spionajul german a primit licență de supraveghere*, din 21.10.2016, DW (<http://www.dw.com/ro/spionajul-german-a-primit-licen%C5%A3%C4%83-de-supraveghere/a-36114210> - accesat la 24.10.2016)

A doua lege reglementează supravegherile în străinătate, respectiv monitorizarea legăturilor telefonice și de pe Internet ale cetățenilor străini în străinătate. La aceasta se adaugă permisiunea ca serviciile germane de informații să poată accesa servere Internet aflate în Germania, prin care se desfășoară schimbul de date la nivel global.

Până acum, acestea aveau permisiunea să monitorizeze doar anumite rețele și să stocheze doar o parte a datelor obținute. De acum înainte, au acces nelimitat la toate rețelele de telecomunicații.

Astfel, serviciile de informații germane au pe viitor permisiunea să stocheze datele obținute din supravegherea electronică pe o perioadă de până la 6 luni și, în anumite condiții, să le furnizeze altor servicii străine. Aceste condiții sunt cooperarea antiteroristă, sprijinirea militarilor armatei germane care execută misiuni în străinătate sau atunci când este vorba de informații relevante pentru siguranța cetățenilor germani aflați în străinătate.

Este însă interzisă în mod explicit spionarea cetățenilor germani și spionajul economic. Un sistem de filtrare va face ca aceste date să fie identificate și șterse.

Cetățenii și instituțiile din țările membre UE vor putea fi în continuare ținta unor acțiuni de spionaj, dacă este vorba de amenințări la adresa securității interne și externe a Germaniei, capacitatea de apărare a țării sau de „*informații importante pentru politica externă și de securitate a țării*”. Ce înseamnă toate acestea se va decide de la caz la caz, în cadrul unor întâlniri la care vor participa reprezentanți ai Cancelariei Federale și conducerea serviciilor secrete.

Forțele de opoziție atrag însă atenția asupra faptului că cele două legi ar fi „*un cadou*” făcut serviciilor de informații, oferindu-le acces neîngrădit la rețelele de comunicații. În plus, legalizează acțiunile acestora din ultimul deceniu, respectiv cele care ar fi fost în afara legii sau pur și simplu nu erau reglementate.

Totodată, în opinia acestora, este îndoielnic că sistemul de filtrare va funcționa, deoarece, din punct de vedere tehnic, nu se poate face distincție între un cetățean german și un străin.

Fostul ministru federal al justiției, liberala Sabine Leutheusser-Schnarrenberger, a anunțat că va depune plângere la Curtea Constituțională împotriva acestor legi.

*

La sfârșitul lunii septembrie 2016, în cadrul unui referendum care a avut loc în Elveția, 65% dintre cei care și-au exercitat

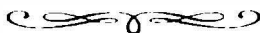
dreptul la vot s-au pronunțat în favoarea acordării de puteri sporite serviciilor de informații, pentru ca acestea să fie în măsură să contracareze în condiții mai bune amenințările la adresa securității acestei țări.

Serviciul Federal de Informații și alte instituții cu atribuții în domeniul securității și ordinii publice din Elveția vor avea permisiunea să intercepteze comunicațiile telefonice și electronice, să folosească camere de luat vederi și microfoane pentru a monitoriza suspiecții care pot reprezenta o amenințare la adresa țării, în special a spionilor străini, hackerilor sau a extremiștilor violenți.

Toate acestea trebuie însă autorizate în prealabil de un tribunal administrativ federal și consilieri de control.

Opozanții noilor prevederi legislative, în special din rândul forțelor politice de stânga și verzilor, susțin însă că acestea vor afecta libertățile civile și va fi pusă sub semnul întrebării neutralitatea Elveției.

PUCIUL ÎMPOTRIVA LUI GORBACIOV

Alecuș Fărău

Nu numai turcii au o istorie în ceea ce privește loviturile de stat, ci și rușii. Una dintre ele s-a întâmplat în istoria recentă. Este vorba de tentativa sovietică de lovitură de stat din 1991, cunoscută și ca „Puciul din august” sau „Puciul Vodka”.

Așa cum este deja cunoscut, încă din 1985 de când a ajuns la conducerea URSS, Mihail Gorbaciov a lansat un amplu program de reforme, perestroika și glasnostul devenind două concepte emblematice pentru acea epocă. Noua politică a lui Gorbaciov, însă, îi neliniștea pe unii din comuniștii conservatori din cadrul sistemului sovietic, mai ales că efectele acesteia începeau să fie unele la care nici liderul sovietic nu se aștepta. Naționalismul atinsese cote foarte înalte în republicile din Uniunea Sovietică, republici care, după lungi negocieri, au stabilit termenii unui nou Tratat Unional. Acesta le-ar fi transformat în state independente în cadrul unei federații condusă de un președinte, cu politică externă și armată comune. Urma să fie semnat pe 20 august 1991.

Cu o zi înainte, conservatorii comuniști, în frunte cu Ghennadi Ianaev, au încercat să preia puterea, declanșând lovitura de stat. Gorbaciov se afla în vacanță în Crimeea, unde a și fost arestat, în timp ce puciștii anunțau că acesta este bolnav și urmează să demisioneze.

Istoria este, însă, - cum știm deja - plină de surprize, astfel încât „Puciul din august” s-a lovit de ample demonstrații populare la Moscova și Sankt Petersburg. Nici Armata și nici Securitatea nu au ajutat prea mult, având în vedere că între liderii acestora existau disensiuni cu privire la atitudinea ce trebuia adoptată față de lovitura de stat. Președintele Republicii Sovietice Federative Socialiste Ruse, Boris Elțin, s-a poziționat în fruntea demonstrațiilor împotriva puciului. Scena care îl prezintă urcat pe un tanc, susținând un discurs cu un megafon în mână a făcut turul televiziunilor din întreaga lume.

Lovitura de stat a eșuat, iar Gorbaciov a revenit la Moscova. A demisionat din funcția de Secretar General al Partidului Comunist

al Uniunii Sovietice, dar a mai rămas la conducerea URSS până la sfârșitul anului 1991.

În august 1991, maiorul KGB Valeri Șiriaiev se afla în vacanță la țară când a fost trezit de radio care anunța o stare de urgență națională. Buletinul mai conținea ceva: o frază a unui cod secret pentru ofițerii de informații prin care erau chemați să vină imediat la posturile lor. La 19 august 1991, un grup de opt importanți lideri comuniști din linia dură, inclusiv președintele KGB-ului, preluaseră puterea de la președintele sovietic Mihail Gorbaciov, declarând că acesta nu mai putea să-și continue activitatea de conducător al partidului, fiind bolnav. De fapt, Gorbaciov se afla arestat iar „banda celor opt” intenționa să renunțe la politicile reformiste ale glasnostului și perestroikăi, care credeau ei că pusese Uniunea Sovietică pe calea dezastrului.

Când maiorul KGB Valeri Șiriaiev a sosit la Moscova și a luat legătura telefonic cu superiorul său, acesta nu se arăta entuziasmat de puci: „Acești oameni n-au nicio idee ce fac”, i-a spus maiorului. „Sunt condamnați iar lovitură de stat va eșua în două zile”. Șeful lui Șiriaiev s-a dovedit că a avut dreptate.

În preajma celei de-a 25 aniversări a puciului din august, Agenția Associated Press a discutat cu participanții și martorii acelor zile critice în care moscoviții s-au ridicat să apere spiritul democrației pe care îl declanșase Gorbaciov, iar mulți ofițeri sovietici sfidaseră ordinele și se alăturaseră populației pentru a se asigura că complotul va eșua.

Data de 19 august a eșecului loviturii de stat s-a dovedit a fi un punct de cotitură în istoria modernă a Rusiei. Ea a declanșat disoluția Uniunii Sovietice și i-a asigurat un moment de glorie lui Boris Elțin, în acea vreme președintele Republicii Ruse, parte constituantă a URSS, cel care se cățărara pe un tanc pentru a sfida puciul. Eclipsându-l pe Gorbaciov, impunându-se ca omul momentului, Elțin a apărut ca liderul indiscutabil al Noii Rusii și, în cele din urmă, a devenit primul președinte ales democratic al acesteia.

Actualul președinte Vladimir Putin, cel care i-a succedat lui Elțin în 1999, datorându-și postul în urma eșecului acelei loviturii de stat, ulterior a deplâns colapsul Imperiului sovietic, apreciind ca fiind „cea mai mare catastrofă geopolitică a secolului XX”.

În vara anului 1991 Gorbaciov încercase să facă un ultim efort de a menține laolaltă Uniunea Sovietică prin aprobarea unui plan de recunoaștere a suveranității Rusiei și altor 14 republici unionale sovietice, în schimbul menținerii unui guvern sovietic central. Acest tratat urma să fie semnat pe 20 august, astfel că puciștii au decis să acționeze. Conducătorii președintelui

KGB-ului, Vladimir Kriucikov, ei l-au pus pe președintele sovietic, aflat în vacanță, sub arest la reședința acestuia din Crimeea.

În timp ce sute de vehicule blindate au început să circule spre Moscova din ordinele complotiștilor, Elțin, alături de șeful securității sale, Alexandr Korjakov, și cei mai apropiați consilieri ai săi, s-au urcat în mașinile lor îndreptându-se spre sediul guvernului rus, o clădire înaltă, modernă, cunoscută precum „Casa Albă”. Pe drum, ei depășeau un tanc după altul.

Korjakov își reamintește cum starea lor de spirit s-a schimbat atunci când staff-ul lui Elțin a văzut mulțimile de suporteri ai guvernului legitim adunați în jurul „Casei Albe”. *„În acel moment toți au devenit calmi și încrezători că populația, moscoviții, erau de partea lor”.*

Printre protestatarii din acea zi se afla și un tânăr student geolog de 18 ani, Leonid Ragozin, care a ignorat sfatul părinților de a nu merge la baricade. *„Când am ajuns la Casa Albă am văzut mii și mii de oameni stând alături, formând un scut uman”*, spune el. Ragozin își amintește că era o ploaie puternică și, cu toate acestea, sute de oameni cu tăvi cu mâncare și cești de ceai veneau să-i susțină pe protestatari.

Liderii complotului ordonaseră ca ziarele să nu apară și impuseseră tăcere televiziunii, ceea ce însemna că lui Elțin îi era aproape imposibil să comunice mesajul său de sfidare. Atunci când Dmitri Sokolov, fotografatul personal al lui Elțin de la Agenția de știri TASS, a fotografiat tancurile din preajma Casei Albe, șefii săi i-au spus: *„Nu avem nevoie de ele: avem deja fotografiile de la Comitetul de Stat de Urgență”*. Elțin a fost cel care i-a cerut să găsească o agenție de știri străină care să publice fotografiile, își amintește Sokolov.

Unii protestatari au încercat să vorbească mulțimii de pe tancurile din fața Casei Albe. În una din aceste conversații, se cerea unui ofițer și echipajului său din cele șase tancuri de sub comanda sa să treacă de partea protestatarilor. Batalionul comandat de maiorul Serghei Evdokimov fusese trezit dis-de-dimineață, ordonându-i-se să plece la Moscova. Nimeni nu știa ce putea face un batalion de tancuri în capitala țării, iar Evdokimov suspecta că se întâmplase ceva rău. *„Când am ajuns la Casa Albă și am aflat ce s-a întâmplat, am decis că nu voi face nimic din ceea ce ar putea cauza pierderea de vieți omenești”*, a spus el. Mai târziu, mâna dreaptă a lui Elțin, Alexander Ruțkoi, l-a întrebat pe Evdokimov despre complotiști: *„Îți dai seama că sunt niște criminali? Vrei să ne ajuți?”* „Da, vă ajut”, a răspuns Evdokimov, cu toate că risca închisoarea.

În cealaltă parte a Moscovei, conducerea KGB-ului se confrunta cu o dilemă similară. Șiriaiev se prezentase la serviciu, dar întrucât se afla în

concediu n-a trebuit să meargă și să-i aresteze pe parlamentarii reformiști, așa cum li se ordonaseră colegilor săi. „*Cu toate acestea, aceștia nu executaseră ordinul. În schimb, inventau tot felul de modalități pentru a se eschiva de la executarea ordinelor*”, își amintește el.

„*Curând am aflat că unii sărbătoriseră ziua de naștere și se îmbătaseră. Aceasta era o soluție pur rusească*”, spunea Șiriaiev. „*Puteau fi pedepsiți că au consumat băutură în timpul serviciului. Puteau fi admonestați, concediați, retrogradați, iar carierele lor distruse, dar nu puteau fi trimiși la închisoare*”. Șiriaiev a spus că zeci dintre colegii săi s-au îmbătat sau au petrecut ore în afara clădirii fumând sau bând ceai, mai degrabă decât de a lua parte la puci. „*Oricine își dădea seama că avea loc o catastrofă. Ni se cerea supunere absolută, dar ordinele ilegale putea duce către un război civil în Rusia*”, a spus el.

În curs de două zile devenise clar că personalul KGB nu-și asculta șeful, pe generalul Kriucikov. Elțin a primit un telefon de la puciști care i-au spus că au convocat trupele pentru a fi trimise după Gorbaciov. Șiriaiev își amintește figura încrâncenată a lui Kriucikov traversând în grabă curtea interioară a clădirii KGB-ului către limuzina lui neagră pentru a părăsi sediul. Fumătorii din curte i-au strigat: „*Nenorocitul, ești fericit acum?*” și l-au bombardat cu chiștoace. Șiriaiev a demisionat din KGB în 1994 și în prezent este director adjunct la *Novaia Gazeta*, unul din rarele ziare rusești independente.

Kriucikov a fost arestat, împreună cu șase alți complotiști, dar au fost cu toții amnistiați în 1994, iar mai târziu au revenit în serviciul guvernamental. Un al optulea complotist s-a sinucis înainte de a putea fi arestat.

La sfârșitul anului 1991, Uniunea Sovietică a fost dizolvată în mod oficial, iar o nouă Rusie s-a născut.

Sub Putin sistemul politic rusesc a revenit către conducerea autoritară. De asemenea, Putin încearcă să restabilească elemente ale vechiului Imperiu prin recentralizarea puterii, restabilirea controlului asupra mass media, refacerea sistemului militar și reclamarea unui rol global pentru statul rus. Mulți dintre cei care-și amintesc de criza din august 1991, spun că, totuși, vechiul stat totalitar sovietic era util.

„*Actualul regim politic încă este represiv, deoarece libertatea nu se referă doar la votarea partidelor politice*”, spune Ragozin, un ziarist liber profesionist. „*Posibilitatea de a-ți alege stilul de viață, de a călători sau de a-ți alege profesia au fost în bună măsură absente în Uniunea Sovietică, care a fost cu adevărat un stat totalitar*”.

Aniversările încercării de lovitură de stat din această perioadă au fost

discrete, în contrast cu demonstrațiile de forță pe care le-a prezentat Rusia cu prilejul Zilei Victoriei, sărbătoarea victoriei asupra Germaniei naziste în Al Doilea Război Mondial. Totuși, aniversarea din acest an a fost marcată cu o serie de evenimente la Moscova, între care discursuri, concerte și expoziții.

Soarta a luat o curioasă întorsătură pentru unii dintre cei care au sprijinit deșeurile puciului. Devenit extrem de nepopular, Elțin a demisionat brusc în ajunul Anului Nou 1999. O gardă de corp a sa, care se afla alături de el pe tanc, Viktor Zolotov, a fost recent numit șef al Gărzii Naționale, o nouă și puternică agenție de securitate creată de Putin pentru dispersarea protestelor antiguvernamentale. Elțin l-a concedia pe Korjakov în anul 1996 în timpul campaniei sale de realegere; ulterior, Korjakov a fost ales în parlamentul rus, dar după aceea s-a retras. Evdokimov, comandantul unității de tancuri, nu a fost primit ca un erou când a revenit la unitatea sa de lângă Moscova, iar de curând a fost trimis să lucreze într-un birou de recrutare.

SUA își exportă democrația în lume ca pe niște "pliculețe de cafea", a declarat fostul lider sovietic Mihail Gorbaciov, într-un interviu acordat agenției de presă INTERFAX, cu ocazia împlinirii celor 25 de ani de la puciul din august de la Moscova.

În interviu, Gorbaciov susține că Occidentul, inclusiv Statele Unite, nu dorea ca Uniunea Sovietică să devină un stat democratic puternic. "*O astfel de Uniune ar fi fost garantul că politica de măsuri unilaterale și de dominație a SUA nu ar fi existat (...). De aceea, scopul lor a fost să nu facă posibil ca Rusia să devină un stat democratic puternic*", consideră acesta. "*Numeroși politicieni americani au văzut atunci în Gorbaciov un obstacol în calea planurilor lor, de aceea au mizat pe Boris Elțin*", a afirmat fostul secretar general al PC al Uniunii Sovietice.

În opinia sa, Statele Unite încearcă și în prezent să ducă o astfel de politică. „*La vremea respectivă, le-am spus americanilor: încercați să impuneți democrația voastră oamenilor din diferite țări, o exportați ca pe pliculețele de cafea, dar oamenii trebuie să-și facă propria alegere. Dar ei au continuat și continuă să ducă o astfel de politică externă. Chiar și președintele Obama, ales în mod democratic și care se bucură de o autoritate considerabilă în țara sa, nu a reușit să schimbe acest curs privind impunerea soluțiilor unilaterale*”, a mai afirmat fostul lider sovietic.

AM AVUT DREPTATE

Andrei Zărnescu

La 16 octombrie 2016 a apărut pe internet, sub semnătura lui Raul Giuglea de la „Hotnews.ro”, un interviu cu JOE WIPPL, fost ofițer al C.I.A. care în iulie 1978 își desfășura activitatea acoperit în Ambasada S.U.A. din Bonn - Bad Godesberg, R.F. a Germaniei. În comentariul său care însoțește interviul, Raul Giuglea face o serie de afirmații inexacte printre care cea mai controversată este cea referitoare la data trădării lui Pacepa. În loc de 28 iulie 1978, admite data de 24 iulie 1978, fără să dea vreo explicație. Pentru a nu altera conținutul interviului cu comentariul autorului, prezint în continuare numai declarațiile lui JOE WIPPL, așa cum au fost înregistrate video și traduse, probabil, de „Hotnews.ro” :

„Pacepa a intrat în Ambasada S.U.A. de la Bonn – Bad Godesberg (district al orașului Bonn) și diferența este că acum, ca să intri într-o ambasadă americană, e ca într-o fortăreață. Dar atunci, oricine putea intra într-o ambasadă americană, iar el a urcat la cel de al doilea nivel, la secțiunea politică și a intrat într-un birou al unui ofițer specializat în politică, ca să dezerteze voluntar. În următoarele cinci zile au negociat în esență, deoarece am adus un ofițer de caz pe România de la München care era celălalt american, el este cel care a condus negocierea. Eu monitorizam sub acoperire aceste întâlniri care aveau loc până târziu în noapte într-un bar din Köln, ajungeam acasă pe la 2, 3 noaptea. Iar la finalul săptămânii i-am implicat și pe germani în negocieri, pe cei de la BfV (Bundesamt für Verfassungschutz – Oficiul Federal pentru Apărarea Constituției, n.n.). Ceea ce am decis (a fost) să-i luăm hainele și portofelul cu actele de identitate și am creat acest scenariu în care el s-ar fi bătut pe malul Rinului. Malul Rinului din Köln este un soi de „Cartierul roșu” din Amsterdam. Am fost acolo cu un prieten de-al meu și eu trebuia să sun poliția și practic i-am împrăștiat documentele pe jos, apoi i-am aruncat costumul în Rin. Eu am sunat la poliție și am spus că a avut loc o încăierare. Vorbesc germana destul de bine, deci nu și-ar fi dat seama că sunt american. Așa că am plecat pur și simplu, iar Pacepa a zburat în S.U.A... A scris o carte. Din câte știu, ar putea să fie în viață. Reporter: Încă în viață?”

Nu știu. Poate este, poate nu este dar, oricum, acesta a fost scenariul. O săptămână mai târziu un ziarist german pe care îl cunoșteam m-a sunat și mi-a zis: „ai prins un pește mare săptămâna trecută”. Iar eu i-am spus că nu știu la ce se referă. Dar, oricum, a apărut în toată presa germană o săptămână mai târziu, presupun că cineva de la BfV, care este un fel de MI5 al Germaniei, a deconspirat povestea presei. În esență, din acest motiv spun că „l-am omorât pe Pacea”. Dar desigur că asta nu s-a întâmplat. El a scris o carte. A avut parte de un interogatoriu complet. Cred că Ceaușescu, adică din câte înțeleg, a înnebunit pentru că până la urmă erau prieteni. Desigur că era un subordonat dar, din câte înțeleg, Pacea și nevasta lui mergeau la soții Ceaușescu pentru a lua cina sau pentru a bea ceva etc. Era mult mai mult decât un subordonat. Ceaușescu a luat-o foarte personal.

Deci asta este una dintre experiențele mele, în care mi-am petrecut cinci nopți într-un bar din Köln până la anumite ore de dimineață. După aceea au continuat negocierile. Dar mă gândesc că ofițerul lui de caz era foarte bun și îmi amintesc că am vorbit cu el. A avut o carieră întreagă cu Agenția, adică cu C.I.A. și așa mai departe. Aceasta este povestea lui Pacea”.

Comentariul precizează că JOE WIPPL a fost ofițer C.I.A., cu o experiență de 30 de ani în serviciile de informații americane. A executat misiuni externe ca ofițer al Departamentului „Operațiuni” și ulterior a ocupat funcțiile de director adjunct de Resurse umane și director pentru relația cu Congresul S.U.A.

O analiză succintă a datelor prezentate mai sus scoate în evidență următoarele concluzii demne de luat în seamă:

– JOE WIPPL nu face nici-o referire la data trădării lui Pacea. Interviu începe abrupt cu răspunsul lui JOE WIPPL, fără nici-o întrebare din partea redactorului. În legătură cu data trădării noi avem suficiente date care conduc la adevărul că Pacea a dispărut de la locul de cazare, respectiv hotelul Intercontinental din Köln, în seara zilei de vineri, 28 iulie 1978, astfel:

- a sosit în R.F.G. luni, 24 iulie 1978, pe aeroportul din Düsseldorf, venind de la Viena, la orele 8,45. A fost preluat de la aeroport de către un membru al ambasadei române și dus la hotelul Intercontinental din Köln în jurul orei 10. Până la ora 11 a fost însoțit de cel care l-a adus la hotel. Între orele 11,00 și 18,00 s-a aflat singur la hotel (7 ore). Între orele 18,00 și 22,00 au avut loc discuții oficiale la Ministerul economiei din Bonn;

- de luni, 24 iulie, orele 23,00 până marți, 25 iulie 1978, orele 9,30 a fost în hotel singur (10,30 ore). Între orele 9,30- 21,00 a fost la Ambasada României din Köln. De marți, 25 iulie 1978, orele 21,00 și până miercuri, 26 iulie 1978, orele 9,30 a fost în singur hotel (11,30 ore);

- miercuri, 26 iulie 1978, de la orele 9,30 până la orele 23,30 a fost împreună cu membri ai ambasadei noastre;

- de miercuri, 26 iulie orele 23,30 până joi, 27 iulie 1978, orele 9,50 a fost singur la hotel (10 ore). De la orele 9,50 la orele 14,00 a fost la ambasada noastră și apoi dus la hotel unde a rămas singur până la orele 18,00 (4 ore), când a fost adus din nou la ambasadă, unde a rămas până la orele 22,00;

- joi, 27 iulie 1978, orele 22,00 Pacea este dus la hotelul Intercontinental din Köln, unde a rămas singur până a doua zi, 28 iulie 1978, la orele 9,00 (11 ore). Între orele 9,00 și 20,00 s-a aflat la ambasadă sau însoțit de membri ai ambasadei;

- vineri, 28 iulie 1978, orele 20,00 este condus la hotelul Intercontinental urmând ca a doua zi, sâmbătă, 29 iulie 1978, orele 8.30 să fie luat și condus la aeroportul Frankfurt/ Main pentru a se întoarce în țară. Urmarea este cunoscută deja, Pacea nu a mai fost găsit în camera de hotel, dispărând în cursul nopții.

În perioada 24- 28 iulie 1978, Pacea a condus delegația oficială română care a purtat negocieri în R.F.G pentru încheierea unui acord de cumpărare și fabricare în România a avioanelor de tip VFW- 614 (Fokker).

Am prezentat desfășurătorul activităților întreprinse de Pacea în intervalul 24 iulie – 28 iulie 1978 pentru a vedea dacă aceasta este perioada în care s-a prezentat la Ambasada S.U.A din Bonn (Bad - Godesberg) și și-a tranșat actul de trădare într-un bar din Köln cu reprezentanți ai C.I.A., așa cum susține Joe Wippl. Teoretic, varianta că s-a prezentat la ambasada americană pe 24 iulie 1978 (susținută în comentariul Hotnews. ro) ar putea să fie adevărată, căci distanța între Köln și Bonn (Bad- Godesberg) este de cca. 30 - 35 de km, iar el a fost singur, mai ales noaptea, multe ore. După cum se poate constata din datele prezentate mai sus, Pacea ar fi avut suficient timp să se deplaseze la Ambasada americană pe 24 iulie 1978 și să se întâlnească nopțile la Köln cu reprezentanți ai C.I.A. Indiferent dacă povestea spusă de Joe Wippl a început în 24 iulie 1978 sau după dispariția lui de la hotelul Intercontinental din Köln, în noaptea de 28 spre 29 iulie 1978, un lucru este clar, și anume acela că Pacea a trădat, oferindu-și serviciile C.I.A. de teamă să nu suporte repercusiunile previzibile ca urmare a căderii sale în dizgrația familiei prezidențiale. Niciun serviciu de

informații nu ar fi procedat așa, să-și extragă un agent, aflat în pericol, dacă ar fi fost recrutat mai de mult.

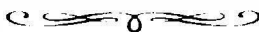
2 - Așa cum am mai precizat în alte articole apărute în revista „Periscop” („Un fost ofițer de informații se destăinuie”, „Nu mai umflați balonul”, și „Stafia lui Pacea încă mai bântuie”, numerele 5 din martie 2009, 2 din aprilie- iunie 2010 și 3 din iulie- septembrie 2016), Pacea a mințit, a exagerat și a îngroșat informațiile furnizate atât germanilor cât și americanilor pentru a se vinde cât mai bine. Pacea nu s-a aflat niciodată în intimitatea familiei prezidențiale. Este cunoscut faptul că Nicolae Ceaușescu nu invita în reședința sa din Primăverii decât pe copiii săi și, câteodată, unele din rudele apropiate.

3 - Este posibil ca unele date prezentate de Joe Wippl în interviu să fie aproximative din cauza vârstei sale sau a timpului - 38 de ani - scurs de la eveniment. Oricum, înscenarea descrisă de Joe Wippl cu „omorârea lui Pacea” n-a creat nicio reacție din partea autorităților germane și nici a noastră, deoarece cazul a devenit public la scurt timp după dispariția lui. Probabil, americanii au dorit să câștige timp pentru pregătirea trădătorului în vederea transferului său în S.U.A.

4 - Verificările făcute ulterior trădării lui Pacea au scos în evidență carențele existente în sistem cât și faptul că Departamentul de Informații Externe (D.I.E.) deținea suficiente date care demonstau fără tăgadă că Pacea reprezenta o mare vulnerabilitate pentru securitatea națională. Niciun alt demnitar cu funcția lui Pacea din nicio țară din Est nu era angrenat în activități similare în străinătate. O mare vină au avut cei care au deținut acele informații dar, îndeosebi, șeful Structurii de contrainformații externe.

După cum rezultă din interviul dat de Joe Wippl, Pacea a lucrat 38 de ani sub comanda C.I.A. În toată această perioadă a denigrat și blamat instituții românești și foști colegi, inclusiv țara. Nu am constatat nicio inițiativă a lui în favoarea României sau a cetățenilor săi. 38 de ani de viață pierduți, cu o familie distrusă, departe de țară și prieteni, ascuns ca o cârțiță.

Aceasta este soarta trădătorilor.

**ANALIZE
POLITICO-
STRATEGICE****AL 45-LEA PREȘEDINTE AL
SUA: DONALD JOHN TRUMP****Ovidiu M. Curea**

N-a fost noaptea de 20/21 iulie 1969, când toată suflarea de pe Terra tremura în fața televizoarelor așteptând cu nodul în gât ca modulul lunar Eagle să aselenizeze și din el să coboare pe astrul nopții pământeni Neil Armstrong și Edwin Aldrin.

N-a fost ziua de 13 martie 2013, când Conclavul Papal ne-a ținut sub tensiune preț de cinci balotaje până când a dat drumul fumului alb pe coșul Vaticanului și când cardinalul protodiacon Jean-Louis Tauran a ieșit în balconul central al Bazilicii Sfântul Pere și, spre bucuria și descătușarea de emoții a milioane de credincioși care așteptau încordați în piață sau în fața televizoarelor, a dat, în sfârșit, de știre întregii omeniri că *HABEMUS PAPAM*.

Nu. A fost noaptea și/sau ziua alegerilor din 8/9 noiembrie 2016, când lumea de pe toate meridianele a rămas în fața televizoarelor cu sufletul la gură, palpitând la știrile care veneau scandalos de încet și care, și mai scandalos, contraziceau toate sondajele de opinie anterioare, toate previziunile și toate prezicerile mass media, ale institutelor de sondare a opiniei publice, ale experților analiști politici sau ale clarvăzătorilor și vizionarilor de la Nostradamus încoace. Spre sfârșitul zilei/noptii agențiile de presă și posturile de televiziune din toată lumea anunțau cu vădită emoție că *AVEM PREȘEDINTE (HABEMUS PRAESEM)*. Donald John Trump câștiga alegerile prezidențiale din SUA pentru a deveni cel de al 45-lea președinte de la Casa Albă, în detrimentul contracandidatului său declarat anticipat de către înțelepții satului în câștigător sigur și meritat, Hillary Clinton.

Alegerile din SUA au prezentat întotdeauna, mai mult decât oriunde, un gen de spectacol sportiv zgomotos, combinat cu tablouri de carnaval și circ, montat cu uriașe sume de bani de cei pentru care investiția politică este cea mai avantajoasă investiție, cu pariuri care cedează anticipat o parte din câștigul urmărit numai pentru a rămâne la sfârșit cu câteva milioane în plus, cu galerii gălăgioase de suporteri ațâțate constant de mass-media până la doborârea unuia dintre combatanți, până când cel rămas în picioare, în aplauzele asistenței, împarte zâmbitor recompensele convenite creditorilor

ășezați la rând în numele democrației, progresului, egalității și drepturilor omului.

Numai că anul acesta în cursă alerga un concurent care se făcea că nu prea înțelege regulile jocului, deși în trecut le practicase cu asiduitate. De aici deruta, neîncrederea și chiar îngrijorarea că odată declarat învingător acesta va pleca acasă cu toți laurii victoriei pe care îi va înghesui în seifurile sale, deja doldora, gata să dea pe afară. Cursa a fost acerbă și a fost urmărită cu interese majore sau doar din curiozitate de toată planeta. Nu s-a încheiat nici după trecerea liniei de sosire. În timp ce câștigătorul era purtat pe brațe de fani, învinsul era ridicat din praf, scuturat și pus să alerge mai departe de către pariorii și investitorii perdanți. Demonstrații de stradă care contestau rezultatul alegerilor după un scenariu, care începe să devină plictisitor, acuzații de fraudare a alegerilor, și ele devenite arhicunoscute din cazuri petrecute în alte țări, amenințări de secesiunea a unor state (California), petiții către Colegiul Electoral de a-l declara învingător pe învins și renumărări de voturi au constituit arsenalul folosit în disperare de cauză de către cei cărora le scăpau milioanele de dolari printre degete.

Candidata unui minuscul partid, *Partidul Verzilor*, cu un buget anual de 300 000 dolari, pe nume Jill Stein, cea care nu a obținut mai mult de 1% din sufragiile alegătorilor, a fost determinată și ajutată să ceară renumărarea manuală a voturilor în statele Wisconsin, Michigan și Pennsylvania unde Trump a câștigat la mică diferență confruntarea cu Hillary Clinton, cu explicația că vrea ca americanii să știe exact cât de corect s-au desfășurat alegerile. Nu a cerut însă și renumărarea voturilor în statele New Hampshire și Minnesota, acolo unde Hillary Clinton a fost cea care a câștigat la mustață. Ajutorul primit de Jill Stein pentru această acțiune de la diferiți sponsori a fost de 9,5 milioane dolari, adică de peste 30 de ori mai mult decât bugetul anual al întregului său partid, dar inițiativa sa, întâmpinată cu critici chiar de către unii membrii din partidul său, care au considerat că Jill Stein nu a făcut nimic util pentru partid, ci a cărat apă la moara democrațiilor, s-a terminat fără rezultat. Renumărarea nu a fost aprobată de către autoritățile federale decât în statul Wisconsin, iar aici, culmea, în urma efectuării renumărării, a rezultat că tocmai Trump a fost cel văduvit cu un număr de 131 de voturi. Din toată această zbatere inutilă a existat totuși și un câștigător. Chiar un mare câștigător: semi-necunoscuta Jill Stein, despre care s-a vorbit cu această ocazie în toată presa mai mult decât în toată cariera ei politică numele fiindu-i asociat cu cel al celebrilor Donald Trump și Hillary Clinton, a devenit peste noapte dintr-un obscur politician, o vedetă a zilei, iar popularitatea câștigată o va ajuta, cu siguranță, în cariera ei politică viitoare.

Speranță, tradiționalism, imagine

Și totuși, de ce și cum a fost posibil ca astăzi, când știința și practica alegerilor a evoluat atât de mult că oriunde și pentru orice funcție câștigă cine trebuie, s-a impus candidatul republican, Donald Trump, considerat din start drept outsider și prezentat de adversari drept *misogin, naționalist, rasist, evazionist fiscal și pro-rus* în fața evidenței progresului, a democrației, a luptei antiteroriste, a egalității între sexe și rase, în fața viitorului globalizării, a experienței politice și diplomatice, întruchipate, toate, în persoana candidatului democrat, Hillary Clinton, fostă primă doamnă a Americii, fostă senator de New York, fostă secretar de stat al președintelui de culoare aflat în funcție?

Aici am avea și primele explicații: **Clinton** (Bill) – președinte democrat al SUA între 1993 – 1997. **Clinton** (Bill) – președinte democrat al SUA între 1998 – 2001. **Clinton** (Hillary)- primă doamnă a SUA. **Clinton** (Hillary) - prima femeie aleasă în funcția de senator de New York (din partea Partidului Democrat), funcție din care a susținut intervenția militară americană în Afganistan și Irak. **Clinton** (Hillary) - realeasă senator de New York din partea Partidului Democrat în 2006. **Clinton** (Hillary) – candidat la președinția SUA în 2008. **Clinton** (Hillary) – secretar de stat între 2009 – 2013, în timpul primului mandat al lui Barack Obama, susținătoare ferventă și eficientă a *Primăverii Arabe* și a intervenției militare americane din Libia. Deci, de 23 de ani numele de **Clinton** s-a aflat în prim planul politicii americane din partea Partidului Democrat. Prea mult **Clinton** și, pe deasupra, și democrat, în condițiile în care, la americani, obiceiul este ca după maximum opt ani să se producă alternanța dintre cele două partide, Democrat și Republican. Prea mult Clinton, un Clinton care tindea să se permanentizeze.

În al doilea rând, după experimentul cu un președinte de culoare, pentru americani a fost prea mult să accepte un al doilea experiment inedit pentru ei, o femeie la Casa Albă. Așa după cum am văzut, abia în 2001 New York-ul a avut o femeie senator statal, iar aceasta a fost doar cea de a 30 - a femeie senator în Congresul SUA, din istoria sa de până atunci, de 212 ani. (Primul Congres al Statelor Unite a fost ales în anul 1789, iar prima femeie aleasă senator în Congresul SUA a fost democrata de Arkansas Ophelia Wyatt Caraway, în 1932.)

Atât misoginismul cât și rasismul au o lungă istorie și sunt departe de a fi fost complet eliminate din societatea americană. Primul negru ajuns senator în Congresul SUA a fost Hiram Rhodes Revels, în anul 1869; primul latin, Octaviano Ambrosio Larrazolo, în 1928, iar primul senator indian din

Congresul SUA a fost înregistrat abia anul acesta, în 2016, în persoana democratei Kama Harris din California.

Când zicem misogin ne gândim automat la un bărbat care disprețuiește femeile, dar iată că există și un misoginism feminin, dacă avem în vedere că 42% din totalul voturilor femeilor americane și 53% din voturile femeilor americane de rasă albă a mers către Donald Trump. Deci, Donald Trump, prezentat de adversari ca un exemplu de misoginism și cu procese intentate pentru agresiuni sexuale, câștiga bună parte din voturile femeilor. De ce? Pentru că o femeie nu recunoaște cu ușurință calitățile alteia și nu o face decât atunci când, după o analiză minuțioasă, se vede obligată să recunoască superioritatea acestora față de cele pe care și le atribuie sieși. Acest criteriu a săpat adânc în imaginea candidatei democrate.

Ce imagine prezenta Hillary Clinton celorlalte femei? O femeie cu o sănătate fizică șubrezită (leșin în timpul unui discurs) și cu o condiție psihică îngrijorătoare (a declarat că nu și-a dat seama că procedează riscant în folosirea serverului privat pentru mesaje oficiale). În contrast se desprindea imaginea Melaniei Trump, frumoasă, înaltă, suplă, elegantă și puțin speriată de rolul în care intrase, dăruiată trup și suflet soțului ei pentru care era capabilă să se supună și ridicolului numai pentru a-i fi de folos (referire la discursul copiat după Michelle Obama). Melania Trump, o emigrantă din ex-Iugoslavia, aflată ilegal în SUA o bună perioadă de timp, o cenușareasă contemporană, la brațul unui rege al finanțelor. Viitorul apărea promițător: o familie Trump clădită pe iubire, pe frumusețe și bogăție. Este posibil ca tocmai acuzațiile proferate cu mânie îndârjită de majoritatea mass-media americane, și nu numai, la adresa Melaniei Trump că a stat ilicit în SUA o bună bucată de vreme să fi fost momentul de cotitură în care populația latino-americană a fost atrasă de partea candidatului republican, adoptând-o pe emigranta Melania ca pe una de-a lor. Toate statele sudice cu concentrație de populație latină, cu excepția Californiei și New Mexico, precum Arizona, Oklahoma, Georgia, Texas, Louisiana, Mississippi, Alabama, Florida au votat majoritar cu Trump.

De partea cealaltă, familia Clinton oferea imaginea unui cuplu uzat și fizic și politic, renumit pentru infidelitate, greu de imaginat ca reprezentând viitorul Americii cu toată propaganda făcută fără economie de bogata familie Clinton, de sponsorii interni și externi în frunte cu magnatul Soros. Propaganda deșănțată n-a mai funcționat de data aceasta. Clasicele acuzații neprobate de terorism, de rasism, de xenofobie, de minciună, de sprijin rusesc, care altădată convingeau doar la simplul lor enunț, au devenit, prin uzură, tot mai greu de crezut și, în bună parte, s-au topit în bănuiele de

calomnie. La fel ca și acuzația de agresiune sexuală adusă lui Trump, acuzație supralicită în SUA și extinsă până dincolo de orice ridicol.

O altă acuzație care s-a vrut a fi o bombă împotriva lui Trump, evaziunea fiscală, n-a avut efectul nici unei pocnitori, în condițiile în care tot mai mulți americani visează să fenteze fiscul care le ciunțește câștigurile pentru a alimenta *establishmentul* și costisitoarele, nesfârșitele și păguboasele bugete de război, de la Vietnam încoace.

Adesea o propagandă prea puternică poate produce efecte contrare, din demonizare se poate ajunge foarte ușor la victimizare cu efecte diametral opuse: „*Am votat cu Trump pentru că tot sistemul era împotriva lui*”, mărturisirea la ieșirea de la urne o alegătoare, în seara zilei de 8 noiembrie.

Anti-islamismul lui Trump a fost, de asemenea, o altă acuzație care, în loc să-l afecteze, i-a adus voturi lui Trump. „*Desigur, retorica lui Trump față de islamism a fost de departe lipsită de considerație, dar nu pot fi de acord nici cu modul exagerat prin care el a fost demonizat de guvernele din Qatar și Arabia Saudită, de canalele media din aceste țări, precum de Al Jazeera și suratele sale din Vest, pentru a distrage atenția de la ceea ce pe mine mă îngrijorează cel mai mult: extremismul islamist de genul celui care a vărsat sânge nevinovat peste tot, începând cu holurile Hotelului Taj Mahal din Mumbai și până la ringul de dans al clubului de noapte Pulse din Orlando – Florida*”, declara pe twitter fosta jurnalista de la Wall Street Journal, Asra Q. Nomani, o femeie musulmană, emigrată în SUA. „*E-mail-ul din 17 august 2014, dat publicității pe la jumătatea lui octombrie de către WikiLeaks, pentru mine a umplut paharul. În el Hillary Clinton îi cerea ajutorului său, John Podesta, să uzeze de mijloacele diplomației și ale serviciilor secrete americane pentru a face presiuni asupra guvernelor Quatar și Arabia Saudită să sprijine financiar și logistic gruparea ISIS*” continua Asra Q. Nomani. „*Era vorba de aceleași guverne, din Quatar și Arabia Saudită care au contribuit cu mai multe milioane de dolari la campania prezidențială a candidatei democrate, Hillary Clinton. ...Ceea ce mă îngrijorează, mai mult decât retorica hiperbolică a lui Trump, este influența teocratică a dictatorilor musulmani de teapa celor din Quatar și Arabia Saudită pe care ar putea-o exercita într-o Americă a lui Hillary Clinton*”.

În afara finanțărilor venite din țările arabe, Hillary Clinton a mai beneficiat și de sprijinul generos al lui George Soros, care a cheltuit de două ori mai mulți bani în campania electorală din 2016 decât în precedentele două în care l-a susținut pe Barack Obama. Pe lângă cele 13 milioane de dolari (declarați) pe care i-a donat campaniei democrate (7 milioane donați

către *Priorities USA* – grup de susținere a candidaturii Clinton din cadrul PAC - *Political Action Committee* – organizație de strângere a fondurilor pentru campaniile electorale; 1 milion către grupul *American Bridge* - grup de studii sociale anti – Trump; 5 milioane către *Immigrant Voters Win*, un alt grup aparținând PAC), Soros a mai finanțat și demonstrații anti – Trump în timpul campaniei acestuia, plătind câte 16 dolari de protestant-oră, prin intermediul diverselor organizații controlate de miliardar, inclusiv organizația *MoveOn.org*, instituție fondată cu sprijinul lui Soros în 1998 (Sursa: *World Tribune on November 10, 2016*).

În ciuda puternicei anti-propagande, Trump a primit voturi din toate bazinele electorale. Cele mai slabe rezultate le-a obținut din partea populației de culoare neagră (8%, față de 88% cât a obținut Hillary Clinton), din partea hispanicilor și asiaticilor (29% față de 65% H. Clinton) și din partea tinerilor între 18 – 29 de ani (37% față de 55% H. Clinton).

Majoritatea voturilor pro - Trump au venit din partea albilor (58% față de 37% obținute de candidata democrată, H. Clinton, care a avut de suportat moștenirea sentimentului de nepopularitate a colegului său de partid, Barack Obama). Dintre albi, bărbații de peste 30 de ani (52%), fără bacalaureat (52%) au format baza susținătorilor lui Trump.

Faptul că Trump ar fi fost trădat de propriul său partid, cel republican, a fost o altă exagerare indusă de zgomotul taberei adverse. Adevărul este exact pe dos: doar 7% dintre republicani au votat cu democrata Clinton, pe când 9% dintre democrați au votat cu republicanul Trump. Independenții au votat în procent de 48% cu Trump și 42% cu Hillary Clinton.

Populația din orașe a fost favorabilă candidatei democrate. Aici H. Clinton a obținut 59% din voturi față de numai 35% cât a obținut Trump. Situația s-a inversat, însă, în suburbii, unde Trump a obținut 50% față de 45% ale contracandidatei sale și s-a dezechilibrat în zonele rurale unde Trump a obținut 62% față de numai 34% câștigate de H. Clinton.

Din punctul de vedere al orientării sexuale, 78% dintre LGBT (lesbiene, gay, heterosexuali, transsexuali) au votat cu H. Clinton și numai 14% cu Trump, care a obținut mai multe voturi decât contracandidata sa din partea heterosexualilor (oamenilor normali), 50% față de 46%.

În ceea ce privește distribuția voturilor în funcție de religie, protestanții a votat în proporție de 60% cu Trump și 37% cu H. Clinton (Trump s-a declarat protestant prezbiterian, iar Clinton metodistă); catolicii – 52% cu Trump și 45% cu H. Clinton; mormonii – 61% cu Trump și 25% cu H. Clinton; alți creștini – 55% cu Trump și 43% cu H. Clinton.

Hillary Clinton a câștigat detașat în colectivitățile de evrei și atei: evreii au votat în proporție de 71% cu H. Clinton și numai 24% cu Trump, iar atei - 68% cu H. Clinton și 26% cu Trump. Aici, din nou, avem de-a face cu o situație curioasă. După cum se observă, populația evreiască a votat masiv cu H. Clinton, deși familia Trump are câțiva membrii aparținând religiei mozaice. Astfel, Ivanka Trump, fiica din cea de a doua căsătorie din cele trei ale lui Trump, vice-președintă a grupului Trump Organization, în urma căsătoriei cu evreul Jared Kushner, patronul publicației *New York Observer*, a trecut și ea la iudaism, iar fratele ei, Eric Trump, este căsătorit cu producătoarea TV Lara Yunaska de religie mozaică. Cu toate acestea, Trump nu numai că nu a fost susținut în campania electorală de evrei, dar a și fost acuzat de antisemitism. Explicația nu trebuie căutată în registrul sentimental sau al solidarității de credință religioasă, ci, mai degrabă, în spiritul practic evreiesc. Au susținut candidatul de la care aveau cele mai mari speranțe și promisiuni, în care au investit și cu care aveau relații încă de pe vremea președintelui Bill Clinton, soțul candidatei democrat.

Establishmentul împotriva lui Trump

Situația materială deosebită a candidatului Donald Trump (8,7 miliarde dolari, conform declarației sale de avere dată la intrarea în cursa electorală sau 4,1 miliarde dolari după estimările Forbes) a fost unul dintre motivele importante, dacă nu cel mai important, pentru care acesta nu a fost agreat de establishmentul financiar. Nu este un secret pentru nimeni că cei care sprijină financiar un candidat la o funcție importantă, așteaptă să fie răsplătiți pe măsură după ce candidatul respectiv ocupă funcția dorită. Așa se face că unii oameni de afaceri sprijină candidați din tabere opuse, astfel ca, indiferent de rezultat, ei să fie asigurați de bunăvoința câștigătorului, oricare ar fi el. La averea lui Trump era însă greu să vii cu oferte de sprijin financiar, Trump fiind și el unul dintre cei care a finanțat politicieni, de-a lungul timpului sprijinind șase candidați democrați, dintre care Bill Clinton și John Mc Cain, precum și patru republicani dintre care Ronald Reagan, George W. Bush și Mitt Romney. Deci era greu să finanțezi un finanțator. Sugestiv în acest sens s-a exprimat William Voegeli, senior editor la revista de politică *Claremont Review Books*, în decembrie 2015: „*Problema nu este că am fi guvernați de idioți, ci de idealști de teapa fraților Kennedy, care îndemnau la disprețuirea considerării reale și practice a lucrurilor, așa cum sunt ele, în favoarea visării unor vise irealizabile.*” „*Ideea unui om ca Trump la Casa Albă este complet nepotrivită pentru obiectivele națiunii americane și în circumstanțele actuale*”, conchidea Voegeli.

Un alt analist politic, editorialistul de la *Washington Post*, Michael Gerson, aprecia în martie 2016 că „*O președinție a lui Trump poate aduce grave și persistente prejudicii democrației din SUA și poziției sale în lume*”.

Și astfel, pentru bararea drumului către Casa Albă, Trump a fost pe rând făcut „nătărău”, „grosolan”, „nevrednic”, „ignorant și bombastic”, „bufon”, „clown”, „demagog” și „proto-fascist”, „evazionist”, „antisemit”, „rasist” și „misogin”, „cu idei mergând de la absurde la monstruoase”, ale cărui opinii politice nu sunt mai bune decât niște „vome provocate de alcool.” A fost acuzat că a folosit ca forță de muncă emigranți ilegali polonezi la construcția edificiului său emblemă, „*Trump Tower*”. Au fost deschise magazine cu daruri și cadouri anti-Trump.

În varianta câștigării alegerilor de către Trump, analiștii economico-financiară preziceau dezastre la burse și prăbușiri ale dolarului. (În primele ore după anunțarea rezultatelor bursa a avut o oarecare scădere, după care a intrat, însă, repede pe un ritm ascendent, iar dolarul a urcat la valori record, apropiindu-se de valoarea euro.)

Pe internet au apărut site-uri de genul celui intitulat „*Never Trump*” de pe Twitter, în care figura numele și acțiunile lui Trump erau prezentate în aceleași tonuri alarmate și alarmante prevestind nenorocirea care se va abate peste americani dacă Trump va câștiga alegerile.

Și totuși le-a câștigat.

America albă muncitoare

După cum am văzut, majoritatea voturilor pro - Trump au venit din partea albilor de condiție și vârstă medie, din zonele rurale și suburbane.

„*Make America white again*” a fost una din lozincile sub care această importantă masă de alegători s-au angajat în procesul electoral din 2016. Segmentul respectiv a stat la baza victoriei candidatului conservator. A fost americanul de rând. Mândru de țara lui, muncitor, fără multe subtilități și neliniști metafizice sau globalizatoare, pentru care toată filozofia se reduce la o slujbă bine plătită, la o casă cât mai încăpătoare pentru familia sa, de preferință cu patru copii pentru care trebuie să ai bani ca să-i ții în școli. Americanul jignit de faptul că industrii întregi cu locuri de muncă cu tot sunt mutate în alte țări, că țara lui, altădată iubită și respectată de toată lumea, acum se ia la harță și este urâtă de toată lumea pierzând incredibile sume din banii lui, pentru cauze străine; americanul neîmpăcat de ideea că un negru a ajuns în fruntea țării sale și că acum o femeie încearcă să se impună în același rol; americanul nemulțumit de faptul că cele două capitale ale sale, capitala economică - New York și cea administrativă - Washington devin tot mai cosmopolite și mai departe de restul țării, că establishmentul politic, dar, mai ales, cel economic includ

alogeni preocupați mai mult de interese străine, zis globale, decât americane. Americanul preocupat că țara lui este asaltată tot mai mult de emigranți din țările latine, din Asia, din Africa, iar, mai nou, guvernul le pregătește noi valuri de emigranți din țările arabe. Americanul enervat de dominația financiară a multinaționalelor, de politicile discreționare ale băncilor declanșatoare de crize, precum cea din 2008 și de nivelul taxelor. Pe tema taxelor reacția alegătorilor a fost surprinzătoare pentru un observator sau chiar pentru unul american neatent. Planul candidatei Hillary Clinton de a mări taxele celor mai bogați nu s-a bucurat de sprijinul celor vizați, dar nici de aprobarea celor mai puțin avuți, aflați sub pragul suprataxării, pentru că americanului, pe de o parte, i se pare posibil și foarte normal ca într-o zi și el să devină milionar, iar pe de alta se întreabă pentru ce i-ar trebui statului mai mulți bani, tot mai mulți, pe când el câștigă tot mai puțin (vorbim de clasa medie).

Armata și serviciile

Lupta dintre Donald Trump și Hillary Clinton s-a dus și pe frontul nevăzut. Unul din punctele de sprijin forte al candidatului republican l-au constituit forțele armate: „*Am avut peste 200 de generali și amirali care au sprijinit campania noastră. Sunt niște oameni deosebiți*”, menționa cu mulțumiri Trump în primul său discurs de după anunțarea rezultatelor alegerilor. Dintre acești 200 de generali și amirali, mulțumiri speciale Trump le adresa în același discurs generalului Michael Thomas Flynn, fost între 2012–2014, directorul Agenției de Informații Militare, precum și generalului Joseph Kellogg, guvernator al Irak-ului după înlăturarea lui Saddam Hussein (2003-2004), fost director al serviciilor de comunicații ale forțelor SUA din Irak, specialist de marcă în domeniul IT, actual vicepreședinte al departamentelor pentru Inițiative Strategice, Apărare și Securitate la Oracle Corporation, companie care furnizează armatei americane sisteme și servicii de apărare, sisteme de pregătire de luptă, protejarea comunicațiilor, tehnologii de prelucrare a informațiilor, sisteme de culegere automată a informațiilor din fluxurile publice.

Legătura dintre Trump (absolvent de liceu militar) și armată a fost subliniată și în discursul său din Florida, pronunțat în timpul campaniei electorale, când a făcut marinei promisiunea că, dacă va ajunge președinte, va dota forțele navale americane cu 350 de noi nave de război, apreciind că „*Marina noastră actuală a rămas cea mai mică de la Primul Război Mondial încoace. Vom construi 350 de vase de război de care are nevoie țara.*”

Pe de altă parte, FBI, prin insistența cu care a urmărit afacerea E-mail-urilor în care a fost implicată Hillary Clinton, a contribuit la scăderea

încrederii în capacitatea ei de protejare a intereselor americane. Tema a fost surprinzător reluată și adusă în atenția opiniei publice cu doar 11 zile (pe 28 octombrie) înainte de data alegerilor când James Comey, directorul FBI, a anunțat că au fost descoperite noi e-mail-uri ale lui Hillary Clinton, suspectate de scurgere de informații confidențiale și că cercetările se reiau. Anunțul a fost resimțit în rezultatele sondajelor de opinie care au marcat o scădere a preferințelor pentru candidata Partidului Democrat.

În esență, celebra afacere a e-mail-urilor constă în următoarele: În martie 2015 a fost dat publicității faptul că Hillary Clinton, pe vremea când era secretar de stat, în loc să folosească mail-ul securizat al ministerului, a folosit e-mail-ul său particular pentru transmiterea unor mesaje care conțineau și documente/informații clasificate. Ancheta desfășurată de FBI a dovedit clar faptele, dar nu a recomandat acuzarea în instanță, apreciind că Hillary Clinton a fost doar „*extrem de neglijentă*”. Pe 28 octombrie Comey a reluat cercetările, în urma descoperirii unor noi materiale, dar pe 6 noiembrie, cu două zile înainte de data alegerilor, a informat Congresul că își menține concluziile precum și recomandarea ca Hillary Clinton să nu fie adusă în fața justiției.

Întrebarea care se pune este pe cine a avantajat James Comey în această afacere? Pe Clinton sau pe Trump? Prin faptul că nu a formulat acuzații împotriva fostei prime doamne, rezultă că a avantajat-o pe aceasta, scăpând-o de justiție. Readucerea în prim plan a temei respective cu doar câteva zile înainte de alegeri, făcând ca Hillary să scadă în preferințele de vot, duce la concluzia că l-ar fi ajutat pe Trump. Probabil, directorul FBI, James Comey, al cărui mandat ar expira tocmai în 2023 (un mandat de director FBI durează, în mod normal, 10 ani) și care a fost numit în funcție de președintele democrat Obama, în 2013, a evitat un scandal de proporții cu acuzarea unui fost ministru de externe democrat de grave încălcări care ating siguranța statului, dar, pe de altă parte, a căutat ca o astfel de persoană, cel puțin „*extrem de neglijentă*” să nu ajungă la președinția Statelor Unite.

Peste toate acestea, atuul cel mai important pentru Trump a rămas propria sa persoană, ambiția și abilitatea de a îngenunchea adversarul cu propriile arme. În acest sens rămâne de studiat în școlile politice modul în care Trump a demolat, pe rând, toate jocurile și combinațiile montate împotriva lui, cu mulți bani, culminând cu renumărarea voturilor din statele Wisconsin, Michigan și Pennsylvania, unde din presupus fraudant al voturilor a devenit fraudat, spulberând orice posibilitate de contestare din partea adversarilor și finanțatorilor acestora. Este adevărat că la banii investiți împotriva lui, Trump a avut resursele necesare să contrapună alți bani, banii lui, la care nu trebuie să plătească dobândă, ci care îi aduc dobândă.

La cârcotelile democrațiilor că Hillary Clinton a obținut mai multe voturi populare decât Trump care a câștigat alegerile doar datorită unei legislații învechite, acesta, folosind faptul că, în politică, cine strigă cel mai tare devine cel mai convingător, a răspuns cu acuzația greu de dovedit și la fel de greu de combătut că, de fapt, democrații au furat circa un milion de voturi și de aceea ar fi avut ei voturi populare în plus.

„Surpriza” institutelor de sondare a opiniei publice

Deci, conservatorii au câștigat alegerile și pentru Senat și pentru Camera reprezentanților și pentru președinția SUA. Trump a câștigat cursa electorală dând peste cap analizele politice, studiile și cercetările institutelor de sondare a opiniei publice, care, după anunțarea rezultatelor au declamat la unison că acestea au constituit o mare surpriză. Mare surpriză pentru cine? Surpriza putea fi pentru cei cărora li se picura în ureche și li se băga în ochi în fiecare zi concluzia anticipată că Hillary Clinton va câștiga negreșit. Surpriza putea fi pentru masa mare a oamenilor de rând, alegători obișnuiți și încrezători în democrația și onestitatea care le fusese predată în familie, în școlile pe care le urmaseră, la televizor, la radio și în ziare. Surpriză pentru spectatorii din străinătate ai alegerilor din SUA, care habar nu aveau (nici n-aveau cum) despre ce se petrecea, de fapt, acolo. Dar surpriză și pentru analiștii de la institutele specializate în studierea și stabilirea exactă a preferințelor sociale? Aceste institute încadrate cu sociologi, cu psihologi, cu statisticieni, cu matematicieni? Aceste institute care pretind că orice rezultat al studiilor realizate de ele se încadrează într-o marjă de eroare ne semnificativă de câteva procente?

Credibilitatea acestor instituții de mai multă vreme se află în declin ca, de altfel și mass media de orice fel, care a pus serios umărul la susținerea trunchierilor de adevăr operate de acești ”sondori” moderni. Va trebui multă vreme și multă muncă pentru ca aceste instituții costisitoare să se recupereze din neîncrederea pe care ”și-au câștigat-o” cu brio și să se răscumpere în ochii opiniei publice pentru a deveni din nou cât de cât credibile. Cât despre mass media aceasta s-a acoperit cu încă o lespede grea de granit peste cavoul în care a coborât de mai mult timp.

Cine este și ce vrea Trump?

Născut la 14 iunie 1946, Trump este al patrulea copil din cei cinci ai unei familii bogate din New York. Tatăl său, Fred Trump (1905-1999) provenit dintr-o familie de emigranți germani a fost unul dintre cei mai bogați dezvoltatori imobiliari din New York.

Absolvent al liceului militar *New York Military Academy (NYMA)*, din Cornwall, New York, Donald Trump a urmat doi ani la *Fordham University*, din Bronx, după care s-a transferat la *Wharton*

School, din cadrul *University of Pennsylvania*, unde și-a încheiat studiile universitare obținând titlul de *Bachelor of Science degree in economics*. (*Bachelor* este titlul obținut după absolvirea unei facultăți. În continuarea studiilor se poate obține titlul de *master* și, mai departe, cel de *doctor*.)

Faptul că fratele său cel mare, Fred Jr., a decedat în 1981 răpus de alcoolism, l-au făcut pe Trump să devină un antialcoolic și un antitabagic convins.

Trump este modelul omului de afaceri de succes, icoana visată și inculcată încă din școală oricărui american.

Orientarea politică a lui Trump este destul de greu de precizat. A fost pe rând membru al Partidului Republican, pe care l-a părăsit în 1999 pentru Partidul Reformei. Între 2001 și 2008 a fost membru al Partidului Democrat. În 2009 a revenit în Partidul Republican, din care iese în decembrie 2011, dar, după numai cinci luni, se reîntoarce din nou în GOP (*Grand Old Party*) așa cum este supranumit Partidul Republican. Trecerea dintr-un partid în altul, precum și tendința de a folosi adesea un limbaj considerat de mulți drept confuz, vag și uneori contradictoriu, i-au adus lui Trump acuzația de instabilitate, acuzație pe care el o respinge afirmând că, în decursul vieții, a rămas constant în aprecierea multor probleme, dar au fost cazuri în care și-a schimbat opiniile ca urmare a propriei sale evoluții.

Trump a scris peste 40 de cărți care au făcut succes de librărie, iar unele dintre ele au fost incluse în materialele de studiu din facultățile americane cu profil economic. Dintre ele amintim: „*Arta negocierii*”, „*Timpul de muncit din greu*”, „*Cel mai bun sfat în investițiile de bunuri imobiliare*”, „*Gândește ca un campion*”, „*Gândește grandios și transpune în afaceri și în viață*”, „*Secretul succesului în muncă și în viață*”, „*Gândește pozitiv și mână măgarul*”, „*De ce se vrea ca tu să fii bogat*”, „*Gândește ca un miliardar*”, „*101 căi către succes*”, „*Cum să facem America mare din nou*”. Titlul ultimei cărți, „*How to Make America Great Again*”, a fost preluat de susținătorii lui Trump și folosit ca lozincă mobilizatoare în campania electorală. Acest fapt a dus la acuzarea lui Trump de neo-nazism, lozincă respectivă fiind asemănată cu cea folosită de Partidul Nazist în 1930.

La începutul anului, când a intrat în campania electorală, Trump era creditat cu doar 1% șanse de a deveni președintele SUA. Pe măsura apropierii datei finale de 8 noiembrie, când ultimii doi candidați, câte unul din partea celor două partide politice mari din SUA, aveau să se confrunte în fața urnelor, creșteau și șansele lui Trump, dar întotdeauna rămânea plasat în urma contracandidatei sale Hillary Clinton. Cu cât distanța se micșora, creștea și neliniștea regiei electorale din interiorul SUA, cât și din afara lor.

Preziceri sperietoare erau lansate pe toate canalele: dacă Donald Trump urma să câștige alegerile lumea ar intra într-o perioadă mai neagră decât Evul Mediu.

E muncitor și gândește liber. Nu are marote sau idei preconcepute, lucru demonstrat în opiniile și comportamentele sale politice (a trecut prin trei partide), precum și în cele religioase (nu a avut nimic împotriva ca fiica sa să se căsătorească cu un evreu și să treacă la iudaism sau fiul său să se căsătorească cu o evreică). Faptul că se reorientează repede în funcție de condiții, urmărind doar rezultatul practic, câștigul și succesul, îl prezintă ca nesigur în alianțe.

Este adevărat că averea îi conferă independență în acțiuni, protejându-l de diferite influențe nefaste sau contradictorii, dar, de aici, poate rezulta pericolul unui autoritarism personal. Mult va depinde și de echipa pe care și-o va forma. Napoleon a fost mare și datorită oamenilor de care s-a înconjurat. Codul Napoleonian nu a fost scris de Napoleon, ci de juriștii săi. Producerea zahărului din sfecla de zahăr nu a fost inventată de Napoleon, ci de savanții lui etc. Faptul că în afaceri Trump a știut să-și formeze echipe profesionale care i-au asigurat succesul, iar în campania electorală oamenii care l-au dus la victorie, poate constitui un precedent pozitiv în alegerea unei echipe pentru Casa Albă pe măsură, care să-i asigure succesul și în conducerea unei țări precum SUA.

Încotro America lui Trump?

Încotro, ne spune chiar Trump: „*Make America Great Again*”. Este sloganul cu care a înflăcărat masele și cu care a câștigat alegerile. Desigur, ca peste tot în lume și ca dintotdeauna, limbajul din timpul campaniilor electorale este una și ce face candidatul după ce câștigă alegerile este alta. (Vă aduceți aminte de sloganurile „*Să trăiți bine*” sau „*România lucrului bine făcut*”?)

Trump nu trebuie demonizat, așa cum au făcut adversarii săi, dar nici divinizat mai ales de către privitorii de pe margine care se uită cu gura căscată la strălucirea alaiului regal care trece prin oraș în calești aurite, trase de cai cu hamuri de argint. Trump este un om al interesului. Interesul său (nimic de condamnat aici) și interesul țării sale (bravo, lui!). Deci este de așteptat ca Trump să-și privească obiectivele personale prin prisma scopurilor cu adevărat naționale (nu doar proclamate) și aceasta mai mult decât alți conducători de aiurea sau chiar din America. Un președinte american pentru America lui. În atingerea scopurilor vizate el nu se va împiedica (așa cum a demonstrat-o) nici în doctrine politice, nici în rase, nici în sexe, nici în religii și nici, cu atât mai puțin, în sentimentalisme. Dacă interesul lui o va cere, nu va ezita vreodată să acționeze invers decât ar fi zis

vreodată că va proceda. La el totul se negociază, se vinde și se cumpără în perspectiva câștigului de orice fel. În afară de trecutul său, câteva exemple din noua lui postură de „președinte ales” vin să prefigureze destul de clar viitorul său comportament.

În timpul campaniei, în mod repetat Trump s-a pronunțat pentru reconsiderarea alianțelor și tratatelor, inclusiv NATO unde SUA este principalul contribuitor acoperind lipsa de implicare a celorlalți parteneri, care se dovedesc tot mai puțin cooperanți. După alegeri și-a nuanțat poziția, declarând că este pentru menținerea NATO și creșterea rolului său strategic, pentru adaptarea strategiilor sale la noile condiții de securitate.

De asemenea, după alegeri a renunțat la ideile din timpul campaniei electorale privind retragerea trupelor americane din Coreea de Sud, folosirea torturii în interogarea prizonierilor, punerea sub arest a fostului secretar de stat Hillary Clinton pentru afacerea e-mail-urilor. A muiat-o și cu ridicarea gardului dintre SUA și Mexic, precum și cu retragerea din înțelegerea de la Paris asupra schimbărilor climatice.

Relația cu Rusia și China sunt două dintre problemele importante pe care Trump se va concentra în intenția lui declarată de a face „*America mare, din nou*”.

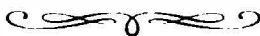
Relația cu China, care nu-i cade de loc bine lui Trump este una foarte complicată. Pe de o parte pentru faptul că această țară a devenit cel mai mare creditor al SUA: din cele 3.200 miliarde datorii externe, 777 miliarde de dolari, adică o pătrime, americanii le datorează Chinei, țară care se situează în fruntea listei primilor 10 creditori externi ai SUA, înaintea Japoniei (cu 686 miliarde), centrelor bancare din Caraibe (213 miliarde), exportatorilor de petrol (192 miliarde), Rusiei (138,4 miliarde), Marii Britanii, cu 128 miliarde, Braziliei cu 127 miliarde, Luxemburgului (106 miliarde), Hong Kong (79) și Taiwan (75). (Sursa: Topforeignstocks.com, 23.05.2009)

Pe de altă parte, o mare parte din industria americană s-a mutat în China datorită mâinii de lucru ieftine, creându-se, însă, probleme pieței forței de muncă americane. Mărirea taxele de intrare a produselor chinezești în SUA, așa cum propunea Trump în campania sa electorală, ar avea efecte și asupra intrării produselor americane fabricate în China. Trump mai vedea ca soluție și repatrierea unităților de producție americane din țările lumii a treia, soluție la care de curând a dovedit că nu renunță: „*O reușită pentru mine ar fi atunci când Apple ar decide să construiască o mare capacitate de producție în SUA, în loc de China, Vietnam și să-și producă marfa aici*”, declara Trump la întâlnirea cu Tim Cook, directorul executiv al grupului. Pentru aceasta ar urma să scadă impozitele și să ofere compensații

producătorilor interni, promisiuni cu care, deja, a convins compania Carrier și încearcă să convingă și compania Ford Motors să nu-și mute producțiile de aparate de aer condiționat, respectiv de automobile Lincoln, din SUA în Mexic. Procesul de oprire a emigrării unităților de producție (la ora actuală 430 de întreprinderi americane intenționează să își mute capacitățile de fabricație în Mexic) și, cu atât mai mult, cel al a repatrierii celor deja plecate va fi greu iar consecințele și mai greu de controlat, rămâne, însă, preocuparea și hotărârea pe care Trump le manifestă în acest sens.

În relațiile cu Rusia, interesele economice, de asemenea, vor prima. Trump, om de afaceri înăscut, crescut (tatăl său i-a dat un milion de dolari pentru a-l lansa în arena afacerilor), instruit (Wharton School of the University of Pennsylvania, unde a studiat Trump, a fost printre primele universități care au predat noțiuni de investiții imobiliare, domeniu în care acesta a excelat), experimentat și realizat (ajuns la o avere de peste 8 miliarde dolari) nu poate să ignore rezervele naturale ale Rusiei și piața de desfacere pe care aceasta o prezintă, fără a fi supraîncărcată de oferte. Declarațiile sale conform cărora se manifesta favorabil ridicării sancțiunilor împotriva Rusiei și recunoașterii Crimeii drept teritoriu rusesc indică destul de clar intențiile sale în această parte a lumii. Parte care include și România. Primele contacte directe cu Putin au și fost realizate prin intermediul mai multor convorbiri telefonice (până la 1 decembrie vorbise la telefon cu 44 de conducători de state). Cei doi s-au arătat dispuși la inițierea unui dialog bilateral, sens în care au stabilit necesitatea unei prime întâlniri nemijlocite după instalarea la Casa Albă a noului președinte.

În privința noastră este de presupus că Trump, mai întâi, va dori să se informeze exact cu ceea ce se petrece aici, nepărând omul care să înghită ceea ce i se șoptește la ureche sau i se sugerează fără explicații solide. După aceea, va evalua costul, utilitatea și perspectiva bazelor militare din România în contextele interne și regionale, iar acestea ar putea deveni o monedă de schimb în negocierea relațiilor cu Rusia și chiar cu unele țări vest-europene, interesele României pentru el în această ecuație neavând nici o importanță.

INTEGRAREA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE SAU MULTICULTURALISM, DIN PERSPECTIVĂ ISTORICĂ

Alexandru Botez

Invazia refugiaților în Germania din vara și toamna anului 2015, cea de mai mici dimensiuni dar persistentă în Italia, efectele fenomenului imigraționist din Franța sau Belgia, zidul pe care Donald Trump anunța că-l va construi la granița Statelor Unite cu Mexic, toate acestea sunt considerate cauze ale îngrijorării din ce în ce mai pregnante față de fluxurile de refugiați și imigranți legali sau ilegali cu care se confruntă în prezent Occidentul și care prefigurează o recrudescență a naționalismului în lume.

În aceste condiții, diverși politicieni nu ezită să vorbească despre o presiune imigraționistă „fără precedent”.

În realitate, Europa s-a mai confruntat cu acest fenomen.

În anul 376, Imperiul Roman a parcurs o situație care seamănă în mod straniu cu cea din zilele noastre și care a declanșat o serie de evenimente care s-au soldat în cele din urmă cu căderea Romei.

Istoricul Ammianus Marcellinus și alți cronicari ai acelor vremuri susțin că prăbușirea Romei, în realitate, a început cu o criză a refugiaților.

Romanii au instaurat cea mai longevivă societate multietnică sau multinațională din istoria omenirii. Aceasta a fost cea mai diversă și, până la un punct, a fost încununată de cel mai mare succes până acum. Timp de 7 secole, puterea Imperiului Roman a crescut și datorită asimilării imigranților și popoarelor cucerite. Din rândul acestora își asigura forța de muncă necesară (coloniști în teritoriile slab populate, țărani care să hrănească orașele) și mai ales soldați cu care imperiul să poarte războaie.

Toți aceștia aveau însă perspectiva dobândirii cetățeniei romane.

Totuși, politica romană de integrare și asimilare a eșuat, atunci când hunii au năvălit în Europa. Aceștia au învins triburile germanice pe care le-au împins spre Vest și Sud până la granițele Imperiului Roman.

Un grup compact format din bărbați, femei și copii – circa 200.000 de oameni, conform unor estimări contemporane - s-au adunat pe malurile Dunării, solicitând dreptul la azil. Împăratul Valens al Imperiului Roman de

Răsărit a acceptat să fie primit doar unul triburile goților, tervingii (ulterior denumiți vizigoți), în condiții foarte avantajoase.

Până atunci, când romanii acceptau ca barbarii să se stabilească pe teritoriul imperiului, îi dispersau în grupuri mici pentru a ușura și accelera integrarea și asimilarea lor și a evita ca aceștia să se constituie în mase critice, care să se poată răscula.

Împăratul și cea mai mare parte a armatei sale erau angajați în acele vremuri într-un conflict cu perșii. Valens nu dispunea de suficiente trupe care să organizeze și să realizeze dispersarea vizigoților tocmai stabiliți pe teritoriul imperiului. În același timp era extrem de interesat să recruteze soldați din rândurile acestora. Ca urmare, vizigoților li s-a permis să trăiască compact și să aleagă locul unde să se stabilească. În semn de recunoștință, conducătorul lor, Fritigern, a promis convertirea la creștinism.

Dar acest plan nu a fost îndeplinit.

Mult laudata capacitate organizatorică a Imperiului Roman s-a dovedit neputincioasă în fața numărului mare de refugiați și a venalității propriilor funcționari. Garnizoanele romane locale i-au plasat pe vizigoți în lagăre, care au devenit adevărate capcane ale morții, în condițiile în care oficialii romani corupți dijmuiau alimentele primite. În același timp, nu permiteau vizigoților să părăsească lagărele pentru a cumpăra hrană de la localnici. Istoricii relatează cazuri în care refugiații își vindeau copiii pentru a fi folosiți ca sclavi, în schimbul câinii de câine (un copil contra un câine). În același timp, comandanții militari romani amenințau și foloseau violența împotriva vizigoților.

Prădarea Romei de barbari.

Disperați și indignați, refugiații vizigoți s-au răsculat. Unii erau înarmați cu armele pe care grănicierii romani nu le confiscaseră, copleșiți de valul de oameni cu care aveau de-a face. Alții au apelat la arme improvizate. Un alt grup de refugiați, ostrogoții, cărora romanii nu le-au acordat dreptul de azil, au trecut la rândul lor Dunărea și s-au alăturat răsculaților.

În această situație, împăratul Valens și-a retras armata din Levant pentru a face față revoltei.

În cele din urmă, la doi ani după ce au traversat Dunărea, goții s-au confruntat cu armata imperială la Adrianopole. Fritigern a propus pace, în schimbul oferirii de pământ, dar Valens a refuzat. Goții au obținut o victorie zdrobitoare, nimicind aproape întreaga armată romană, iar Valens a fost ucis

în luptă. Ulterior s-au constituit ca o putere de sine stătătoare în cadrul imperiului, iar în anul 410 au cucerit Roma.

În dezbaterile din zilele noastre pe tema refugiaților, ambele părți ar putea găsi confirmarea propriilor poziții în acest recurs istoric. Cei care sunt împotriva imigrației pot spune: „*uitați ce se întâmplă dacă deschideți porțile*”. Cei care consideră că imigrația este o sursă de putere și o obligație morală, ar putea trage concluzii opuse.

Prăbușirea Imperiului Roman relevă însă ce se întâmplă atunci când, în loc să te acomodezi și să asimilezi refugiații, îi izolezi și abuzezi de ei. Interesant este că, într-o altă epocă istorică, folosind de această dată cu înțelepciune și abilitate o politică de integrare și asimilare a minorităților etnici și a imigranților, romanii au fost victorioși în unul din cele mai dificile momente cu care s-a confruntat imperiul lor – războiul cu Cartagina. După epoca lui Alexandru cel Mare, orașele grecești au devenit mai relaxate în ce privește acordarea cetățeniei noilor veniți. În acest context, Cartagina s-a remarcat printr-un exclusivism neobișnuit.

Arborând o patină de cultură greacă, integra între cetățenii ei doar imigranți provenind din regiunile de origine ale primilor coloniști, respectiv fenicieni din Levant. Aceasta în condițiile în care, la fel ca majoritatea orașelor-stat din Regiunea Mării Mediterane, fiind bogată, folosea forța de muncă străină și se baza în războaie pe mercenari. Motivația acestora era exclusiv pecuniară sau supunerea le era impusă cu forța. Atunci când Cartagina a fost învinsă de romani, în *Primul Război Punic* (264-241 B.C.) și nu li s-a mai putut plăti salariile, mercenarii au declanșat un război de o brutalitate ieșită din comun, așa numitul *Război fără Armistițiu* (240-238 B.C.). Autorii antici îi descriu pe cartaginezi ca fiind niște stăpâni nemiloși, iar atunci când romanii ofereau protecția lor, aproape toate orașele state din Spania și Africa de Nord dominate de Cartagina și-au abandonat foștii stăpâni.

Hannibal trecând Alpii.

La polul opus, se afla Roma. Romanii au stabilit pentru cetățenia de care se bucurau – drepturi, obligații și chiar ranguri. O parte din acestea puteau fi acordate prietenilor lor, imigranților, refugiaților sau chiar foștilor dușmani dacă se integrau. Aceștia puteau să aspire în acest fel să primească în schimbul asimilării lor, suprema recompensă, cea de cetățean roman.

În vremurile când Roma lupta cu Cartagina, nu doar cei care făceau parte din națiunea latinilor și din punct de vedere cultural erau similari romanilor, dar și sabinii, volscii, marsienii, etruscii, umbrii, samniții, grecii și mulți alții care aveau limbi materne și obiceiuri diferite, erau admiși, într-o măsură mai mare sau mai mică, în acest sistem abil, aparent generos.

Strategia lui Hannibal era să-i învingă pe romani pe câmpul de luptă (cum de altfel a și făcut, în 218, 217 și în remarcabila bătălie de la Cannae, din anul 216 B.C.), iar apoi să atragă de partea sa aliații Romei, care contribuiau în mare măsură la puterea militară a acesteia.

Totuși, o mare parte din Peninsula Italică a rămas loială Romei, în ciuda victoriilor militare obținute de Hannibal sau încurajărilor să-i trădeze pe romani.

Cei mai mulți din aliații Romei, inclusiv cei care se deosebeau din punct de vedere cultural de romani au rămas fideli acestora, chiar dacă au avut de suferit.

Aceștia știau însă că se pot baza pe romani, cel puțin dintr-un punct de vedere, recompensau loialitatea și pedepseau cu o cruzime teribilă pe cei care-i trădau. Dimpotrivă, Hannibal își ademenea aliații, dar nu-și respecta promisiunile făcute.

Fidelitatea față de Roma atât a latinilor dar și a celorlalți aliați, oricât de diferite le erau limba și obiceiurile, a fost factorul decisiv care a decis soarta războiului lui Hannibal din Peninsula Italică.

Contrar așteptărilor, Roma nu a cerut pace, iar la un an după Bătălia de la Cannae, a reușit chiar să mobilizeze o nouă armată. În anii 212 și 211 B.C., 200.000 de oameni au servit în armata romană, pe uscat și pe mare, ceea ce reprezenta circa 1/3 din totalul bărbaților apti de serviciul militar din Peninsula Italică.

Capacitatea Romei de a recruta un număr atât de mare de soldați dintre bărbații săi și mai ales ai aliaților a fost principalul motiv pentru care în cele din urmă a câștigat războiul.

Hannibal a fost blocat în Italia, iar aliatul Cartaginei, Filip al V-lea al Macedoniei, a fost blocat în Grecia. În același timp, romanii aveau suficiente forțe pentru a-i învinge pe cartaginezi în Spania, au înfrânt Siracuza - puternicul aliat al Cartaginei din Sicilia și în cele din urmă au invadat Africa de Nord, obligând Cartagina să-l recheme pe Hannibal.

În timpul celor 16 ani cât Hannibal s-a aflat în Italia, Cartagina a încercat să-i trimită întăriri în special sub forma mercenarilor nou angajați. Acest lucru relevă faptul că, în ciuda victoriilor militare și carismei sale, Hannibal nu a reușit – spre deosebire de romani – să recruteze suficienți

soldați din rândul localnicilor. Treptat, forțele sale s-au diminuat, iar românii au preluat inițiativa.

Concluzionând, ne exprimăm speranța că acest recurs istoric va oferi argumente în favoarea adoptării de către actualele elite conducătoare, în primul rând din Occident, a unor politici de integrare sistematică și comprehensivă a refugiaților, imigranților și nu în ultimul rând a minorităților etnice și de altă natură.

Numai în acest fel se poate realiza ca o societate eterogenă să devină omogenă prin „*topirea*” diferitelor elemente constitutive, rezultând în final un întreg armonios, în care în anumite momente ale existenței lor, își găsește loc și diversitatea culturală.

În același timp, considerăm că trebuie renunțat definitiv la experimentul „*multiculturalismului*”, deoarece a devenit evident că, în ciuda aparențelor generoase, atunci când a fost transpus în practică a generat situații în care este amenințată nu doar conviețuirea pașnică dintre majoritari (populația autohtonă) și minoritari (imigranți, refugiați, alte comunități etnice, religioase etc.), dar nu oferă nici perspectiva integrării acestora din urmă în societățile în care au ales sau le este dat să trăiască.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI ȘI ODISEEA TEZĂURULUI SĂU ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Cristian Păunescu, Marian Ștefan

Primul Război Mondial, ca și cel de - Al Doilea au marcat profund istoria Băncii Naționale. Am putea spune chiar, date fiind împrejurările speciale de atunci, că Banca Națională a purtat, până la un punct, propriile ei războaie, care, fiecare în felul său, i-au lăsat răni adânci, unele, cum este tezaurul său de la Moscova, nevindecate încă. Din toate aceste crâncene confruntări a ieșit însă cu fruntea sus, câștigând în demnitate și prestigiu. A probat în acei ani profesionalism, responsabilitate și atașament față de valorile naționale și a acționat ca un factor de rezistență și solidaritate în vremuri de restriște. /.../

Unul dintre cele mai dense capitole ale *Istoricului Băncii Naționale (1880-1924)*, datorat cunoscutului economist Victor Slăvescu, a fost consacrat perioadei 1914-1918, epocă - apreciază autorul - care „*va rămâne unică în istoria Băncii Naționale, căci s-a trecut prin toate situațiunile posibile, s-au înfruntat toate primejdiile, a stat la un deget, împreună cu toată țara, de dezastrul ireparabil, pentru ca după lungi ani de efortări nebănuite să se ajungă la fericirea extraordinară, simțită de un neam întreg, din toamna anului 1918*“. Practic, „*Banca Națională, luând partea cea mai activă posibil, pentru o instituție financiară, la războiul național, a distribuit cu toată dărnicia numeroase ajutoare, stipendii și binefaceri, susținând spitalele, ajutând pe refugiați, pe pribegii ardeleni și bucovineni, pe văduve și orfanii de război și numeroase instituții culturale și de binefaceri. Se găsea întotdeauna în fruntea acestor donațiuni, exemplul ei găsind imitațiune la toți cei în măsură a alina durerile și suferințele*“.

Arhiva Băncii Naționale conține un impresionant volum de informații ilustrând rolul fundamental al acestei instituții în finanțarea Războiului de Întregire a țării. Atât în perioada neutralității, cât și după intrarea în război, statul român a avut în Banca Națională unicul sprijin financiar. Se știe, de pildă, că, în anii 1914-1915, statul a contractat patru împrumuturi de câte 100.000.000 de lei, cu o dobândă foarte scăzută și termene convenabile. La 21 octombrie 1916, ca urmare a nevoilor presante impuse de necesitățile armatei, a fost perfectat un alt împrumut în valoare de 300.000.000 lei, urmat de alte trei (fiecare de aceeași mărime - 300.000.000 lei), negociate la 12 aprilie, 19 decembrie 1917 și la 16 mai 1918. Sunt tot atâtea argumente care îndreptățesc afirmația că viața Băncii

Naționale a României în acei ani s-a confundat cu însăși viața țării, că, parafrazându-l pe Coșbuc, istoria Bătrânei Doamne a fost însăși istoria țării, căreia i-a împărțășit și „bucuria și-amarul“./.../

Atunci când vorbim despre Banca Națională din acei ani nu avem în vedere doar instituția ca atare, cu sediile, statutele, regulamentele de funcționare și valorile pe care le acumulasă, ci mai ales acel organism compus din oameni vii, în multiplele lor ipostaze de funcționari, cetățeni și oșteni. Dintr-o asemenea perspectivă, analistul obiectiv va trebui să constate că atitudinea și rolul Băncii Naționale a României în timpul Războiului de Întregire a patriei se încadrează în firesc, ca efect al unei înalte moralități patriotice. Necesitățile care impuseseră crearea acestei instituții, principiile ce îi guvernaseră întreaga activitate se aflau în perfectă consonanță cu rațiunile războiului pentru desăvârșirea unității politice și naționale a poporului român. Mai mult, de la întemeierea sa, în 1880, Banca Națională acționase ca un instrument eficace pus în slujba idealului național. Dar să ne oprim aici, pentru a face loc faptelor, câteva din cele mai semnificative atât pentru instituție ca atare, cât și pentru oamenii care au servit atunci în cadrul ei.

Unul dintre cele mai dramatice momente ale existenței statului român s-a consumat în toamna anului 1916. După ce - într-un entuziasm general - armatele române au pătruns în inima Transilvaniei, Puterile Centrale și-au regrupat rapid forțele și au supus România unei presiuni concertate, silind-o să lupte pe două fronturi, fără ca aliații ei să-i poată oferi ajutorul promis. Îndârjirea și eroismul ostașilor români n-au putut evita dureroasa epopee a retragerii spre Moldova și ocuparea celei mai mari părți a teritoriului național, inclusiv a Capitalei, de către armatele inamice. Banca Națională a României a trăit din plin această dramă. În ședința din 11 octombrie 1916 - prevăzând o astfel de situație - Consiliul general al Băncii Naționale hotărâse ca în eventualitatea ocupării de către inamic a Capitalei, o delegație compusă din directorii C.I. Băicoianu și N.I. Bărbulescu și cenzorii C. Cantacuzino și C. Krupenski să rămână la București, cu sarcina de a administra și conduce activitatea sediului central, devenit automat, în urma retragerii băncii la Iași, una din sucursale.

Simpla retragere la Iași nu oferea deplină siguranță, în condițiile în care nu se putea cunoaște cu exactitate care va fi evoluția războiului. Așa se explică și faptul că, la 8 decembrie 1916, ministrul de Finanțe a adresat o scrisoare conducerii Băncii Naționale, din care cităm: „*V-am propune mutarea stocului metalic și a oricăror valori ar crede Banca, la Moscova, unde tezaurul guvernului aflat la Kremlin, oferă o mai mare securitate decât oriunde /.../. Demersuri sunt făcute de pe acum pe lângă guvernul*

rusesc, pentru ca mutarea averii statului de la Casa de Depuneri și de la Ministerul Finanțelor să se poată eventual face tot la Moscova /.../.”

La 11 decembrie, viceguvernatorul I.G. Bibicescu a răspuns scrisorii ministrului de Finanțe, arătând că Banca Națională nu va putea proceda la „*încărcarea tezaurului, adică la predarea lui în mâna unor funcționari străini, decât dacă ni se va comunica convențiunea încheiată cu guvernul imperial rus, pentru garantarea acestui tezaur, și autorizarea dată unor anume funcționari, de a primi acele valori în mâinile și sub responsabilitatea guvernului imperial rus*“. Răspunsul ministrului a fost considerat îndestulător, el arătând că banca putea să trimită liniștită stocul său metalic la Kremlin, căci ministrul Rusiei în România, generalul Mossolov, se angajase să semneze protocolul acestei operațiuni. Ca atare, Jurnalul Consiliului de Miniștri nr. 20 901 bis, din 12 decembrie 1916, care hotărâse mutarea Băncii Naționale la Iași, conținea și această precizare: „*Consiliul General al Băncii va putea strămuta tezaurul Băncii în orice altă parte, când va crede necesar că o asemenea măsură ar fi necesară, pentru a pune tezaurul în siguranță*“.

Acestea au fost împrejurările în care cele 1.740 de lăzi cuprinzând Tezaurul Băncii Naționale au fost pornite spre Moscova, unde a sosit la 21 decembrie 1916, fiind depuse în compartimentul de rezervă al sucursalei Băncii Statului din Moscova. La 16 februarie 1917, delegații români și cei ruși au încheiat un protocol prin care se constata depunerea a 1.738 lăzi conținând stocul metalic al Băncii Naționale a României în valoare de 314.580.456,84 lei, precum și a altor două lăzi, în valoare de 7.000.000 lei, în care se aflau bijuteriile Reginei Maria.

În condițiile de nesiguranță din iulie-august 1917, Banca Națională primise în depozit spre păstrare diferite valori și efecte; ea a fost autorizată de guvern să trimită și acest tezaur, în valoare de 1.594.836.721,09 lei, spre a fi depus la Kremlin. Acest ultim transport a ajuns la Moscova la 3 august 1917.

Ca urmare a cuceririi puterii de către bolșevici, tezaurul României a fost confiscat de noile autorități. La 13/26 ianuarie 1918, Consiliul Comisarilor Poporului a anunțat ruperea relațiilor diplomatice cu România, arestarea ministrului României la Petrograd și confiscarea tezaurului României depus la Moscova. Potrivit declarației Sovietului Comisarilor Poporului: „*Fondul de aur al României, aflat în păstrare la Moscova, se declară intangibil pentru oligarhia română. Puterea sovietică își asumă răspunderea de a păstra acest tezaur pe care îl va preda în mâinile poporului român*“. În același context, au fost confiscate: tipografia BNR, care fusese cumpărată la Moscova cu 225.000 ruble, stocul de bilete, în valoare de 40 milioane lei, precum și disponibilitățile Băncii Naționale în

conturile deschise la agențiile Creditului Lyonnais din Petrograd, Odessa și Moscova (2.498.525 ruble).

Așa a început odiseea tezaurului Băncii Naționale a României, de la a cărui încărcare în cele 17 vagoane ale trenului care a plecat spre Moscova s-a împlinit un secol.

Nota redacției

Textul de mai sus este extras din lucrarea *Legendele Bătrânei Doamne. Oameni și întâmplări din trecutul Băncii Naționale a României* (autori Cristian Păunescu, Marian Ștefan, Editura Oscar Print, București).

„Odiseea”, cum numesc autorii depozitarea tezaurului românesc la Moscova în Primul Război Mondial și apoi sechestrarea, ilegală, a acestuia de către puterea bolșevică, s-a transformat curând într-o dramă care continuă să sângereze în sufletul poporului român.

Decizia dureroasă de a transfera într-o țară străină odoarele adunate în timpul unei existențe bimilenare a poporului român a fost luată în împrejurări excepționale pentru soarta Țării și a Statului Român. În pofida rănilor provocate de raptul Basarabiei, din 1812, când Moldova istorică a fost sfărțecată în urma unui târg rușinos între Imperiul țarist și Imperiul otoman, peste capul moldovenilor și cu încălcarea flagrantă a dreptului internațional, în 1916 Regatul României se afla într-o alianță militară cu Rusia imperială și celelalte țări membre ale Antantei, iar alegerea Kremlinului ca loc de depozitare temporară a tezaurului a reprezentat un act de curaj, dar și de încredere față de marele aliat de la Răsărit.

Destrămarea Imperiului țarist și preluarea puterii de către bolșevici, care i-a surprins pe toți marii strategii ai epocii, din Europa și de peste Ocean, considerată multă vreme un episod trecător, a avut ca efect pentru Aliți căderea frontului de est, generând mari dificultăți în calea victoriei împotriva Puterilor Centrale.

Pentru România, venirea bolșevicilor a însemnat ceva mai mult: periclitarea existenței sale statale, dar și confiscarea ilegală a tezaurului. Din acel moment, tezaurul românesc, transferat spre protecție pe baza unei înțelegeri între două guverne legitime, a devenit ostatic la Moscova, iar captivitatea sa durează deja de o sută de ani.

În primii ani ai Puterii Sovietice, Moscova a cochetat cu ideea unei posibile recunoașteri a unirii Basarabiei cu România în schimbul renunțării la tezaur. Pe măsura consolidării regimului bolșevic, pretențiile sovietice s-au extins deopotrivă asupra Basarabiei și a tezaurului.

Scrisoarea comisarului pentru afaceri externe, Gh. V. Cicerin, adresată lui Stalin, la 22 martie 1929, anul în care cele două țări semnaseră

Pactul Briand-Kellog de renunțare la război ca mijloc de rezolvare a diferendelor, dă expresie tonului batjocoritor, plin de dispreț și lipsit de orice considerație pentru poporul român, în privința tezaurului captiv de la Moscova:

„Stimate tovarășe!

(...) *Reducerea tensiunii cu România este un lucru foarte bun: din cauză că România a ocupat Basarabia, noi nu trebuie să ne pedepsim și să ne distrugem propria poziție, însă, desigur, noi nu vom renunța la plebiscit în Basarabia.*

Arhivele (pantalonii miniștrilor, paltoanele, tablourile, scrisorile de dragoste ale lui Brătianu, titlurile de valoare procentuale) am putea să le dăm României pentru a refuza solicitarea de restituire a aurului.

Cu salutări comuniste, Cicerin”.

„**A refuza solicitarea de restituire a aurului**”, aceasta a fost și a rămas până astăzi deviza Moscovei în privința tezaurului românesc. Ceea ce nu înseamnă că rușii nu au recunoscut existența tezaurului și absența unor drepturi legitime de a nu-l mai restitui.

În 1935, după reluarea relațiilor diplomatice „Moscova a făcut primul gest de restituire a unor lăzi cu obiecte din tezaur: rochii, ciorapi de mătase, pălării, corsete, pantofi... Adică piese fără valoare, exact așa cum se exprimase Cicerin în 1929.

La 13 ianuarie 1936, într-o perioadă când relațiile sovieto-române cunoscuseră un anumit reviriment, Maksim Litvinov, succesorul lui Cicerin la conducerea afacerilor externe, îi scria reprezentantului său la București, M.S. Ostrovski, despre un apropiat dialog la Geneva cu Nicolae Titulescu, ministrul de externe al României: „*Nici nu-mi trece, firește, prin minte să mai pun drept condiție (pentru recunoașterea Basarabiei și încheierea unui pact de neagresiune, n.n.) renunțarea la tezaur, pentru că Titulescu ar fi îndreptățit să o respingă cu indignare... Nu sunt de acord cu dumneavoastră că problema tezaurului nu-i mai interesează, chipurile, pe români și că niciodată n-ar mai putea fi subiect de pretenții”.*

Câțiva ani mai târziu, la 26 iunie 1940, când ambasadorul german la Moscova, Schulenburg, i-a spus lui Molotov că s-ar putea ajunge mai ușor la o soluție pașnică în chestiunea basarabeană „*dacă guvernul sovietic ar înapoia rezerva de aur a Băncii Naționale a României, care a fost transferată pentru păstrare la Moscova în timpul Primului Război Mondial*”, comisarul sovietic a răspuns sec: „*nici nu se pune problema...*”.

În 1956, totuși, după venirea lui Hrușciiov la putere, URSS a returnat o mică parte din tezaur: „*Cloșca cu puii de aur*” și diverse obiecte (circa 33

kg aur), precum și o serie de icoane, desene și picturi.

Nici Ceaușescu și delegația sa (Maurer, Bârlădeanu ș.a.) n-au avut mai mult succes când i-au cerut lui Brejnev, în septembrie 1965, restituirea întregului tezaur.

După mai multe eschive, liderul sovietic a declarat: *„Noi considerăm că această problemă trebuie să fie închisă și să nu ne mai întoarcem la ea. (...) să admitem că vă dăm aceste 93 tone de aur. Este însă greu să fii de acord că din punct de vedere politic aceasta va fi folositor poporului dv., popoarelor noastre...”*. Din punctul de vedere al Rusiei, așa era. Și așa a și rămas pentru Rusia: *o problemă închisă*.

Odată cu Gorbaciov, s-a schimbat oarecum maniera de abordare, acesta pretextând că nu cunoaște despre ce este vorba, o idee preluată și șlefuită apoi de toți urmașii săi.

Din păcate, chiar și un președinte român, postdecembrist, a acceptat o asemenea abordare, admițând că este vorba de o problemă care trebuie clarificată de istorici. Dar istoricii și-au făcut demult datoria și și-o fac în continuare, iar problema este pe deplin clarificată din punctul lor de vedere.

Aici nu este vorba de chestiuni tehnice, este nevoie de o decizie politică pentru soluționarea unei probleme litigioase majore între două state care durează de un secol.

Vom mai reveni asupra subiectului (**Ioan P.**).

LUPTĂTORI PE FRONTUL ANTISOVIETIC

Dr. Ion Constantin

La 12 octombrie 2016, Centrul de Studii Ruse și Sovietice „Florin Constantiniu” de la Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului - Academia Română, a găzduit dezbateră cu tema *Liderii emigrației ruse și ucrainene din România interbelică în lumina seriei Afaceri Orientale*, ocazionată de lansarea volumelor: *1. Anchetat de Smerș: Asul SSI și liderul emigrației ucrainene din România în dosarele SBU, 1944-1947 (Enquired by SMERSH: The Ace of the SSI and the Leader of Ukrainian Emigration in Romania in the SBU files, 1944-1947)*, Vadim Guzun, Valeriy Vlasenko (editori), Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2016, 730 pagini.

Acest al XIX-lea volum din seria „Afaceri Orientale”⁴ reprezintă rezultatul continuării cercetării destinului tumultuos și tragic al unuia dintre cei mai importanți ofițeri de informații ai Armatei Române, în același timp lider al emigrației ucrainene de orientare naționalist-democrată din România - Hnat Ermilovici Porohivski.

Născut la 29 ianuarie 1888, în comuna Dobroe, județul Uman, Ucraina, ca fiu al lui Ermil și al Haritinei, Hnat Porohivski (Ignati Porohovski în limba rusă) a absolvit Școala Militară din Odessa (promoția 1907), activând apoi în armata rusă, fiind avansat până la gradul de locotenent-colonel. Odată cu izbucnirea războiului civil în Rusia (1917), Hnat Porohivski s-a înrolat în serviciul armatei petliuriste⁵ și în calitate de comandant al unei brigăzi de mitraliere a luptat împotriva trupelor sovietice. După zdrobirea armatei petliuriste, în luna noiembrie 1920, Porohivski, împreună cu rămășițele brigăzii, a fugit în România. Aici, el a devenit conducătorul organizației antisovietice petliuriste „Comitetul Ucrainean de Ajutorare”, desfășurând o susținută activitate de unificare și pregătire a

⁴ Colecția „Afaceri Orientale” a fost inițiată în anul 2011, cu scopul de a scoate la lumină subiecte abordate tangențial ori ignorate până în prezent, dată fiind încărcătura lor politică, cu potențial educativ și de recuperare a memoriei. În centrul colecției se află istoria URSS, istoria României și a românilor de pretutindeni afectați de politicile de sovietizare, relațiile româno-ruse și româno-sovietice - problematice de interes pentru cercetători, specialiști în relații internaționale, diplomați, profesori, studenți, toți cei interesați de spațiul răsăritean.

⁵ Simon Petliura n. 10 mai 1879, Poltava - d. 25 mai 1926, Paris), publicist, a fost liderul luptei pentru independența Ucrainei în perioada de după izbucnirea Revoluției Ruse din 1917. În timpul războiului civil rus, el a fost, pentru puțin timp, președinte al Ucrainei. În 1926, Petliura a fost asasinat la Paris.

albgardiștilor pentru lupta armată împotriva Uniunii Sovietice și instaurarea unei republici ucrainene independente. Din 1923, a făcut parte din conducerea Comitetului Ucrainean de Ajutorare din România și a desfășurat o intensă activitate de propagandă antisovietică.

În același timp, Hnat Porohivski a intrat în slujba spionajului românesc, în anul 1930 figurând în evidențele Serviciului Secret de Informații al Armatei Române (SSIAR) cu numele conspirativ „Ciobanu”. Și-a început activitatea în domeniul special cu funcția de translator, dar a ajuns apoi să lucreze în mod direct cu șeful serviciului, Mihail Moruzov, în calitate de șef de grupă în cadrul Frontului de Est (Secția Informații, Biroul I – Uniunea Sovietică).⁶ În principal, activitatea lui Porohivski în cadrul Serviciului Special Român a constat în : obținerea de informații din Ucraina sovietică, transportul ilegal de materiale propagandistice, identificarea și stabilirea unor contacte în scop informativ-operativ cu adepții statului ucrainean, instruirea și trimiterea unor agenți cu sarcini specifice peste linia de frontieră. Pentru realizarea obiectivelor urmărite, Hnat Porohivski a fost unul din principalii agenți ai SSI implicați în acțiunile de cooperare cu serviciile de specialitate din Polonia, unde se afla o importantă grupare a exilului naționalist ucrainean antisovietic.

După declanșarea, la 22 iunie 1941, a războiului împotriva URSS, la care România a participat în scopul eliberării Basarabiei și Nordului Bucovinei, Hnat Porohivski a desfășurat o susținută activitate de spionaj în Simferopol, Rostov pe Don, Melitopol, Odessa, Nikolaev și în alte localități din URSS, în calitate de șef al Biroului de Studii al Agenturii Frontului de Est a SSI. În această calitate, a avut legături și cu serviciile de spionaj germane și japoneze.

Odată cu ocuparea României de către trupele sovietice, în toamna anului 1944, soarta lui Hnat Porohivski, la fel ca și a altor lideri ai emigrației ucrainene și ruse, a fost deosebit de crâncenă. La 2 decembrie 1944, Hnat Porohivski a fost pus sub învinuire, prin ordonanța aprobată de către șeful Direcției Anchete din cadrul Direcției Generale de Contrainformații a SMERȘ⁷, *„pentru că fiind conducător de organizație antisovietică și colaborând cu servicii de spionaj străine, a desfășurat*

⁶ Vezi pe larg Vadim Guzun, Hnat Porohivski asul ucrainean al Serviciului Special de Informații, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2013

⁷ SMERȘ (Смерть шпионам/Smert' șpionam – Moarte spionilor), a fost numele departamentelor sovietice de contraspijonaj formate în timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei, care aveau ca sarcină securizarea spatelui Armatei Roșii și arestarea „trădătorilor, dezertorilor, spionilor și elementelor criminale”.

activitate antisovietică și activitate de spionaj împotriva Uniunii Sovietice”. Pe 20 mai 1946, dosarul de anchetă al lui Hnat Porohivski a fost transferat de la Direcția Anchete Penale a Direcției Generale a III-a de Contrainformații a MGB al URSS la Unitatea pentru Anchetarea Cauzelor de Importanță Deosebită a MGB al URSS, în vederea continuării cercetărilor, iar în baza ordonanței MGB al URSS din 7 noiembrie același an dosarul a fost transferat Unității Anchete din cadrul MGB al RSS Ucrainene, fiind preluat efectiv cu învinuitul, la 17 noiembrie 1946. În cadrul anchetei, Hnat Porohivski a recunoscut în fața instanței militare activitatea antisovietică desfășurată în calitate de lider al emigrației ucrainene din România și de ofițer al serviciilor române de informații. A recunoscut, de asemenea, colaborarea cu „Abwehrstelle Wien” din însărcinarea și în interesul Serviciului Secret de informații, respectiv Serviciului Special de Informații. A negat, însă, colaborarea cu spionajul britanic și cu cel japonez, precum și faptul că aghiotanții săi, Nikolai Varda și Grigoriy Vlasiuk, ar fi desfășurat activitate de spionaj. A fost condamnat la 25 de ani privațiune de libertate, iar Varda și Vlasiuk la câte 20 de ani. După condamnare Hnat Porohivski a fost deținut în continuare în închisoarea internă a Ministerului Afacerilor Interne al RSS Ucrainene până în luna februarie 1948, când a fost transferat în lagărul Belici din regiunea Kiev.

Pe 5 aprilie 1955, Comisia Regională Kiev pentru analizarea dosarelor persoanelor condamnate pentru infracțiuni contrarevoluționare deținute în lagăre, colonii și închisori ale Ministerului Afacerilor Interne al RSS Ucrainene, la propunerea anchetatorului Secției Speciale a KGB de pe lângă Consiliul de Miniștri al URSS pentru Regiunea Kiev, revăzând dosarul grupului Porohivski, a decis că nu există motive pentru revizuirea hotărârilor de condamnare a lui Hnat Porohivski, Nikolai Varda și Grigoriy Vlasiuk. Cu toate acestea, la 29 august 1956, Comisia Prezidiumului Sovietului Suprem al URSS pentru analizarea dosarelor persoanelor condamnate pentru infracțiuni politice, de serviciu și administrative aflate în ITL Dubravniî, al MAI, al RSFSR, a decis reducerea pedepsei aplicate deținutului Grigoriy Vlasiuk la 12 ani de lagăr de muncă, având în vedere „*atitudinea conștiințioasă față de muncă și comportamentul din lagăr*”.

Volumul sus-menționat conține documente identificate în Arhiva Serviciului de Securitate al Ucrainei (SBU) și care au fost preluate de la fostul KGB de pe lângă Consiliul de Miniștri al RSS Ucrainene. Kievul preluase dosarele anchetei de la KGB al URSS, iar acesta din urmă – de la Direcția Generală de Contrainformații „SMERȘ” din cadrul Comisariatului Poporului pentru Apărare al URSS. Culegerea acoperă intervalul cuprins

între momentul răpirii lui Hnat Porohivski de către contraspionajul militar sovietic pe teritoriul României (noiembrie 1944) și momentul condamnării sale pe teritoriul URSS (decembrie 1947), aducând o serie de informații inedite privind istoria spionajului român, a relațiilor româno-ucrainene și cea a relațiilor româno-sovietice. În completarea surselor din fostele arhive sovietice, s-a inclus o secțiune cu o serie de facsimile și fotografii inedite din arhiva personală a fiicei locotenent-colonelului Porohivski (general-maior al Armatei Ucrainene în exil) - Olga Porohivska.

2. Celelalte două volume lansate cu același prilej au fost : *Nikolai Sablin: Călătoria prin Eldorado: Zece ani în lagărele sovietice*, Vadim Guzun, Mihaela Botnari (Editori), Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2016 și *Nikolai Vasilievici Sablin: Ancheta, procesul și detenția liderului emigrației ruse din România 1958-1962*, Vadim Guzun (Editor), Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2016.

Născut la 12 octombrie 1880, în Sankt Petersburg, într-o veche familie nobiliară, Nikolai Vasilievici Sablin a fost unul dintre ofițerii superiori fideli Țarului Nikolai al II-lea care, în 1920, a ales să emigreze în România. Pe 2 decembrie 1930 a fost numit reprezentant al Marelui Duce al Rusiei Kiril Vladimirovici în România. În același an a fost desemnat și președinte al filialei române a Uniunii Militare Navale Ruse, în această calitate având strânse relații cu centrele emigrației monarhiste ruse din Europa. Tot el a fost și vicepreședinte al Societății de Ajutor Mutual a Foștilor Combatanți Ruși de pe Frontul Român 1916-1918 în Primul Război Mondial aflați în România, perioadă în care a făcut parte și din Marina Regală Română. Fratele lui Nikolai, Evghenii Vasilievici Sablin (1875-1949) a fost ultimul reprezentant diplomatic al Rusiei Imperiale la Londra, fiind în aceeași perioadă liderul emigranților ruși din Marea Britanie.⁸

În perioada interbelică, din cauza legăturilor strânse cu emigranții ruși, a planat asupra lui N. Sablin suspiciunea de colaborare cu Uniunea Sovietică, fapt care nu s-a confirmat. În decembrie 1944 a fost răpit de contraspionajul sovietic și dus în URSS, unde a primit o condamnare de 20 de ani în lagăr. În mai 1955 a fost predat înapoi autorităților române, fiind eliberat înainte de termen. Întors în România, Sablin a intrat în atenția serviciilor secrete de la București, fiind urmărit de acestea pas cu pas. Editorul Vadim Guzun a reușit să-l identifice pe „Popescu Alexandru”,

---

⁸ Vezi *Nikolai Vasilievici Sablin: Ancheta, procesul și detenția liderului emigrației ruse din România 1958-1962*, Vadim Guzun (Editor), Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2016, pp. 9-10.

ofițerul responsabil de cazul Sablin, în persoana lui Alexandr Mojanski. Acesta era ofițer al Securității, fiind în același timp și agent sovietic.

Textul lucrării „*Impresii din călătoria prin Eldorado*” (publicat în primul volum menționat mai sus), scris de N. Sablin, după întoarcerea din lagărele sovietice, a fost principalul corp delict în cercetarea și arestarea acestuia în România. În această lucrare, fostul comandor Sablin relatează despre drumul către lagărele sovietice, detalii despre situația din interiorul lagărelor și despre oamenii pe care i-a întâlnit și cu care a conviețuit în închisoare. Lucrarea a fost expediată în Franța prin intermediul Legației Franței de la București și cu ajutorul soției sale, Elena Sablin. În cele din urmă, și ea a fost arestată pentru complicitate. Călătoria prin Eldorado a fost calificată drept „profund dușmănoasă și calomniatoare împotriva formei de guvernământ din URSS și a conducătorilor săi și care conține date secrete și nedestinate publicării cu privire la URSS”. Sablin însuși a recunoscut la primul interogatoriu că „*este un dușman al regimului democrat-popular din RPR și al formei de guvernământ din Uniunea Sovietică, în sensul că nu este de acord cu regimul comunist*”.⁹

Documentele cuprinse în volum se referă, în principal, la următoarele aspecte: ancheta penală instrumentată de către Direcția Anchete Penale din cadrul Departamentului Securității, al Ministerului Afacerilor Interne, cu privire la Nikolai Sablin și Elena Sablin, finalizată cu trimiterea în judecată; cele două faze ale procesului aflat pe rolul Tribunalului Militar al Regiunii a II-a Militare București (fond), respectiv, al Colegiului Militar al Tribunalului Suprem al RPR (recurs), finalizate cu condamnarea inculpaților; detenția fostului lider al monarhiștilor ruși din România și a soției sale, la penitenciarele Unității militare 0123/E, Jilava, Pitești, Dej, Miercurea Ciuc.

Documentele publicate au fost structurate în ordine cronologică și a fost redactată „*Lista și rezumatul documentelor*” ce ne oferă informații relevante despre conținutul lucrării. De asemenea, sunt indicate sursele la finalul fiecărui document, iar textul materialelor arhivistice este redactat conform normelor ortografice actuale. Cercetătorii pot vedea, la finalul lucrării, facsimile de fotografii și documente, totodată și indicele de nume și toponime în ordine alfabetică.

Moderată de președintele Centrului, dr. Vasile Buga, dezbaterea ocazionată de lansarea celor trei volume s-a bucurat de un viu interes, fiind prezentate intervenții pertinente și la obiect asupra temei în discuție din

---

⁹ *Ibidem*, p. 66.

partea unor specialiști consacrați, ca : Dr. Constantin Corneanu, Dr. Alin Spânu, Dr. Olga Porohivska, Drd. Mihaela Botnari și Dr. Vadim Guzun.

Editorul volumelor, Vadim Guzun, a precizat că, atât liderul emigrației ucrainene, Hnat Porohivski, cât și Nikolai Vasilievici Sablin, liderul emigrației ruse în România „au ales cu bună știință România și și-au asumat în deplină cunoștință de cauză un destin de luptători”. *„Dacă primul a forțat Nistrul și s-a predat autorităților române cu câteva mii de luptători, la 16 noiembrie 1920, Sablin a ajuns în România via Marea Britanie. Ei erau legați de acest ideal, de această utopie a posibilității învingerii URSS. Au crezut până în ultima clipă că, regimul sovietic poate fi și va fi răsturnat și au vrut să contribuie la această luptă anti-sovietică fie prin scris, fie prin organizarea comunităților emigranților ruși sau ucraineni din România, iar Hnat Poroviski, din postura de ofițer superior al serviciului de informații al armatei”*, a explicat vorbitorul. El a arătat că soția lui Sablin era fiica unuia dintre cei mai bogați bancheri din Imperiul Rus, unul dintre cei mai mari latifundiari din Basarabia. În plus, acesta a fost reprezentantul unor firme americane în România, a făcut afaceri, a fost reprezentantul monarhiștilor ruși în România. *„Ei au fost convinși că pot să conducă lupta împotriva URSS. În anii 20 lucrurile nu erau foarte clare. Ucrainenii, timp de trei ani de zile, au fost întreținuți pe cheltuiala Ministerului Român de Război în tabere. Li se plăteau solde, făceau exerciții, se antrenau, în perspectiva reluării operațiunilor militare împotriva Uniunii Sovietice”*, a subliniat Vadim Guzun.

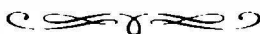
La rândul său, istoricul Alin Spânu a arătat că, Hnat Porohivski a luptat în armata ucraineană împotriva bolșevicilor, dar nu a reușit să reziste armatei roșii și pentru a-și salva oamenii s-a refugiat în România alături de militarii săi. A petrecut doi ani într-un lagăr și apoi i s-a oferit posibilitatea să trăiască acolo, dar nu a renunțat niciodată la idealul de a avea o Ucraină independentă. Ulterior, Porohivski este punctat, verificat și angajat în Serviciul de informații al Armatei române. *„Emigrația ucraineană putea fi un bazin extrem de important de date, recrutare și de a menține legături cu spațiul sovietic. Mulți dintre ucraineni au fost atrași în serviciile de informații occidentale - englez, francez, polonez - și au acționat în favoarea acestora, cu gândul la reînființarea unui stat ucrainean”*, a explicat Dr. Alin Spânu.

Cea mai emoționantă intervenție a aparținut Olgăi Andrici Porohivski, fiica colonelului, care a povestit despre cum „în perioada interbelică adevărații patrioți ucraineni înfrânți într-o luptă aprigă, dar cu forte inegale, au fost nevoiți să ia calea pribegiei spre alte tari, în special spre România care i-a primit cu multă compasiune și înțelegere”. Ea a

evocat figura tatălui ei, arătând că acesta a fost „unicul și ultimul lider de necontestat al miilor de compatrioți refugiați atât în România, cât și în toate tarile balcanice. El a avut o viață pentru alții, dăruită, finalizată prin sacrificiul suprem pentru o cauză dreaptă și nobilă”. **„Ei erau legați de acest ideal, de această utopie a posibilității învingerii URSS. Au crezut până în ultima clipă că regimul sovietic poate fi și va fi răsturnat și au vrut să contribuie la această luptă anti-sovietică fie prin scris, fie prin organizarea comunităților emigranților ruși sau ucraineni din România”.**

„Degeaba organele de anchetă sovietice s-au împăunat cu capturarea sa. Tatăl meu s-a predat de bunăvoie temându-se de represalii asupra familiei noastre mereu presată de anchetatori care veneau și o interogau pe mama mea. S-a gândit ca nu cumva să fim deportați în Siberia, așa că a decis să se sacrifice pentru familie”, a mai spus Olga Porohivski. Ea a arătat că după arestarea lui, a urmat un interminabil șir de interogatorii chinuitoare în închisorile NKVD-ului, apoi la Kiev, iar tatălui ei i s-a făcut „un simulacru de proces, ca atâtea în regimul comunist”. „În ciuda martorilor mincinoși și a falsurilor grosolane, acesta a dovedit curaj și prezentă de spirit. Verticalitatea și demnitatea sa se bazau pe conștiința că a făcut ce trebuia în viață și ce i-a dictat dragostea pentru poporul său”, a susținut fiica, adăugând că, în ciuda presiunilor din partea anchetatorilor, acesta își disculpă tovarășii de luptă în depozițiile sale, luându-și întreaga vină asupra sa pentru orice. „Vadim Guzun reușește să scoată în relief loialitatea sa față de țara gazdă care l-a primit, România, și căreia i-a păstrat o veșnică recunoștință, care s-a manifestat pregnant atunci când din linia 1 a frontului în Războiul din Est, riscându-și viața, trimitea informații prețioase Statului Major Român pentru strategia trupelor române”, a concluzionat Olga Porohivski.

Considerăm că asemenea contribuții, precum publicarea documentelor inedite ce transpun detalii despre subiecte noi, neștiute sau ignorate și încă neabordate în istoriografie, sunt utile în vederea familiarizării publicului larg și evoluției cercetărilor de specialitate. Ele constituie o sursă valoroasă pentru studierea tematicii legate de emigrația rusă, istoria relațiilor româno-sovietice, istoria comunismului și a sovietizării, dar într-o măsură considerabilă și pentru o mai bună cunoaștere a istoriei serviciilor de informații.

ÎN COLUMBIA RENAȘTE DEMOCRAȚIA ȘI SPERANȚA DE PACE

Virgiliu Faur

Semnarea, la 24 noiembrie 2016, la Bogota, a noului Acord final revizuit de pace cu FARC încheie practic dificilul proces de negocieri dintre guvernul columbian și gruparea de extremă stânga cu cea mai mare vechime și activitate subversivă din America Latină.

În alocuțiunile rostite după ceremonia parafării documentului, atât președintele Juan Manuel Santos cât și liderul FARC, Rodrigo Londono Echeverri, alias „*Timocenco*”, au menționat ca noul text este mult îmbunătățit fata de cel negociat la Havana și semnat ulterior la Cartagena de Indias, în luna septembrie.

Președintele Juan Manuel Santos și liderul FARC
Rodrigo Londono.

Documentul încorporează 26 din cele 27 teme cu cca. 500 de propuneri noi, formulate de Curtea Constituțională și Consiliul de Stat, de partide din opoziție, îndeosebi Centrul Democratic, de asociații corporative comerciale private, biserica catolică și de diverse congregații religioase, ONG-uri și persoanele care au votat, „*NU*” la plebiscitul din 2 octombrie.

Unica temă la care FARC a refuzat orice amendament este cea referitoare la dreptul grupării de a se reforma pașnic, democratic și de a se înregistra ca nouă formațiune politică, de stânga, care va putea prezenta candidați proprii la viitoarele alegeri parlamentare, din mai 2018. În context, negociatorii FARC au precizat că dezideratul FARC de a deveni o forță politică, cu statut și activitate legală reprezintă, *obiectivul fundamental al grupării*”, motiv pentru care nu se va permite nicio modificare a textului adoptat inițial la Havana. Aceasta poziție a nemulțumit vădit pe liderii Centrului Democratic, care, prin vocea directorului partidului, senatorul Oscar Ivan Zuluaga a comunicat că, *membrii și simpatizanții Centrului Democratic resping ferm Acordul revizuit întrucât el va produce efecte destabilizatoare pentru țară. Comunismul și chavismul vor invada Columbia*”, conchidea patetic comunicatul.

Ulterior, Curtea Constituțională a recomandat șefului statului că noul Acord să fie prezentat Parlamentului, pentru analiză și aprobare, în regim de

urgență. Decizia luată are ca bază juridică art. 3 din Constituția țării, care stipulează că, *dreptul suveran popular se poate exprima direct, de către popor sau prin reprezentanții săi parlamentari aleși*". Ca atare, nu mai este necesar un nou plebiscit pentru aprobarea Acordului revizuit.

Sentința Curții a fost însușită de Președintele Santos și partidele politice (Liberal, U, Cambio Radical și Partidul Verde), care susțin actualul guvern și dețin o majoritate confortabilă în ambele camere, Senat și Camera reprezentanților. În plus, se reduce timpul de acțiune și se face o semnificativă economie de fonduri, într-un moment în care instituțiile publice se confruntă cu o criză financiară tot mai acută.

Odată finalizată această etapă, Parlamentul va trece la elaborarea și votul celor 8 proiecte de legi, de aplicare a prevederilor Acordului. Cele mai importante și urgente sunt legea amnistiei, aplicarea justiției tranziționale și organizarea Tribunalului de pace, despăgubirea victimelor, reformarea scenei politice interne, combaterea narcotraficului. Se estimează că procedura legislativă se va putea finaliza în cca. 6-8 luni, dezbaterile viitoare prefigurându-se însă tensionate între cele două curente politice, pro și contra Acordului de pace cu FARC.

Etape și strategii de acțiune

Acordul revizuit prevede că procesul actual de tranziție politică și reformarea societății columbiene se va finaliza în 8-10 ani, datorită polarizării accentuate a populației cât și costurilor ridicate necesare în perioada post-conflict, de integrare în viața civilă și activități productive a tuturor foștilor combatanți FARC. Pentru a-l apăra de eventuale modificări de esență ce ar putea fi decise de viitoarea Administrație prezidențială sau noul legislativ ales în 2018, Curtea Constituțională și Consiliul de Stat au decis, prin sentința comună, că prevederile Acordului revizuit nu pot fi amendate înainte de 10 ani.

Conform foii de parcurs convenite de negociatori, aprobarea Acordului în Parlament va semnifica, în plan logistic-militar, intrarea Columbiei în starea de post-conflict, ceea ce va permite începerea transferului efectivelor de combatanți FARC în centrele zonale de campament temporar, operațiune ce se va încheia în maxim 60 de zile, cel târziu în prima decada a lunii ianuarie 2017. Întregul proces se va desfășura cu monitorizare internațională, ONU, UE, UNASUR.

Va urma faza dezarmării acestora și predarea tuturor armelor unor comisii de experți militari ai Națiunilor Unite, asistați de reprezentanți ai guvernului și FARC, care vor trece la distrugerea lor controlată. Operațiunea se va derula în două etape și se va finaliza cel târziu în mai 2017. Din

metalul rezultat se vor confecționa două statui omagiale, reprezentative, ce vor fi ridicate în New York și, respectiv Havana.

În același timp, echipe mixte, formate din militari columbieni de specialitate și foști combatanți FARC vor iniția operațiuni comune de identificare și distrugerea minelor antipersonal din zone rurale și cele cca. 600 de municipii, unde gherila a instalat asemenea tip de arme. Statistici militare canadiene situează Columbia pe locul doi în lume, după Afganistan, ca stat deținător de mine antipersonal, interzise prin Convenția de la Ottawa.

Concomitent cu aceste măsuri de ordin militar se va derula și etapa clarificării situației juridice a celor vinovați de delikte și crime împotriva populației civile sau forțelor militare și politiei, în perioada cât au fost membri activi ai grupării insurgente. Selecția și studiul cazurilor vor fi de competența viitoarelor tribunale de pace, care vor funcționa cu asistența Curții Penale Internaționale și a Tribunalului de la Roma. Sancțiunile vor fi diferite, în funcție de fiecare caz în parte, pedeapsa maximă fiind de 8 ani. Acordul revizuit menține dreptul șefului statului de a decide amnistierea unor persoane, cu excepția celor care au comis atrocități grave împotriva populației civile, atât din rândul ex-combatanților FARC cât și al forțelor militare columbiene și Poliției Naționale.

Reacții internaționale și regionale

Renegocierea și semnarea Acordului revizuit de pace a fost apreciată în termeni elogioși de către Secretarul General al ONU, Ban Ki-moon cât și de cel ales, Antonio Guterres, precum și de Jean Claude Juncker, președintele Comisiei Europene, cele două organisme internaționale fiind principalii contributori la finanțarea negocierilor de pace și acțiunilor de verificare în etapa post-conflict.

Înălții reprezentanți au recomandat urgentarea deplasării membrilor FARC în campamentele pregătite deja și dezarmarea lor totală, până la data menționată în Acord.

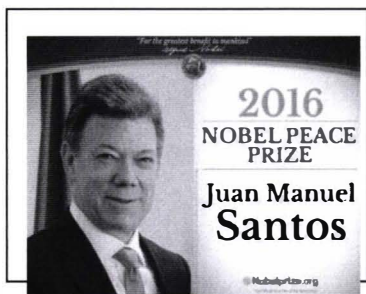
Șefii de stat ai SUA, Franței, Rusiei, Chinei, țărilor nordice și Spaniei, la rândul lor au transmis mesaje de felicitare și asigurări de sprijin financiar și logistic în aplicarea prevederilor Acordului și accelerarea proceselor de reformă a societății columbiene. Cu toții au solicitat impulsivitatea măsurilor de implementare a Acordului și control permanent al fondurilor financiare externe primite de guvern, pentru a se evita apariția unor cazuri de corupție.

Cu prilejul vizitei oficiale realizate la Londra, în octombrie 2016, de către președintele Santos, la invitația reginei Marii Britanii, șeful statului columbian a prezentat rezultatele obținute în negocierile cu gherila FARC și ELN, perspectiva acestora și propuneri de cooperare bilaterală în etapa post-

conflict. Reacțiile interlocutorilor au fost deosebit de pozitive, Londra transmițând decizia fermă de a se menține în prim planul cooperării economice și militare cu Columbia, după SUA și Canada.

În sfârșit, tema Acordului de pace a constituit un punct distinct și pe agenda lucrărilor celei de-a 25-a Reuniuni ibero-americane la nivel înalt, desfășurată la Cartagena de Indias, în luna octombrie. În unanimitate, șefii de stat și de guvern latino-americani, prezenți la lucrări au aprobat strategia de acțiune a guvernului columbian, oferind ajutor și bune oficii pentru finalizarea la termen a prevederilor Acordului. Președintele Rafael Correa a informat ca Ecuador este pregătit să găzduiască viitoarele reuniuni oficiale și negocieri de pace dintre guvernul columbian și ELN, pentru a se putea avansa și cu acest deziderat politic, important dar nu de complexitatea celui cu FARC.

Decernarea Premiului Nobel pentru pace - 2016 Președintelui Juan Manuel Santos a avut un impact deosebit de pozitiv pe plan internațional și, mai ales, intern.

Comitetul Nobel pentru pace și parlamentul norvegian, în consonanță cu pozițiile ONU, UE, OSA și UNASUR au recunoscut și elogiat pragmatismul, efortul și perseverența șefului statului și a întregului guvern columbian în finalizarea pașnică a unuia dintre cel mai îndelungate și violente conflicte de pe continentul latino-american.

Așa cum menționa Ban Ki-moon, „simbolul și prestigiul mondial al Premiului Nobel au dat un impuls decisiv ieșirii din situația de incertitudine creată de respingerea plebiscitului din 2 octombrie. A sosit într-un moment crucial și a readus speranța de pace pentru poporul columbian”.

Implicații pe plan intern

La scurt timp după eșecul plebiscitului, societatea civilă, organizații ale victimelor conflictului, asociații ale tinerilor, sindicate, comunități indigene și ONG-uri au organizat, în întreaga țară, ample manifestații de sprijin a procesului de pace. Sute de persoane au pichetat pașnic, zi și noapte, între 3 octombrie - 24 noiembrie, Piața Bolivar, din fața parlamentului și palatului prezidențial, solicitând renegocierea textului de la Havana și semnarea urgentă a unui nou Acord.

La rândul lor, unele periodice și posturi tv au dezvăluit acțiunile opoziției - Centrul Democratic și Partidul Conservator - precum și ale unor grupări paramilitare și de crimă organizată de a dezinforma și induce în eroare opinia publică referitor la prevederile Acordului.

S-a creat astfel o polarizare vizibilă a societății columbiene, fenomen care a fost amplificat ulterior, prin semnarea Acordului final revizuit.

În contextul în care anul 2017 va fi un an de campanie electorală și de pregătire a alegerilor parlamentare și prezidențiale din 2018, tema negocierilor de pace cu FARC, cât și cu ELN, alături de reforma tributară și încetinirea creșterii economiei naționale vor accentua polarizarea societății, cu consecințe negative pe planul stabilității și securității interne.

În zilele de 29 - 30 noiembrie 2016, Parlamentul a dezbătut și votat, cu o majoritate confortabilă, textul Acordului revizuit de pace. Singura opoziție a venit din partea Centrului Democratic. Drept urmare, așa cum a menționat președintele Santos, *ziua de 1 Decembrie a devenit ziua D*", respectiv începerea demobilizării FARC, pas ce semnifică o victorie importantă a guvernului și legislativului.

Se așteaptă decizia Curții Constituționale dacă discutarea și adoptarea legilor de aplicare a Acordului se va putea face în procedura de urgență, propusă de guvern pentru a se respecta termenele recomandate de Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite.

**MEMORIALISTICĂ,
CONSEMĂRI,
DEZBATERI**

**„EU NU ȘTIU PENTRU CE
AM FOST CONDAMNAT”**

General-colonel (r) Iulian Vlad

La rubrica „Memorialistică”, seria „Consemnări”, publicăm în acest număr al revistei „Periscop” prima parte a convorbirii pe care am avut-o cu domnul general-colonel (r) Iulian Vlad, ministru secretar de stat și șef al Departamentului Securității Statului în perioada 3 octombrie 1987 – 31 decembrie 1989. Domnia sa a avut amabilitatea să ne vorbească despre persoana sa, dar și despre unele probleme care interesează nu numai pe cititorii revistei noastre, ci și publicul larg care, în mod cert, va aprecia deschiderea și dorința de a se exprima.

*

Strămoșii mei au luptat în oastea lui Tudor Vladimirescu...

M-am născut la 23 februarie 1931 într-o familie de țărani olteni, în satul Gogoșița, comuna Gogoșu, situat la extremitatea nord-vestică a județului Dolj, aproape de limitele județului Mehedinți. De altfel, familia mea, la origini, se trage din Mehedinți, din localitatea Vlădaia, de unde ne vine și numele. Strămoșii mei mai îndepărtați s-au înrolat, ca și alți tineri din partea locului, în mișcarea lui Tudor Vladimirescu, cu care au avut întreg parcursul pe care însuși conducătorul mișcării l-a urmat până la înfrângerea răscoalei, când Tudor a fost răpus mișelește undeva pe lângă Târgoviște, același loc parcă blestemat unde, cu peste un secol și jumătate mai târziu, s-a produs o altă tragedie...

Cei patru frați au plecat din Vlădaia Mehedințiului, satul de origine al familiei, de unde vine și numele Vlad, Vladu, Vlăduț și niciunul nu s-a mai întors acasă, în locurile natale, de teama represiunii organelor puterii care îi urmăreau. După cum se știe, înfrângerea răscoalei s-a făcut cu sprijinul, pe de-o parte, al armatelor ruse care deja ocupaseră Țara Românească și, pe de alta, al Turciei, care stăpânea *de facto* aceste locuri. Toți cei care, într-o formă sau alta, participaseră la răscoală au început să fie urmăriți și, de frica autorităților, mai cu seamă de teama puterilor ocupante, s-au refugiat care încotro.

Cei din neamul Vlădanilor s-au așezat acolo unde mai târziu a fost locul meu de naștere. Pe vremea când au venit în acele locuri, situate astăzi

pe raza comunelor Botoșești-Puia și Gogoșu, cu satele Gogoșița și Ștefănel, erau păduri aproape de nepătruns și și-au făcut bordeie în inima pădurii. La început nu au avut pământ, dar și-au procurat mai târziu, însă au avut vite, mai cu seamă oi și și-au întemeiat gospodării.

Pământul, în cea mai mare parte, era în stăpânirea marilor proprietari. Sătenii au căpătat pământ abia după ce Cuza a hotărât împrăștierea țăranilor. În partea locului, ca de altfel pe întreg întinsul Olteniei, Alexandru Ioan Cuza a fost proslăvit și a rămas pentru veșnicie în sufletele românilor pentru că a dat pământ țăranilor. Nu întâmplător, în inima Craiovei se înalță unul dintre cele mai frumoase monumente ale marelui domnitor.

Ca urmare a actului istoric înfăptuit de Cuza, așezările rurale au început să crească și să se dezvolte din punct de vedere economic, astfel că și satul meu, în anul în care m-am născut -1931, devenise deja comună. Pe vremea aceea locuitorii satului nu aveau alte ocupații decât cele legate de munca pământului. Nici măcar creșterea animalelor nu era o preocupare de bază, deși existau condiții naturale pentru aceasta.

Tata a terminat școala generală de șapte clase, care se înființase ca urmare a Reformei învățământului inițiată de Spiru Haret, iar mama nu a avut decât trei clase primare. Bunica după tată era neștiutoare de carte, iar bunicul patern învățase doar patru clase. Bunicul matern era însă cu o educație mai bine conturată... făcuse școala de meserii. Se născuse într-un târgușor care mai târziu a devenit oraș, Plenița, situat într-o regiune agricolă foarte bună, propice inclusiv culturii viței de vie. Era considerată pe vremea copilăriei mele ca o zonă care se situa, ca potențial viticol, după Drăgășani și Segarcea. De altfel, vinul de Plenița, îndeosebi cel roșu, era recunoscut ca foarte bun.

Bunicul a învățat meseriile de tâmplar, dulgher, zidar și nu mai știu câte altele. Ca un meseriaș polivalent, după planuri proprii, a construit nu știu câte școli prin satele din jur. De asemenea, a ridicat și câteva biserici și, ceea ce pe mine, copil fiind, m-a uimit, a lucrat în filigran catapetesmele, cele care despart altarul de naosul bisericii, de fapt partea cea mai elaborată într-un lăcaș de cult creștin.

Bineînțeles că nu a făcut avere, n-a avut decât vreo două pogoane de pământ pe care le-a moștenit de la părinți. A avut, însă și mari necazuri în viață. Faptul că primele două soții i-au decedat la câțiva ani după căsătorie, lăsându-l cu trei copii mici, vorbește de la sine.

Bunica maternă era de loc din satul în care m-am născut eu și provenea dintr-o familie înstărită, cu 10-15 hectare de pământ și mai multe perechi de boi. Tot acolo l-a cunoscut și pe bunicul, care venise la lucru în

zona respectivă: construiască o biserică într-o localitate vecină și trei cișmele la Gogoșița. Ca o particularitate în acea parte de țară este faptul că, din pământ, ies la suprafață puternice izvoare naturale care, captate, sunt transformate în fântâni, în expresia locală cișmele sau știubere.

Bunica a adus ca zestre în familia nou întemeiată câteva hectare de pământ, mai multe vite și o salbă cu galbeni. Din păcate, însă, a murit prea devreme, lăsând în urma sa doi copii – mama de trei ani și pe fratele dânzei de un an. Rămânând cu doi copii mici, bunicul a trebuit să se recăsătorească, numai că și cea de-a doua soție a decedat după câțiva ani, lăsând în urmă un copil mic. În acea situație, cum nu se putea mai grea, bunicul s-a recăsătorit pentru a treia oară. Din acea căsătorie au mai rezultat încă trei copii.

Dar bunicul a trăit și o mare satisfacție: toți copiii lui, patru băieți și două fete, au fost buni în sensul cel mai cuprinzător al cuvântului. Băieții, urmând exemplul tatălui lor, au învățat diverse meserii, devenind specialiști foarte buni. Fetele au învățat, pe lângă ceea ce trebuiau să fie – gospodine – și croitorie, mai cu seamă pentru nevoile obișnuite ale casei. Deci, aceasta este, în linii mari, originea familiei mele, locul unde m-am născut și am crescut până am intrat la liceu.

Tatăl, prizonier la Stalingrad și patru ani în lagărele siberiene

Începând din 1938, tatăl meu era acasă numai câteva luni pe an, pentru că deja începuseră concentrările, care se făceau pe zone. Mi-aduc aminte că o primă concentrare, cu Regimentul 9 – Artilerie din Craiova și care a durat câteva luni, a făcut-o pe aliniamentul Focșani – Nămolosa – Galați. Mai târziu, am aflat că acolo era un fel de Linie Maginot. După aceea, a fost trimis mai sus, în Moldova.

În anul următor, nu mai țin minte unde a făcut deplasarea, pentru că în 1940 cedarea Ardealului să-l găsească cu regimentul la Zalău. Poate că n-aș fi ținut minte, dacă nu mi-ar fi rămas atât de vie în memorie o povestire a tatălui meu. Era vorba despre momentul în care s-a anunțat cedarea Ardealului de Nord Ungariei, iar regimentul a primit ordin să se retragă. Faptul că această unitate fusese dusă din Oltenia în nord-vestul Transilvaniei, înseamnă că guvernul țării și Comandamentul Suprem al Armatei din acea vreme aveau suficiente date și informații cu privire la ceea ce se pune la cale în zona respectivă.

Dar, probabil, sperau că lucrurile nu se vor precipita astfel încât armata să aibă suficient timp de pregătire pentru o eventuală ripostă. Și, când a fost primit ordinul de retragere în garnizoana de origine, ofițerii au început să plângă în fața ostașilor. Nu numai că se pierdea o parte din țară, ci și pentru că se simțeau jigniți că trebuie să plece din zonă fără să tragă un foc de armă. De unde am înțeles cât de adânc era patriotismul celor care

comandau armata în acel timp. Și lucrul acesta s-a transmis evident și la nivelul soldaților...

Tatăl meu, ca aproape orice oltean, a dorit să ajungă la gradul de sergent și a ajuns. Totodată, a fost numit comandant de tun. N-a mai durat decât un an și a fost mobilizat printr-un sistem pe care îl consider judicios. Fiecare soldat, la încheierea stagiului militar, când era lăsat la vatră, primea Livretul militar, cu care se prezenta la verificările periodice. Livretul conținea și indicative pentru situația în care militarul trebuia mobilizat. Când s-a declarat mobilizarea, Centrele militare au transmis Primăriilor indicativele, iar acestea le-au afișat, precizând data până la care rezervistul trebuia să se prezinte la regiment.

După câteva săptămâni, aflând că regimentul urma să plece de la Craiova, împreună cu bunica, mama și sora am plecat să-l vedem pe tata. Peste câteva zile am aflat că tata a plecat cu regimentul la Calafat, de unde, îmbarcați pe șleपुरi, au plecat pe Dunăre, spre Reni, pe Prut. Acolo au fost debarcați și au luat în primire pozițiile, pentru ca, la scurtă vreme, să înceapă războiul și să intre în luptă din prima noapte. Apoi, a parcurs distanța de la Prut până la Volga pe jos sau pe afetul tunului.

În noiembrie 1942, în încercuirea de la Stalingrad, a căzut prizonier, a fost dus în mai multe lagăre, mai toate situate în Siberia. Acolo a fost la tăiat de păduri și la diverse alte lucrări, mai ales în construcții. Mulți din cei cu care a căzut în prizonierat n-au putut să supraviețuiască, el însuși s-a îmbolnăvit de tifos, dar a reușit să scape cu viață, revenind acasă abia în toamna lui 1946.

Și, apropo de tatăl meu... Am ceva pe suflet, care m-a afectat mult în anii din urmă. Despre mine și activitatea instituției pe care am condus-o s-au spus și bune și rele, ceea ce, până la un punct, este de înțeles. Mă doare, însă, că anumiți „istorici” încearcă să arunce cu noroi în memoria tatălui meu, crezând că astfel îmi vor da lovitura de grație sau că mă vor face să-mi plec capul în fața lișajului mediatic al unor indivizi aflați în slujba străinătății. Credeți dumneavoastră că un sergent al Armatei române, care a plâns la cedarea fără luptă a Ardealului de Nord, a luptat pe frontul uriaș care s-a întins de la Prut la Volga, a căzut prizonier la Stalingrad și apoi s-a îmbolnăvit de tifos tăind cinci ani păduri în taigaua siberiană putea să i se rupă sufletul după ruși și după alogenii aduși pe tancuri și instalați la putere în România după 23 August 1944? Evident că NU, însă tatăl meu a preferat să trăiască în tăcere o asemenea dramă, pentru a nu-i face rău fiului său, care abia pășise în viață și nu știa ce-i va rezerva viitorul!

Între cursuri și activitatea politică

Cursurile primare le-am făcut în satul natal, cu rezultate bune, iar liceul la Craiova. Am absolvit câte două clase într-un an și am dat bacalaureatul chiar în anul revenirii tatălui meu din Rusia. Ca arhitectură, liceul din Craiova este și astăzi una din cele mai frumoase instituții publice din oraș, construit de Gheorghe Chițu, fost ministru al Educației, care a plecat din zonă și a revenit în câteva rânduri ca primar al Craiovei. Drept mulțumire pentru ceea ce a lăsat orașului și întregii regiuni, numele său a fost pe frontispiciul liceului. Toți anii de liceu i-am făcut la internat, cu bursă, pentru că aveam note foarte bune, iar mama nu avea bani pentru a suporta cheltuielile aferente studiilor. Am intrat în activitatea politică foarte timpuriu. La vârsta de 16 ani am fost primit membru al PCR. Mai târziu, pe când eram prim-secretar al UTM din Plasa Băilești, la verificările de partid, unii din membrii comisiei, împuternicită de Comitetul regional de partid Oltenia, mi-au pus o sumă de întrebări pentru a se convinge de maturitatea judecății mele și de faptul că am intrat conștient în partid. Am trecut cu succes acest examen greu, de care îmi amintesc cu plăcere.

Înainte de a mă consacra activității politice, am lucrat ca învățător. Conștient că pentru o asemenea activitate trebuia să ai și calificarea necesară, am urmat, la fără frecvență, cursurile Institutului pedagogic. A fost o muncă pe care am făcut-o cu multă plăcere. Pe parcursul vieții au fost momente când am regretat plecarea din învățământ.

Concomitent, am desfășurat o intensă activitate politică. Drept urmare, am fost promovat în conducerea organizației de tineret, începând de la funcția de secretar de plasă, până la cea de secretar al Comitetului județean Dolj. La începutul anului 1948, am fost adus la Comitetul Central al UTM. Aici am fost repartizat în sectorul care se ocupa de pregătirea și perfecționarea cadrelor, ceea ce m-a atras nespus de mult. În această calitate, am lucrat ca lector la școlile CC al UTM de la Timișul de Sus, județul Brașov și de la Vălenii de Munte – Prahova.

Gheorghe Gheorghiu-Dej: Ești cel mai tânăr și, poate, cel mai potrivit pentru misiunea importantă ce urmează să v-o încredințez

La sfârșitul lunii martie sau începutul lui aprilie 1949, am fost chemat la secretarul general al UTM, Gheorghe Florescu, un om deosebit. Fusese tipograf de meserie și camarad de închisoare cu Gheorghe Gheorghiu-Dej și cu alți fruntași comuniști. Era un muncitor cu un nivel de cultură generală mai ridicat. Probabil că meseria de tipograf îl ajutase cel mai mult să se lumineze.

Fusesem convocați la dânsul patru activiști ai Comitetului Central și ne-a comunicat că urmează să primim o misiune foarte importantă. Pentru aceasta trebuia să plecăm imediat împreună la Comitetul Central al

Partidului. Ne-am uitat întrebători unul la altul, fără a putea să ne dăm vreo explicație.

Grupul celor patru era alcătuit din Aurora Roșca, o fată adusă de la Petroșani. În timpul întâlnirii cu Dej mi-am dat seama că familia ei fusese cunoscută în ilegalitate de unii fruntași ai partidului. Al doilea era Nicolae Matei, fost ilegalist, iar al treilea – Petre Daia, muncitor stahanovist la Șantierul Naval de la Turnu Severin. Al patrulea eram eu. Ne-am înghesuit într-o mașină Skoda, cu care am ajuns la Comitetul Central, care atunci avea sediul în Aleea Alexandru, unde funcționează în prezent Ministerul de Externe. Ajunși acolo, am fost conduși la biroul lui Teohari Georgescu, care era Secretar al CC și ministru de Interne. Nu aveam cum să mă gândesc atunci că peste câțiva ani urma să devin ofițer al Ministerului Afacerilor Interne și să intru în subordinea personalității în fața căreia mă aflam atunci.

La întâlnirea cu Teohari Georgescu, am fost informați că urmează să fim primiți de Gheorghe Gheorghiu Dej. Era prima mea întâlnire la cel mai înalt nivel ... o discuție directă cu Dej... Bineînțeles că nu numai eu ci și ceilalți am fost cuprinși de emoție. Am fost conduși la cabinetul lui Dej, în Sala de Consiliu și, la foarte scurt timp, însoțit de Teohari Georgescu și de Gheorghe Florescu a intrat și Gheorghiu-Dej. S-a așezat în capul mesei, a venit cu un dosar, l-a deschis, l-a răsfoit, erau probabil referatele noastre de cadre, după care ne-a fixat cu privirea pe fiecare în parte. A început cu Aurora Roșca. Zice: „Nu credeam că o să te întâlnesc aici.” De unde am dedus că îi cunoscuse cândva familia, pentru că a întrebat-o despre tată și mamă. Apoi, mergând mai departe, zice: „Pe Matei îl cunosc bine, a stat împreună cu mine peste un an în aceeași celulă, în închisoarea de la Caransebeș”. Despre Daia știa în ce acțiune formidabilă din acel timp fusese angrenat și apoi s-a oprit la mine, zicând: „Ești cel mai tânăr dintre toți. Dar, poate că ești cel mai indicat pentru ceea ce urmează să faci. Vă dăm o sarcină foarte importantă” – parcă a numit-o chiar istorică! „Știi că în toate țările, în toată lumea, există organizații pentru tineret și pentru copii. Noi avem de acum o organizație puternică pentru tineret, dar nu aveam și una pentru copii...Este foarte important ca și copiii din primele clase să fie cuprinși într-un sistem care să le faciliteze educația...Vouă vă revine sarcina să vă ocupați de înființarea unei asemenea organizații, iar noi vă vom ajuta cu tot ce trebuie, vă vom pune la dispoziție toate mijloacele. Dar voi sunteți cei care veți munci ca să creați această organizație. Și s-o faceți bine! Sigur, vă veți inspira și de la alții, dar să aveți în vedere că această organizație este pentru copiii din România și pentru români... Să vă gândiți și voi cum să-i spunem, că trebuie să-i dăm și un nume... Nu-i putem spune

organizație de cercetași, că asta este deja în America... poate la ei se potrivește, dar la noi, nu cred! Cel mai bine s-ar potrivi numele de străjerie, pentru că vine de la străjerii lui Ștefan cel Mare, dar nemernicul de Carol al II-lea, sfătuit de Richard Franasovici, a batjocorit numele acesta atât de frumos de străjer. Nu vreau să vă țin o lecție de istorie, dar vă reamintesc că <Marele străjer>”, cum se autointitula Carol al II-lea, transformase ceva frumos – Straja Țării - într-o organizație paramilitară, instrumentată politic și propagandistic, apropiată pe alocuri, ca structură, disciplină, simbolică etc. cu <Tineretul hitlerist>”.

La o zi, sau două după această întâlnire, într-o ședință a Secretariatului CC al UTM, s-a hotărât ca Aurora Roșca să fie numită șefa Secției de Școli și Pionieri a Comitetului Central al UTM, Nicolae Matei și Daia în funcția de adjuncți ai șefului Secției, iar eu în cea de șef al Sectorului de Pregătire și Perfecționare a Cadrelor...

De când eram copil, mi-am dorit să devin militar

... Am deținut această funcție până în noiembrie 1951 când, venindu-mi timpul de încorporare, aveam de ales, să fac sau nu armata. Primul-secretar Gheorghe Florescu nu voia să mă lase să plec. Ba m-a și „amenințat” în câteva rânduri: „Măi, ție sub nicio formă nu-ți dau drumul”.

*

Încă de când eram copil, sub influența tatălui meu, mi s-a imprimat dragostea de armată și dorința de a deveni militar. Nu am putut să dau admiterea la Liceul Militar „Dimitrie Sturza”, de la Craiova, pentru că, în mod sigur, n-aș fi trecut examenul medical: eram foarte slab pe vremea aceea! Ștefan Andrei, colegul meu de la examenul de admitere la Liceul „Gheorghe Chițu”, s-a dus și-a dat examen la Liceul Militar și a fost admis. Așa că eu am rămas cu Ioan Totu, cu care de asemenea am dat admiterea împreună, la Liceul „Gheorghe Chițu”.

*

Am cerut deci să fiu încorporat și mi s-a spus: „Nu. O să mergi direct la armată”. Zic: „Vă rog să mă trimiteți într-o școală... Să fac mai întâi pregătirea necesară”. Mă duceam pur și simplu străin de toate și de tot. Și atunci, Gheorghe Florescu, văzând că nu se poate înțelege cu mine, zice: „Măi, tu trebuie să înțelegi că eu vreau să te trimit la școala de diplomați... Te trimit la o școală de ambasadori”. Eu o știam pe a mea: „Nu, tovarășe Florescu, vă rog frumos să mă lăsați să plec la armată”. „Bine măi, dacă tu nu vrei, ce să fac? Am dorit să-ți fac și ție un bine”. Și-atunci zice: „Nu te duci la armată”! De-abia plecaseră de la CC al UTM la MAPN Ion Ioniță și Virgil Trofin. „Tu te duci la Sandu”. El era în raporturi foarte bune cu Alexandru Drăghici. „Tu te duci la Sandu”!

Pe vremea aceea, Alexandru Drăghici era adjunct al ministrului de Interne și șef al Direcției Generale Politice a M.A.I. În fine, am reușit să-l conving să merg la Școala de Ofițeri a Ministerului de Interne, de la Botoșani, unde mai plecaseră câțiva colegi activiști. Școala funcționa sub conducerea Direcției Generale Politice a MAI și a Comandamentului Trupelor. Am absolvit Școala de la Botoșani ca șef de promoție și am fost repartizat la Direcția Generală Politică, care funcționa în blocul „Singer” de pe Bulevardul Bălcescu unde, mai târziu, clădirea a servit ca sediu al Partidului Național Liberal. Am fost numit în funcția de șef al Secției de pregătire și perfecționare a cadrelor. Deci, școlile de ofițeri și cele de subofițeri care erau atunci mi-au fost date în coordonare.

În mai 1952, s-a produs ceea ce s-a numit „*devierea de dreapta*”, ceea ce a avut drept urmare scoaterea de la conducerea partidului și de la guvernare a deviatorilor, în frunte cu Ana Pauker, Vasile Luca și Teohari Georgescu. În locul lui Teohari Georgescu, în fruntea Ministerului de Interne a venit Alexandru Drăghici. Tot atunci a fost desființată Direcția Generală Politică, iar învățământul a trecut la minister.

Atunci, ministrul mi-a spus; „*Tu vei conduce învățământul pe minister. Vei avea la dispoziție 100 de posturi și să-mi raportezi dacă Hotelul Stănescu este suficient ca să ai sediul acolo*”. Hotelul Stănescu este actuala Bancă turco-română, lângă Hotelul Union, pe strada Ion Câmpineanu. Acolo am pus bazele unității care a fost ulterior Direcția de învățământ a M.A.I. Mai târziu, mi-a spus: „*Este nevoie ca unitatea să aibă și un suport logistic. Și-atunci cel mai bine ar fi să te atașezi la Direcția de cadre*.” Într-adevăr, am intrat în structura Direcției de cadre, noua unitate numindu-se Direcția de cadre și învățământ, iar mie încredințându-mi-se funcția de adjunct al șefului direcției.

Școala de la Băneasa și supărarea Elenei Ceaușescu

După plecarea din fruntea Direcției de cadre și învățământ a generalului Alexandru Demeter, care s-a stabilit ulterior în Israel, la conducerea Direcției a venit colonelul Ioan Pateșan, al cărui loțiitor am devenit. Pateșan era român din Banat, lucrase la Uzinele Reșița și se mândrea, cu calitatea de fost muncitor de debitat, muncitor cu știință de carte. Îmi spunea: „*Măi, Vlad, tu știi ce înseamnă să fii trasator într-o uzină ca asta?*” Am făcut, probabil, ochii mari și a simțit nevoia să-mi explice: „*Trasatorul este acela care desenează pe foaia de metal piesele care intră apoi în componența locomotivei sau a vaporului sau a mai știu eu ce*”. Ceea ce, într-adevăr, dacă stai să te gândești, trebuia ceva știință de carte ca să faci lucrul acesta. La numirea mea ca adjunct al șefului Direcției de cadre și învățământ, cred că un anumit rol l-a avut și Ion Stănescu, nou numit în

fruntea ministerului, care mă cunoștea bine și cu care lucrasem la Comitetul Central al UTM. Eu cred că, după Alexandru Drăghici, dânsul a avut cele mai mari rezultate în conducerea ministerului. Ca ministru de Interne, Ion Stănescu a determinat o eră nouă în activitatea M.A.I. și a scos la lumină această instituție.

Atunci s-a pus problema terminării studiilor de către toate cadrele care nu absolviseră liceul. Vă dați seama, am înființat zeci de licee (patru doar în București), unde cadrele noastre erau obligate, din timpul programului, să participe la activitatea de învățământ ca să-și termine studiile liceale. A fost un efort nemaipomenit pe care ministerul l-a suportat.

Cu puțin timp mai înainte, am ridicat și Școala de la Băneasa la rangul de instituție de învățământ superior. În această acțiune am avut și eu un anumit rol, dar decizia a venit de la ministru și chiar de la șeful statului.

Când i-am propus lui Alexandru Drăghici să echivalăm studiile de la școala noastră de la Băneasa cu cele de la Facultatea de Drept, acesta m-a privit lung și mi-a zis: „Măi, dar tu crezi că este posibil acest lucru?” „Da, este posibil, tovarășe ministru”, i-am răspuns. Am studiat, nu mă duceam cu nimic la el fără să fi aprofundat și să fi avut dovezi. Avea încredere de-acum. Și zice: „Bine, măi! Dacă tu crezi, atunci trebuie să-i spun lui Ghiță, să vedem ce zice”. Și, nu peste mult timp, mă cheamă și-mi spune: „Să știi că tovarășul Dej a fost de acord. Începe să pregătești documentele. Dar, primul lucru pe care trebuie să-l faci este să te duci la Ilie Murgulescu, ministrul Învățământului. Discută cu el ce probleme se pun, dacă putem să le rezolvăm, să-l rugăm să ne ajute...”

Imediat, i-am telefonat ministrului Murgulescu, m-am prezentat ca șef al Direcției de învățământ a M.A.I. și l-am rugat să-mi acorde o audiență. Eram căpitan... M-am dus la dânsul, m-a primit frumos așa putea zice, dar și cu o anumită prudență, având în vedere, probabil, instituția din partea căreia veneam. După primele schimburi de amabilități, în care am folosit, premeditat, câteva verbe la perfectul simplu, mă întrerupe și zice: „Tovarășe căpitan, dumneata nu cumva ești oltean?” „Da, tovarășe ministru, sunt oltean”. „Dar de unde din Oltenia?” Eu știam că dânsul era din satul Cornu, de lângă Plenița și, atunci, am spus: „De la Plenița”. Dacă îi spuneam că sunt din Gogoșița, nu știi ce efect ar fi avut! „Cum, ești de la Plenița? Dar al cui ești de la Plenița?” Atunci am zis: „Sunt nepotul lui Ghiță Puchilă”, acesta era numele bunicului. „Deci ești nepotul lui nea Ghiță?” Am rămas așa și zic: „Da”. „Păi, dumneata nu ști că el i-a făcut pătulul și magazia lui tata?” Doamne, suntem oameni, mi-am dat seama pe tot parcursul acestei vieți, care n-a fost scurtă și a experienței de muncă

dobândite la diverse nivele și în domenii diferite că, aproape întotdeauna, oamenii pot să fie și oameni; depinde cum îi găsești în anumite momente.

Ce a urmat este incredibil... „*Știi ce – zice ministrul - eu sunt de acord să faceți ce v-ați propus. Dar, hai să facem un lucru temeinic. Să nu repetăm greșelile de odinioară ale francezilor și să nu eliberăm la absolvire o diplomă valabilă doar pentru Orient...*” Sincer să fiu, nu prea aveam habar ce înseamnă asta, iar nelămurirea de pe chipul meu l-a făcut pe ministru să se explice: „*Știi ce făceau? Studenții străini învățau la rând cu ceilalți și, nu de puține ori, erau cei mai buni sau printre cei mai buni. Dar, la absolvire, primeau o diplomă de care nu puteau să beneficieze decât acasă sau în colonii, nu și în Franța. Ei, noi trebuie să le dăm o diplomă care să fie general valabilă.*”

Așa cum spuneam, școala a fost ridicată la rangul de instituție de învățământ superior și menținută la un asemenea nivel, cu rezultate dintre cele mai bune. Studenții noștri, absolvenți ai primilor trei ani de facultate, continuau studiile la învățământul fără frecvență la cele trei facultăți de drept din București, Cluj și Iași.

Nu după mult timp, au început să apară și primele „*fitile*”, dacă mă pot exprima astfel, ajunse la CC al PCR pe filiera unor responsabili militari, care eșuaseră în tentativa lor de a echivala școlile de ofițeri ale MAPn cu Politehnica! Judecați și dumneavoastră: ca să pregătești un inginer, îți trebuie laboratoare, ateliere, să-i asiguri practică în fabrică etc., pe când programa de învățământ a școlii noastre, care includea aproape jumătate din materiile de la Facultatea de Drept, mai trebuia doar completată cu unele elemente ale teoriei și practicii statului de drept. Cât privește dotarea tehnică, Școala de la Băneasa era, la acea vreme, mai bine înzestrată decât facultățile de drept.

De ce trebuia ca viitorii ofițeri de securitate să facă Dreptul? Este adevărat că, în paralel, noi încadram direct specialiști din diferite domenii, ingineri, economiști...cunoscători de limbi străine, dar masa principală o constituiau absolvenții Școlii de la Băneasa, pentru că, la urma urmelor, cei care trebuiau să cunoască și să aplice legea, se aflau deja „*în poziție de luptă*”. Este de neconceput ca un ofițer care permanent lucrează cu legea să nu aibă o bună pregătire juridică.

Dar asta nu s-a înțeles și, atunci, Elena Ceaușescu a început să reproșeze că absolvenții nu sunt preocupați de muncă, că nu le stă capul la treabă și că se gândesc cum să termine mai repede facultatea pentru a deveni avocați. „*Dar ce – țipa tovarășa – Partidul este obligat să scoată avocați? Să cheltuiască banii statului ca să producă avocați?*” La drept vorbind, chiar dacă 2-3% dintre absolvenți plecau din sistemul nostru și intrau în

avocatură sau magistratură, rămâneau tot în România și nu era un lucru rău. Dar, să nu o mai lungesc...cei de la Armată au reușit să-l convingă pe Emil Bobu, care nu ieșea din cuvântul tovarășei, că „*experimentul Băneasa*” nu este reușit și, foarte dureros, Școala Ministerului de Interne a pierdut statutul de instituție de învățământ superior!

Cred că a fost o pierdere enormă pentru pregătirea viitoarelor cadre ale Ministerului de Interne. Pe de o parte, Școala nu mai avea aceeași atracție pentru tinerii valoroși veniți din viața civilă, iar pe de alta calitatea celor care au intrat ulterior în minister nu a mai fost de nivelul celei anterioare. Din fericire, nu după mult timp, școala, de care mă leagă amintiri dintre cele mai plăcute și despre care poate o să vă povestesc, a redobândit statutul de instituție de învățământ superior pe care îl conservă până în ziua de astăzi.

După câțiva ani petrecuți la comanda Direcției de învățământ, am fost numit în fruntea Direcției cadre și învățământ, pe care am condus-o până în 1974. Atunci am fost chemat de tovarășul Emil Bobu pe atunci ministru al Afacerilor Interne, care, după ce mi-a adus aminte de sacrosantul principiu comunist al rotirii cadrelor, mi-a spus: „*Tovarășe Vlad, partidul s-a gândit să nu vă despărțiți de învățământ și să preluați comanda Școlii de la Băneasa.*” Și, ca să mai îndulcească „*pastila*”, a adăugat: „*Veți rămâne membru al Consiliului de conducere al ministerului.*” Aparent, părea o degradare, pentru că, ierarhic, școala era subordonată Direcției cadre și învățământ pe care o condusesem aproape patru ani, însă pentru mine a fost ca o binecuvântare!

Am înțeles, mai târziu, că se dorea aducerea în structurile de comandă ale Ministerului de Interne a unor activiști de partid care, fie vorba între noi, unii nu aveau nici pregătire și nici aplecare pentru o asemenea activitate. Ca o confirmare la ceea ce v-am spus, în locul meu a fost adus Vasile Moise, secretar cu probleme organizatorice la Comitetul județean de partid Vrancea. Nu m-a deranjat cine a venit în loc, viața a mers înainte, iar eu m-am apucat de treabă cu toată dăruirea, cu toată pasiunea și vreau să cred că am adus școala la nivelul la care trebuia să fie.

În primul rând, am concentrat în această școală toate armele și specialitățile, chiar dacă unele urmau să funcționeze în sedii distincte: Securitate, Trupele de Securitate, Miliție, Penitenciare, Pompieri și Informații de Frontieră; am înființat o secție de arhivistică și am introdus sistemul concursurilor pentru cadrele didactice ce doreau să obțină titluri universitare etc.

La cutremurul din 4 martie 1977, Școala a avut unul din rolurile cele mai grele de îndeplinit, au fost mulți elevi sacrificați aș putea spune,

îndeosebi cei de la arma Miliție, în general și de la specialitatea criminalistică în special, nevoiți să lucreze săptămâni în șir printre dărâmături și la identificarea cadavrelor...

Ein mann ein wort, sau trădarea lui Pacea și deschiderea în relațiile cu Germania

Nici nu se cicatrizaseră rănilor tragediei produse de cutremur și, la jumătatea lui aprilie, am primit un telefon de la Emil Bobu, de-acum secretar cu probleme organizatorice al Comitetului Central al PCR: „*Tovarășe Vlad, să fii pregătit că te cheamă tovarășul Secretar General. Măine, la prima oră, să fi la Comitetul Central, intrarea C. Nu știu, mă găsești sau nu mă găsești, te duci direct la Cabinet*”. M-am prezentat la Cabinetul 1 și, aproape imediat, am fost introdus în biroul Secretarului General. S-a ridicat de la masa de lucru, a făcut câțiva pași spre mine, mi-a întins mâna și m-a invitat să mă așez. Și zice: „*Cum merge activitatea la Școală? Am văzut că ai rezultate bune! Întrucât ai și studii superioare juridice, ne-am gândit să te trimitem la Procuratura Generală. Să devii Procuror General.*” Era formula: dacă e ordin, cu plăcere, însă răspunsul meu a fost mai nuanțat puțin: „*Vă rog să-mi permiteți să raportez: nu știu dacă pregătirea mea, fără o experiență de muncă în acest domeniu, mă recomandă...*”. „*O să capeți experiență în muncă. Noi avem încredere. Așa ne-am gândit*”. Când am ieșit din Cabinetul 1, aștepta să intre adjunctul Procurorului General și șef al Parchetelor Militare, generalul magistrat Nicolae Iscrulescu, originar de pe la Baia de Aramă. În sfârșit, la ieșirea din sediu, l-am întâlnit și pe Nicolae Popovici. Deci îi chemase pe mai mulți, a mai reflectat și, după un timp, a agreeat propunerea cu Popovici care, pe bună dreptate, era soluția cea mai bună. Și eu, dacă aș fi fost în situația să aprob una dintre cele trei propuneri, pe el l-aș fi ales.

Cu câteva zile înainte de 1 mai 1977, am fost chemat din nou de Președintele Nicolae Ceaușescu. Era într-o dispoziție cum nu l-am văzut de multe ori. S-a ridicat de pe scaun, a venit spre mine, mi-a întins mâna și s-a așezat pe unul din cele două fotolii din fața biroului. Mi-a făcut semn cu mâna să-l ocup pe celălalt. M-a întrebat cum stau cu sănătatea și dacă nu m-am plictisit de când sunt la școală. Cu condescendența cuvenită, i-am răspuns că am avut și am de lucru încât deseori nu prididesc (Am folosit o expresie des uzitată în Oltenia!). Zâmbind, îmi spune: „*Ne-am gândit să-ți încredințăm niște sarcini mai grele...vei fi numit Secretar General al Ministerului de Interne*”. Apoi, a continuat: „*Să știi, că de la tine aștept foarte mult, pentru că m-am convins că poți*”. Evident emoționat, am răspuns că mă simt foarte onorat pentru încrederea ce mi se acordă și că voi depune toate eforturile pentru a răspunde așa cum se cuvine misiunii

încredințate. S-a ridicat din fotoliu, m-a felicitat și mi-a urat succes pe mai departe.

La ușă aștepta ministrul Teodor Coman, cu care cred că se discutase în prealabil, pentru că mi-a zâmbit într-un anume fel. Nu i-am spus nimic, pentru că nu era locul potrivit, iar dânsul urma să intre la președinte. Nici nu am ajuns bine la școală că a și dat telefon. Zice: „*Să te pregătești, că vii curând la minister*”. Deci Ceaușescu îi comunicase despre numirea mea.

Peste o zi, m-am prezentat la ministru care, după ce mi-a strâns mâna și mi-a urat bun venit, mi-a comunicat noile mele atribuțiuni: urma să coordonez Direcția de contraspionaj, condusă de generalul Moga, Direcția de filaj-investigații și alte câteva unități. Moga era bihorean. Mie mi-a plăcut. Era cam duplicitar dar, mă rog, fiecare avem metehnele noastre, nu putem să fim perfecți. Eu am lucrat bine cu el. Să-i fie memoria veșnică!

Peste câteva luni, am primit misiunea de a înființa Unitatea de luptă antiteroristă a Ministerului de Interne, ceea ce va deveni apoi USLA. Pentru aceasta m-am dus și am făcut o documentare aprofundată în RFG. Am ales Germania ca urmare a faptului că acolo, la acea dată, activitatea antiteroristă era cu mult mai bine pusă la punct decât în alte părți, precum și pentru că, în ultimele luni, avusesem cu nemții câteva acțiuni în cooperare reușite.

L-am luat cu mine pe colonelul Ștefan Blaga, viitorul șef al acestei unități și pe generalii Țencu și Dănescu. Dar omul care era esențial în ceea ce am avut de făcut în Germania a fost colonelul Blaga, iar gazdele ne-au arătat o deschidere cum n-aș fi putut să o bănuiesc. Cu nemții, relațiile s-au consolidat, îndeosebi după fuga lui Pacepa.

Merită să amintesc că înființarea unității antiteroriste a fost urgentată de un eveniment nefericit care s-a întâmplat la 19 noiembrie 1977 la Ambasada Egiptului. A fost prima acțiune care a dat răsunset mișcărilor studentești arabe, aproape neobișnuite, mai cu seamă ale studenților palestinieni, care se manifestau ceva mai zgomotos. Au ocupat Ambasada Egiptului de la București. Era un lucru grav, care putea să dăuneze relațiilor foarte bune dintre România și Egipt. Se puneau problema creării unei unități puternice, de prevenire și combatere a terorismului. Și, într-adevăr, la 15 decembrie 1977, s-a înființat Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă – USLA, creată după modelul structurii germane GSG-9 (Granzchutzgruppe), care a devenit operațională în câteva luni. Partea cea mai grea a fost încadrarea celor câteva sute de posturi. Când totul s-a finalizat, s-a demonstrat că s-a făcut un lucru temeinic, care s-a dovedit a rezista în timp. Vizita în Germania a fost benefică nu numai din punctul de vedere al documentării, ci și pentru punerea bazelor unei mai strânse cooperări. Totodată, ne-au pus la dispoziție unele mijloace de luptă, inclusiv

armament. Unora, atunci când ne-am întors și le-am prezentat rezultatele vizitei, nu le venea să creadă ce am obținut de la nemți. Așadar, cu nemții am avut printre cele mai bune și serioase relații. Sunt oameni de cuvânt. *Ein mann ein wort!*

În Germania Răsăriteană, în calitatea de adjunct al ministrului de interne, am mers o singură dată, când m-am întâlnit protocolar cu Erik Mielke, ministrul Securității Statului și cu Markus Wolf, șeful STASI. În RFG, însă, am fost de „n” ori. Deschiderea cea mare am făcut-o când am fost trimis în misiune, după fuga lui Pacepa. Am fost chemat la ministru și mi-a spus: „*Tovarășul Secretar General a ordonat ca dumneavoastră să mergeți în RFG și să clarificați lucrurile: a fost răpit, lichidat, a trădat?*” Vă dați seama când m-am dus la Ambasada României de la Bonn...băieții noștri erau foarte afectați. Pe unii îi cunoșteam bine. Nu știau ce se va întâmpla cu ei, pentru că de acolo dispăruse trădătorul.

Primul lucru pe care l-am considerat normal să-l fac a fost de a-i încuraja pe acești oameni. Să înțeleagă că nu ei sunt responsabili, că nu le aduce nimeni nicio învinuire. Dar cum hotărârea finală nu-mi aparținea, am fost foarte afectat atunci când am aflat ce s-a dispus în cazul mai multora dintre ei. Unii dintre ofițerii aflați atunci la post au fost îndepărtați din sistem, deși nu aveau nicio vină și știți la fel de bine ca și mine cât durează formarea unui cadru de informații. Unii dintre șefii aceștia se trezesc peste noapte pe trepte înalte ale ierarhiei și nu știu mai nimic despre ce înseamnă pregătirea unui ofițer al serviciilor secrete.

În Germania, nu a fost deloc ușor. Am lucrat aproape zi și noapte cu un Secretar de Stat de la Ministerul de Interne, după care am avut consultări cu ministrul de Interne, pe care cred am reușit să-l conving de corectitudinea României și a Ministerului român de Interne în relațiile cu partea germană în cazul dat.

Am insistat să obțin răspunsuri la o sumă de întrebări. I-am spus că noi nu bănuim implicarea structurilor germane de intelligence în acest caz, dar i-am făcut ministrului mențiunea că nu mă poate convinge nimeni că serviciile de informații germane n-au văzut, n-au auzit, nu știu nimic despre dispariția lui Pacepa. În final, ministrul german a zis: „*Da, într-adevăr, vrem să vă spunem că nu se mai află pe teritoriul german, că de la Köln a plecat la baza americană de la Frankfurt pe Main, de unde, cu un avion special, a fost transportat peste ocean*”. Mi-am dat seama atunci că, oricât era Germania de Germanie, cât erau de plini de ei înșiși, deasupra lor era altcineva care le hotăra soarta și le dicta ce și cum!

Nicolae Ceaușescu: Vlad, am hotărât: te numim șef al Securității!

În toamna lui 1987, am fost chemat din nou la Cabinetul 1. ...Odată cu mine a intrat și ministrul George Homoștean, care dăduse deja în primire. Îl mutase, din nou, la Hunedoara, înainte de a-l numi ambasador la Praga, unde l-au prins evenimentele din '89. Tudor Postelnicu nu fusese încă investit ministru. L-a numit odată cu mine...

M-a chemat pe mine primul... am intrat la Ceaușescu împreună cu premierul Constantin Dăscălescu și, bineînțeles, cu Emil Bobu... Ne-a invitat să luăm loc și, fără niciun fel de introducere, a intrat direct în subiect: „Vlad, am hotărât să te numim șef al Securității... O sarcină foarte importantă și extrem de grea. Cred că îți dai seama... Unii au mai propus și pe alții... Eu am hotărât însă ca tu să preiei această funcție de mare responsabilitate și cred că o să-ți faci datoria cu prisosință... Uite, o să meargă Dăscălescu să-ți facă instalarea”.

Ceea ce bănuiam, se confirma: Tudor Postelnicu urma să fie numit la Interne. De altfel, el a intrat imediat după mine și, după aproximativ zece minute, a ieșit din biroul lui Ceaușescu și am plecat împreună la sediul Ministerului de Interne.

Postelnicu era atât de emoționat, încât pe tot drumul de la Comitetul Central până la minister nu a scos o vorbă! Dar poate că „emoția” avea și o altă explicație ...

Dar nici eu...Nu m-a întrebat nimic și nu i-am zis nimic! Au fost convocați rapid șefii de direcții, a venit primul-ministru Constantin Dăscălescu, a spus câteva cuvinte și s-a ridicat să plece.

A fost un moment delicat, aș putea spune, care nu i-a căzut bine proaspătului ministru de Interne: Nici nu ieșise premierul din sala de consiliu, că mai mulți dintre participanți s-au grăbit să mă felicite, iar primul care a făcut acest gest, poate chiar cu prea multă efuziune, a fost generalul Emil Macri, cu care lucrasem zeci de ani. Vă dați seama că manifestarea de bucurie a lui Macri și a altora dintre colegii mei l-a indispus pe ministrul Postelnicu... Normal ar fi fost să-l felicite întâi pe ministru și apoi pe mine!. Peste acest moment Postelnicu nu a putut trece. Peste câțva timp mi-a spus: „Tovarășe general, n-am știut că între dumneavoastră și generalul Macri sunt relații atât de strânse...!”

Și așa, în noiembrie 1987, am preluat această funcție. Nu știu dacă a doua sau a treia zi, a trebuit să mă duc cu o lucrare la Președinte. I-am prezentat o notă cu informații dintre cele mai sensibile. După ce a parcurs nota și a văzut despre ce este vorba, a zis: „Bine, las-o la mine și ți-o trimit

eu.... Dar știi ce, Vlad, vreau să-ți spun ceva ce nu ți-am spus alaltăieri ...Măi, ține minte că Postelnicu ăsta n-a vrut să te numesc pe tine. El a venit cu alte propuneri. Așa că fii atent cum lucrezi cu el". Am înțeles că trebuia să fiu prudent. Și așa am făcut.

Echilibristică și fotografii între doi președinți

Timp de 11 ani, pe lângă atribuțiile funcției pe care o îndeplineam, mi s-a încredințat și misiunea de a pregăti vizitele în străinătate ale șefului statului. Niciodată, în tot acest timp, nu am primit nici cel mai mic reproș. Dimpotrivă, s-au făcut multe aprecieri pozitive. Dar, pentru că m-ați provocat, fac acum o paranteză.

În prima decadă a lunii mai 1984, am plecat în Pakistan, pentru a pregăti vizita președintelui României. Știam că Pakistanul se confrunta cu multe probleme, mai ales din punctul de vedere al securității.

Când președintelui Ziaul Haq i s-a raportat că grupa venită din România pentru pregătirea vizitei este condusă de un general, i-a spus șefului protocolului de stat că vrea să-l cunoască personal. Oricum, eu aveam în plan să mă prezint la dânsul, dar dacă se anticipa primirea era cu atât mai bine!

M-am prezentat la Palat, președintele m-a primit imediat, i-am relatat în principiu despre misiunea mea, apoi a zis: "*Domnule general, diseară luăm masa împreună*". În ziua când Președintele României a sosit în Pakistan, la aeroport a fost așteptat de președintele Ziaul Haq, care a venit personal să-l primească... Până la deschiderea ușii avionului, aghiotantul președintelui pakistanez s-a apropiat de mine și mi-a spus că Ziaul Haq mă invită să stau lângă el! M-am dus și, politicos, i-am raportat că locul meu trebuie să fie acolo unde erau aliniați oficialii români sosiți anterior și membri ai Ambasadei noastre. Eu trebuia să urc în avion după oprirea motoarelor, odată cu șeful protocolului țării gazdă și să raportez dacă „*pe pământ este pace sau război*”, înțelegeți metafora! Cu alte cuvinte, dacă situația este sub control și nu există riscuri de securitate pe perioada vizitei. Delegația a coborât și, după momentele de protocol prevăzute în program, s-a deplasat la reședința rezervată înaltului oaspete român.

La scurt timp, Președintele României a mers la Palatul prezidențial, unde a fost întâmpinat de omologul său pakistanez, membri ai corpului diplomatic, politicieni autohtoni și reprezentanți ai mass media pakistaneze și străine. Eu eram la locul meu, mai retras, astfel încât să-l pot observa pe șeful statului și să pot comunica cu dânsul din privire. Vine, din nou, aghiotantul cu care mă împrietenisem într-un fel, și-mi spune discret că mă cheamă președintele. Zic: „*Care Președinte?*” „*Domnul Președinte Ziaul Haq*”. M-am dus, era lângă șeful statului român, nu știu ce discutau, dar la

un moment dat îi spune: „*Domnule președinte, vă rog să fiți de acord să facem o fotografie cu domnul general, noi trei*”. Ceaușescu a dat afirmativ din cap. Facem fotografia...ajungem în final la reședință, iar tovarășa, de cum mă vede, mă și întreabă pe un ton răstit: „*De ce-ai venit tu acolo, lângă tovarășu?*”. „*Tovarășă Ceaușescu, dumneavoastră ați observat că am fost chemat*”. Auzind discuția, Ceaușescu i-a spus: „*A făcut bine că a venit. L-a chemat președintele pakistanez și eu am fost de acord*”.

A doua zi dimineața, în timp ce se plimba pe aleile palatului, Președintele Ceaușescu îmi zice: „*Vlad, vii și tu la tratative*”. Am rămas surprins, pentru că, prin natura misiunii, aveam cu totul alte responsabilități. În delegația oficială erau Ioan M. Nicolae, viceprim-ministru, ministrul de externe și alți câțiva miniștri... Ceaușescu avea însă un simț deosebit al percepției oricăror situații neprevăzute, favorabile sau nu. Și-a dat seama că Ziaul Haq are o simpatie aparte pentru militari – el însuși fiind general cu patru stele – așa încât i se pot deschide niște porțițe, astfel că, din ordinul dânsului, am luat parte la toate convorbirile cu autoritățile pakistaneze.

Dar, să revenim. Se termină vizita, mai facem o escală la Abu Dhabi, după care ajungem la București. La aeroport, printre oficialități, erau miniștrii George Homoștean și Tudor Postelnicu. Ultimul mă vede, dă mâna cu mine și zice: „*Au fost ceva probleme?*” „*Nu. Vizita s-a desfășurat în deplină securitate*”. „*Tovarășe general, mai veniți și pe la minister?*” „*Da, desigur...*” Și m-am dus la minister. De-abia am intrat în birou și-mi dă telefon. „*Tovarășe Vlad, veniți până la mine*”. M-am dus. Întreb și eu cum se întreabă la cabinetul șefilor: „*Cine-i înăuntru?*” Era cu Petru Enache, secretarul cu propaganda al CC, pe care îl cunoșteam de când era prim-secretar al UTC la Iași. Am intrat și, după ce m-am așezat pe scaunul liber din fața biroului, Postelnicu mă întreabă: „*Cum a ieșit vizita?*” I-am precizat că, din punctul nostru de vedere, nu au fost probleme. „*Altceva, zice, uitându-se întrebător către mine?*” „*Altceva deosebit n-aș putea să vă spun*”. Se uită țintă la mine și, după o pauză care nu prevestea nimic bun, trage sertarul biroului și scoate o fotografie, pe care i-o adusese Petru Enache de la Agerpres.... „*Dar cu poza asta, ce e?*” Era fotografia cu mine, între cei doi șefi de stat. „*Este foarte simplu, zic, este președintele nostru împreună cu președintele Pakistanului*”. „*Da, dar dumneavoastră ce căutați aici, la mijloc?*” „*A fost ordinul tovarășului președinte!*” Vădit dezamăgit, a pus fotografia în sertarul biroului, zicând: „*Bine, tovarășe, dar de ce nu spuneți de la început?*”

Sergiu Nicolaescu, regizorul incidentelor produse la mitingul din 21 decembrie 1989 din Piața Palatului

Ideea organizării mitingului a avut-o, cu siguranță, Nicolae sau Elena Ceaușescu. Este o poveste cu Barbu Petrescu, care era atunci prim-secretar al Capitalei dar, în niciun caz, ideea nu i-a aparținut. Niciunul dintre cei care îl precedaseră în fruntea Capitalei nu a fost mai slab decât el. A început mitingul, cu participarea oamenilor muncii din Capitală. La intrarea în piață a participanților la miting, nu se făcea controlul documentelor de identitate. Oamenii veneau în coloană. Important era ca piața să fie plină, iar în coloane, pe lângă cei de la întreprinderile și instituțiile stabilite, puteau să mai intre cu ușurință și alte persoane.

Ulterior, s-a aflat că au venit mulți de la Timișoara, cu trenurile din timpul nopții, care, chiar dacă nu se făcea mitingul, aveau de gând să organizeze demonstrații în București. Au venit și din alte părți ale țării. Cu siguranță că au participat la miting și o parte dintre cei 16.000 „*turiști*” sovietici, despre care se știa că sunt atunci în țară. Au mai fost, de asemenea, și diplomați de la mai multe ambasade acreditate în țara noastră, în primul rând de la cele ale Olandei și Marii Britanii. Când s-a spart mitingul, unii dintre diplomații care incitau la violență au fost scoși din mulțime și conduși la Miliția Capitalei. Am ordonat să îi identifice pe baza legitimației oficiale, după care să le dea drumul, să nu-i rețină. Organizarea momentelor de panică și explozii urmate de țipete i-a aparținut lui Sergiu Nicolaescu. El a fost cel care a regizat acele provocări, pentru care a folosit recuzita și o parte din cascadorii utilizați la scenele pe care le turna la filmări.

De altfel, Sergiu Nicolaescu a făcut de ani de zile obiectul Direcțiilor a III-a și a IV-a, care au documentat destul de bine contactele intense și dubioase ce le avea la diferite nivele cu cadre de conducere din armată și, îndeosebi, pe timpul lungilor deplasări efectuate în străinătate, mai ales în Germania. Din păcate, la nivelul cel mai înalt nu s-a dispus nicio măsură în consecință.

Și, după evenimentele din decembrie 1989, Sergiu Nicolaescu, dintr-o dată, s-a pus în capul bucatelor și a ajuns ceea ce a ajuns. Cine l-a numit pe Sergiu Nicolaescu președinte al Comisiei Senatoriale de cercetare a evenimentelor din decembrie 1989? Evident că Ion Iliescu! Adică, pui lupul paznic la turma de oi? Chiar n-a știut Iliescu pe cine pune acolo? Este drept că, mai apoi, au intervenit țărăniștii și liberalii, care au simțit și ei că este ceva în neregulă, și l-au pus președinte pe senatorul Valentin Gabrielescu de la PNT. Acesta a stat o noapte întreagă lângă mine, când m-am aflat la CC și mi-a făcut o impresie bună. La fel și atunci când am fost audiat la Comisia senatorială, când Sergiu Nicolaescu credea că dacă îmi pune niște întrebări mai înțepate, eu mă prăbușesc. Bineînțeles că nu s-a întâmplat asta.

Evident, erau și lucruri necunoscute...nu aveam cum să le știm pe toate. Sergiu Nicolaescu a fost destul de dibaci ca să intre în bune raporturi cu o serie de inși sus puși și să aburească pe mai toată lumea. Și, în mare măsură, a reușit! Acum, dacă toți au fost numai din grupul lui Nicolaescu sau au mai fost și din alte formațiuni, cine mai știe?

Păi, am mai avut noi posibilitatea să mai verificăm? Miliția a mai avut această oportunitate? Pe cei pe care îi reținuse și îi dusese la Jilava, a fost nevoită să le dea drumul. A urmat condamnarea multor cadre din conducerea Miliției Capitalei și nu numai... Și ministrul de Interne, Tudor Postelnicu și subsemnatul și adjunctul ministrului, generalul Gheorghe Dănescu, cu toții am fost arestați și condamnați pentru așa-zisele rețineri ilegale!

Sigur, s-a produs debandadă, femeile au fost înțepate în spate, aceasta a fost o chestiune cu adevărat barbară. Au venit pregătiți cu lozinci puse pe o furcă cu trei coarne. Nu putea și nimeni că pancarta se putea transforma rapid într-o armă barbară!!! Au împins-o în spatele unor femei, care au început să țipe și chiar să urle de durere. Toate acestea pentru a provoca panică și a sparge mitingul.

Și aceste lucruri au fost făcute nu de niște inși care au avut inspirații de moment. Cu siguranță că au știut ce-au vrut să facă și, pentru aceasta, s-au pregătit din vreme cu tot ce trebuie. Iar scopul a fost atins: mitingul a fost spart. Miliția, împreună cu armata, că și armata era prezentă în piață, au prins câteva sute de indivizi, i-au îmbarcat în mașini și i-au dus la Jilava. A doua zi, însă, sub presiunea străzii, li s-a dat drumul. Nici măcar nu au fost identificați. Dar toți au reclamat că au fost bătuți.

De subliniat că Sergiu Nicolaescu și-a continuat „opera” și după spargerea mitingului. Ca să manipulezi o parte însemnată a populației nu este un lucru ușor... Lucrurile au fost mult mai complicate, îndeosebi dacă le punem într-o ecuație și vrem să le analizăm așa cum trebuie. Ideea este că el nu a lucrat singur: s-a bazat pe un grup bine structurat. Apoi, nu cei care au preluat puterea au transmis personal ordine și dispoziții... Ca să ajungă la urechile fiecărui cetățean, s-au folosit de mijloacele media pe care le-au avut în totalitate la dispoziție. Postul național de televiziune mai cu seamă, dar și postul de radio s-au pus integral la dispoziție... aduceți-vă aminte de crainicii care au spus verzi și uscate, cele mai multe lucruri pur și simplu inventate, numai ca să incite populația, să scoată oamenii în stradă ș.a.m.d. Apoi, nu trebuie uitată miile de „turiști” care au intrat în țară și care au avut rolul de a incita populația și de a contacta legăturile acolo unde le aveau. Și asta s-a întâmplat în timp de ore și chiar zile. Așa se și explică faptul că evenimentele s-au întins pe atâtea zile. În sfârșit, să nu uităm că frontierele

au fost deschise. În mod normal, când se produc asemenea evenimente, frontierele se închid.

Ordinul de deschidere a granițelor a fost dat de Iliescu și CFSN, la insistențele lui Nicolae Militaru, care comanda Armata și toate celelalte instituții de forță ale statului. El, acest trădător ordinar, trebuia să se ducă și să propună închiderea frontierelor. Ori a procedat dimpotrivă...

...Mai departe, influența extraordinar de puternică pe care au avut-o posturile de radio și televiziune străine, îndeosebi din unele țări vecine. Faptul că zeci de mii de sovietici veniți atunci pe teritoriul României s-au implicat direct în acțiune, că au dat buzna peste frontiere ungurii, care au făcut enorm de mult rău, sârbii, pe care i-am considerat de-a lungul timpului ca pe cei mai buni prieteni ai României și s-au dovedit atunci a ne fi fost dușmani, toți laolaltă au făcut ca România să fie pusă într-o situație dintre cele mai grele cu putință, să determine dezmembrarea ei. Asta s-a urmărit!

Jocul de-a alba-neagra cu teroriștii

Teroriști nu au existat. Nici atunci și nici în cei 27 de ani care au urmat nu s-a pus mâna pe vreun terorist și să se spună: uite, asta este teroristul pe care îl căutăm din decembrie 1989 ...! Greu de spus ce și cum s-a făcut ca atâta vreme să nu găsești măcar câțiva dintre cei care în decembrie 1989 au comis crimele respective. Mai grav, au închis dosarul cu evenimentele din decembrie '89. De curând s-a anunțat redeschiderea procesului. Nu știu ce o să iasă din toate astea. Mă tem că până la urmă n-o să iasă mare lucru. Pe Ion Iliescu nu cred că o să-l condamne, iar Brucan, Militaru, Stănculescu, Chițac, Eftimiu..., s-au dus de mult. Pe cine să mai condamne? Soldatul de rând?

A fost un plan diabolic, care nu a pornit dintr-o minte idioată. Cel care a conceput scenariul respectiv sau care a avut ideea cu securitatea teroristă a făcut-o cu premeditare. Păi erau doar două forțe pe care te puteai bizui în evenimentele din decembrie: una era Armata și alta era Securitatea. Pe amândouă nu puteai să te sprijini, pentru că trebuiau găsiți și niște vinovați de morți, răniți, ș.a.m.d. Cea mai ușor de sacrificat era Securitatea și nu Armata, care era armata țării, mai iubită decât Securitatea!

În aproape fiecare familie există un soț, un fiu sau un nepot care a făcut armata și, pe cale de consecință, legăturile sufletești cu această instituție rămân puternice. Și apoi mai aveau nevoie de Armată în continuare ca să-și consolideze puterea, pentru că după ce s-au potolit lucrurile în decembrie, a fost nevoie de intervenții în ianuarie și lunile care au urmat, când armata a continuat să joace un anumit rol. Deci așa s-au gândit lucrurile, că este mai bine să sacrifice Securitatea. Și Securitatea a fost sacrificată!

Revoluționar securist... în fruntea bucatelor!

Cazul Dumitru Mazilu...Vreau să vă spun că lucrurile erau în general sub control, dar în decembrie 1989 din ordinul adjunctului meu, g-ral Stamatoiu s-au dispus în acest caz niște măsuri pe care mi-e greu să le calific. Au fost implicate și unele unități interne, îndeosebi direcțiile de contraspionaj, filaj și tehnică operativă. S-a întâmplat, însă, un lucru grav, despre care nu mi-au raportat, nici locțiitorul meu, nici șeful Direcției de contraspionaj.

Au hotărât deci să-l scoată din București și, în noaptea de 21 spre 22 decembrie, l-au ridicat de acasă, împreună cu soția și copilul și i-au dus pe toți trei la Alexandria. În dimineața de 22 decembrie, așa cum procedasem și în zilele anterioare, am luat la telefon șefii de unități să-i întreb dacă au ceva deosebit de raportat. Când am ajuns cu telefonul la Direcția de Anchete, surpriză! Șeful Direcției îmi raportează cu un glas puțin speriat: „*Tovarășe general, nu avem probleme deosebite, dar știți, tovarășul general Stamatoiu mi-a dat ordin să-l primesc în arest pe Dumitru Mazilu. Și eu i-am spus că fără aprobarea dumneavoastră nu pot executa un asemenea ordin. A mai zis că vă informează dânsul ulterior și că așa a convenit și cu generalul Mortoiu. Acum, Mazilu cu soția și copilul se află la Alexandria*”. Am rămas uimit. L-am sunat pe Stamatoiu, dar nu l-am găsit. Am lăsat ordin să-l caute și să dea urgent telefon.

L-am sunat apoi pe generalul Aurelian Mortoiu, șeful Direcției a III-a, care s-a pierdut cu totul. „*Cum ai putut să faci așa ceva fără să-mi raportezi?*” „*Păi, să vedeți...am crezut că... tovarășul general Stamatoiu mi-a spus că vă raportează dânsul...*” Și avea dreptate. Generalul Stamatoiu era adjunctul meu, coordona acțiunea și el trebuia să-mi raporteze. I-am dat următorul ordin: „*Te duci personal, acum pleci la Alexandria și îi aduci înapoi pe toți trei. Să-l aduci înapoi și pe colonelul Emil Rădulescu*”- unul dintre adjuncții lui. A murit săracul, după ce a făcut și pușcărie, pentru că făcuse reținerea și tot el îl condusese pe Mazilu la Securitatea Teleorman. A avut inspirația că nu l-a introdus în arest. Cum însă i-au ridicat direct din pat atunci când au plecat cu ei la Alexandria, înainte de revenirea la București l-a dus pe Mazilu la un magazin și l-a îmbrăcat, pe banii lui, din cap până-n picioare.

La două-trei ore după plecarea lui Ceaușescu, în biroul lui Silviu Curticeanu, unde mă aflam împreună cu generalul Ștefan Gușe, intră Dumitru Mazilu, bandajat la cap și cu niște plasturi pe față: „*Am scăpat. Am ieșit din beciurile Securității, iată cum arăt. Priviți ce mi-au făcut*”. Evident că nu-i dăduse nimeni niciun deget, darămite o palmă, un pumn, sau altceva. I-am făcut semn de la ușă să vină spre noi, s-a apropiat și zis: „*Tovarășe general, foștii mei colegi și subordonați ai dumneavoastră...*” Zic: „*Lasă, că*

o să găsim noi timp să discutăm mai pe îndelete. Acum ești aici, vino lângă mine”.

După cum știți, după câteva zile a continuat mascarada...s-a urcat pe tanc cerând moarte securiștilor, apoi ne-a dat și în judecată pe mine, pe g-ral Stamatoiu, pe col. Rădulescu și col. Manea. Patru din cei aproape 25 de ani de condamnare îi am din procesul intentat de el.

Ca vicepreședinte al CFSN, Dumitru Mazilu coordona Procuratura și Organele de Justiție, numindu-l pe nemernicul de Gheorghe Robu în locul lui Nicolae Popovici la Procuratura Generală. Despre acest Robu s-a spus că a făcut atât de mult rău într-un an cât n-a făcut instituția respectivă în toată existența ei.

Au consemnat: **Petru Neghiu și Alexandru Omeag**

Rețineți: În numărul din ianuarie-martie 2017 al Revistei “Periscop”, puteți citi continuarea interviului.

PREȘEDINTELE ȘI SERVICIILE SECRETE

Dr. Ioan Popa

Încă de la înființarea sa, în 1947, Agenția Centrală de Informații (CIA) a avut o dublă misiune: să-l informeze pe președintele SUA asupra evenimentelor principale din lume, iar atunci când nu mai era suficientă doar înțelegerea a ceea ce se întâmplă, Agenția a primit ordine să schimbe cursul istoriei prin acțiuni sub acoperire. Așadar, prima misiune a spionajului american era una de cunoaștere și informare: *să cerceteze și să descopere lumea*, pentru a o înțelege și explica. Cea de-a doua misiune era de a interveni, când interesele de securitate ale SUA o cereau, pentru a *schimba evenimentele de peste hotare*. Toți președinții care s-au succedat de la H. Truman încoace au considerat serviciile de informații drept un instrument vital pentru exercitarea puterii lor și a Statelor Unite în întreaga lume. „*O națiune care vrea să-și extindă puterea dincolo de granițe trebuie să privească dincolo de orizont, să știe ce urmează, să poată preveni atacurile împotriva cetățenilor săi. Trebuie să poată anticipa surprizele. În lipsa unui serviciu de informații puternic, inteligent și abil, generalii și președinții, deopotrivă, pot deveni orbi și invalizi*”, după cum scrie cu îndreptățire un cunoscut istoric al CIA.

În multe privințe, istoria SUA și a multor evenimente majore din epoca Războiului Rece poate fi bine explicată și înțeleasă pe măsură ce vom cunoaște mai precis, pe cât posibil din surse directe, din mărturii și documente declasificate, raporturile care au existat între președinții de la Casa Albă și serviciile de informații americane, obiectivele puse în fața acestora, misiunile încredințate și modul de executare a lor. La preluarea funcțiilor, majoritatea președinților americani se așteptau ca serviciile de informații „*să rezolve toate problemele*”, pentru ca apoi, nu de puține ori, să-și schimbe opiniile, după cum afirmă un fost înalt oficial al CIA. În multe cazuri, estimările informative ale serviciilor nu erau pe aceeași lungime de undă cu prejudecățile sau ideile preconceptionale ale președinților și atunci colaborarea instituțională trecea prin perioade marcate de neîncredere reciprocă, cu impact negativ asupra activităților desfășurate, în primul rând asupra misiunilor încredințate. Astăzi se cunoaște, de pildă, că președinții precum L. Johnson, R. Nixon, G. Ford sau J. Carter, au detestat serviciile de informații, formulând adesea cuvinte grele la adresa cadrelor și activității

acestora. În schimb, opiniile sunt aproape unanime că George Herbert Walker Bush, director al CIA în anii 1976-1977, apoi vicepreședinte al SUA în timpul lui Ronald Reagan (1981-1989) și președinte la Casa Albă (1989-1993), a avut cele mai bune aprecieri la adresa serviciilor secrete americane. Fiu de politician (senator) și el însuși membru al Congresului din partea republicanilor în două mandate, George H.W. Bush a fost numit de Ford la conducerea CIA, după cum susțin voci autorizate, mai degrabă pentru a elimina un posibil rival în cursa prezidențială, decât pentru înclinațiile sale pentru activitățile secrete. La scurt timp, însă, după preluarea acestei funcții, Bush a scris că „*este cea mai interesantă slujbă pe care am avut-o vreodată*”. A apărut cu mult succes interesele Agenției în fața unor concurenți reductabili, cum au fost secretarul pentru apărare, D. Rumsfeld, dar mai ales de imixtiunile celor două Camere ale Congresului care au dus la „*deconspirări publice masive ale trecutului și ale operațiunilor secrete în prezent*”, după cum îi scria el președintelui Ford, solicitându-i sprijinul, la începutul lunii iunie 1976. Încă înainte de a câștiga nominalizarea democraților la președinție, în iulie 1976, James (Jimmy) Carter a solicitat informații de la CIA, iar G.H.W. Bush s-a dovedit deosebit de cooperant, furnizându-i viitorului președinte detalii sensibile ale operațiunilor secrete ale CIA în diverse zone ale globului. Bush ar fi dorit să rămână la conducerea CIA și sub mandatul unui președinte democrat, dar Carter l-a preferat în locul său, după mai multe încercări, pe amiralul Stansfield Turner, comandantul flancului sudic al NATO. Dacă l-ar fi menținut în funcție, a afirmat mai târziu Carter, atunci G.H.W. Bush „*nu ar fi devenit niciodată președinte. Cariera lui ar fi luat o cu totul altă cale*”. Dincolo de nota ironică, se pare că decizia lui Carter i-a fost de bun augur lui Bush. Nevoit să plece după 11 luni de la comanda CIA, el avea să afirme cu ocazia despărțirii de la cartierul general al Agenției: „*Sper să pot găsi în anii care urmează o modalitate de a face ca poporul american să înțeleagă acest lucru măreț numit CIA*”.

Anii care au urmat i-au permis într-adevăr lui G.H.W. Bush să cunoască îndeaproape, să comande acțiuni speciale și să beneficieze de rezultatele activităților Agenției. Date fiind antecedentele, este pe deplin explicabil, după cum consemnează mărturiile istorice, de ce victoria în alegeri și investirea, la 20 ianuarie 1989, a lui George H.W. Bush în funcția de președinte al Statelor Unite, au fost considerate motiv de sărbătoare de către CIA. Nu doar că noul președinte era un cunoscător al structurii intime a Agenției, dar îi înțelegea și îi iubea pur și simplu pe oamenii care lucrau în serviciile secrete și activitățile pe care ei le desfășurau. Instalată la Casa Albă, președintele Bush a început să solicite informări zilnice din partea serviciilor

secrete, așa cum va face și fiul său, George W. Bush, peste un deceniu, când se va afla la cârma Statelor Unite. Lui Bush senior îi plăcea să cunoască detalii, iar atunci când informațiile furnizate de CIA nu-l satisfăceau, cerea rapoartele brute primite de la bazele Agenției din diverse țări.

În pofida unor succese incontestabile ale serviciilor de informații americane, George H.W. Bush a fost și martorul unor eșecuri usturătoare atât cât s-a aflat la comanda acestora, cât și ca vicepreședinte sub Ronald Reagan, iar apoi ca președinte. Încrederea sa în capacitatea serviciilor secrete a rămas însă neștirbită. Până la un punct, când au apărut și nemulțumiri, chiar în primul an de mandat ca șef al executivului. Unul dintre motive? Incapacitatea Agenției de a-l înlătura de la putere pe generalul Manuel Noriega, din Panama.

Republica Panama, o țărișoară din America Centrală (mărginită de Marea Caraibilor, Columbia, Oceanul Pacific și Costa Rica), cu o suprafață de aproape o treime din cea a României și cu o populație de zece ori mai mică, are o valoare geostrategică deosebită prin poziția sa și, mai ales, a Canalului interoceanic de 143 km, concesionat în favoarea SUA încă înainte de finalizarea și inaugurarea sa, la începutul Primului Război Mondial. Din 1983, puterea din Panama este exercitată de o dictatură militară condusă de un general aflat pe statele de plată ale CIA încă de la începutul anilor '50. Acesta își conduce țara și poporul cu mână de fier, fiind considerat în multe cercuri interne și internaționale un *dictator*. Dictator, dictator, dar americanii nu au ezitat niciodată să se sprijine și pe astfel de persoane atunci când acestea au demonstrat loialitate deplină și au reprezentat un garant al intereselor SUA în propria țară și în regiune. Iar generalul Noriega s-a dedicat trup și suflet apărării intereselor Statelor Unite ale Americii, fiind prieten și vizitator frecvent al unor înalte personalități politice de la Washington. Dincolo de comportamentul său dictatorial, Noriega avea și alte apucături: îi plăcea să adune bani din trafic de droguri, iar la un moment dat s-a lăcomit să livreze asemenea ierburi, prin rețele ale crimei organizate, chiar și cetățenilor americani, pe teritoriul SUA. O greșeală capitală, care îl va costa puterea și libertatea. Alertat de comportamentul criminal, mai mult decât de cel dictatorial, al lui Noriega, în februarie 1988 un tribunal din Florida îl pune pe generalul panamez sub acuzare, acesta fiind supranumit chiar *rege al cocainei*. Din acest moment, nenorocirile se țin lanț.

Noriega se simte încă tare pe poziție, datorită relațiilor sus-puse de la Washington, în primul rând la CIA. William Casey, șeful Agenției în perioada 1981- ianuarie 1987, sub Ronald Reagan (președinte) și George H.W. Bush (vicepreședinte), îl primise în fiecare an pe Noriega la cartierul general din Langley, iar cel puțin odată îl vizitase în Panama. Ambasadorul

SUA din acea perioadă în Panama, Arthur H. Davis Jr, afirma că W. Casey îl vedea pe Noriega „ca pe un protejat”. În 1988, pe timpul campaniei pentru alegerile prezidențiale, candidatul republican Bush a fost întrebat de oponentul său democrat (M. Dukakis) dacă s-a întâlnit vreodată cu dictatorul Noriega, pus deja sub acuzare de justiția americană. Bush a negat, dar existența unor fotografii dovedeau că acesta a mințit. Relația cu dictatorul panamez devenea tot mai stânjenitoare și trebuia să i se pună capăt cât mai repede. Dar cum? Casa Albă a ordonat Agenției în două rânduri, în 1988, să găsească o modalitate de a-l îndepărta pe Noriega de la putere. Dar CIA, „care se folosea de el atâta timp, nu voia să încheie relația”, după cum a afirmat Robert Pastorino, un fost angajat civil al Pentagonului și membru al Consiliului de Securitate Națională, care îl întâlnește și el în mai multe rânduri pe Noriega în perioada respectivă.

La începutul anului 1989, după preluarea mandatului de președinte al SUA, George Bush a ordonat din nou CIA să încheie socotelile cu Noriega, dar Agenția a ezitat și de această dată să ducă la îndeplinire ordinul. Explicația era destul de simplă: vechii prieteni din CIA și din armată ai lui Noriega, printre care și generalul Vernon Walters, ambasador la ONU și fost director adjunct al Agenției, nu voiau cu niciun chip ca liderul panamez să depună mărturie despre ei, sub jurământ, în fața justiției americane.

O a patra acțiune ordonată CIA de Casa Albă s-a concretizat în cheltuirea a 10 (zece) milioane de dolari pentru susținerea forțelor de opoziție împotriva lui Noriega, la alegerile din luna mai 1989. Acțiunea s-a soldat cu un nou eșec. Dictatorul din Panama controla atât de sever situația, încât părea de neclintit. Președintele Bush s-a înfuriat și a început să exprime critici aspre la adresa CIA și a directorului acesteia, William Webster, anterior fost judecător federal și director al FBI timp de nouă ani. Bush reproșa CIA că este informat mai bine și mai prompt de CNN despre ce se întâmplă în Panama și a început să discute cu secretarul pentru apărare, Dick Cheney, despre înlăturarea generalului Noriega printr-o lovitură de stat. Eșecurile repetate ale CIA de a-l înlătura pe general l-au determinat pe George H.W. Bush să aprobe o a cincea operațiune sub acoperire în Panama. De această dată, s-a decis o invazie de proporții, „cea mai mare operațiune militară de la căderea Saigonului încoace”, după cum notează un jurnalist american. În decembrie 1989, în săptămâna Crăciunului, scrie același ziarist, „bombe plasate în Panama City, au transformat periferiile orașului în dărâmături, în timp ce soldații Forțelor Speciale au pătruns în capitală”. Confruntările armate s-au soldat, după unele surse, cu moartea a 23 de americani și a mai multor sute de civili panamezi. După două

săptămâni, generalul Manuel Noriega a fost capturat, arestat și transportat în cătușe în SUA (Miami), ca prizonier de război.

A urmat procesul în cadrul căruia, deloc surprinzător, CIA a pledat ca apărător în favoarea dictatorului. Don Winters, șeful rezidenței CIA din Panama, a depus mărturie în fața tribunalului american, aducând argumente esențiale pentru cauza lui Noriega: acesta a fost *legătura de încredere a Agenției între SUA și Fidel Castro; un aliat loial în războiul împotriva comunismului din America Centrală; un element de bază al politicii externe americane*. Don Winters a ținut să menționeze și faptul că, la solicitarea americană, Noriega i-a oferit adăpost chiar și fostului șah al Iranului, în perioada exilului acestuia. Apărătorii lui Noriega au admis în proces că, pentru activitățile desfășurate în favoarea intereselor americane, SUA i-au oferit dictatorului stipendii în sumă de *cel puțin 320 000 dolari*. În pofida acestor argumente, tribunalul a reținut totuși opt capete de acuzare și l-a condamnat pe dictator, în 1992, pentru *trafic de droguri, spălare de bani și escrocherie*. Datorită mărturiilor reprezentantului CIA, pedeapsa pronunțată (40 de ani închisoare) pentru Manuel Noriega, ca prizonier de război, a fost redusă cu zece ani.

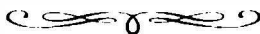
***

O ciudată coincidență a făcut ca invazia militară americană în Panama, soldată cu un număr important de victime și înlăturarea prin forță de la putere a generalului Manuel Noriega, să se suprapună cu evenimentele sângeroase din România, soldate de asemenea cu un mare număr de victime și cu înlăturarea altui dictator, Nicolae Ceaușescu. La vremea respectivă, datorită atenției generale față de evoluțiile cu totul surprinzătoare din România, lumea a ignorat aproape în întregime semnificațiile invaziei militare americane din Panama și măsura în care aceasta avea motive legale din punctul de vedere al dreptului internațional. Cu toate acestea, la 29 decembrie 1989, Adunarea Generală a ONU a condamnat invazia americană din Panama (75 voturi pentru, 20 împotriva și 40 de abțineri), calificată drept „o violare flagrantă a legislației internaționale”.

Mulți observatori au considerat încă de atunci și consideră și astăzi că nu ar fi fost vorba nici de *coincidență*, nici de vreo *ciudățenie* în privința celor două evenimente ale unui Crăciun însângerat. Dimpotrivă, ar fi fost vorba chiar de o coordonare și o împărțire de roluri între URSS și SUA, care ar purta pecetea mult comentatelor discuții și înțelegeri de la Malta, dintre Mihail Gorbaciov și George H.W. Bush, de la începutul lunii decembrie 1989. Mulți își mai amintesc, desigur, declarațiile publice din perioada respectivă ale unor înalți reprezentanți ai Americii (*înlăturarea lui Ceaușescu este doar o chestiune de timp*, anunțase George Bush, iar

secretarul său de stat, James Baker considera *justificată* o intervenție militară sovietică și a Tratatului de la Varșovia în România). Pe scurt, era vorba de înlăturarea prin forță a doi *dictatori*. Manuel Noriega a avut totuși mai mult noroc. Justiția americană i-a dat acestuia dreptul la o apărare corectă și a ținut seama de argumente rezonabile pentru a-i cruța viața. Nicolae Ceaușescu, spun unii, nefigurând pe statele de plată ale CIA și nici ale KGB și nefiind nici măcar traficant de droguri sau lider al vreunei rețele de crimă organizată (în cazul în care, desigur, o politică nesăbuită de înfometare a populației nu este asimilată *crimei organizate*), a fost condamnat la moarte și executat. Motivele invocate de Tribunalul excepțional improvizat după model iacobino-bolșevic (*trădare a idealurilor socialismului, subminarea economiei naționale, 60 000 de morți...*) sunt bine cunoscute de cititori. Dar deosebirile nu se opresc aici. Din respect pentru cetățenii americani și în scopul informării corecte a acestora, CIA și forurile politice de decizie americane au găsit de cuviință să declassifice documente și acțiuni clandestine (*sub acoperire*) legate de evenimentele din Panama, iar tribunalul american a stabilit chiar o reevaluare a cazului Noriega și organizarea de audieri pentru *bună purtare* în 2007. În 2010, Noriega a fost extrădat în Franța, pentru a ispăși o altă condamnare pentru *crime și spălare de bani*. În 2011, francezii l-au extrădat în Panama, unde acesta a suferit o altă condamnare pentru crime comise în trecut. În iunie 2015, Noriega și-a cerut scuze la un post de televiziune poporului panamez.

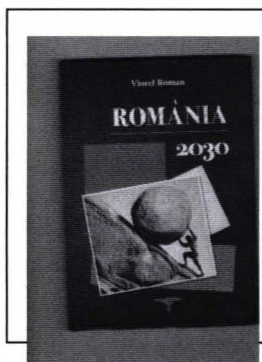
În România nu s-a întâmplat nimic de felul acesta. Până acum. Poate după redeschiderea *dosarului revoluției* și clarificarea deplină a acestuia, cetățenii români vor avea și ei parte de o informare corectă și cât mai completă asupra evenimentelor pe care le-au trăit.

O CARTE... CA TOATE CELELALTE!

Petru Neghiu

Distinsul nostru colaborator, membru al Consiliului Științific al revistei Periscop, profesorul Viorel Roman, nu pregetă să-și publice punctele de vedere proprii, precum și ale altor prieteni asupra devenirii societății românești după evenimentele de la sfârșitul anului 1989. Apreciind, în ultima vreme că acel moment ar fi trebuit să constituie o dezlipire (ruperea, ar fi fost mai necugetată!!!) de o epocă istorică, cea postbelică, pe care alții, uitând că pensiile lor au ca fundament economico-financiar, „*construcția socialismului*” la care au trudit vârtos, o hulesc, pentru că, vezi Doamne, n-au putut să hălăduiască, precum românii din zilele noastre, pe potecile Europei, nici să juisseze în fața emisiunilor pornografice ale televiziunilor. Oricum, domnul Roman se ține de promisiunea ce și-a făcut-o, aceea de a edita cel puțin o carte pe an (uneori, mai multe) în care să-și strângă multiplele intervenții, cele mai multe din zona *on-line*, între copertile unor cărți, din nefericire de foarte multe ori neglijent tehnoredactate.

Așa se face că în ultima vreme, domnul Roman, „*targetat*” pe viitorul creștinismului în Europa, dar și în lume a „*scos*” vreo patru cărți: „*România 2015. Papa Francisc*”, „*România 2030*”, „*Europa creștină*” și „*Biserica – statul*”. Ne-am oprit la aceste „*culegeri*” de intervenții din zona virtuală, cum spuneam, pentru că ele proiectează evoluția gândirii autorului, într-un răstimp destul de scurt, cu privire la ceea ce este și ceea ce ar trebui să fie „*România europeană*”.

Nu că țărișoara noastră nu ar face parte, geografic, din latinul continent, dar profesional insistă, cu obstinație, ca să nu spunem cu obsesie, că românii nu sunt decât de jure în Europa (UE, căci, de facto ei ar fi încă orientați, prin condiția lor ortodoxă, către orientalismul greco-constantinopolitano-pravoslavnic, practicând antioccidentalismul și chiar antisemitismul (repetăm, ce i-am mai spus autorului, că „*La France juive*”, a apărut în Franța sfârșitului sec. XIX, constituind bazele ideologiei antisemitismului – în context, amintim și Afacerea Dreyfuss!!). Încât „*moldo-valahii*” (altă expresie obsesiv-jignitoare vehiculată în condițiile amintite), „*Bucureștiul merge pe linia greco-fanariotă*” (pag.38). Cu

disperare, domnul Roman se revoltă în ultima carte că „Statul român refuză să devină o dioceză a Romei!” Dar, de ce să fie așa, câtă vreme atât ortodoxia cât și catolicismul provin din aceeași biserică primară (cum remarcau Papa Francisc și Patriarhul Kirill, între două avioane, pe aeroportul din Havana!), adică dintr-un cult „contemplativ” (cu diferențe de intensitate, în timp și spațiu)? Dacă ar fi să ne detașăm de contemplare, atunci să urmeze și Roma și Constantinopolul și Moscova (adică cele trei „Rome”) pilda protestanților, a lui Luther (care de altfel, se află încă sub anatema Vaticanului, pentru Schismă!) cu așa-numita etică protestantă a muncii. Zic să nu-i prea lăudăm pe călugării ordinelor catolice din primele veacuri și nici de azi (de fapt de prin veacurile V – X, mult după apariția monahismului în Răsărit), căci sub pulpana „implicării” în social au acumulat averi colosale, au culminat cu cruciadele și cu jefuirea lăcașelor de cult răsăritene!!!

Spuneam într-un articol din numărul anterior al revistei *Periscop* că întâlnirea Francisc – Kirill și sinodul panortodox nici măcar nu vor însemna o accelerare a realizării unității creștine, necum să ducă la entuziasm, cum face autorul (pag.67) care tranșează, în context, că „o modernizare a lumii greco-pravoslavnice, fără, sau chiar împotriva Occidentului, este greu de imaginat” (pag.68). Mai mult, a o „ține langa” că ”România este condusă de partidul Moscovei – PMR, PCR, FSN, PDSR, PSD, PC, USL – cu omul lor providențial Ion Iliescu” (pag.24), că „subordonarea moldo-valahilor – a lui Ponta față de Putin – e firească, ambii se vor ”rege și preot” (pag.68) și că, vezi Doamne, așa zisul plagiat al lui Ponta este de neacceptat: dar, cu ce a afectat plagiatul economia națională, societatea? Dar plagiatul lui Kovesi – mult mai grav decât al lui Ponta – nu este tot plagiat (chiar dacă a fost „achitată” de CNADTCU), mai cu seamă că „titulara” acestui plagiat parafat la Timișoara, taie și spânzură printre români, mult mai drastic decât Ponta?! Hai, s-o lăsăm jos că „măcăne” și, mai ales, „se învață în brațe”, cum spunem noi dâmbovițenii, chiar și cei proveniți din „orientații de secole spre Occident”, alde ardelenii.

O precizare este necesară, nu de alta dar am mai făcut-o: așa-numita ridicare reciprocă a anatemei din 1965 nu este operantă decât între Patriarhia de la Constantinopol și Roma, „Bisericile Locale”, naționale, nu au validat-o. Încât „perspectivele reformei unității creștine de la Vancouver la Vladivostok” (pg.69) sunt departe, dacă nu chiar se îndepărtează, iar respirația creștinismului „cu doi plămâni” (mai degrabă a cretinismului !!) este tuberculoză curată dacă adepții alegației nu ne dau și răspunsul la întrebarea pe care i-am pus-o noi mai de mult domnului dr. Roman și care,

se vede treaba că îi preocupă și pe alții, adică unde (cine) este „creierul” care reglează respirația celor doi plămâni?!

Așa încât, „*cu handicapul lor ortodox*”, românii rămân (sau nu) în „*actuala*” Uniune Europeană? Problema este dacă chiar UE mai.. „*rămâne!*” Surprinde opinia domnului Corneliu Vlad (Curentul info. 25.09.2016) că „*Viorel Roman este omul care nu are cu cine polemiza.*” Nu credem că trebuie să polemizăm cu dl. Roman pentru a-i spune cât de „*în van*” sunt susținute idei precum cea a ciocnirii civilizațiilor, respectiv a religiilor pe crestele pleșuve ale Carpaților românești, de unde concluzia că românii din Ardeal sunt occidentalizați la maximum, numai pentru că majoritatea din cei 150.000 de greco-catolici din România locuiesc în această parte a țării. Sau că „*unitatea creștină*” trebuie refăcută pe fundamentul „*codului canonic romano-catolic, astăzi dreptul comunitar UE*”. N-are nimic primăria cu prefectura, ca să nu spunem ceva mai urât, câtă vreme și mult iubitul de către domnul profesor Roman, Papa Francisc și mult-putinistul Kirill au spus clar în mai multe punct din Declarația lor comună că unitatea creștină trebuie realizată pe temeiul „*moștenirii comune*” a bisericii primului mileniu creștin. Uniunea Europeană eșuează nu din cauza lipsei unității în credință, ci din cauza călcării în picioare a elementului național al fiecărui popor, a impunerii unor reguli și „*acquis-uri*” care se potrivesc precum nuca în perete cu mult hulitul „*specific național*”.

Distinsul profesor, istoric Ioan Aurel Pop, rectorul Universității „*Babeș-Bolyai*” din Cluj-Napoca spunea într-o emisiune la un post de televiziune că România aleargă să ajungă din urmă Occidentul, încât preiau fără discriminare, atât cele bune, cât mai cu seamă cele mai „*tari*” tare ale societății vestice. Ar trebui, spune domnia sa, ca românii să țină la valorile lor specifice naționale, singurele care fac diferența și care aduc stima și aprecierea celorlalți.

Încheiem cu „*încheierea*” domnului Corneliu Vlad, citat mai sus: „*oricum, redevabilii polemisti de pe Dâmbovița nu se prea grăbesc să încrucișeze floreta cu aguilul, dar nu neapărat invulnerabilul/infailibilul autor (tot român) de pe țârmurile nordice. Cei care-i mai spun câte ceva sunt mai ales cei care-i reproșează acuratețea textului tipărit, greu egalabila neglijență ortografică, gramaticală, statistică, editorială etc. instrumente și ele ale provocării cititului.*” Dar nu prin asta ne incită în primul rând dr. Viorel Roman. De fapt, stau și mă întreb: oare ne incită? Sau, cum ne știm, așa rămânem: „*la toate rece*”?

CUVÂNT DE
ÎNVĂȚĂTURĂDUMNEZEU ÎNGĂDUIE
SUFERINȚELE SPRE A NE
ÎNVĂȚA BINELE ȘI A NE
ÎNDREPTA

Preot Mirel Vârtejanu

Mulți oameni suferă cumplit și îndură multe greutăți și lipsuri, neavând din ele niciun folos sau ușurare, pentru că nu își îndreaptă atenția spre adevărata lor pricină, nu rareori și împotriva lui Dumnezeu Însuși. Dumnezeu îngăduie aceste ispite pentru îndreptarea lor și prin ele, ca printr-un glas din cer, le arată clar voia Sa, ca și cum ar spune: „*Eu voiesc să simțiți aceste lovituri*”, însă oamenii, astupându-și parcă urechile, sunt nemulțumiți de aceasta și, de ar putea, cu bucurie s-ar îndepărta de aceste lovituri. Și, iată, aceasta este voia lor, potrivit întru totul voii dumnezeiești. Toată izbânda noastră în viața creștinească depinde de cum supunem voia noastră proprie voii lui Dumnezeu. Cu cât mai sinceră va fi supunerea noastră față de voia lui Dumnezeu, cu atât mai mare și mai roditoare va fi izbânda vieții noastre creștinești. Absolut nimic (afară numai de păcate) nu se petrece în lume fără voia lui Dumnezeu. Întâmplarea (ursita), fericită sau tristă, nu este ceva esențial, ci este fantezia păgânilor, care au născocit-o, în nebunia lor, pe o oarecare Fortuna.

Înțelepciunea creștină respinge cu desăvârșire această zeitate: binele și răul, viața și moartea, sărăcia și bogăția depind numai de Domnul. Acest lucru reiese din Sfânta Scriptură, unde este lămurit cât se poate de clar (ca axiomă). Totul în lume, chiar și ceea ce în aparență este rău (afară de păcat), se întâmplă după voia lui Dumnezeu. Explicație: Începutul răului (în sens propriu) este păcatul. În fiecare păcat sunt incluse: 1) cauza, care îl produce și 2) urmările lui inevitabile, îndreptarea lui, în general, prin amenințare, pedepsire și, în sfârșit, prin chinuire. Cauza păcatului este fățarnicia sau samavolnicia păcătosului mândru; iar pedepsele, în general (atât cele de îndreptare, cât și cele chinuitoare), fiind urmările cumplite ale cauzei păcatului, vin din voia lui Dumnezeu, ca pricină nu a păcatului, ci a îndreptării sau a nimicirii lui. Așadar, de vom înlătura din conceptul păcatului pricina lui (fățarnicia, samavolnicia), nu va mai exista niciuna dintre urmările lui cumplite sau rele care nu s-ar produce după voia lui Dumnezeu sau ar fi nedorite de ea.

Toate nenorocirile și durerile omenești vin, într-adevăr, din voia lui Dumnezeu pentru atingerea Țelurilor drepte ale Proniei Dumnezeiești; numai păcatul este potrivnic lui Dumnezeu (așa cum răul este potrivnic binelui sau minciuna este potrivnică adevărului), dar este îngăduit de Dumnezeu pentru neîncălcarea voii personale a omului sau a libertății ei. De aceea, această voie a lui Dumnezeu, ce îngăduie păcatul, se mai numește economie sau Pronie Dumnezeiască. Iar tot ceea ce în sens obișnuit numim rău (afară de păcat, care este răul în sens absolut), vine din voia lui Dumnezeu (în accepțiunea teologică). Acest principiu fundamental trebuie să-l ținem bine minte, pentru că este foarte înțelept, folositor și cucernic să gândim că orice rău, necaz sau nenorocire sunt pentru noi o pedeapsă mântuitoare, trimisă nouă de Dumnezeu; dar nu Dumnezeu este pricina vinovăției noastre, adică a păcatului nostru, ce atrage în mod inevitabil după sine pedepsirea după dreptatea lui Dumnezeu. De aici reiese următoarea concluzie: pentru că totul în lume se săvârșește după voia și porunca lui Dumnezeu, datoria noastră este să primim totul, fără cârtire, din mâna lui Dumnezeu și să ne supunem cu desăvârșire Lui sau voii Lui celei întru-tot-sfinte; și astfel vom pune de acord voia noastră cu voia Lui dumnezeiască, neatribuind nimic din lume (din univers) întâmplării oarbe, ca păgânii de demult. Ei fiind întunecați de întunericul politeismului, atribuiau bunăstarea omenească fie anumitor zeități, fie întâmplării oarbe, fie, în sfârșit, neatenției și relei intenții a omului, ca celei dintâi cauze a fericirii sau nefericirii lor.

Aceste idei monstroase ale anticilor sunt foarte nepotrivite creștinilor și trebuie să fie respinse de ei, ca și părerile de rău, care sunt exprimate în felul următor: *„aceasta sau aceea mi s-a întâmplat, pentru că acesta sau acela e cuprins de ură asupra mea sau mi-a făcut rău prin învinuire nedrepte și clevetiri; totul ar fi fost altfel dacă acela ar fi fost binevoitor față de mine și ar fi intervenit pentru acest lucru, neprecupețind niciun efort.”*

Deșarte sunt aceste plângeri, nesăbuite și fără rost sunt aceste cugetări și, dimpotrivă, mult mai înțelept, mai adevărat și mai cucernic este să cugetăm și să spunem despre tot ceea ce se întâmplă: *„Domnul a rânduit așa”*; fiindcă tot ce este bun și rău, precum am observat mai sus, vine din voia lui Dumnezeu.

Mulți se înșală, crezând în cumplita lor ignoranță că numai răul, ce rezultă din cauze firești (cum ar fi: inundațiile, cutremurele, recoltele slabe, surpările de pământ, scumpirea alimentelor, fenomenele atmosferice nefavorabile, epidemiile și moartea năprasnică) vin din voia lui Dumnezeu, deoarece în mare parte, aceste nenorociri nu au legătură directă cu păcatul. Însă faptele rele, pricinuite de intenția nelegiuită a omului, de nedreptate

(cum ar fi: vorbele de ocară, batjocurile, înșelătoriile și prefăcătoriile, hoțiile, jafurile, tâlhăriile, omorurile ș.a.m.d.) se întâmplă, după părerea celor pomeniți mai sus, fără îngăduința voii lui Dumnezeu și a Proniei Lui, ci numai din răutatea omenească și din voia pervertită a omului, care singură îi pricinuieste și îi face aproapei său tot răul. De aceea, nu numai în vremurile demult apuse, ci și în vremurile de acum, nu rareori, se aud plângeri de felul acesta: „*Lipsa hranei și a mijloacelor de întreținere a vieții nu vine de la Dumnezeu, ci de la lacomi*”; plângerile acestea sunt plângerile unor oameni care nu îl cunosc pe Dumnezeu și nu se tem de El.

Cine își dorește în toate numai ceea ce dorește Dumnezeu, acela a intrat deja în Rai. Trebuie să credem fără să ne îndoim și să ținem bine minte că tot ceea ce se întâmplă, în general, în lume și, în special, cu noi înșine, se datorează Proniei Dumnezeiești, care îndreptând greșelile noastre, duce în cele din urmă totul spre desăvârșirea și fericirea noastră prin acele mijloace pe care Dumnezeu voiește să le folosească, după judecățile Lui cele negrăite și nepătrunse de noi.

CEL CE ÎNSEALĂ

(Pildă)

Cu mult timp în urmă, a trăit un boier tare bun. Într-o zi, l-a chemat la el pe un țăran și i-a spus: *Uite, omule, fiindcă știu că familia ta o duce destul de greu, vreau să te ajut. Îți dau de muncă și te plătesc foarte bine. Vrei să lucrezi pentru mine?* - Sigur, boierule, a răspuns omul bucuros. - *Ce trebuie să fac?* - *Să-mi construiești o casă, la marginea pădurii.*

Țăranul a plecat bucuros și s-a apucat de treabă. Boierul îi dădea bani pentru tot ce trebuia să cumpere, însă omul ce și-a spus? *Și așa nu mă vede, ce-ar fi să-l înșel!* Și în loc să facă așa cum ar fi trebuit, a început să cumpere lucruri ieftine și proaste și să cheltuiască banii ce îi rămâneau. Când a terminat, casa arăta tare frumos pe dinafară, dar țăranul știa că n-o făcuse bine și că, destul de repede, ea se va strica. Când i-a arătat casa boierului, acesta i-a spus: *Fiindcă știu că tu și familia ta locuiți într-o cocioabă mică, îți fac cadou această casă.*

Acum și-a dat seama omul de greșeala lui. A vrut să-l înșele pe altul și, de fapt, singur s-a înșelat. Dacă ar fi fost cinstit și și-ar fi văzut de treabă și-ar fi făcut un bine lui și familiei sale. În sinea lui, omul s-a jurat să nu mai înșele niciodată pe nimeni.

„După cum ne purtăm noi cu aproapele, așa Se va purta Dumnezeu cu noi”.

(Sfântul Ioan Gură de Aur)

DRAGOSTEA DOMNULUI

Se spune că, odată, un om mergea prin deșert. Nu mai putea de oboseală; nu mâncase nimic de mai multe zile, apă nu mai avea, iar soarele puternic îl topea cu razele sale de foc. În afară de întinderea nesfârșită de nisip dogoritor, nu se vedeau decât urmele omului, urmele pașilor săi.

Deodată, însă, omul a observat că alături de el au apărut și alte urme, ca și când mai era cineva, o persoană ce mergea odată cu el și ale cărei urme le putea vedea alături de ale sale. Speriat, a strigat: *De ce sunt patru urme în nisip, când eu sunt singur? Cine ești și de ce nu te văd?*

O voce i-a răspuns: *Sunt Dumnezeu! Nu ești singur, fiindcă Eu merg alături de tine. Astfel, vei fi ocrotit de orice rău și vei ajunge cu bine la capăt!* Omul a căzut în genunchi și i-a mulțumit Domnului că s-a îndurat de el, după care și-a continuat drumul, convins că acum va reuși. Și a mers, a mers, până când într-un final a simțit că nu mai poate face un pas măcar. Căzut în genunchi, a privit în spate și...ce i-a fost dat să vadă? Pe nisip, nu se vedeau decât urmele pașilor săi. *Doamne, a spus omul îndurerat, de ce m-ai părăsit, de ce nu sunt decât două urme în nisip?!* Aceeași voce i-a răspuns cu blândețe: *Pentru că până acum, Eu te-am dus în brațe.*

Adormind, omul nostru a simțit ceva rece și a deschis ochii. Visase. Toropit de oboseală, încins de lumina soarelui, căzuse în nisip, ajuns la capătul puterilor. Dar, în timpul somnului, fusese găsit de o caravană. Câțiva negustori îl ridicaseră și îl stropiseră cu apă. Atunci când a simțit apa rece pe față s-a trezit, amintindu-și de visul său.

Binecuvântat să fie Domnul, a strigat omul. Cum de m-ați găsit? - Am văzut niște urme în nisip și ne-am dat seama că cineva s-a rătăcit. Erau urmele tale. - Voi credeți că urmele mele v-au adus aici? Nu, Dumnezeu, Care S-a îndurat de suferința mea, El v-a călăuzit pașii spre mine, altfel aș fi murit.

Sunt unii oameni care nu văd că Dumnezeu se îngrijește de ei. Nu văd că Domnul, din iubire, caută mereu să-i ajute. Ei uită de Dumnezeu și de cele sfinte, dar Dumnezeu nu uită niciodată de ei.

„Chiar dacă noi ne îndepărtăm de Dumnezeu, Dumnezeu rămâne mereu aproape de noi”.

(Sfântul Ioan Gură de Aur).

MOZAIC
CULTURAL

**O carte eveniment:
„TRANSILVANIA NOASTRĂ
DE VEGHE”**

Ion Brad

Recent apărută la prestigioasa editură „Școala Ardeleană” din Cluj-Napoca, această nouă și admirabilă carte se adaugă unui lung șir de titluri publicate de unul dintre cei mai tineri academicieni români, Ioan-Aurel Pop. Dar, poate că nu toți cititorii noștri cunosc personalitatea autorului volumului prezentat aici, astfel că reproduc acest sumar și grăitor *Curriculum vitae*:

„Ioan-Aurel Pop este istoric român, profesor universitar și membru al Academiei Române. Director al Centrului de Studii Transilvane al Academiei Române, a condus și Institutul Cultural Român din New York (S.U.A.), precum și Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția (Italia). Din martie 2012, este Rectorul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Din 2015, este președintele Comitetului Național al Istoricilor din România și reprezentantul României în Comitetul Internațional de Științe Istorice. Membru în diverse academii și organizații științifice naționale și internaționale, Visiting Professor al unor universități din S.U.A., Franța și Italia, acad. prof. dr. Ioan-Aurel Pop este, de asemenea, autor a peste cincizeci (50) de cărți, tratate și manuale și a peste trei sute (300) de studii și articole, publicate la edituri de prestigiu și în periodice din peste 20 de țări din Europa, America și Asia. Temele predilecte de cercetare fac parte din domeniul istoriei medievale și moderne timpurii: instituții ale Transilvaniei, relații între Țările Române, națiunea medievală, raporturi româno-maghiare, paleografia latină și limba latină ca limbă a izvoarelor.”

Sumarul cărții este extraordinar de bogat, alcătuit din 20 de capitole. Iată titlurile lor: *Argument pentru Transilvania sufletului meu; Ce este Transilvania; Școala Ardeleană și națiunea română din Transilvania în Secolul Luminilor; Dimitrie Cantemir și Transilvania. Câteva considerații; Românii și România în Europa: Între Occidentul latin și Orientul bizantin; Marea Unire și Sărbătoarea Națională; „Maramureșul... intrând pe furiș la moldoveni”. Reflecții pe marginea unei idei de unire românească din secolul al XVI-lea; Contribuția transilvănenilor la fondarea Academiei Române; Istorici transilvăneni la Accademia di Romania din Roma în perioada interbelică; Câteva evocări; Câte ceva despre români și maghiari*

în trecut; Influența modelelor germane și germanofone asupra românilor. Câteva considerații; Miturile naționale și educația românilor prin istorie; Poezia lui Eminescu și Evul Mediu românesc; Eminescu și străinii. O reconsiderare; Să ne amintim de marii istorici: Hadrian Daicoviciu (1932-1984); Pompiliu Teodor. O evocare prin vorbe și fapte antologice; Ștefan Pascu. O evocare; Despre educația prin limbă și istorie; Povestea unui manual unic de educație europeană; Atentatul împotriva educației naționale și consecințele acestuia; Vocația occidentală a românilor.

Stăpân și maestru pe substanța studiilor sale, istoricul este dăruit cu harul oratoriei, dar și al scrisului elegant, modern, de nivel academic, dar și accesibil cititorului obișnuit. Ca argument, reproduc acest eșantion, definitoriu prin conținut și stil: „*Transilvania* este un cuvânt simfonic, deoarece sunetele sale par să rostească în același timp, în perfectă armonie, o melodie plăcută auzului. Izul arhaic și misterios al termenului se revarsă și asupra locurilor denumite astfel, înnobilându-le cu atributul eternității. Prozaic spus, Transilvania este o provincie istorică, regiune a României, parte integrantă a României și efigie a identității românești. Dar, sub aspect oficial cel puțin, nu a fost întotdeauna așa, iar ceea ce a fost trebuie să fie cunoscut. Referirile la Transilvania s-au adunat în timp, multe, deopotrivă literare, științifice și istorice, scrise cu sufletul și cu mintea, chiar dacă autorii nu au avut întotdeauna cele mai generoase și altruiste intenții.

De la începuturile istoriei, Transilvania a fost „un loc de ispititor belșug și de trecere a oștilor”, cum ar fi zis Nicolae Iorga. S-au perindat pe aici multe neamuri, între care mai cunoscute și mai statornice sunt dacii, romanii (latinofonii), daco-romanii, slavii, românii, ungurii, secuii, sașii. S-au succedat și multe stăpâniri, regimuri politice, dominații, dintre care nu lipsesc a Imperiului Roman, a imperiilor stepei, a voievozilor Gelou și Gylas, a Regatului Ungariei, a Imperiului Otoman, a Imperiului Habsburgic. Din 1918, Transilvania aparține României, nu pentru că ar fi fost cucerită de Regatul României de-atunci, nici datorită drepturilor istorice ale României, nici ca urmare a deciziei marilor puteri, nici ca rezultat al nobleței românilor care s-ar trage din romani – civilizatorii lumii de odinioară etc. Transilvania aparține României dintr-un motiv simplu, acceptat destul de recent în dreptul internațional: românii reprezentau și reprezintă majoritatea absolută a locuitorilor acestei țări, iar voința românilor la 1918 a fost unirea provinciei cu România. Această voință a majorității coincidea și coincide cu dreptul popoarelor la autodeterminare, drept recunoscut în ianuarie 1918 de Congresul S.U.A., la propunerea președintelui Woodrow Wilson. Acest principiu fundamental a fost apoi recunoscut de toate puterile învingătoare în Primul Război Mondial. Prin urmare, românii s-au încadrat în 1918 în

ordinea mondială de drept de atunci, ceea ce a determinat Conferința de Pace de la Paris, din 1919-1920, să nu facă altceva decât să valideze hotărârea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, ca și deciziile similare, luate anterior (în același an 1918) la Chișinău și Cernăuți. Deși lucrurile nu au fost atât de simple cum sunt rezumate aici, apartenența Transilvaniei la România se bazează nu pe o conjunctură trecătoare, ci pe realități măsurabile și incontestabile. O dovadă în plus în acest sens este faptul că și după Al Doilea Război Mondial – timp în care aproape jumătate din marea provincie istorică fusese dată de Germania și Italia Ungariei –, pornind de la aceleași realități etno-demografice, granița de vest a rămas neschimbată, pe vechile aliniamente, stabilite (cu greu) în anii 1918-1920.

Prin urmare, Transilvania este parte integrantă a României, iar acesta este un dat care nu mai suportă discuții.”

Multe, importante și atractive, sunt celelalte capitole, dar eu mă opresc, la o chestiune de interes, venind din trecut până în zilele noastre: prezența celei de a doua Biserici românești, cea unită cu Roma, și importanța rolului jucat de ea pentru emanciparea și salvarea ființei naționale a românilor din Transilvania. Ca să nu rezum și să bagatelizez cumva problema, apelez din nou la textul autorului: „Formele luptei naționale erau variate, dar pot fi grupate în politice, religioase, sociale și culturale. În plan confesional, se înscriu unirea cu Biserica Romei și mișcarea petiționară condusă de episcopul greco-catolic Inocențiu Micu-Klein (cea din urmă are și vădite conotații politice); în plan politic cert, se află mișcarea petiționară din Transilvania condusă de reprezentanții Școlii Ardelene și numită uneori „mișcarea *Supplex*-ului”; planul social este ilustrat de către răscoala lui Horea (și aceasta, presărată de semnificații politico-naționale); planul cultural se identifică prin iluminismul militant, reprezentat mai ales de activitatea erudită și literară a cărturarilor Școlii Ardelene. Firește, această diviziune a fațetelor luptei de emancipare națională a românilor transilvăneni are un pronunțat caracter didactic, fiindcă planurile enumerate interferă, se topesc unele în altele, se transformă, modelate de marele ideal al libertății de grup, predominant atunci în Europa Centrală și Sud-Estică.

În rândurile de față, ne vom referi aici numai la planul confesional și la cel cultural, strâns legate între ele. Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei a fost, firește, în esența sa, un act religios și ecleziastic, dar cu variate conotații politice și naționale, în funcție de punctele de vedere ale factorilor implicați. Ideea de unire a românilor transilvăneni cu Biserica Romei a fost, din perspectiva Casei de Habsburg, una politică, iar răspunsul unora dintre conducătorii românilor a fost unul național, de forma: ne unim

dacă ne dați drepturi naționale. De aceea, programul de emancipare națională a românilor a fost formulat de un om al bisericii, anume de Inocențiu Micu-Klein, numit (de împărat) episcop greco-catolic în 1729 și înscăunat în 1732. El a elaborat o serie de memorii (numite *supplex libellus*) către puterea politică austriacă și către foruri locale, în care a arătat că a sosit scadența, în sensul că românii s-au unit cu Roma, dar drepturile promise nu au fost acordate; și revine, pretinzând imperativ aceste drepturi: ridicarea românilor din starea de supuși și considerarea lor între națiuni, la egalitate cu acestea; dreptul poporului român de a ocupa și funcții publice, inclusiv în guvern și dietă (în dietă era un singur român, episcopul), de a învăța carte și meserii în proporție cu numărul său; ușurarea situației țărănimii și ameliorarea generală a tuturor categoriilor sociale ale poporului său oprimat. Argumentele episcopului pentru acordarea drepturilor națiunii sale erau moderne și logice: românii erau cei mai numeroși locuitori ai țării, ei purtau majoritatea sarcinilor publice, dar de foloase beneficiau alții; românii erau și cei mai vechi locuitori ai țării, fiind urmașii romanilor, colonizați acolo de împăratul Traian. Pentru Inocențiu Micu, condițiile de viață ale națiunii române și moștenirea sa istorică devin arme de luptă politică, iar revendicările sale ajung să fie un adevărat program politic al emancipării naționale a tuturor românilor din Transilvania. Concluzia era: *nihil de nobis sine nobis*, adică să nu se hotărăscă nimic legat de români fără participarea reprezentanților românilor. Aceasta este o altă idee politică modernă, adevărat prolog al teoriilor lui Jean-Jacques Rousseau.

Îndârjit de opoziția și disprețul stărilor și convins de dreptatea sa, episcopul se transformă în lider politic: el convoacă un sinod la Blaj, unde îi cheamă pe reprezentanții cei mai de seamă ai românilor, deopotrivă clerici și laici, greco-catolici și ortodocși, spre a se pronunța în marile probleme ale națiunii. Era, de fapt, o adunare sau reprezentanță națională. Suverana Maria Terezia, iritată de mult timp de acțiunile vajnicului episcop, l-a chemat pe acesta la Viena (1744), l-a supus ilegal unei anchete și l-a amenințat; ca urmare, acesta pleacă pe ascuns la Roma, pentru a se pune sub protecția Papei. Inocențiu Micu-Klein a trăit în exil până în 1768, cu interdicția de a reveni în mijlocul poporului său, dar cu gândul mereu la acesta. Inocențiu Micu-Klein a înaintat zeci de memorii către prelați și capete încoronate pentru îmbunătățirea sorții națiunii sale. A murit în Italia, după un exil de 24 de ani, cu dorința de a aștepta obșteasca înviere în Transilvania natală, în „*mănăstirea*” de el zidită, convins că „*nu poți învia cu adevărat decât în pământul patriei*”. Dorința episcopului-martir a fost împlinită abia după 229 ani, când rămășițele sale pământești au fost aduse de la Roma și înhumate la Blaj, în toamna anului 1997.”

În sfârșit, ca scriitor, mă mai opresc la cele două capitole dedicate poetului nostru național, Mihai Eminescu, supus și el, în ultimele decenii, la cântarul unor adversari ignari, complexați, meschini și antipatrioți. Din introducerea la amplul capitol *Poezia lui Eminescu și Evul Mediu românesc* transcriu acest pasaj: „Se vor întreba, poate, unii ce se poate valoriza dintr-un orizont „paseist” și „autohtonist”, evident „conservator”, care privea trecutul ca pe-o icoană și care idealiza o lume numită astăzi, în mod curent, „barbarie medievală”. Iar pe deasupra, această viziune mai aparține și lui Eminescu, creatorul de care, tot după unii, ne-am fi cramponat iremediabil, fără să vedem progresul, noutatea și necesitatea ieșirii rapide din „patriotismul desuet” și din „naționalismul periculos”. În locul acestor etichete facile este bine să se recurgă însă la analize, iar în locul clișeelelor, ivite din amatorism și teribilism, se cade să se apeleze la cercetarea de specialitate.

Universul poetic eminescian cuprinde o lume infinită, recreată din temelii, situată dincolo de spații și de timpuri, iar istoria omenirii apare în acest univers ca o amplă derulare de pe când „ființă nu era, nici neființă” sau de pe când erau „prăpastie”, „genuine” ori „noian întins de apă”, metamorfozate apoi într-un „punct de mișcare” generator de ordine ivită din „chaos” („*Scrisoarea I*”). Sub aspect spațial, această desfășurare eminesciană pornește de la Carpați și de la Dunăre pentru a poposi pe Rin, la Paris, în lumea scandinavă ori în cea anglo-saxonă a Mariei Tudor și a lui Shakespeare, în mitologia veche germană, printre slavi, la Constantinopol, în Orientul islamic, arab sau persan, pe Indus și pe Gange etc. Dată fiind această nesfârșită cuprindere unitară, este aproape o utopie încercarea de segmentare, de analiză parțială, de desprindere tematică. Și totuși o facem, conștient de riscuri. Și nu o facem ca literați – fiindcă nu suntem și fiindcă, din perspectivă literară, s-a mai făcut și s-a făcut bine –, ci în calitate de istorici, preocupați de statutul trecutului medieval în universul creației poetice eminesciene.”

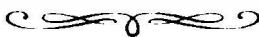
În al doilea capitol, *Eminescu și străinii. O reconsiderare*, savantul intră decis în polemica dintre admiratorii și detractorii lui Eminescu, problemă încă actuală din păcate, folosind și argumentând calm evoluția ei în timp: „Mihai Eminescu, aidoma oricărui om de pe lumea aceasta, a trăit într-o perioadă de timp determinată și a exprimat, în general, ideile epocii sale. Unele dintre aceste idei au valoare perenă, trec peste locuri, oameni și ani, iar altele sunt strict ancorate în prezentul trăit de marele creator. Nu există scriitor, artist sau chiar om de știință care să fi exprimat numai adevăruri, numai sentințe, numai afirmații general-valabile și acceptate. Oamenii de geniu însă – între care se plasează fără nicio îndoială și

Eminescu – au privilegiul de a fi lăsat opere durabile, așezate sub semnul eternității, modele de receptat și de neimitat, surprinzătoare, unice.

Elogiatorii lui Eminescu au fost și sunt foarte numeroși, iar elogiile au îmbrăcat de-a lungul timpului forme variate, de la analize detaliate, realiste și pertinente, până la discursuri ditirambice și encomiastice și la formule sacrosancte, exprimate într-un limbaj de lemn, în expresii stereotipe, lipsite de conținut. Același lucru se poate spune și despre detractori, unii existenți încă din timpul vieții poetului, oameni de diferite calibre, de la Alexandru Macedonski până la Anghel Demetrescu și Alexandru Grama, de la Lucian Boia până la Horia Roman Patapievici. Eminescu a fost ponegрит, la modul josnic adesea, deopotrivă de critici și de adulatori, voit sau întâmplător, atunci când aceștia au vorbit și vorbesc despre opera sa fără a o cunoaște, fără a-i pătrunde sensurile, fără a avea habar despre modul cum se face analiza unei creații și, mai ales, fără a plasa viața și opera lui Eminescu în contextul timpului și spațiului.

Inspirate și binevenite sunt paginile, numeroase și ele, dedicate Europei de azi, cu problemele ei multe și complicate, care nu au ocolit România, inclusiv procesul său de educație.

Prin acest volum mai proaspăt, care îmbogățește și aduce la zi marile probleme ale istoriei naționale și universale, tratate în zeci de alte volume, academicianul istoric Ioan-Aurel Pop, reales în calitatea de Rector al vechii și prestigioasei Universități clujene, devine nu doar un dascăl iubit de învățăceii săi, nu doar un factor activ în viața universitară și academică, dar și un model de luptător pe baricadele adevărului, al cunoașterii și perfecționării ființei umane, în speță a noastră, a românilor, și în mod deosebit a tinerei generații.

**„DESTINE FRÂNTE. PAGINI DESPRE ROMÂNII DIN EST (1917-1954)” –
o carte premiată de Academia Română**

Redacția

În ziua de 16 decembrie 2016, în cadrul unei festivități speciale și conform unor reguli stabilite de multă vreme, Academia Română a acordat premiile pentru lucrările publicate în anul 2014. Cu această ocazie, unul dintre premiile celui mai înalt for științific al țării, care a aniversat în 2016 împlinirea a *150 de ani de activitate în serviciul națiunii*, a fost atribuit, la secțiunea Sociologie, colegului nostru Ioan C. Popa, redactorul șef al revistei „Periscop”, pentru lucrarea *Destine frânte. Pagini despre românii din est (1917-1954)*.

În cadrul ceremoniei de acordare a premiilor, laureații au fost felicitați de membrii Biroului de conducere al Academiei.

Despre această *carte impresionantă*, cum a fost prezentată la festivitatea de premiere, editată în 2014 și cu un sprijin din partea Asociației noastre, am semnalat în revista „Periscop” la vremea respectivă, inclusiv despre primirea deosebit de favorabilă a acesteia de către românii din Republica Moldova și nordul Bucovinei.

Reamintim cititorilor noștri câteva aprecieri cu care lucrarea a fost întâmpinată și în spațiul public din România:

„Literatura noastră de specialitate nu a dispus până la prezenta lucrare de o analiză temeinic fundamentată, din perspectivă sociologică, asupra mecanismelor și instrumentelor de putere privind îndeosebi aparatul de represiune al regimului comunist” (academician **Dinu C. Giurescu**).

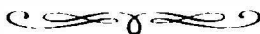
„<Destine Frânte> excelează prin capacitatea analitică de a pătrunde în spațiul obscur al puterii de tip bolșevic. Sub toate aspectele, lucrarea mi se pare nu doar cea mai cuprinzătoare, dar și cea mai originală contribuție a sociologiei răsăritene și general europene la studiul asupra comunismului” (prof. dr. **Ilie Bădescu**, directorul Institutului de Sociologie al Academiei Române).

„O radiografie amănunțită a genezei și a resorturilor intime ale mașinăriei comunismului, care aduce mărturii inedite privind impactul devastator și mutațiile dezastruoase produse de bolșevism și regimul stalinist în spațiul românesc” (conf. dr. **Mihai Milca**, SNSPA).

„Această carte, îndelung documentată și gândită..., depune mărturie pentru o idee fundamentală: puterea politică – benefică sau malefică –, așa cum s-a manifestat în secolul al XX-lea n-a putut, din fericire, să zdruncine din temelii morala elementară; dimpotrivă, destinele frânte au ajuns să semnaleze indestructibilitatea substanței umane, eternitatea, deocamdată, a condiției omului pe pământ” (prof.dr. **Vasile Morar**, Universitatea din București).

„Lectura acestor pagini, parcă impregnate de sudori reci și sânge fierbinte, devine revelatoare chiar și pentru oamenii din generația noastră, trecută și ea prin toate încercările veacului al XX-lea în care ne-am născut și ne-a fost dat să suportăm și apoi să învățăm a surclasa toate încercările, vicleniile, iluziile și decepțiile timpului... <Carte frumoasă, cinste cui te-a scris>, exclama Tudor Arghezi” (**Ion Brad**, Cărțile prietenilor mei, 2014).

„... cartea scriitorului-sociolog Ioan C. Popa, **Destine frânte**, este, în principal, o lucrare științifică... Statistici, grafice, documente glăsuiesc despre genocidul la care au fost supuși românii din Bucovina și Basarabia, cu o ferocitate rar întâlnită... Autorul cercetează acest sinistru tablou al nimicirii condiției umane, cu sobrietatea chirurgului la o lecție de anatomie socio-umană” (**Ion Andreiță**, Bucureștiul literar și artistic, iulie 2016).

Grigore Aldescu – Aldea: EVOCĂRI, ECOURI, AMINTIRI

Dan Sulugiuc

Autorul, este un veteran al serviciilor de informații și, în ciuda vârstei, refuză tihna pensionarului resemnat. Fără odihnă, scrie cu inspirație, convingător abordând, nu odată, aspecte inedite, trăite sau cunoscute datorită funcțiilor pe care le-a îndeplinit. Prezenta culegere de articole *Evocări, ecouri, amintiri* cuprinde materiale scrise și publicate în perioada 2005 – 2015. Articolele surprind realitatea în diverse situații, de la evenimente de prim-plan la subiecte simple în aparență însă cu implicații și conotații majore.

Lucrarea tratează următoarele teme: evenimente istorice, experiența de diplomat în SUA și Japonia, relatări cu caracter documentar, succese și eșecuri. Indiferent de vremurile pe care le-a străbătut și care l-au supus rigorilor unor regimuri politice trecătoare el are puterea de-a fi obiectiv și de a nu renunța. Trăsătura principală a lui Grigore Aldescu - Aldea este energia, ambiția de a nu trece nepăsător pe lângă ceilalți și dorința de a împărtăși din experiența și cunoștințele sale. Grigore Aldescu-Aldea s-a născut la 14 octombrie 1929. În 1962 a fost trimis la post la

Misiunea Permanentă a României la ONU, New- York. A activat în cadrul Comisiei a IV-a, pentru aplicarea Declarației de Independență a țărilor și popoarelor coloniale. Din 1971 până în 1976 a fost numit atașat de presă și imagine a României la Ambasada din Tokyo, Japonia. După revenirea în Centrala MAE, scrie articole pentru *Magazin Istoric* și revistele Centrului Cultural Mehedinți, *Vitralii* și *Răstimp*. Cărți publicate : *Cronica satului Lazu din Mehedinți*, Editura Prier, *Diplomați români în Japonia* și lucrarea de diplomă de la absolvirea Facultății, având ca subiect *Sburătorul*, de Eugen Lovinescu, la Editura Victor. Între anii 1982 - 1990 a fost colaborator extern la Ministerul Turismului - ONT Carpați - în calitate de ghid internațional pentru limbile rusă și engleză.

Marian Teodorescu – LA CONVERGENȚA A DOUĂ LUMI

În acest an ne-a părăsit un foarte talentat și inimos coleg, colaborator și membru fondator al Cenaclului revistei Periscop – Marian Teodorescu.

A debutat în presă la vârsta de 13 ani în gazeta *Teleormanul liber*. Viața l-a ținut însă o vreme departe de ziaristică, având o muncă de o răspundere deosebită. Colaborează totuși la numeroase ziare și reviste.

Scrie și proză. Menționăm romanele **Buchetul de garoafe**, premiat la un concurs de presă scurtă și **Câmpia în vreme de ceață**, apărut cu trei ani în urmă, lucrări ce scot în evidență talentul său de scriitor consacrat. Poetul Ion Brad observă că, prin tematica abordată, Marian Teodorescu se situează în succesiunea marilor prozatori ai *Teleormanului* – Zaharia Stancu, Marin Preda și Dumitru Popescu.

Disparația sa reprezintă o pierdere nu numai pentru presă și literatura română, dar și pentru toți cei care l-au cunoscut.

În ultimii ani, a trăit cu intensitate renașterea națională a românilor din vechile vetre strămoșești de la granițele de nord și de est ale României contemporane, cărora le-a dedicat pagini memorabile. Din sutele de articole publicate de-a lungul vremii în zeci de ziare și reviste centrale și locale, a selectat un florilegiu incluse în volumul intitulat sugestiv **La confluența a două lumi**, apărut în anul 2012. Ca mulți alții dintre noi, Marian Teodorescu a fost unul care a trăit „la confluența a două lumi”.

În semn de pios omagiu, publicăm două articole din volumul menționat, pe deplin actuale și reprezentative pentru stilul, meticulozitatea și simțămintele patriotice cu care își concepea materialele regretatului nostru coleg (**Redacția**).

*

Patrie, onoare, știință

Potrivit obiceiului, într-un moment din frageda-i copilărie, Iuliei Hașdeu i-au fost etalate pe o tăviță, mai multe obiecte - un bănuț, pieptene, creion, oglindă, bomboană, floare - pentru a-i „testa” opțiunile care să-i prefigureze viitorul. Se spune că fetița s-a repezit la creion. De acesta s-ar fi

agățat și floarea, astfel că gestul nu putea avea altă interpretare decât că scrisul înnobilit de o sensibilitate poetică, va fi activitatea predilectă destinată acestui copil - minune al neamului. Deși operele Iuliei Hașdeu, cuprinse în trei volume, au fost publicate postum de ilustrul său părinte, lumea literară bucureșteană era deja avizată în deceniul al IX-lea al veacului trecut, despre creațiile fiicei eruditului cărturar, Bogdan Petriceicu-Hașdeu. Era înzestrată cu toate harurile: memorie prodigioasă, inteligență scilpitoare, intuiție, profunzime, talent nativ, toate grefate pe dârzenia moștenită de la mama – moață din ținuturile Abrudului - și pe „*aplecăciunea*” spre studiu a iubitorului ei tată.

La opt ani, Iulia știa să scrie și să converseze în trei limbi străine, isprăvea școala primară, iar la 11 ani absolvea clasele gimnaziale de la Sfântul Sava, continuându-și studiile la colegiul parizian de fete „*Sévigné*” și, din noiembrie 1886, devenind studentă la Sorbona „*pentru obținerea licenței în filosofie*”. Pe lângă preocuparea școlară, Lilicuța, cum o alinta tatăl, frecventa și cursuri facultative de pedagogie, lua lecții de canto și desen. Profesorii vestitului lăcaș de învățământ și cultură parizian erau uimiți de cunoștințele filosofice ale studentei, care, prezentând lucrarea „*Logica ipotezei*”, făcea dovada unor studii temeinice asupra operelor lui Copernic, Kepler, Newton, Platon, Aristotel, Bacon și alții. Numeroasele epistole între tată și fiică aduc date privind, atât trăsăturile caracterologice ale copilei, cât și înțeleptele îndemnuri părintești, în care, uneori transpar accente de nedisimulat orgoliu. Dintr-o scrisoare, pe care n-am întâlnit-o în culegerile publicate, aflăm ca la 1882, la Colegiu fiind, ... „*la mai toate materiile sunt prima, însă am două rivale cu care trebuie să mă lupt că sunt de aceeași forță cu mine*”.

Era, probabil, ecoul celor transmise de tată-sau: să nu uiți că te cheamă Hașdeu și că deviza familiei noastre trebuie să fie „*Patrie, Onoare, Știință*”. Din alte două scrisori ale Lilicăi, dintre care prima pare a fi inedită, se desprind distinse trăsături de sinceritate, modestie și cinste. Astfel, „... *te rugăm, eu și mama, să nu mă mai lauzi*” și, respectiv, „*detest afectarea și poza, îmi plac mai ales, franchețea și adevărul, două lucruri, pe care astăzi nu le găsești decât la copii, de aceea aș vrea să rămân cât mai mult copil*”. (Arhivele Statului - fond Hașdeu)

Poetă de limbă franceză, dar permanent cu urechea la glasul patriei, Iulia Hașdeu a folosit în creațiile sale personaje luate din folclorul românesc; dorul de casă, de anii copilăriei, revenind repetat. Însușirile sale intelectuale de excepție, ca și valoarea și sensibilitatea scrierilor, au determinat admirația unor personalități universitare, scriitori și filosofi de talie europeană. Profesorul de latină Lavigne, „*ca unul care a contribuit la*

formarea spiritului său", regreta enorm „pierderea acestui copil de elită, de o inteligență atât de vie", iar academicianul francez Emile Boutroux aprecia că „versurile Iuliei îi rezervă acesteia un loc de onoare printre poeții noștri".

Romancierul german Hugo Schuscharde era impresionat de faptul că Iulia „pe lângă multiplele și obositoare studii, pe care le-a întreprins, a găsit răgazul, energia și dispoziția să mai dea la iveală și o atare bogăție de flori poetice", în timp ce poetul Sully Prudhomme consemna că „viața și opera Iuliei Hașdeu a făcut în Franța cea mai mare onoare patriei sale". Și dacă firul vieții nu se rupea atât de timpuriu, o româncă ar fi fost - la 20 de ani - prima femeie doctor în litere la Sorbona!

Marian Teodorescu (*Flacăra*, nr. 38/23 septembrie 1988)

Lucrător pentru națiune

Bicentenarul nașterii lui Gheorghe Asachi ne prilejuiește aducerea în actualitate a unor măturii documentare de natură să ateste meritele de pionierat ale celui ce „a fost la înălțimea trebuințelor timpului său" și să reconfirme cinstirea înaintașilor ca pe o trăsătură definitorie a poporului nostru. În monumentală „Istorie a literaturii române", George Călinescu selectează izvoarele originii lui Gh. Asachi, oprindu-se la ascendența ardeleană a acestuia și ne informează că între 1786-1804 „studie germana, polona, latina la Lemberg și galițian, unde trecu la universitate din care nu ieși doctor în filozofie, ci inginer și arhitect".

Dimpotrivă, Eugen Lovinescu, într-un studiu care a servit drept curs la Universitatea din Iași, publicat, încă în 1912, în „Convorbiri literare", consemna că „în 1804, Asachi a fost proclamat doctor în filozofie!"

Desigur, este de mai mică importanță faptul ca cei doi titani ai literaturii române nu s-au pus de acord asupra acestui amănunt biografic, ambii, însă, au reliefat însemnătatea de precursor al acestui lucrător pentru națiune, deschizător de noi căi, neîncercate până la el, în organizarea învățământului, în literatură și presă. Rămânând în perimetrul schiței de caracterizare lovinesciene să reținem că Asachi, „însușindu-și științele exacte, stăpânind cultura filozofică, mânuind penelul cu lesniciune și cunoscând mai multe limbi străine, a avut o fericită pregătire enciclopedică pentru a fi folositor în toate câmpurile culturale ale poporului".

În 1805, sfătuit de medici să schimbe clima, dar și pentru a-și satisface nepotolita sete de cunoaștere, Asachi a petrecut trei ani la Viena, unde a urmat studii de matematică și astronomie cu vestiți învățați ai vremii. Mistuit însă, de dorința mărturisită de a „studia România chiar în uricul ei", în 1808, convins - după cum consideră Călinescu - că este „întâiul care, de la despărțirea Daciei de Roma, călătorea la gurile Tibrului", a descins în

„Cetatea eternă”. Ajuns la forul lui Traian, a îngenunchiat în fața Columnei, contemplând-o copleșit de măreția impunătorului monument.

Perioada romană avea să contribuie decisiv la desăvârșirea pregătirii sale și să constituie o etapă hotărâtoare în afirmarea sa ca om de Renaștere, prefigurând rolul deosebit avut în dezvoltarea culturii române în primele decenii ale secolului al XIX-lea. Toți biografuli săi sunt de acord că întâlnirea lui Asachi cu Bianca Mileș, pictoriță, cu studii de matematică, filozofie și arte plastice, a avut o înrâurire deosebită în devenirea cărturarului moldovean.

Iubirea aprinsă, platonice, caracterizată de cei doi ca „*semn că amorul ce se naște din virtute este nemuritor*”, iubire pe care, deși despărțiți aproape 37 de ani, i-a purtat-o acestei femei alese, i-a trezit nu numai sentimente poetice, („*m-a făcut din pictor poet*”) ci i-a însuflat și dragoste de țară și neam, devenind, după părerea lui Eugen Lovinescu „*un dacoroman conștient de chemarea sa*”. Potrivit aceluiași aprecieri din studiul amintit, reîntors la Iași în 1812, „*în mijlocul atâtor fanarioți, se pomeni strein și fără vază în propria-i țară*”.

Departate de a demobiliza, și-a dat seama că totul era de făcut, din nou, în școală, teatru, presă. Fire întreprinzătoare și de o perseverență recunoscută, Asachi s-a înrolat în procesul de profundă transformare a relațiilor feudale din Moldova, care reclamau urgență și priveau concepțiile și instituțiile corespunzătoare, suprastructura, în general.

Pe acest fond, cea dintâi izbândă a sa în domeniul modernizării școlii a fost obținerea aprobării domnitorului Scarlat Calimachi de a înființa, la 15 noiembrie 1815, în plină perioadă fanariotă, o clasă de inginerie și hotărnicie în limba română, argumentându-se, printre altele, cu faptul „*că trebuie ingineri cu știința limbii naționale în care sunt scrise actele de proprietate*”. În referiri la acest eveniment deosebit, reputații istorici Constantin și Dinu Giurescu fac precizarea în „Istoria Românilor” că Asachi, cu toate opreliștile vremii, face la aceste cursuri, „*o operă de educație națională, predând, pe lângă științele ingineresti și cunoștințe de istorie a patriei, cu trimiteri la originea poporului român*”.

Pe lângă inițiativele sale de constant animator și inițiator în limba țării, să reținem că „*pe propria cheltuială*”, cum singur ne spune, a întemeiat „*un teatru de societate*”, prima reprezentare în românește având loc la 27 decembrie 1816. Piesa, de fapt, o prelucrare, a publicat-o în 1850, punând în evidență în „Precuvântare” că s-a jucat „*în limba patriei într-o perioadă de străinomie*”.

De numele lui Asachi se leagă și publicarea primelor periodice românești din Moldova, începând cu „Albina românească”, scos la 1 iunie

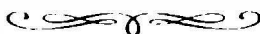
1829. De o bogăție neasemuită în aptitudini, Asachi s-a preocupat de întocmirea în limba română și a unor tratate de aritmetică, algebră, geometrie și geodezie. Totodată, a încercat și a izbutit să creeze în toate genurile. În poezie, în nuvelă, teatru, trecând de la liră la penel.

Fără a insista în evidențierea meritelor în poezie, atâtea care au fost, trebuie să conchidem cu remarca lui Eugen Lovinescu că trăsătura fundamentală în versurile lui Asachi au constituit „*notele sentimentale patriotice*”.

Ca și astăzi, în toate timpurile, oamenii acestor pământuri au știut să aprecieze meritele înaintașilor în efortul lor de a contribui la propășirea patriei. Stau mărturie, în acest sens, cuvintele lui V.A. Urechia, rostite cu aproape un secol în urmă, la 14 octombrie 1890, cu ocazia inaugurării la Iași, a statuii lui Asachi, dăltuită de sculptorul Ion Georgescu:

„Voiți să îngenuncheați înaintea lui, voi contemporani ai săi care l-ați uitat! Iată-l, cugetând la națiunea pentru care a lucrat ca nimeni altul. In nemișcarea sa granitică pare că zice națiunii, ce a iubit: știam că ești plină de vitalitate, căci numai acele națiuni trăiesc, care până la sfârșit nu uită pe cei care au lucrat pentru dânsa”.

Marian Teodorescu, Flacăra nr. 17/29 aprilie 1988

**DIN
ACTIVITATEA
ASOCIAȚIEI****SUB SEMNUL MARII UNIRI –
1 Decembrie 1918****Victor Mușat și Ovidiu M. Curea****1. Secțiunea comunicări**

O interesantă și documentată expunere a prezentat istoricul și scriitorul Dr. Ion Constantin, cu titlul „1 Decembrie 1918 – 1 Decembrie 2016, 98 de ani de la Marea Unire”. După ce prezintă analitic evenimente în desfășurarea lor, evenimente care au dus la Marea Unirea, la recunoașterea ei pe plan internațional, după evidențierea temeiurilor legale și istorice ale actului de la 1 Decembrie, autorul adresează confrăților săi istorici îndemnul de „a ne pregăti – așa cum fac popoarele civilizate – de ceremonia centenarului Marii Uniri, printr-o muncă stăruitoare, care să aibă ca finalitate, până în anul aniversar 2018, elaborarea unor lucrări științifice și de popularizare referitoare la făuritorii unității naționale, dar și la momentele de seamă ale luptei românilor pentru împlinirea visului secular.” (Textul integral al comunicării va fi prezentat integral în următorul număr al revistei „Periscop”)

Subiectul, după cum era de așteptat, a provocat reacții deopotrivă entuziaste, dar și de îngrijorare. Dl. Ion Pavel a salutat prezentarea în cadrul cenaclului a unei teme atât de apropiate spiritului românesc, dureros resimțite de orice inimă de român, precum și modul documentat, științific și lucid în care a fost realizată de autor, opinând că tema rămâne de mare actualitate și că ar merita să fie reluată la viitoarele întruniri.

Dl. Mihai Miron a deplâns faptul că reprezentanții clasei politice românești manifestă un condamnabil dezinteres față de acțiunile fățișe de subminare a unității naționale și a integrității statale românești, Mușat a remarcat faptul că unele state europene așa-zis partenere își creează și dezvoltă rețele de susținere a propriilor interese în Transilvania și în Banat, acționând pentru crearea unui decalaj economic și cultural față de celelalte zone ale României, în vederea unei posibile dezmembrări.

2. Secțiunea miniaturi jurnalistice

2.1. O ilustrare magistrală a campaniei de denigrare care se exercită cu insistență asupra valorilor culturale românești, a reprezentanților ei de

seamă o face Victor Mușat în eseu „*Ce facem cu valorile noastre culturale?*”

Autorul face o analiză comparată între modurile total diferite în care sunt apreciate de către unii critici (critici mai mult politici decât literari) operele a doi mari titani ai literaturii universale, Mihail Sadoveanu, respectiv, Bertolt Brecht.

Pe de o parte „marele zimbriu al literaturii române”, așa cum îl numește Marin Preda pe Mihail Sadoveanu, este pus la zid de unii dintre acești critici pentru un articol scris în 1945 și intitulat „Lumina vine de la Răsărit” (o lozincă larg răspândită, lansată de Stalin în anii 1920, n. red.), articol pe care autorul „Fraților Jderi” și „Neamul Șoimăreștilor” l-a scris în condițiile timpului de atunci de la noi așa cum fusese el definit și măsurat de către aliații noștri, care nu au catadicsit să ne întrebe dacă suntem de acord cu el sau nu. Acest articol ar fi constituit „*actul de capitulare* (al lui Sadoveanu) și *de trădare a poporului român*” prin care el ”s-a dat cu rușii”.

Un alt mare scriitor, de data aceasta german, Bertolt Brecht rămâne nesancționat pentru faptul că, liber și nesilit de nimeni, a aderat la ideologia marxist-leninistă încă de la jumătatea anilor 1920 și a scris poezii precum „*Cântec despre dușmanul de clasă*”, „*Laudă comunismului*”, „*Laudă partidului*”, „*Zi de zi atacă Armatele Roșii*”, „*Citind o carte sovietică*” sau „*Cântece de leagăn*”...

Doamna Angela Merkel, într-o dezbatere organizată în anul 2006 de redacția cotidianului „*Die Welt*”, considera că Brecht era doar un „*liber cugetător*” atunci când se pune la dispoziția liderilor comuniști din RDG, atunci când îi preamărea pe Marx, pe Lenin, pe Stalin, Armata Roșie, și că, oricum, ar fi părăsit RDG dacă ar fi trăit mai mult. Iar noi asistăm, contrariați, la aplicarea implacabilă a principiului dublei măsurii. În Germania, la nivelul politic cel mai înalt, se șterg cu buretele toate petele neconvenabile din biografia unui scriitor precum Bertolt Brecht, pentru ca lumea să perceapă doar măreția operei sale literare, iar în România, la nivel de analiști politici, se trece cu buretele peste magistrala operă a celui mai de seamă prozator al neamului, pentru ca generația tânără să rețină numai aspectele neconvenabile din biografia acestuia.

2.2. „*Și atunci sărbătorile erau sărbători*”, își amintește cu nostalgie prof. Mihai Miron în eseu „*Sărbători*”. Sărbătorile și tradițiile românești care au definit timp de veacuri întregi sufletul românilor, pentru că din sufletul lor au izvorât, sărbătorile și tradițiile noastre pe care nimeni și nimic nu le-au putut clinti, altera sau ascunde, nici măcar fostul regim ateu, sărbătorile și tradițiile noastre dispar astăzi prostește, lăsându-ne sufletul pustiu, constată cu multă amărăciune autorul.

„Și a venit schimbarea economică și de regim de după 1989 și a adus idei noi, investiții noi, multe renunțări, multe importuri de obiceiuri și de muzici. Cultura populară s-a transformat în ”cultură de consum”, căminele culturale de la sate în discoteci, jocul popular în dans la bară. ...Elementele de folclor care mai rezistă se interpretează doar pe scenă, costumul tradițional e scos din ladă, jocurile (populare) sunt ”coregrafiate” după modele învățate pe ici pe colo, dar mai rar prin sate. Alături se adaugă importuri de pe unde nici nu te aștepți, confundându-se de multe ori cultura populară cu cultura pop. Avem parte de o aculturație masivă și culmea, nu ne-o impune nimeni, o aplicăm noi, de băieți buni ce suntem sau de proști.

Și așa ... sărbătorile (noastre tradiționale) se transformă în serbări. Halal să ne fie!

În ultima suflare a eseului autorul îndrăznește cu timiditate să lanseze un îndemn pornit dintr-o speranță aproape stinsă: „Dar poate ne vom reveni. Mai știi?”

Nu știm, domnule profesor, dar ce bine-ar fi.

2.3. Și încă o agresiune la care suntem supuși astăzi, pe lângă agresiunea identitară de negare a oricăror valori naționale, pe lângă agresiunea culturală. Ovidiu M. Curea semnalează cu dezgust agresiunea minorității LGBT (lesbiene, gay, bisexuali, transsexuali) asupra majorității în esul ”Barba, noua podoabă feminină”.

Pornind de la producția jenantă a concursului Eurovision 2014, care a impus în rolul de câștigător o femeie cu barbă sau un bărbat cu fustă și sâni falși (oricum i-am zice tot acolo ajungem) pe considerente mai degrabă de modernism, nediscriminare și toleranță decât de valoare artistică.

„Mărturisesc faptul că a început să mă irite îndemnul obsesiv la toleranță, fără a se preciza față de cine, de ce, când, cum și cât să se manifeste această toleranță. Răspunsul răstit care ni se bagă pe gât la repezeală de către promotorii înfocați ai așa - zisei toleranțe este ”toleranța majorității față de minorități”. În sens unic și absolut.

Majoritatea nu trebuie să agrezeze prin forța numărului minoritatea, nici fizic, nici sentimental, nici cultural, în nici un fel. De acord, dar, în sens invers, minoritatea poate agresa majoritatea prin nerespectarea culturii, obiceiurilor, moralității, convențiilor, sentimentelor acesteia, bătându-și joc de ele?

Nu am nimic nici cu transsexualii, nici cu homosexualii și cu ceilalți LGBT, cum elegant li se zice. Am toată îngăduința pentru aceștia. Să facă ce vor între ei și cât vor, dar să nu vină peste noi și să jignească esteticul nostru pornit din însăși natura funcțională a speciei umane evolute și să ne

impună grotescul, scabrosul și coșmarul în locul suavului, încântării, și al visului.

Ce face fiecare la el acasă este mai mult treaba individului decât a societății, dar ce face individul în societate este mai mult treaba societății decât a individului.

Subscriu cu întreaga ființă ideii decente de toleranță, dar mă împotrivesc cu toată forța acceselor susținute de impertinență, nesimțire și grobianism.”

Un comentariu interesant a venit din partea prof. Mihai Miron care a atras atenția că însuși termenul de „toleranță” pe care îl promovează adepții LGBT cu o fervoare mergând până la furie, include în mod ironic și un sens negativ, pentru că toleranța presupune îngăduința față de o abatere, față de o greșeală, deci, implicat recunosc că ceea ce fac nu este tocmai cușer.

2.4. Ion Pavel a prezentat o schiță tulburătoare, „*Oameni și oameni*”, scrisă după relatările din detenție ale generalului Iulian Vlad. Condițiile de detenție degradante au vorbit dintotdeauna despre degradarea morală a învingătorilor (oameni) care au învins pentru ei și despre tăria de caracter a învinșilor (oameni) care au luptat pentru a-și feri semenii (oameni) din fața unor catastrofe de proporții. „*În acele zile nu aveam timp să mă gândesc la mine, eu nu mai eram important*”, mărturisea generalul Vlad într-un interviu dat la câțiva ani după evenimentele din decembrie 1989, vorbind despre starea sa de spirit din acele momente.

Textul integral al comunicării va fi prezentat într-un număr viitor al revistei „*Periscop*”.

3. Secțiunea poezii

1.1. Ovidiu M. Curea în poezia „*Bradul de Crăciun*” invită la meditație asupra dramatismului intrinsec al existenței umane în care orice bucurie a unora se trage din sacrificiul de multe ori neasumat și neștiut al altora, condiție care se răsfrânge asupra întregului ansamblu biologic:

*Nu știe bradul că a fost tăiat
și stă tot falnic în crucea lui din lemn
de brad*

*nu știe bradul că în jur
nu mai miroase-a ger zăpadă și a cetină
de brad*

că lumânările se scurg și pică

*printre crengi peste podelele din lemn
de brad*

*că strigă și-apoi chiuie copiii
la bomboanele-atârinate pe crengile
de brad*

*nu vede bradul sărbătorile când trec
și cum coboară steaua lui din vârful
de brad*

*nu știe când rămâne fără ace
că zace sprijinit după un gard căzut
de brad*

*Crăciunul a trecut s-a dus de-acum
și pentru gospodari și pentru porci
și pentru brad.*

3.2. Alexandru Raia a prezentat două poezii pereche:

„Întâi Decembrie (1918)”:

*Luminos Decembrie răsare
dintr-o lacrimă arzând de stea,
iarna-ncepe cu o sărbătoare
și-un colind străbun în ea.*

.....

*Cai de sănii, cai de vise – cai
drumuri albe poartă sub copită
Pohta voievodului Mihai
E în rostul nostru, împlinită.*

și

„Ce nu intră în cuvântul PATRIE”

.....
*În cuvântul PATRIE
intră și ghimpele și floarea
și mătrăguna
și lupul și oaia
și câinele.
În afară de unul:
trădătorul.*

3.3. Tănase Grosu, participant pentru prima oară la activitatea Cenaclului, a prezentat două poezii sensibile, potențate prin includerea erudită a unor elemente de cultură a antichității clasice.

În poezia „*Downwelling*” (autorul însuși traducând titlul prin „Coborârea în abis”) tinde către rezolvarea bivalentă a clasicei dileme romantice: sau eternitatea impersonală sau teluricul senzual, folosindu-se de legenda zeiței Selena, care îndrăgostită de chipul păstorului Endymion ce dormea pe o pajiște, îi cere lui Zeus ca Endymion să doarmă la infinit, astfel încât acesta să rămână al ei, moartea să nu i-l poată răpi niciodată. Zeus îi ascultă ruga, Endymion va rămâne adormit și visează că o ține în brațe pe Selena, dar visul se dovedește a fi mai mult decât atât, pentru că Selena îi naște, în timp, 50 de fiice, toate frumoase, palide și adormite.

*Încerc de-un timp cu-ncrâncenare de centaur
S-adăst la mal, să mă-ncunun cu verde laur
Las vouă, cerberi, lumea îngustă-a veșniciei
Spectrul refrigerium interim și chezășiei
Topindu-mă în cețuri și uitări de sine.*

*Trezește-te, Poete, din stele logostele
Iată: crisalida Lunii din cocon tresaltă,
Coboară-apoi alene în peștera adâncă, lată
În Látmos și nu se lasă nici ea mai prejos
Amorezată de Endymion, păstorul cel frumos.*

3.4. Desenatorul și poetul Dumitru Roșu ne-a delectat și de data aceasta cu două dintre haik-urile sale, pe care le-a și ilustrat sugestiv.

4. Miscellanea

Din impresionanta sa colecție, doamna Elena Roșu a donat Patrimoniului de creație al ACMMR din SIE 7 titluri care se adaugă la cele donate anterior, după care a făcut o prezentare a revistei „*Arena literară*”, revistă recent apărută în peisajul literar care publică lucrări literare ale scriitorilor contemporani cunoscuți și mai puțin cunoscuți, precum și articole de critică referitoare la fenomenul literar actual.

**ACTIVITĂȚI
CURENTE****Gheorghe Iordache**

● În perioada august-septembrie 2016 Asociația noastră a pregătit un proiect de modificare a OUG nr. 57/2016 care a modificat Legea nr. 223/2015 privind pensiile militare de stat. Acesta a fost discutat și aprobat în ședința Consiliului director din luna septembrie 2016.

Consiliul director a aprobat ca proiectul să fie discutat cu toate asociațiile rezerviștilor militari în vederea stabilirii unei poziții comune și a măsurilor necesare promovării proiectului la parlament.

● La data de 3 octombrie a fost organizată la sediul Asociației noastre o întâlnire cu conducerea unora dintre asociațiile rezerviștilor militari la care au fost evidențiate inegalitățile care au apărut la recalcularea pensiilor militare în baza prevederilor actuale ale Legii nr. 223/2015, modificată prin OUG nr. 57/2015 și au fost propuse modalități de acțiune comune pentru eliminarea acestora.

La întâlnire a fost prezentat proiectul de modificare a legii, întocmit de Asociația noastră.

● De asemenea, la data de 7 octombrie 2016 a avut loc o întâlnire cu președintele SCMD, la care au fost discutate aspect rezultate în urma procesului de recalculare a pensiilor militare și modalități de colaborare pentru eliminarea inegalităților apărute în stabilirea cuantumurilor pensiilor recalculate.

● La data de 8 noiembrie 2016 a fost organizat *Balul Asociației* la care au participat peste 400 de persoane. Participanții au apreciat evenimentul și au solicitat să se mai organizeze asemenea manifestări.

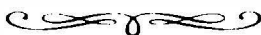
● La data de 8 decembrie 2016 a fost organizat, la sediul Asociației, primul simpozion din ciclul de manifestări dedicate împlinirii a 50 de ani de la înființarea Centrului National de Cifru și Transmisiuni Cifrate al României.

● La 18 noiembrie 2016, redactorul șef al revistei „Periscop”, I. Popa, a participat la o dezbatere pe marginea cărții de succes *Laureați ai premiului Nobel răspund la întrebarea: există un secret al celebrității?* (autor Carol Roman, proaspăt laureat al Uniunii Scriitorilor în acest an).

La dezbateri, alături de autor, au mai luat parte acad. Răzvan Theodorescu, președintele UZP – Doru Dinu Găvan și Cristian Păunescu – consilier al guvernatorului Băncii Naționale.

- În ședința Consiliului director al ACMRR din 15 decembrie 2016 au fost analizate problemele curente ale Asociației și au fost stabilite măsurile necesare pentru activitatea pe trimestrul următor.

Au fost aprobate fondurile necesare pentru cheltuieli curente și pentru sărbătorirea membrilor Asociației care au împlinit 70, 75, 80, 85 și 90 de ani în semestrul I/2016. Sărbătorirea va fi organizată în luna ianuarie 2017.

Materialele publicate în PERISCOP nu reflectă neapărat opiniile și poziția Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe. Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor acestora.

PERISCOP

Publicație a Asociației
Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe.
Telefon/Fax: 021.210.9936; www.acxie.ro; e-mail: office@acxie.ro
Articolele pot fi reproduse numai cu permisiunea editorului.
ISSN 1843 – 8962

Tipografia Semne '94 SRL. www.semneartemis.ro

<https://biblioteca-digitala.ro>

